THEODOR FONTANE

Fără întoarcere

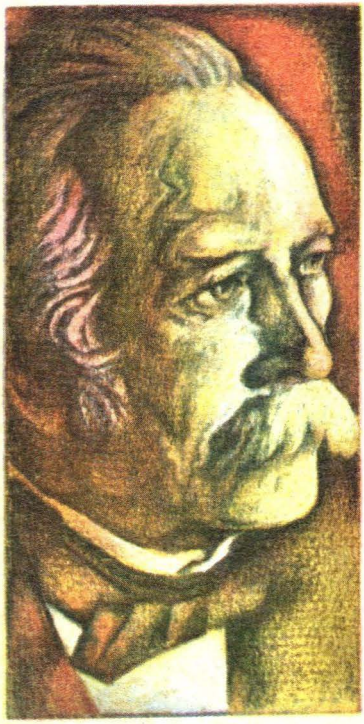

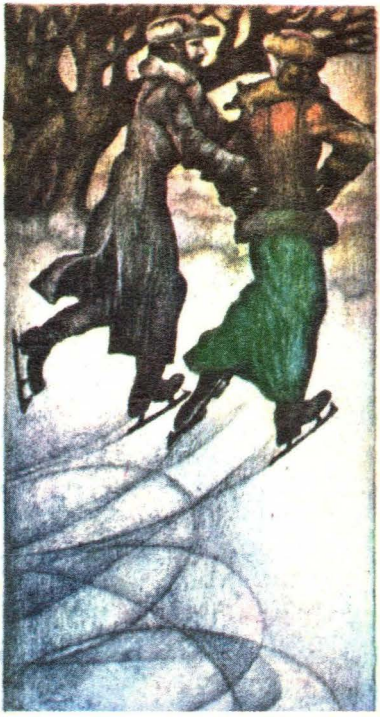

Editura Univers

clu

Clasicii

Literaturii Universale

Coperta colecției : *Vasile Socoliuc*

Theodor Fontane
UNWIEDERBRINGLICH
Aufbau-Verlag Berlin und Weimar, 1969

Toate drepturile asupra acestei versiuni sînt rezervate Editurii UNIVERS

Theodor Fontane

FĂRĂ ÎNTOARCERE

În românește de MARA GIURGIUCA

București — 1977

Editura Univers

Lector : SUZI HIRSCH
Tehnoredactor : NICOLAE ȘERBĂNESCU

Tiraj 50.130 ex. broșate. Bun de tipar : 03.06.1977.
Coli tipar 15.

Comanda nr. 70 131
Combinatul Poligrafic „Casa Scînteii",
București — Piața Scînteii nr. 1,
Republica Socialistă România

Capitolul 1

La o milă de Glücksburg, spre sud, pe o dună foarte apropiată de mare, se înălța castelul Holkenäs, în care locuia familia contelui Holk, o curiozitate demnă de văzut de cei cîțiva străini ce ajungeau cînd și cînd pe meleagurile acelea îndepărtate, cel puțin pe atunci, de drumurile de trafic internațional. Era o clădire construită după modelul italian, cu tot atîtea influențe clasice grecești, așa că baronul Arne din Arnewiek, cumnatul contelui, putea să o numească pe bună dreptate copilul postum al „templului din Paestum“ [1]. Firește, în ironie. Și totuși, întrucîtva, justificat. Fiindcă ceea ce se vedea de pe mare era într-adevăr o construcție dreptunghiulară, alcătuită din coloane, îndărătul cărora se ascundea partea de jos a clădirii propriu-zise, cu camerele de locuit și cu cele de primire, în timp ce etajul de sus, aparent foarte retras, ceva mai înalt decît un stat de om, se ridica din mijlocul unei galerii străjuită de coloane ce se întindea pe toate patru laturile. Dealtfel tocmai această colonadă dădea întregii clădiri într-adevăr un aspect oarecum sudic ; bănci de piatră, acoperite cu covoare, se înșirau peste tot de-a lungul galeriei unde, în lunile de vară, ai casei obișnuiau să-și petreacă aproape toată ziua, dacă nu preferau să se urce pe acoperișul plat care, desigur, nu era atît un acoperiș propriu-zis, cît mai degrabă un culoar destul de lat care înconjura etajul de sus. Pe acest culoar larg, asemenea unui acoperiș plat susținut de coloanele de la parter, se aflau ciubere cu cactuși și aloe și, chiar în zilele cele mai fierbinți, te puteai bucura aici de un aer relativ răcoros. Dacă mai bătea și briza dinspre mare,

[1] Trei celebre clădiri antice din sudul Italiei, datînd din sec. VI—V î.e.n. (Notele aparțin ediției germane.)

pînza unui steag ce atîrna molatic de un catarg se umfla, zbătîndu-se greoi, cu plesnete, încoace și încolo așa că se mai intensifica oarecum și mișcarea slabă a aerului.

Castelul Holkenäs nu și-a avut întotdeauna locul pe această dună ; însuși actualul conte, cînd s-a căsătorit, în urmă cu șaptesprezece ani, cu frumoasa baroneasă Christine Arne, sora cea mai mică a vecinului său de moșie Arne, a locuit în încăperile modeste ale vechiului castel Holkenäs, cel original, care se afla mai înlăuntrul marelui sat Holkeby, chiar peste drum de biserica fără cor și fără turn, zidită din pietre de rîu. Vechiul castel, ca și biserica, data din secolul al paisprezecelea și încă pe vremea cînd trăia bunicul actualului conte se plănuia ridicarea altuia nou. Dar abia stăpînul de-acum care, pe lîngă alte mici pasiuni, avea și pasiunea de a construi, a reluat planul și în curînd a și dat dispoziții să se ridice pe dună multdiscutatul și ironizatul, dar, desigur, și multadmiratul castel, care oferea o viață nu numai mai frumoasă, ci și mai comodă. Cu toate acestea contesa rămăsese cu o preferință de nestrămutat pentru vechiul castel, decăzut între timp la calitatea de casă a administratorului, preferință atît de mare, încît nu trecea niciodată pe lîngă el fără să se gîndească întrucîtva cu melancolie la zilele petrecute acolo. Fiindcă aceea fusese cea mai fericită perioadă din viața ei, ani în care trăiseră numai în iubire, în care nu se ivise încă nici o neînțelegere. Acolo, în vechiul castel, peste drum de biserică, li se născuseră toți trei copiii, iar moartea celui mai mic, un băiat pe care îl botezaseră Estrid, a unit și mai strîns tînăra pereche, le-a dat soților și mai mult sentimentul că sînt amîndoi o singură ființă.

De cînd se mutaseră în noul castel, situația nu mai era tocmai aceeași, intervenise o schimbare pe care contesa, crescută într-un pension al congregației din Herrnhut [1] și, pe deasupra, foarte sensibilă din fire, o presimțise puternic, atît de puternic încît ar fi preferat de o mie de ori să se renoveze și să se extindă vechiul castel, adică să ră-

[1] Congregație pietistă, înființată de contele Zinzendorf în 1722 la Herrnhut, în Silezia.

mînă pe loc, dar contele își dorea cu entuziasm și încăpățînare un „castel la malul mării" și chiar în prima discuție avută cu soția sa în această privință, declamase :

„Văzut-ai tu la mare
Acel înalt castel,
Nori aurii de soare
Trec molcom peste el —"

un citat care, firește, în loc să o cîștige pentru planul lui pe contesă și să-i trezească bunăvoința, iscase doar o impresie contrară și totodată o uimire aproape batjocoritoare. Căci Holk nu se prea pricepea la literatură, ceea ce soția sa știa mai bine ca oricine.

— Unde ai descoperit versurile acestea, Helmuth ?

— La Arnewiek, firește. În casa fratelui tău e o gravură sub care sînt scrise. Îți spun drept, Christine, mi-au plăcut extrem de mult. Un castel la malul mării ! Mi se pare minunat, o adevărată fericire pentru tine și pentru mine.

— Cînd ești fericit, nu trebuie să-ți dorești să fii mai fericit. Și apoi, Helmuth, tocmai *aceste* versuri să le citezi ! Mi se pare că nu cunoști decît începutul acestei poezii de Uhland... da, e de Uhland, iartă-mă... dar nu continuă așa cum începe, iar sfîrșitul e foarte trist :

„Deodată valuri, vînturi
Opresc al lor tumult,
Din sală, în lacrimi, cînturi
De jale să ascult."

Da, Helmuth, așa sfîrșește.

— Minunat, Christine. Și așa îmi place, rîse Holk. Și e de Uhland, zici. Îi port tot respectul. Dar nu poți să-mi ceri totuși să nu-mi construiesc un castel la malul mării doar fiindcă dintr-un închipuit castel la malul mării, chiar dacă a fost închipuit de Uhland, răzbate un cîntec de jale.

— Nu, Helmuth, nu-ți cer așa ceva. Dar îți spun drept că aș prefera să rămîn aici, jos, în casa veche de piatră, cu toată lipsa ei de confort și cu fantoma ei. De fantome nu-mi pasă, dar în presimțiri cred, deși cei din congre-

gația de la Herrnhut nu vor să știe nici de ele, și poate că au dreptate. Totuși omul e o ființă slabă și îi rămîne în suflet cîte ceva de care nici cele mai bune aforisme nu-l pot lecui.

Așa s-a desfășurat atunci discuția și n-au mai revenit asupra ei decît o dată, cînd urcau amîndoi duna (soarele scăpătase), să vadă noua clădire a cărei construcție începuse între timp. După ce au ajuns sus, Holk, zîmbind, a arătat spre norii într-adevăr „aurii", care tocmai pluteau deasupra lor.

— Știu la ce te gîndești, spuse contesa.

— Și...

— Între timp am renunțat la dorința mea potrivnică. Atunci, cînd ai pomenit pentru prima oară de o nouă clădire, mi-era inima grea, știi de ce. Nu puteam să uit copilul și voiam să fiu în apropierea locului unde e îngropat.

Holk îi sărută mîna și îi mărturisi că vorbele ei din vremea discuției de atunci îl impresionaseră totuși.

— Și acum ești atît de bună! Și ce frumos arăți în amurgul auriu. Cred că vom fi fericiți aici, Christine. Nu-i așa?

Ea îl luă drăgăstos de braț. Dar tăcu.

Scena aceasta s-a petrecut cu un an înainte de terminarea clădirii. La scurtă vreme după aceea, fiindcă în vechiul castel era tot mai greu de trăit, Holk s-a înțeles cu cumnatul său să o trimită pe Christine și pe copii la Arnewiek, unde să rămînă pînă la Rusalii, cînd totul avea să fie gata.

Și așa s-a și întîmplat.

Rusaliile se apropiau și, odată cu ele, mutarea în noul castel. Grădina de pe coasta din spate a dunei era, firește, doar în parte sădită și îndeobște mai erau încă multe de terminat. Dar ceva fusese totuși isprăvit: fațada îngustă, străjuită de coloane, dinspre mare. Acolo erau boschete și ronduri de flori, iar mai departe, unde începea povîrnișul din față al dunei, cobora pînă la țărm o terasă în trepte, prelungită cu un ponton pînă departe în mare, pentru a putea să acosteze vapoarele ce făceau cursa între Glücksburg și Copenhaga.

Christine era plină de admirație și de fericire, peste așteptările ei, iar cînd, după ce dădu ocol casei, se urcă pe acoperișul plat, uită, în fața panoramei care i se deschidea dinaintea ochilor, de toate grijile și presimțirile care-i mai tulburaseră încă sufletul și după ce, anul trecut, se împăcase cu gîndul noii construcții ; da, își strigă chiar copiii, care rămăseseră pe terasă, să vină sus, pentru a se bucura împreună cu ei. Holk văzu cît e de emoționată și vru să-i vorbească, să-i mulțumească. Dar ea i-o luă înainte și-i spuse :

— În curînd se împlinește un an, Helmuth, de cînd am fost ultima dată pe dună și m-ai întrebat dacă am să fiu fericită aici. Atunci am tăcut...

— Și astăzi ?

— Astăzi spun da.

Capitolul 2

Așa s-a încheiat ziua în care contesa s-a mutat în noul castel. Peste cîteva săptămîni a sosit la Holkenäs și o veche prietenă de-a ei, din anii petrecuți la pensionul din Gnadenfrei, Julie von Dobschütz, o domnișoară săracă, pe care, la început, o invitaseră doar pentru o scurtă vizită peste vară. În curînd, însă, Christine și-a dorit ca aceasta să rămînă în casă ca doamnă de companie, ca prietenă și profesoară, dorință pe care Holk o împărtășea, fiindcă uneori singurătatea soției sale îi părea apăsătoare. Așadar domnișoara von Dobschütz rămase la ei și începu să le predea lecții copiilor, Astei și lui Axel. Asta rămase și mai tîrziu sub îndrumarea ei. Axel însă trecu la alte obiecte de studiu, cînd veni în casă preceptorul Strehlke.

Toate acestea s-au petrecut în urmă cu șapte ani, contele și contesa s-au obișnuit cu locuința și „zilele fericite" pe care și le-au dorit, acolo le-au trăit cu adevărat. Sentimentele sincere care îi uniseră cu ani în urmă persistau ; deși uneori se iscau între ei neînțelegeri în probleme de educație și religioase, acestea nu erau de natură să pună serios în primejdie liniștea casei. Firește, în ultima vreme, de cînd

crescuseră copiii, neînțelegerile se întețiseră, ceea ce nu e de mirare, ținînd seama de caracterele atît de diferite ale contelui și contesei. Holk, oricît de bun și de minunat era, nu avea calități deosebite, soția sa, dotată cu însușiri superioare, îl întrecea cu mult. În privința aceasta nu încăpea nici o îndoială. Dar faptul în sine, după cum își dădea seama Holk mai bine decît oricine, era supărător și penibil pentru el, așa că uneori virtuțile Christinei îl făceau să sufere cu adevărat și să-și dorească o soție mai puțin excepțională. Înainte această dorință era tainică, aproape nerecunoscută, dar de cîtva timp începuse să și-o mărturisească ; ajunseseră la discuții și, cu toate că Julie von Dobschütz, fiind o bună diplomată, aplana repede conflictul, Christine, care presimțise totul, se gîndea cu oarecare melancolie la vremurile petrecute în vechiul castel, cînd nu se întîmpla așa ceva, sau, oricum, foarte, foarte rar.

Acum era pe la sfîrșitul lui septembrie 1859. Recolta fusese de mult strînsă. Rîndunelele, care își aveau cuiburile de jur împrejur sub colonadă, plecaseră, bătea briza și steagul de sus, de pe acoperișul plat, fîlfîia leneș încolo și încoace. Ședeau sub colonadele din față, cu perspectiva spre mare, în spate aveau sufrageria spațioasă, a cărei ușă înaltă, cu geamuri, era deschisă. Domnișoara von Dobschütz pregătea cafeaua. Lîngă ea, la o altă masă, luase loc contesa care discuta cu Schwarzkoppen, directorul seminarului, sosit de vreo jumătate de oră împreună cu baronul Arne din Arnewiek, pentru a se bucura de ziua aceea frumoasă în casa ospitalieră a familiei Holk. Arne se plimba în sus și în jos pe dalele de piatră cu cumnatul său, oprindu-se din cînd în cînd, fascinat de priveliștea ce i se deschidea în față : bărci de pescari ieșeau în larg la pescuit, marea se încrețea ușor, iar cerul de deasupra ei era albastru. Nu se zărea nici un nor, nu se vedea decît la orizont, mișcătoare, trîmba neagră de fum a unui vapor.

— Ai avut totuși dreptate, cumnate, zise Arne, cînd te-ai strămutat aici sus și ți-ai clădit „templul" în locul acesta. Pe atunci eram împotrivă, fiindcă a te muta, a-ți schimba locuința, îmi părea că nu se cuvine, îmi părea ceva modern, care...

— ...care nu li se potrivește decît proletarilor și funcționarilor, așa ziceai pe atunci.

— Da, cam așa gîndeam. Dar între timp mi-am schimbat părerea în unele privințe, printre care și aceasta. Dealtfel, oricum ar fi, un lucru e sigur, chiar dacă aș fi rămas același din punct de vedere politic și religios și chiar agricol, care, pentru unul ca mine, e de fapt întotdeauna principalul, trebuie să recunosc că aici, sus, e încîntător și bate un vînt proaspăt, sănătos. Cînd te-ai mutat aici, Holk, ți-ai prelungit viața cu cincisprezece ani.

În clipa aceea, un servitor bătrîn cu jambiere, rămas încă de la tatăl contelui și adus cu ei sus, la castel, le servi cafeaua. Luară amîndoi și băură.

— Delicioasă, spuse Arne. Firește, cam prea bună, mai ales pentru tine, Holk ; o cafea ca asta scade cinci ani din cei cincisprezece pe care tocmai ți i-am făgăduit, iar filistina, deși foarte remarcabila homeopatie, care nici nu vrea să audă de Mocca și de Java, ar scădea probabil și mai mult. *A propos* de homeopatie ! Ai auzit de medicul veterinar homeopat pe care îl avem de cîteva săptămîni la Lille-Grimsby... ?

Și, plimbîndu-se încet încoace și încolo, cei doi cumnați își continuară discuția.

Despre cu totul altceva discuta între timp contesa cu Schwarzkoppen, directorul seminarului, care abia de un an, de cînd fusese numit la seminarul din Arnewiek, nimerise acolo, în Schleswig-Holstein, venind din parohia lui aflată în Wernigerode. Era vestit și onorat pentru buna sa orientare religioasă, dar pentru contesă avea aproape mai mare importanță faptul că era totodată o autoritate în materie de învățămînt și educație, așadar în probleme care nu demult deveniseră stringente pentru ea. Fiindcă Asta avea șaisprezece ani, iar Axel aproape cincisprezece. Schwarzkoppen, căruia și acum îi cerea din nou sfatul în problemele acestea dificile, răspundea cu multă prudență, așa că doamna von Holk, cînd observă că nu vrea să fie întru totul de partea ei, probabil din considerație pentru Holk, de voie, de nevoie renunță la acest subiect și trecu la altul, discutat și înainte de multe

ori cu directorul, și anume la intenția, la care ținea foarte mult, de a construi o criptă a familiei.

— Ei, care-i situația cu cripta ? întrebă Schwarzkoppen fericit că a scăpat de problemele de educație.

— Tot nu am adus încă vorba, spuse Christine, fiindcă mă tem de un refuz din partea lui Holk.

— Nu-i bine, stimată doamnă. O astfel de teamă are întotdeauna urmări rele, nu aduce liniștea dorită, dimpotrivă, favorizează neînțelegerea și vrajba. Și toate acestea fără nici un temei. Dacă nu găsiți mijloace de convingere mai bune, folosiți-vă de slăbiciunile lui. După cum singură mi-ați mărturisit adesea, are pasiunea de a construi.

— Da, are această pasiune, încuviință contesa. Dovadă castelul nostru, fiindcă de fapt nu era necesar ; transformarea celui vechi ar fi dus la același rezultat. Dar oricît i-ar plăcea să construiască, tot are anumite preferințe, și planul meu n-o să-l prea încînte. Pun rămășag că ar construi mai degrabă o sală în care să se poată juca badminton sau, cum e moda acum, să se patineze pe patine cu rotile, oricum, indiferent ce, dar nu ceva care e în legătură cu biserica. Și apoi, chiar o criptă ! Nu-i place să se gîndească la moarte și amînă bucuros ceea ce se numește atît de frumos și de înțelept : „A-ți pregăti lăcașul de veci".

— Știu, replică Schwarzkoppen. Dar nu uitați că și toate fermecătoarele lui însușiri sînt legate de această slăbiciune.

— Fermecătoarele lui însușiri, repetă ea. Da, astfel de însușiri are, aproape prea mult, dacă se poate spune că cineva are prea multe însușiri fermecătoare. Ar fi într-adevăr un bărbat ideal, dacă îndeobște ar avea vreun ideal. Iertați-mi acest calambur, dar nu l-am putut evita, fiindcă așa stau lucrurile, soțul meu se gîndește doar la clipa de față, nu și la ce urmează. Se ferește de orice i-ar putea aminti evenimente viitoare. De cînd l-am îngropat pe Estrid, băiatul nostru, n-a mai fost în criptă. Nici nu știe că stă să se năruie. Și totuși aceasta e situația, trebuie să clădim una nouă. Trebuie, și dacă nu m-ar reține groaza de orice răutăți și jigniri, i-aș spune că nu-mi doresc să-l văd pe *el* făcînd începutul, ci că *eu* vreau să-l fac...

Schwarzkoppen dădu să o întrerupă, dar Christine nu-l luă în seamă și continuă, repetînd ultimele cuvinte :

— *Eu* vreau să-l fac ; dar pretind să mă mut și eu într-un lăcaș care să-mi placă, nu într-unul în care totul e fărîmat și prăbușit... Dar să lăsăm ceea ce aș putea sau n-aș putea să-i spun ; deocamdată țin mai mult să vă arăt, în legătură cu planul meu, o acuarelă pe care mi-a făcut-o zilele acestea domnișoara von Dobschütz. Firește, la cererea mea ; desenează foarte bine. E o galerie deschisă, gotică, și pietrele care alcătuiesc pardoseala acoperă totodată și cripta. Dar ceea ce socotesc mai important (firește, în desenul acesta mic nu se observă bine) e ornamentația figurativă de pe pereți și tavan. Pe peretele longitudinal, un dans al morților, poate inspirat din cel de la Lübeck [1], iar pe porțiunile de boltă, îngeri și ramuri de palmier. Cu cît mai frumos, cu atît mai bine. Și dacă nu vom putea apela la maeștrii de mîna întîi, fiindcă nu ne permit mijloacele, atunci de mîna a doua sau a treia ; în fond, ideea contează. Dragă Julie, iartă-mă că te deranjez. Adă, te rog, acuarela...

Holk și Arne își continuaseră între timp drumul pe sub colonadă și o luaseră pe o alee așternută cu pietriș, care șerpuia pînă la următoarea treaptă a terasei ce cobora spre mare. În locul acela se afla și un boschet de chiparoși și laur, iar în fața lui o bancă de marmură. Cei doi cumnați se așezară să savureze în liniște cîte o țigară de foi, deoarece contesa, deși, ce-i drept, nu le interzisese niciodată să fumeze pe sub colonade, nici nu se arăta propriu-zis de acord. Discuția lor se învîrtea, de mai mare mirarea, tot în jurul minunăției de medic veterinar, ceea ce ar fi fost oarecum inexplicabil, dacă Holk n-ar fi avut pe lîngă pasiunea clăditului și o a doua : pasiunea vitelor frumoase. Nu era un agricultor de mare clasă, ca, de pildă, cumnatul său Arne, chiar îi convenea oarecum să *nu* fie ; dar la vitele lui ținea aproape în genul unui amator de sport, îl încînta gîndul să le știe admirate și să poată povesti

[1] Pictură pe lemn (sec. al XV-lea) aflată în Marienkirche din Lübeck ; la începutul secolului al XVIII-lea a fost transpusă pe pînză.

în același timp de producții de lapte miraculoase. Din această cauză noul medic veterinar îi părea cu adevărat o personalitate importantă, doar metodele lui homeopatice de lecuire îl făceau să aibă neîncetat unele îndoieli. Dar Arne i le alungă. Tocmai aceasta e mai interesant, zicea el, că noul medic nu aplică doar un tratament bun, ceea ce pot face și alții, ci felul *cum* îl aplică și *prin ce*. Toate acestea înseamnă, nici mai mult, nici mai puțin, decît triumful definitiv al unui nou principiu, numai după aplicarea lui în medicina veterinară se poate vorbi de victoria incontestabilă a homeopatiei. Pînă atunci doctorașii de modă veche îi tot dădeau zor cu puterea sugestiei, ceea ce ar fi însemnat, firește, că micile pilule cu zahăr nu tămăduiau prin ele însele ; dar, slavă Domnului, o vacă din Schleswig nu se poate sugestiona, și dacă se va însănătoși, atunci se va însănătoși datorită leacului, nu ideii. Arne continuă apoi pe aceeași temă, subliniind totodată că tratamentul aplicat de noul doctor, care, în treacăt fie zis, era de fel din Saxonia, implica dealtminteri și alte lucruri, fără legătură directă nici cu alopatia, nici cu homeopatia. Printre acestea, în primul rînd, o curățenie perfectă, care să ducă pînă la lux, așadar, mereu staule noi și, dacă e posibil, chiar un edificiu cu ieslele de marmură și jgheaburile nichelate. Holk asculta extaziat și îl cuprinse o dorință atît de mare să-i vorbească Christinei despre toate acestea, încît renunță la țigară și se întoarse sub colonade.

— Christine, am aflat adineauri lucruri interesante. Fratele tău mi-a povestit despre tratamentele homeopatice aplicate de un nou medic veterinar originar din Saxonia, care și-a făcut studiile la Leipzig. Am ținut să subliniez faptul că a studiat la Leipzig, fiindcă orașul acesta e citadela homeopatiei. Se fac tratamente cu adevărat miraculoase ! Care e părerea *dumneavoastră* în această problemă, Schwarzkoppen ? Homeopatia are un caracter atît de misterios, de mistic. E destul de interesantă și, prin mistica ei, constituie de fapt un subiect potrivit pentru Christine.

Schwarzkoppen zîmbi.

— După cîte știu, homeopatia respinge misterul, și chiar miraculosul. Se pune pur și simplu problema de mult

sau de puțin, dacă un gram duce la același rezultat ca și o jumătate de chintal.

— Bineînțeles, zise Holk. Și apoi mai există o teză : „*Similia similibus*“ [1], pe care fiecare o poate interpreta cum vrea. Iar unii n-o interpretează nicicum, printre care desigur și șmecherul nostru de medic veterinar și om al progresului. El își prescrie pilulele, dar ce-l interesează, de fapt, în primul rînd, e curățenia grajdurilor și ieslele de marmură și aflați, că troacele trebuie să fie la fel de strălucitoare ca o cristelniță.

— Helmuth, cred că ar trebui să-ți alegi cu mai multă grijă termenul de comparație, cel puțin de dragul meu, și mai ales în prezența lui Schwarzkoppen.

— Recunosc. Dealtfel, sînt *ipsissima verba* [2] ale noului doctor-minune, mi le-a citat fratele tău, ceea ce nu înseamnă însă că nu ar fi de dorit ca și doctorul să renunțe mai bine la astfel de comparații, mai ales că e convertit. Îl cheamă Lissauer.

Schwarzkoppen și Christine se uitară unul la altul.

— Dealtminteri, dacă vine la moșia noastră, am să-l invit la micul dejun jos, la casa administratorului. Aici, sus...

— Ne putem lipsi de el.

— Știu, nu-ți face griji. Socotesc totuși că are idei originale și curajul de a le susține. Povestea cu ieslele de marmură e, firește, mai mult sau mai puțin o prostie, o simplă comparație în genul oriental, pe care nu trebuie să i-o luăm în nume de rău. Dar în privința curățeniei pe care o pretinde, așa, în general, are dreptate. Grajdurile mele, care sînt toate de pe la sfîrșitul secolului trecut, trebuie să dispară, mă bucur că am găsit, în sfîrșit, prilejul și îndemnul de a face ordine în vechea harababură.

Contesa tăcea, scotocind cu acul prin firele de mătase de pe masa din fața ei.

Pe conte tăcerea aceasta îl supăra.

— Credeam că te vei arăta de acord cu mine.

— Sînt probleme administrative în care, după cum e și de dorit, nu am de ce mă amesteca. Dacă socotești că

[1] În traducere liberă : Cui pe cui se scoate (lat.).
[2] Propriile sale cuvinte (lat.)

sînt necesare iesle de marmură sau cam așa ceva, atunci se vor găsi, chiar dacă ar fi și în Carrara.

— De ce vorbești iar atît de tăios, Christine ?

— Iartă-mă, Helmuth, dar momentul nu era prielnic. Tocmai discutam cu Schwarzkoppen despre lucruri la care țin mai mult, dealtfel tot despre construcții, și în aceeași clipă vii și spui că vrei să construiești grajduri, grajduri...

— Sigur că vreau. Întotdeauna uiți, Christine, chiar dacă nu ai de ce te amesteca, așa cum ai spus adineauri, că eu sînt în primul rînd agricultor și pentru un agricultor e importantă agricultura.

— Nu, *nu* aceasta e esențialul.

— Dar, ce anume ?

— E neplăcut și mă doare că tot mai trebuie să-ți atrag atenția asupra unui lucru evident.

— Ah, înțeleg. Trebuie restaurată biserica, un azil pentru surori sau poate un orfelinat. Apoi un *Campo santo* [1], apoi să cumpărăm cu toptanul tot ce a pictat Cornelius, pentru a-i reproduce lucrările în acuarelă, pe pereți...

Contele recurgea rareori la astfel de vorbe, dar anumite lucruri îl indispuneau de îndată ce pomenea de ele și-l scoteau din fire, așa că uita de bunele maniere de care dădea de obicei dovadă. Cumnatul lui știa acest lucru, de aceea și interveni iute pentru a schimba cursul discuției, ceea ce, cu umorul lui fin, reușea întotdeauna.

— Dragă soră, cumnate, după părerea mea, pe aceasta să o faceți și pe aceea să nu o lăsați [2]. Iată, așa vă bucurați de înțelepciunea mea și totodată de pace. Dealtfel, Holk, nici nu știi măcar despre ce este vorba.

Holk rîse cu blîndețe.

— *Tu* nu știi, continuă Arne, și nici *eu* nu știu, care de obicei cunosc secretele Christinei. Desigur, dacă nu mă înșel cu totul, aici se află dezlegarea enigmei... Și Arne luă acuarela pe care o adusese între timp domnișoara von Dobschütz. Încîntător, indiferent cine ar fi făcut-o. Gotic,

---

[1] Cimitir (ital.) ; în special morminte ale oamenilor celebri. Pictorul german Peter Cornelius a executat cincizeci și cinci de picturi pentru cavouri, la cererea regelui Friedrich Wilhelm al IV-lea al Prusiei.

[2] Aluzie la un verset din *Noul Testament*.

îngeri, frunze de palmier. Oare chiar nici pe sub *acestea* nu poți rătăci nepedepsit ?[1] Și de toate e vinovat numai nenorocitul acela de medic veterinar, cu cizmele răsfrînte, pe care nimic nu-l face mai caraghios decît dialectul lui saxon. Ar fi trebuit să vorbească în dialectul din Germania de Nord, ba chiar în graiul din Mecklenburg. Și, fiindcă am deschis discuția, știți desigur că la Kiel și Rostock s-a format o școală poetică în dialect nordic, sau, mai bine zis, două, fiindcă germanii, cînd se încheagă ceva, întotdeauna se divid imediat iar în două părți. Abia s-a ivit literatura în dialect nordic și a și apărut *itio in partes*[2], cei din Mecklenburg s-au înregimentat sub steagul lui Fritz Reuter[3] al lor, iar cei din Holstein sub cel al lui Klaus Groth[4] al lor. Dar Klaus Groth e totuși cu un pas înainte, fiindcă e poet și poate fi pus pe muzică și, de fapt, de aceasta depinde totul. N-o să treacă un an, poate nici o jumătate de an, și va trona pe toate pianele. Am văzut ceva de el și pe al vostru. Asta, ai putea să ne cînți ceva de Groth.

— Nu-mi place dialectul nordic.

— Atunci cîntă ceva în limba literară, dar bineînțeles ceva nostim și vesel.

— Nu-mi place nimic vesel.

— Atunci, dacă nu poți cînta ceva vesel, cîntă ceva foarte trist. Dar să fie *cu adevărat* trist, ca să ne facă plăcere. Ceva despre un paj, care își dă viața pentru contesa Asta, sau despre un cavaler, care e ucis de rivalul lui și e înmormîntat la margine de drum. Și apoi, lîngă mormîntul cavalerului stă de veghe cîinele, iar într-un plop stau trei corbi[5] care privesc croncănind.

Asta, care, la rîndul ei, îl tachina mereu pe unchiul său, nu i-ar fi rămas nici acum datoare cu răspunsul, dacă

[1] Aluzie la romanul *Afinități elective* (Partea a II-a, cap. 7) de Goethe.

[2] Separarea în părți (lat.).

[3] Fritz Reuter (1810—1874), remarcabil poet și povestitor din nordul Germaniei ; a scris în dialect.

[4] Klaus Groth (1819—1899), de asemenea, remarcabil poet german dialectal.

[5] Fontane persiflează aici balada *Cei trei corbi*, pe care a tradus-o din engleză, în 1853.

atenţia nu i-ar fi fost atrasă, chiar în clipa aceea, în altă parte.

— Uite, vine Elisabeth ! strigă ea emoţionată şi bucuroasă. Şi bătrînul Petersen, şi Schnuck.

Atunci ieşiră toţi de sub colonade în grădina din faţă şi îi salutară împreună cu ea pe cei ce veneau din vale.

Capitolul 3

Poate fiindcă îi orbea lumina, pastorul Petersen şi nepoata lui Elisabeth nu observau saluturile ce le erau adresate, în schimb de sus de pe terasă şi din hol se vedea cu atît mai lămurit cum se apropiau venind de-a lungul ţărmului. Bătrînul, cu pălăria în mînă (aşa încît vîntul îi zburătăcea părul alb şi subţire, dar lung), mergea cu cîţiva paşi mai înainte, iar Elisabeth se tot apleca după bucăţele de lemn şi de coajă de copac răspîndite prin iarba de mare şi le arunca în apă pentru ca Schnuck, un minunat pudel negru, să facă aport. În cele din urmă se mulţumi să culeagă însă cîteva flori care creşteau prin ovăz. Şi aşa, agale, ajunseră pînă la dig, de unde o luară la stînga pentru a urca spre terasă.

— Vin ! izbucni din nou cu entuziasm Asta. Şi Elisabeth îl aduce şi pe bunicu-său.

— Da, zise baronul Arne. Poate că s-ar putea spune şi că bunicul o aduce pe Elisabeth. Dar aşa sînteţi voi, tinereţea e principalul, cînd îmbătrîneşti eşti numai un supliment. Tinereţea înseamnă egoism. Dar, de fapt, şi mai tîrziu e acelaşi lucru. Primul meu gînd, cînd l-am văzut pe bătrîn, a fost că putem face o partidă de whist. Schwarzkoppen, desigur, nu aprobă jocul de cărţi, dar, slavă Domnului, nici nu-l dezaprobă şi, dacă ar fi catolic, ar vorbi de un „păcat scuzabil". Şi asemenea păcate îmi plac mie cel mai mult. Dealtfel, nu mă pot opri să admir cîinele ăsta. Cum ziceai că îl cheamă ?

— Schnuck, răspunse Asta.

— Da, chiar aşa, Schnuck : de fapt numele ăsta s-ar potrivi mai mult unui personaj de comedie. De trei ori a fost pînă aici sus şi s-a întors. E limpede că nu mai poate

de bucurie. Ce zici, Asta, de ce se bucură ? Că te vede pe tine, că i se va îngădui să facă unele numere de acrobaţie sau că va primi zahăr drept răsplată ?

După două ore, pe sub colonade domnea liniştea ; se lăsase seara, numai la orizont se mai zăreau reflexe roşii. Toţi se retraseseră în salon, o cameră tot atît de mare ca şi sufrageria, dealtfel urmînd imediat după ea, de unde se vedea întîi o grădină bine îngrijită, cu sere, dincolo de care se întindea un parc pînă departe, în vale.

Salonul era mobilat din belşug, dar mai rămînea destul loc liber pentru a te mişca în voie. Lîngă pianul cu coadă, în colţul cel mai ferit, se afla o masă mare rotundă pe care se găsea o lampă cu moderator [1]. Acolo şedeau contesa şi prietena ei domnişoara von Dobschütz, care urma să citească cu glas tare, în timp ce Asta şi Elisabeth, aşezate foarte aproape de ele, pe nişte taburete, cînd şuşoteau, cînd îl puneau pe cîine să facă acrobaţii, spre vădita lui bucurie. Dar pînă la urmă Schnuck obosi de atîta efort şi, nemaiputînd să-şi ţină echilibrul, lovi cu laba clapele pianului care era deschis.

— Ah, acum cîntă şi la pian ! rîse Asta. Cred că, dacă ar vrea, Schnuck ar face-o mai bine decît mine ; e atît de îndemînatic, încît mătuşa Julie n-o să aibă nimic de zis. Adineauri urma să cînt la pian şi chiar din gură. Unchiul Arne insista, dar m-am ferit. Îmi face plăcere, însă n-am nici un pic de talent. Ai adus ceva cu tine, Elisabeth ? Voi aveţi întotdeauna cîte ceva nou, şi apoi ţineai o mapă sub braţ cînd ai venit. Hai, arată-ne !

În timp ce fetele îşi vedeau mai departe de vorbă, în colţul opus al camerei, pieziş, cei patru bărbaţi jucau whist, Arne, ca de obicei, reproşîndu-i bătrînului Petersen că joacă la fel de încet ca pe vremea Congresului de la Viena [2].

— Da, rîse Petersen, ca pe vremea Congresului de la Viena : pe atunci se juca încet, se socotea că aşa e distins, am să vă spun mai tîrziu o poveste în legătură cu asta, o poveste pe care nu o cunosc mulţi şi care, după cîte ştiu,

[1] Sistem de reglare a debitului de ulei din lampă.

[2] Desfăşurat între 1814—1815, ca urmare a înfrîngerii lui Napoleon I.

a fost istorisită întîi de Thorvaldsen[1], care a aflat-o de la Wilhelm von Humboldt[2]...

— De la Alexander[3], zise Arne.

— Nu, dă-mi voie, Arne, de la Wilhelm von Humboldt, Wilhelm a fost mai ales...

— Fii atent, Petersen...

Şi jocul continuă, fără a mai spune nimeni nimic. Fetele îşi domoliseră şi ele glasul, fiindcă domnişoara von Dobschütz începuse să citească dintr-un ziar pe care îl adusese poştaşul în cursul după-amiezii. Desigur, încă nu citea propriu-zis, ci se pregătea numai — în ziare mai vibra încă ecoul războiului italian[4] — descifrînd deocamdată doar titlurile pe ton interogativ. „Arhiducele Albrecht şi amiralul Tegetthoff..."[5] Contesa clătină din cap... „În marş spre Magenta[6]"... „Brigada de cuirasieri Bonnemain"... Contesa clătină din nou din cap... „Primim din Charlottenburg veşti despre starea sănătăţii regelui Friedrich Wilhelm al IV-lea[7]..."

— Da, o întrerupse contesa, *asta* să o citeşti, dragă Julie. Asta să o citeşti, din Charlottenburg. Nu mă interesează poveştile de război, toate seamănă una cu alta, întotdeauna se prăbuşeşte cineva, rănit de moarte, lăsînd prin pieirea lui, să trăiască ceva care se numeşte alternativ Polonia, Franţa sau, din partea mea, chiar Schleswig-Holstein. Dar întotdeauna e acelaşi lucru. Zeul acesta modern

---

[1] Bertel Thorvaldsen (1768—1844), sculptor danez, în 1818 a executat o statuie a Speranţei pentru cavoul familiei Humboldt de la castelul Tegel.

[2,3] Fraţii Wilhelm (1767—1835) şi Alexander (1769—1859) Humboldt au jucat un rol important în viaţa politică şi culturală a Germaniei.

[4] În războiul italian din 1859, care pregătea unitatea naţională a Italiei, Austria a luptat împotriva regatului Sardiniei, aliatul Franţei.

[5] Albrecht Friedrich Rudolf (1817—1895), arhiduce al Austriei, călătorea în 1859, împreună cu căpitanul de covertă Wilhelm von Tegetthoff (1827—1871), spre Brazilia.

[6] Oraş în nordul Italiei unde, în 1859, francezii i-au învins pe austrieci.

[7] Friedrich Wilhelm al IV-lea (1795—1861), rege al Prusiei, a suferit din 1857 de paralizie; în 1858 a fost nevoit să cedeze domnia fratelui său Wilhelm, viitorul împărat al Germaniei.

al naționalității nu e idolul la care mă închin. Problemele pur omenești din care, cel puțin pentru mine, face parte și religia, mă interesează mult mai mult. Nefericitul acesta de rege, în castelul lui din Charlottenburg... o minte atît de luminată, și acum să se înnegureze... Da, asta mă interesează. E lung ?

— O coloană.

— E mult. Dar începe, putem să întrerupem.

Și domnișoara von Dobschütz citi :

— „...Conform tuturor veștilor, starea sănătății regelui se agravează ; apatia lui progresează, momentele de conștiență devin tot mai rare. Bineînțeles această situație începe să influențeze și treburile statului, așa că se va renunța la anumite menajamente. E limpede că se pregătește o schimbare totală de guvernare, care se va reflecta în curînd și în politica externă. Relațiile cu Rusia și cu Austria sînt zdruncinate, se strîng tot mai mult relațiile de prietenie cu puterile occidentale, cu Anglia, desigur. Tot ce se întîmplă amintește de perioada dintre 1806 și 1813 care, după prealabile umilințe, a fost o perioadă de pregătire și instruire militară. La o astfel de instruire militară se gîndește neîncetat prințul regent și abia cînd Prusia va fi din punct de vedere militar așa cum aspiră el, vom vedea ce se va întîmpla. Și în nici o problemă nu se va dovedi acest lucru mai limpede decît în aceea privitoare la Schleswig-Holstein."

— Ajunge, spuse contesa. Am crezut că în articol vor fi știri de la Curte, cu caracter anecdotic, întîmplări mărunte, care de cele mai multe ori cuprind esențialul, și cînd colo se referă la conjuncturi politice. Eu nu cred în profeții pe care adesea le fac cei mai puțin autorizați... Dar ce imagine e aceasta de aici, de pe spatele ziarului, văd un castel și turnuri...

Neștiind despre ce e vorba, domnișoara von Dobschütz întoarse ziarul și văzu că e un anunț care, cu o gravură în lemn la mijloc, ocupa aproape toată ultima pagină. După ce își aruncă ochii pe ea, spuse :

— E reclama unui pension din Elveția, firește de pe malul lacului Geneva ; aici, clădirea aceasta mică, e pensionul, iar hotelul cel mare din fundal e doar pentru decor.

— Citește, mă interesează astfel de anunțuri.

— „...Pensionul nostru Beau-Rivage funcționează de douăzeci și cinci de ani. În acest răstimp au fost găzduite la noi tinere domnișoare din toate părțile lumii care, după cîte știm, ne păstrează o amintire plăcută. Faptul se datorează binecuvîntării cerului, fără de care nu se poate, dar desigur și principiilor după care cîrmuim neîncetat pensionul nostru. Aceste principii sînt : internaționalitatea și egalitatea în drepturi a confesiunilor. Conducerea întregii instituții o are un preot calvinist dar, pătruns întru totul de duhul toleranței, lasă părinții și tutorii să hotărască dacă elevii vor participa sau nu la lecțiile de religie..."

Contesa se amuza vădit. Ca majoritatea persoanelor evlavioase și religioase, avea tendința nu numai să se îndoiască de religia altora, dar să și facă haz de aspectele ei comice, așa că relatările din tabăra catolicilor și aproape în mai mare măsură cele ale calviniștilor erau pentru ea un prilej de discuții amuzante, chiar și atunci cînd nu includeau, ca în cazul de față, o afacere ce stîrnea de-a dreptul rîsul. Luă ziarul ca să citească mai departe anunțul dat de pension, fiindcă nu se sfîrșise, dar servitorul, care urmărea de vreun sfert de oră jocul de whist și așteptase să se sfîrșească roberul [1], veni să anunțe că ceaiul e servit.

— S-a potrivit de minune ! exclamă baronul Arne. Cînd ai cîștigat, o potîrniche, fiindcă nu mă îndoiesc că ni se va servi așa ceva, e o mîncare dintre cele mai sănătoase ; altfel, desigur, nu.

Apoi se ridică și îi oferi brațul domnișoarei von Dobschütz, în timp ce Schwarzkoppen și contesa o luară înainte.

— Ei, Petersen, spuse contele, acum trebuie să ne mulțumim unul cu altul. Iar cînd trecu pe lîngă Asta și Elisabeth, le strigă : Poftiți, domnișoarelor !

Dar Asta îl mîngîie drăgăstos pe mînă și spuse :

— Nu, tată, noi rămînem aici, mama ne-a îngăduit ; mai avem să ne spunem o mulțime de lucruri.

[1] La whist, un tur de două sau trei partide.

Capitolul 4

În sufragerie masa era așezată, ușile cu două canaturi erau deschise și lumina strălucitoare a lămpilor îi întîmpină pe cei care intrau. Contesa luă loc între cei doi preoți, iar domnișoara von Dobschütz cu Holk și Arne se așezară de partea cealaltă. Peste o clipă apărură preceptorul și Axel.

— Adineauri m-am amuzat grozav, zise contesa întorcîndu-se către Schwarzkoppen...

— Ah ! interveni Holk pe un ton care, dacă n-ar fi fost atît de ironic, ar fi fost de încîntare, iar Arne, care simțise prea bine ironia (fiindcă Christine nu era de fapt niciodată veselă), rise copios în barbă.

— Adineauri m-am amuzat grozav, repetă contesa oarecum îndurerată și continuă : E totuși ceva ciudat cu pensioanele astea din Elveția în care afacerile se împacă atît de bine cu calvinismul. Întotdeauna, latura cea mai urîtă a calvinismului a fost faptul că se pricepoe grozav în cele lumești...

Schwarzkoppen, căruia i se adresase și de astă dată, se înclină. Fratele ei însă spuse :

— Aflu lucruri noi, Christine. Calvin [1], după cîte știu, era incomod și neînduplecat, Knox [2], la fel, iar Coligny [3], în orice caz nu s-a priceput atît de bine în cele lumești, fiindcă altfel ar mai fi trăit. Apoi gîndește-te la La Rochelle [4]. Și la cei zece mii de oameni care au emigrat [5] de dragul credinței. Le-ar fi greu luteranilor să le găsească

---

[1] Jean Calvin (1505—1564), reformator elvețian.

[2] John Knox (1505—1572), reformator calvinist din Scoția.

[3] Gaspar de Coligny (1519—1572), amiral al Franței ; în 1559 a trecut la calvinism și a devenit căpetenia hughenoților ; a fost prima victimă căzută în Noaptea Sfîntului Bartholomeu.

[4] Fortăreață din Franța ; în secolele al XVI-lea și al XVII-lea, bază militară a hughenoților : după cucerirea ei de către Richelieu, în 1628, forța politică a hughenoților în Franța a încetat.

[5] În 1685, a fost anulat Edictul din Nantes emis în 1598, care garanta deplină libertate de credință hughenoților. Circa două sute de mii de hughenoți francezi au emigrat atunci în țările protestante ; mai mult de zece mii și-au găsit o nouă patrie în Brandenburg, printre aceștia și strămoșii lui Fontane.

pereche sau chiar exemple mai bune. Cer să se facă dreptate, Schwarzkoppen, nu mă lăsa în impas față de sora mea. Nici dumneata, Petersen.

Holk, căruia și așa îi era foarte drag cumnatul său, se bucură nespus de cele spuse de Arne.

— Ai dreptate, Alfred. Trebuie să luăm apărarea celor ce nu sînt de față.

— Chiar dacă ar fi prusaci, adăugă Arne rîzînd. Asta mi-amintește de articolul care a fost citit adineauri. Ce scria în el, de fapt ? Știți, nu am darul să cîștig la whist și să urmăresc în același timp aproape tot ce se citește sau se vorbește în jurul meu. Am auzit ceva despre Curtea de la Charlottenburg, despre instrucție militară și despre *anno* 13. Sau poate nu-i așa ? În orice caz despre *anno* 13 am auzit precis, și despre instrucție militară, de asemenea...

— Dragă Julie, spune despre ce era vorba, zise contesa.

— Era vorba exact despre ceea ce presupune domnul baron, în general articolul pare să spună că s-a terminat cu Danemarca dacă nu va cădea de acord în problema limbii. [1]

Holk rîse.

— S-a terminat cu Danemarca ! Nu, domnule prusac, n-am ajuns încă acolo, în orice caz e vechea poveste cu barza și vulpea. Vulpea din fabulă nu putea să ajungă la apă fiindcă era într-o sticlă, iar noua vulpe, Prusia, nu poate ajunge la Danemarca, fiindcă există insule. Da, apa. Slavă Domnului ! Tot vechea poveste, ce poate unul nu poate altul și oricît de bine ar defila prusacii, peste marea Baltică nu vor putea trece, chiar dacă Klaus Groth scrie : „Marea Baltică e o băltoacă".

Arne, care pînă toamna tîrziu își începea neabătut cina cu lapte acru, puse bucățele de pîine în castron, presără zahăr, duse prima lingură la gură apoi, ștergîndu-și barba, spuse :

— Cumnate, în privința aceasta părerile noastre diferă. Doar în privința aceasta. Și adaug : din fericire. Căci cu sora poți la nevoie să te războiești, dar cu cumnatul, nu.

[1] Pentru a integra complet ducatul Schleswig în statul danez și a-l despărți de Holstein, se încerca să se introducă acolo limba daneză în instituții, școli și biserică.

Dealtfel, poate să-ţi confirme acest lucru şi Petersen, care a văzut mai multe pe lumea asta decît noi toţi...

Petersen încuviinţă dînd din cap.

— Vezi, Holk, continuă el, tu vorbeşti de vulpe şi de barză. Foarte bine, nu mă supără că am nimerit în lumea fabulelor cu animale, dimpotrivă. Fiindcă există şi o fabulă cu struţul. Dragă Holk, tu îţi vîri capul în nisip, ca struţul, şi nu vrei să vezi primejdia.

Holk se legănă încoace şi încolo, apoi spuse :

— Ei, Alfred ! Cine poate să vadă în viitor ? Nici tu, nici eu. Dar, în definitiv, totul e un calcul al probabilităţilor şi nimic nu e mai puţin probabil decît o primejdie care să vină de la Berlin sau Potsdam. S-au dus vremurile parăzilor gărzii din Potsdam. Nu-l critic pe bătrînul Fritz [1], sînt cel mai mare admirator al lui, dar tot ce a făcut are caracterul unui episod care a ajuns pentru ţara sa de-a dreptul fatal.

— Aşadar gloria unei ţări, sau chiar măreţia ei, poate să-i devină fatală.

— Da, pare ciudat, şi totuşi, dragă Arne...

Holk se întrerupse fiindcă din camera alăturată se auzea cum Asta se străduia să dibuie pe clapele pianului acompaniamentul unui cîntec. Se făcu însă imediat iar linişte şi Holk repetă :

— Da, cumnate, pare ciudat ca gloria să devină fatală, dar fenomenul se produce şi este întotdeauna în firea lucrurilor. E posibil ca în ţara asta a Brandenburgului mlăştinoasă şi nisipoasă, unde se zice că au trăit semnonii [2] şi alţi cuceritori ai lumii, tot cu părul roşu, să se fi dezvoltat un nou popor de cuceritori ai lumii, bine, admit, dar atunci ţara aceasta ar fi trebuit să treacă printr-un proces de devenire lent, normal. Procesul acesta l-a tulburat Friedrich cel Mare. Prusia a ajuns peste noapte dintr-un stat mic un stat mare. Era anormal şi nu se datora decît faptului că peste noapte, adică mai exact timp de patruzeci de ani încheiaţi, a stat într-un pat de extensie.

— Holk, astea nu sînt ideile tale, spuse Christine.

---

[1] Referire la Friedrich al II-lea (1712—1786), rege al Prusiei.

[2] Popor germanic din seminţia suevilor ; la început semnonii au locuit între Elba şi Oder, mai tîrziu au migrat spre sud şi s-au numit alemani.

— Nu, şi nici nu e necesar, destul că mi le însuşesc. Dar lăsaţi-mă să-mi dezvolt ideile de împrumut. Tot respectul pentru marele rege, asta-i altă poveste. Dar, ca să zic aşa, Prusia postumă, Prusia de după el nu constituie obiectul admiraţiei mele, ţine mereu trena cuiva, azi a Rusiei, mîine a Austriei. Tot ce a realizat a realizat sub semnul vulturului bicefal [1], nu sub semnul propriului vultur, fie el negru sau roşu [2]. Nu degeaba vorbesc unii în batjocură de cucul prusian. Un stat care vrea să se menţină şi să nu fie doar un eveniment al zilei trebuie să aibă graniţe naturale şi să reprezinte o naţionalitate.

— Mai sînt şi alte lucruri care consolidează un stat, spuse Arne, iar Schwarzkoppen şi Christine se uitară unul la altul aprobînd.

— Desigur, replică Holk. De pildă, banii. Dar cine rîde ? Prusia şi bani !

— Nu, *nu* banii ; un alt fleac. Şi acest fleac nu e altceva decît o idee, o credinţă. Ruşii trăiesc cu ideea că trebuie să stăpînească neapărat Constantinopolul, şi o să-l stăpînească. Istoria e plină de astfel de exemple. Prusia trăieşte şi ea cu o idee. Nu e bine să rîzi de aşa ceva. Astfel de idei constituie o forţă. În pieptul nostru îşi au lăcaş stelele noastre, scrie undeva [3], şi ce spune vocea interioară se împlineşte. În Prusia, pe care tu n-o poţi suferi din tinereţe şi o dispreţuieşti, totul se pregăteşte şi se desfăşoară de un secol şi jumătate în vederea unui scop înalt ; nu bătrînul Fritz a constituit un episod, ci perioada de slăbiciune de care ai vorbit, *aceea* a fost un interregnum. Şi acest interregnum a luat sfîrşit acum. Ceea ce scrie în articol e adevărat. Toba de recrutare străbate ţara bătînd încet şi *gamle* [4] Danemarcă, atunci cînd va fi la adică, va plăti oalele sparte. Petersen, spune şi dumneata

[1] Din secolul al XV-lea, stema Sfîntului imperiu romano-german.

[2] Aluzie la cele două ordine mari ale Prusiei, Ordinul vulturului negru şi Ordinul vulturului roşu, care aveau mai multe clase.

[3] Parafrazare după *Piccolomini* (Partea a II-a, sc. 6) de Fr. Schiller.

[4] Bătrîna (dan.).

o vorbă. La vîrsta dumitale ai putere de previziune și știi ce va veni.

Bătrînul zîmbi.

— Să răspundă altcineva. Fiindcă ceea ce dobîndești cînd ai trecut de optzeci de ani (ori eu nu i-am atins încă) au femeile de la început, sînt profete înnăscute. Barem contesa e cu siguranță.

— Și am să și răspund, zise Christine. Ceea ce a citit draga mea domnișoară von Dobschütz — de fapt la început nici nu prea am fost atentă, fiindcă voiam să aud ceva despre perechea regală, la care țin atît de mult, nu despre pregătire militară și vremuri noi. Dar ceea ce scrie acolo e adevărat...

Arne îi făcu un semn surorii sale că îi sărută mîna, dar Holk care se și simțea victima unor aluzii răutăcioase, se ocupa de un cocoșar.

— ...Corespondența din „Hamburger Zeitung", continuă Christine, a scris-o fără îndoială cineva din preajma noului stăpînitor, care îi cunoaște planurile. Și dacă n-ar fi încă planuri, în orice caz sînt dorințe. Aprob întru totul ceea ce a spus adineauri Alfred despre forța anumitor idei. Lumea e cîrmuită prin astfel de lucruri, la bine sau la rău, după felul lor. Și la prusaci prinde orice...

— Din datorie, interveni Arne.

— Da, din datorie și din credința în Dumnezeu. Sau, dacă vi se pare exagerat, atunci cel puțin din credința în vechiul Catehism al lui Luther. Pe aceasta o mai au încă. Să cinstești ziua Domnului, să nu poftești femeia aproapelui tău, nici pe robul lui, nici pe roaba lui, nici boul și nimic din toate cîte sînt ale aproapelui tău — da, toate acestea încă mai dăinuiesc acolo...

— Și altfel au dispărut din lume, rîse Holk.

— Nu, Helmuth, nu din lume, dar din colțișorul de lume care este lumea *noastră*. Nu vorbesc de scumpul nostru Schleswig-Holstein. Dumnezeu, în mila lui, nu l-a lăsat să decadă într-atît, mă refer la cîrmuirea de *dincolo*, de dincolo, unde își are sediul autoritatea căreia trebuie să ne supunem și căreia mă supun bucuroasă cîtă vreme dreptatea rămîne dreptate. Dar nu poți să-mi pretinzi să fiu încîntată de cîrmuirea de dincolo, e cu neputință. La Copenhaga...

— Vechea ta aversiune. Ce te nemulțumește ?

— La Copenhaga toate sînt numai de pe lumea *asta*, numai plăceri, desfătare a simțurilor și un fel de beție, iar astea nu dau putere. Putere au cei cumpătați, care știu să se înfrîneze. Spune și tu, ceea ce e dincolo se mai poate numi Curte, regalitate ? Regalitatea, atîta vreme cît rămîne ceea ce trebuie să fie, are ceva care îți impune, de aceea inima i se supune bucuroasă și de dragul ei îți dai averea, sîngele și viața. Dar un rege care e neîntrecut numai în divorțuri [1] și pe care îl interesează mai mult năzbîtiile de mahala și lichiorul decît țara și dreptatea, regele *acela* nu are putere, nu *insuflă* putere și va fi doborît de cei care au putere.

— Și vom face parte din Prusia și vom pune un coif în vîrful unei prăjini, așa cum a fost pusă pălăria lui Gessler [2], și vom îngenunchea înaintea lui și ne vom închina lui.

— Ferească-ne Dumnezeu ! Germani, da, dar nu prusaci, așa să fie. În orice caz patria mea e Schleswig-Holsteinul, drept care vă invit, domnilor, să ciocniți un pahar cu mine. Și tu, Helmuth, dacă nu te împiedică demnitatea ta de șambelan la Curtea din Copenhaga. Uitați-vă, Schwarzkoppen, cum se ridică luna, de parcă ar vrea să pună peste toate pecetea păcii. Da, pacea ; nimic nu-i mai bun ca pacea. Din copilărie am această credință. Tata obișnuia să spună : „Nu te naști sub o anumită stea, ci în cartea cerului, unde sînt trecute numele noastre, există lîngă fiecare cîte un semn distinctiv : iederă, laur, palmier..." Lîngă numele meu sper că e un palmier.

Bătrînul Petersen îi luă mîna și i-o sărută.

— Da, Christine. Fericiți iubitorii de pace. [3]

Vorbise calm și firesc, fără nici cea mai mică intenție de a tulbura și mai mult inima contesei. Totuși aceasta a fost urmarea. Contesa aproape că se lăuda cu pacea ei

---

[1] Frederik al VII-lea (1808—1863), rege al Danemarcei, a fost căsătorit de mai multe ori, ultima soție fiind Luise Christine Rasmussen (1815—1874), o fostă balerină, ulterior proprietara unui magazin de galanterie, pe care a ridicat-o la rangul de contesă von Danner.

[2] Aluzie la *Wilhelm Tell* de Fr. Schiller.

[3] Aluzie la *Noul Testament*

sau cel puțin își punea mare nădejde în ea și chiar în clipa în care bătrînul Petersen s-ar putea spune că îi garanta această pace, simți că îi duce lipsa. Deși avea un bărbat minunat, care o iubea și pe care îl iubea, nu-și găsise pacea după care tînjea. În ciuda iubirii — firea lui ușuratică și firea ei melancolică nu se mai potriveau cum trebuie, ceea ce, în ultima vreme, cu toate străduințele depuse, se vădise de multe ori și, din păcate, într-o măsură tot mai mare. Așadar, cuvintele bineintenționate ale lui Petersen nu-și găsiră ecoul cuvenit în inima nimănui, fiecare se uita în gol, tăcut, numai Arne se întoarse către capătul mesei și privi prin ușa deschisă marea strălucind în lumina de argint a lunii.

În clipa aceea plină de apăsare și tensiune apăru din camera alăturată Asta, se apropie de masă și îi șopti mamei sale :

— Elisabeth vrea să cînte ceva. Îi dai voie ?

— Desigur. Dar cine o acompaniază ?

— Eu. E foarte ușor, tocmai am repetat adineauri. Cred că o să meargă. Și chiar dacă mă încurc, nu e nici o nenorocire.

Asta se întoarse apoi la pian, lăsînd ușa mare, de la mijloc, deschisă. Partitura era gata pregătită, lumînările aprinse, așa că începură amîndouă să cînte. Dar de ce s-au temut n-au scăpat. Acompaniamentul și vocea nu prea se armonizau. Atunci rîseră, mai amuzate, mai jenate. Îndată însă își încercară a doua oară puterile și vocea aproape copilărească a Elisabethei răsună limpede și curată în amîndouă încăperile. Toți tăceau și ascultau. Mai ales contesa părea emoționată, iar cînd se termină ultima strofă, se ridică și se îndreptă către pian. Luă partitura care se mai găsea încă pe pupitru și fără să spună o vorbă îi părăsi pe ceilalți. Purtarea ei nu-i surprinse, fiindcă toți știau ce fire sensibilă are. Holk se mărgini să o întrebe pe Elisabeth de cine e scris textul.

— De Waiblinger [1], un poet pe care nu-l cunoșteam pînă acum.

[1] Wilhelm Friedrich Waiblinger (1804—1830).

— Nici eu, spuse Holk. Și cum se intitulează ?
— *Cimitirul.*
— Încă un motiv.

Peste un sfert de oră trăsura din Arnewiek trase la scară și Arne insistă să-i conducă pe Petersen și pe Elisabeth pînă la casa parohială din Holkeby. Schnuck avea să-și găsească și el un locșor. După unele parlamentări, propunerea fu acceptată. Arne se așeză pe bancheta din față, iar Elisabeth, fiindcă îi plăcea să stea de vorbă cu vizitiul, se urcă pe capră. Și, într-adevăr, cum se cățărâ sus, acesta și începu să-i povestească pe larg despre boala nevestei sale și despre „simpatie“ [1], care din nou i-a folosit mai mult decît doctorul, căci acesta, îndeobște, doar prescrie cîte ceva, fără să cerceteze cum trebuie de unde i se trage răul și cum stă cu splina. Că de la splină i se trage.

Firește, n-au prea discutat mult, fiindcă în mai puțin de zece minute opriră în fața casei parohiale. Schnuck își exprimă furtunos bucuria de a fi din nou acasă, iar Arne se așeză pe bancheta din spate, lîngă Schwarzkoppen. Apoi, după ce se mai schimbară cîteva cuvinte de mulțumire și de rămas bun, porniră amîndoi spre Arnewiek.

Capitolul 5

Drumul trecea printre tufișuri mari de mărăciniș, care îngrădeau izlazurile. Marea era foarte aproape, la stînga, dar se auzea numai, nu se vedea din pricina unui lanț de dune mărunte. Arne ca și Schwarzkoppen avea picioarele înfășurate în pături și cuverturi, fiindcă după zilele frumoase și călduroase, vremea se răcise, ca toamna, era mult mai frig decît e de obicei în septembrie. Dar faptul acesta nu făcea decît să le înviorеze conversația care, desigur, se referea la seara trecută.

[1] O pretinsă forță misterioasă care lecuiește bolile.

— Mica Petersen are o voce fermecătoare, spuse Arne. Totuși aș fi preferat să cînte *Lumina fecioarei* [1] decît cîntecul acela trist.

— A fost foarte frumos.

— Desigur, a fost foarte frumos, și noi doi îl putem auzi fără să ne facă rău. Dar sora mea ! Ați văzut, nu-i așa, cum a luat partitura și a ieșit din cameră ? Pariez că a învățat-o imediat pe dinafară sau a copiat-o și a lipit-o în vreun album. Fiindcă, în ciuda celor treizeci și șapte de ani ai ei, în unele privințe a rămas aceeași domnișoară de pension de la Gnadenfrei și, printre altele, mai ales în relațiile ei cu domnișoara von Dobschütz. Aceasta e un om extraordinar, am tot respectul pentru cultura și caracterul ei, totuși pentru bietul cumnatu-meu e o pacoste. Vă surprinde, dar așa stau lucrurile. Domnișoara von Dobschütz este mult prea deșteaptă și mult prea bună pentru a se interpune de bunăvoie sau să zicem din vanitate între soți, dar poziția ei, pe care n-ar fi adoptat-o niciodată, i-a fost impusă de sora mea. Christine are întotdeauna nevoie de cineva căruia să-și spună amarul, un suflet frumos, o tîrzie copie fidelă a unui personaj creat de Jean Paul, care își sparge capul, dacă mi-e permis să spun așa, cu gravitatea vieții. De fapt, nu există decît un mod de a-i descreți fruntea Christinei, și anume prin mici povestioare de dragoste din lumea ereticilor. Și pentru ea eretici sînt aproape toți oamenii în afară de paleoluterani, pietiști și cei din congregația de la Herrnhut. De mirare că suportă ca măcar aceste trei categorii să fie alăturate. Și apoi e atît de încăpățînată și inaccesibilă ! Uneori încerc să o învăț de bine, să o fac să înțeleagă că ar trebui să se adapteze soțului ei, să stea să-l asculte cînd îi povestește un fapt divers, o glumă, un calambur, o anecdotă.

Schwarzkoppen aprobă dînd din cap, apoi zise :

— Și eu i-am spus azi ceva asemănător și m-am referit la fermecătoarele lui însușiri.

— Și a răspuns, desigur, într-un mod destul de *hautain* [2]. O cunosc bine. N-o interesează decît probleme de educație, știri parvenite de la misionarii din Groenlanda sau Ceylon, armoniu, sfeșnice de biserică, antimis cu cruce.

[1] Din opera *Freischütz* de Karl Maria von Weber.

[2] Trufaș (franc.).

Nu mai e de suportat. Vă vorbesc atît de deschis şi pe larg despre toate acestea fiindcă sînteţi singurul care ar putea să intervină cu folos. Cred că nici de dumneavoastră nu e pe de-a întregul mulţumită, chiar de ar fi numai şi pentru faptul că nu vă învăluiţi, slavă Domnului, în vălul pietist de „floricele şi îngeraşi", dar, oricum, punctul dumneavoastră de vedere e cel corect. Gradul de fervoare cu care vă expuneţi părerea nu o satisface, însă cel puţin părerea ca atare o socoteşte justă şi atunci nu numai că vă ascultă sfatul, dar se şi lasă subjugată de el. Ceea ce înseamnă ceva.

În timp ce Arne vorbea, ajunseră la un loc unde lanţul de dune lăsa deschisă priveliştea spre mare. Acum se vedea zbuciumul valurilor printre stînci, la ţărm, iar departe, în larg, în lumina clară a lunii, vase pescăreşti cu pînzele strînse. La orizont se ridică o rachetă şi începură să cadă globuri luminoase.

Arne porunci vizitiului să oprească.

— Admirabil. Acesta-i vaporul care vine de la Korsör. Se vede că e regele la bord, o fi vrînd să mai petreacă la Glücksburg [1] cîteva săptămîni. Am auzit că iar au găsit ceva în mlaştină [2], la Süderbrarup sau aşa ceva, poate vreo corabie de vikingi sau vreun iaht de croazieră al lui Kanut cel Mare [3]. Să sperăm că va trece paharul acesta de la noi. În ceea ce mă priveşte, prefer să citesc *David Coperfield* sau *Cei trei muşchetari.* Toate descoperirile acestea făcute în mlaştini, pieptenii şi acele sau chiar ghemotocul acela încîlcit, despre care tot discută în contradictoriu Thomsen [4] şi Worsaae [5], fără să poată stabili dacă e împletitură de rădăcini subţiri sau ciuful unui rege al mărilor, nu mă interesează, iar micul dejun regal, în care rolul principal îl joacă dulapul cu lichioruri, dacă nu chiar amintirile de negustoreasă de articole de galanterie ale contesei Danner,

[1] Fostă reşedinţă a principilor de Holstein-Sonderburg-Glücksburg ; din 1779 în stăpînire daneză.

[2] În perioada respectivă, datorită pasiunii pentru arheologie a regelui Frederik al VII-lea al Danemarcei, se făceau foarte multe săpături.

[3] Domnitor al Danemarcei, Norvegiei şi Angliei (1014—1035).

[4] Christian Jürgensen Thomsen (1788—1865), arheolog şi numismat danez.

[5] Jens Jacob Worsaae (1821—1885), arheolog danez.

îmi repugnă de-a binelea. Eu mă deosebesc întotdeauna în păreri de sora mea, chiar și atunci cînd are dreptate, fiindcă, din păcate, e prea convinsă de justețea părerii ei ; în privința aceasta însă nu pot decît să fiu de acord cu ea, nu înțeleg de ce Holk nu pune capăt istoriei aceleia de la Copenhaga, cum de-i place, îmbrăcat mereu în uniforma lui de șambelan, să facă grații prin palatul principeselor. Că nu-l împiedică inima lui de om născut pe meleagurile acestea din Schleswig-Holstein, să zicem că înțeleg, fiindcă atîta vreme cît trăiește regele, se numește că e regele și ducele nostru. Dar nu cred că e bine și cuminte. Viața cu contesa Danner nu-i de natură să-l cruțe, vorbesc de rege, s-ar putea s-o sfîrșească brusc. Și așa e un apoplectic. Și-atunci, ce va urma ?

— Nu cred ca Holk să fie preocupat de această problemă. Pe el nu-l interesează decît prezentul și-și găsește consolare în vechea expresie : *după* noi potopul.

— Într-adevăr ! Nu-l interesează decît prezentul. Și faptul că e așa, iată iarăși unul dintre lucrurile pe care sora mea nu i le poate ierta ; iar eu sînt silit să-i dau din nou dreptate. Dar să lăsăm asta ; n-am chef să enumăr tocmai astăzi virtuțile surorii mele, astăzi mă gîndesc în primul rînd la *„les défauts de ses vertus“* [1], împotriva cărora trebuie să luptăm amîndoi, dragă Schwarzkoppen, fiindcă altfel vom asista la ceva foarte neplăcut. Sînt sigur de asta, ce nu știu sigur e care va face primul pas, primul pas spre dezastru. Holk, prin cavalerismul și adorația lui aproape excesive, este personificarea toleranței și modestiei ; s-a obișnuit să se considere întotdeauna inferior soției sale. Bineînțeles, l-a impresionat în primul rînd frumusețea ei (a fost într-adevăr foarte frumoasă și, de fapt, mai este și acum), apoi înțelepciunea ei sau, în sfîrșit, ceea ce considera el ca atare, apoi, și probabil mai mult ca orice, evlavia ei. Dar, de la o vreme, se petrece în el o schimbare și, din păcate, într-un ritm foarte rapid ; e nervos, aluziv, ironic, chiar în după-amiaza aceasta m-a surprins din nou atitudinea lui. Amintiți-vă numai cum s-a purtat cînd a pomenit despre ieslele de marmură. Ce-i drept, sora mea, ca întotdeauna, a luat în serios problema aceasta mai mult

[1] Deficiențele virtuților ei (franc.).

sau mai puțin hazlie și a răspuns pe de o parte iritată, pe de alta ținînd seama de considerente sentimentale. În urmă cu vreo doi, trei ani, Holk ar fi trecut peste acest incident, dar acum i-a răspuns tăios și a ironizat-o, zicînd că, desigur, ea ar prefera să discute despre criptă și capelă și să poată pune să se picteze un înger în mărime naturală.

Cît timp vorbise Arne, Schwarzkoppen spusese din cînd în cînd „foarte adevărat", și nu încăpea îndoială că îi dădea dreptate. Totuși pe Arne nu-l mulțumea o simplă încuviințare, ar fi dorit să-l audă expunîndu-și mai pe larg părerea, așa că tăcu. Schwarzkoppen nu părea însă dispus să continue discuția pe această temă : era prea spinoasă ; arătă spre Arnewiek, care tocmai se ivise dincolo de un golf îngust ce înainta mult spre uscat, și zise :

— Ce fermecător e orașul poleit de lumina lunii ! Digul de-a dreptul parcă retează acoperișurile ; cum li se văd crestele printre plopi și sălcii ! Iată și biserica Sankt Katharina ! Se aud pînă aici clopotele. Binecuvîntat fie ceasul cînd s-a hotărît să vin în frumoasa dumneavoastră țară.

— Vă mulțumesc pentru aceste cuvinte, Schwarzkoppen. Oricine se bucură cînd i se laudă patria. Dar vreți să vă eschivați. Eu vă cer să mă ajutați într-o problemă dificilă, mult mai dificilă decît vă închipuiți, și dumneavoastră îmi arătați digul de colo și îmi spuneți că retează acoperișurile. Într-adevăr, așa este. Dar nu puteți scăpa cu atîta. Dumneavoastră, cu influența pe care o aveți asupra surorii mele, trebuie să o convingeți în numele *Bibliei* și să încercați să-i dovediți, citînd vreo zece paragrafe, că nu merge așa, că asta înseamnă îngîmfare, că adevărata iubire nu se împacă deloc cu trufia aceasta disimulată ce ia forma umilinței, care nu vrea să știe de nimic, cu alte cuvinte, că se impune să se schimbe, să fie pe placul soțului ei, nu să-l dezguste de casă. Da, puteți chiar să adăugați, ceea ce e aproape adevărat, că ar fi renunțat probabil de mult la funcția lui de la Copenhaga, dacă nu ar fi bucuros să scape din cînd în cînd de presiunea pe care o exercită asupra lui virtuțile soției sale, iubita și stimata mea soră.

— Ah, dragă domnule baron, zise atunci Schwarzkoppen, de fapt nu vreau să mă eschivez, nu, am toată bunăvoința, aș vrea și eu să fiu de folos, după puterile

mele, fiindcă îmi dau seama de primejdie ca și dumneavoastră. Dar numai cu bunăvoință nu faci nimic. Dacă sora dumneavoastră ar fi o contesă catolică, nu protestantă, iar eu, dacă n-aș fi un director de seminar din Arnewiek, ci un pater redemptorist [1] sau chiar unul iezuit, treaba ar fi foarte ușoară. Dar nu așa stau lucrurile. Nu am nici o autoritate. Nu-i vorba decît de convenienţe sociale și dacă aș încerca să joc rolul tămăduitorului de suflete, al confesorului, n-aș fi decît un intrus, aș face ceva ce nu se cade.

— Intrus ! rîse Arne. Nu-mi vine să cred, Schwarzkoppen, că vă temeți să nu-l supărați pe Petersen, care, la cei aproape optzeci de ani ai lui, a ajuns în situația cînd nu se mai pune problema de rivalitate sau ofensă.

— Nu-i vorba de Petersen, zise Schwarzkoppen. El, desigur, a renunțat de mult la micile vanități care, dealtfel, nicăieri nu sînt mai mari ca la confrații mei pastori, el m-ar lăsa să joc rolul celui ce convertește și săvîrșește minuni. Dar nu întotdeauna e indicat să te folosești de ce îți oferă întîmplarea. Sînt atîtea piedici care complică lucrurile și mă îndeamnă la prudență.

— Așadar refuzați.

— Nu, nu refuz. Am să încerc tot ce-mi stă în putere, dar s-ar putea să fie foarte puțin. Chiar din motive independente de voința mea. Eu am o slujbă, iar drumul pînă la Holkenäs nu e prea scurt, așa că „momentul potrivit" de care vorbeați nu se va ivi prea des. Principala dificultate, însă, o reprezintă totuși chiar persoana contesei. Nu știu să fi cunoscut vreodată o doamnă pe care să o fi stimat mai mult. Pe lîngă calitățile unei doamne distinse, are toate virtuțile unei bune creștine. În fiece clipă dorește să facă tot ce e mai bine, ce îi impune sentimentul datoriei și ca să schimbi părerea ei despre datorie, îndreptînd-o pe un alt făgaș, e neînchipuit de greu. Biserica noastră, după cum știți și după cum am și arătat cu prisosință, nu îngăduie decît sfatul, îmbărbătarea și rugămintea. Mai mult sau mai puțin totul stă în interpretarea versetelor, ceea ce lasă cîmp deschis luptei de opinii. Apoi, în afară de asta, contesa nu e numai o bună cunoscătoare a *Bibliei,* dar are și

[1] Membru al unei congregații întemeiată în 1732 pentru întărirea credinței romano-catolice, mai ales, în rîndurile țărănimii.

forța celor care nu se uită nici la dreapta, nici la stînga, care nu fac nici o concesie și care se pricep să-și făurească din neînduplecare și severitate o armură mai bine încheiată decît armura unei religii îngăduitoare și plină de iubire. Dacă o contrazici, nu poți să o convingi, și cu atît mai puțin dacă îți dai aere de superioritate.

— Bineînțeles ! De aceea repet : totul trebuie să se petreacă așa, ca din întîmplare.

— Tot ce pot face este — ca să uzez de un cuvînt de rezonanță savantă, avînd în vedere că acum sînt pe jumătate belfer — așadar tot ce pot face este să încep o acțiune profilactică. Să iau măsuri preventive. Să preîntîmpin nenorocirea. Am să caut să-mi amintesc unele întîmplări, diferite istorii din activitatea mea anterioară, de pastor — cîte complicații și rătăciri îți e dat să vezi ! — și am să încerc să las aceste întîmplări să acționeze pe încetul. Sora dumneavoastră e în egală măsură plină de fantezie și meditativă ; fantezia o va face să vadă aievea cele povestite, iar firea ei meditativă o va sili să caute miezul povestirii, așa că va ajunge poate, mai întîi, să-și schimbe felul de a privi lucrurile, apoi să se convertească singură. Asta e tot ce pot făgădui. Un tratament foarte lent și poate o cheltuială mare de forțe, care nu e proporțională cu ceea ce va rezulta. Dar nu vreau să mă sustrag de la datoria mea, fiindcă îmi dau seama că e necesar ca, păstrînd cu prudență anumite limite, să se întreprindă ceva.

— S-a făcut, Schwarzkoppen ; mi-ați făgăduit. Așa e bine. Dealtfel ne vom bucura și de o perioadă favorabilă intențiilor noastre. Holk așteaptă să fie chemat, cam peste patru săptămîni, la principesă, la Copenhaga și nu se mai întoarce pînă la Crăciun. În lipsa lui mă voi duce des pe la Holkenäs, ca întotdeauna cînd e plecat la Copenhaga, pentru a supraveghea administrația și contabilitatea ; de fiecare dată am să vă caut întîi pe dumneavoastră și am să vă întreb dacă puteți să mă însoțiți. Trebuie să vă mai spun că de cîte ori e plecat Holk, sora mea e blîndă, aproape afectuoasă și marea dragoste pe care i-o purta odinioară și pe care acum mai mult ar vrea să i-o poarte, dragostea aceasta reînvie. Pe scurt, în absența lui, sufletul ei e un ogor în care încolțește orice sămînță bună. S-ar putea să se ivească prilejul să i se prezinte o dată și fața cealaltă a lu-

crurilor, în oarecare măsură la fel de valabilă. Dacă reuşim, atunci am cîştigat partida. Avînd în vedere seriozitatea şi perseverenţa cu care duce totul la capăt, după ce spiritului ei i se va dezvălui direcţia potrivită, va atinge singură ţelul potrivit.

Tot vorbind, ajunseră la digul care se întindea de-a lungul celuilalt ţărm al golfului. O mică parte din şosea trecea chiar pe dig. Jos, se vedea oraşul, dominat în centru de biserica Sankt Katharina, căreia îi era încorporat şi seminarul, iar la marginea opusă, de un vechi castel înălţat pe o colină, castelul Arne. Cînd trăsura începu să coboare panta dinspre dig către oraş, Schwarzkoppen spuse :

— Ciudată treabă : parcă sîntem doi conspiratori care făuresc planuri la ceas de noapte, planuri în care îmi revine rolul cuvenit, de fapt, bătrînului Petersen. Cu atît mai mult cu cît contesa pe el îl stimează de fapt mai din inimă, numai cu faptul că e raţionalist nu se împacă. Raţionalist ! Vorbe goale, şi dacă stai să te gîndeşti, nici nu e chiar aşa de rău să fii raţionalist, cel puţin în vremurile noastre. Petersen a ajuns aproape la capătul zilelor ce ne sînt hărăzite pe această lume şi vede mai bine ca noi în toate privinţele, probabil, iar în cele pămînteşti, cu siguranţă.

Capitolul 6

Zilele frumoase de toamnă păreau să continue. Şi în dimineaţa următoare era soare şi senin, aşa că Holk şi contesa luară micul dejun afară, sub colonadele din faţă. Julie von Dobschütz se afla împreună cu ei. Asta exersa alături, în salon, iar Axel şi preceptorul plecaseră la vînătoare, pe dune, profitînd de vacanţa de Sfîntul Mihail de care contesa nu prea voia să ştie de obicei, ca de orice vacanţă, dealtfel ; zicea că în oraş şi la şcoală vacanţa îşi are un rost, dar acolo, la ţară, unde trăieşti în mijlocul naturii aşa cum a lăsat-o Dumnezeu, e cel puţin inutilă. Ţinea de mult, cu tărie, la acest principiu şi zîmbea cu superioritate cînd contele îşi apăra punctul său de vedere cu totul diferit ; anul acesta, ca niciodată, deşi rămăsese la vechea convingere, nu spusese nimic împotriva respec-

tării vacanței de Sfîntul Mihail, fiindcă tot nu renunțase la ideea ca la începutul cursurilor de iarnă să-i dea pe amîndoi copiii la pension. Așadar cele cîteva zile de vacanță nu însemnau mare lucru. În ceea ce-l privea, contele dovedea față de problema școlii și a pensionului aceeași delăsare de care se plîngea neîncetat contesa ; nu se opunea propriu-zis, dar nici nu era de acord. În orice caz contestă că ar fi o problemă urgentă. Atunci contesa îi răspunse oarecum enervată că tocmai în privința *aceasta* greșește ; nu-i vorba că a sosit timpul să-i dea la școală, ci că în curînd va fi prea tîrziu pentru așa ceva ; Asta avea șaisprezece ani și Axel împlinea în curînd cincisprezece, la vîrsta aceasta, zicea, se formează caracterul, vine momentul de răscruce, cînd se hotărăște încotro o apucă, la dreapta sau la stînga.

— Și dacă vor fi oi negre sau oi albe, replică Holk ironic și luă ziarul.

Dar tocmai această ironie, care ar fi trebuit să o facă pe contesă să înțeleagă că iar dă proporții prea mari lucrurilor, o determină să devină mai gravă și, fără să țină seama de prezența domnișoarei von Dobschütz, care oricum cunoștea situația, spuse :

— Te rog, Helmuth, încetează odată să mai iei lucrurile serioase în glumă. Eu mă amuz cu plăcere...

— Iartă-mă, Christine, dar de ieri aceste cuvinte parcă au devenit deviza ta.

— Mă amuz cu plăcere, repetă ea, dar totul la timpul său. Nu îți cer încuviințarea, îți cer doar să-ți exprimi hotărît părerea, chiar fără să o susții cu argumente. Să zicem că te declari pe deplin mulțumit numai cu domnul Strehlke și că o preferi pe Elisabeth Petersen unui întreg pension de domnișoare — n-am să cred nici una, nici alta, dar am să mă supun și am să tac. Numai că, firește, n-o să numești asta educație...

— Ah, dragă Christine, iar martora ta sau, mă rog, una dintre ele, dacă n-ai fi fost prin naștere baroana Arne, ai fi ajuns un Basedow [1] sau Pestalozzi [2] și i-ai fi luat locul lui Schwarzkoppen, ca director de seminar. Sau poate ai

[1] Johann Bernhard Basedow (1723—1790), pedagog german.
[2] Johann Heinrich Pestalozzi (1746—1827), pedagog elvețian.

fi ajuns chiar inspectorul lui. Educație și iar educație! Sincer vorbind, eu, personal, nu cred în importanța tuturor poveștilor de acest fel. Educație! Și aici își spune cuvîntul predestinarea, harul. În privința aceasta, oricît de luteran aș fi, mă raliez lui Calvin. Iar dacă numele lui Calvin te scîrbește, în treacăt fie zis, încă un capriciu al înaltelor tale convingeri, am să-ți amintesc pur și simplu vechea zicală: „Cum te naști, așa mori". Educația nu prea ajută. Și dacă e să vorbim de educație, numai una există, cea primită în casă. Contesa ridică din umeri, dar Holk nu luă seama și continuă: Casa constituie un exemplu și socotesc că numai exemplul are ceea ce se numește forță educativă. Exemplul și, firește, iubirea. Iar eu îi iubesc pe copii, în privința aceasta sper totuși că ești de acord, și simt nevoia să-i văd în fiecare zi.

— Nu e vorba, Helmuth, de ce ai *tu* nevoie, ci de ceea ce au copiii nevoie. Tu nu-i vezi decît la micul dejun, cînd citești „Dagbladet" [1] și la ceai cînd citești „Hamburger Nachrichten" [2] și te simți deranjat cînd vorbesc sau îți pun poate o întrebare. E posibil ca prezența lor să-ți dea un oarecare sentiment de satisfacție, dar aproape același lucru s-ar putea spune și despre zaharniță, care trebuie să se afle întotdeauna la dreapta ta ca să te simți bine. Spui că ai nevoie de copii. Crezi că eu n-am nevoie de ei aici, în singurătatea și liniștea aceasta, în care nu am nimic altceva decît pe buna mea Julie? Dar fericirea copiilor mei mi-e mai de preț decît plăcerea mea, iar comandamentele datoriei nu țin seama de comoditate.

Holk netezea cu mîna stîngă fața de masă, iar cu dreapta deschise și închise cu pocnet de vreo trei-patru ori zaharnița, pînă cînd contesa, pe care o enerva de fiecare dată acest zgomot, o împinse deoparte. Holk nu zise nimic, fiindcă înțelegea prea bine că astfel de deprinderi rele sînt greu de răbdat. Mai mult chiar, după acest mic incident își recăpătă buna dispoziție.

— Bine, Christine. Sfătuiește-te cu Schwarzkoppen și cu fratele tău și, firește, cu buna noastră domnișoară von Dobschütz. Apoi faceți cum credeți de cuviință. Dealt-

[1] Ziar danez conservator, fondat în 1851.

[2] Ziar din Hamburg, cu tendințe liberale moderate, fondat în 1792.

fel, e inutil să ne războim pentru acest lucru, acum regret tot ce ţi-am spus. Fiindcă, la drept vorbind, zise el luîndu-i mîna şi sărutîndu-i-o, la drept vorbind joci întrucîtva o comedie, o mică şi fermecătoare comedie. Tu vrei, nici nu ştiu bine de ce, să-mi dai impresia că aş avea de spus un cuvînt aici, la Holkenäs. Vezi, Christine, nu numai că ai un caracter mult mai ferm decît mine, dar eşti şi mult mai deşteaptă ; totuşi atît de prost nu sînt nici eu ca să nu ştiu cine e aici stăpînul şi cine hotărăşte. Şi dacă într-o dimineaţă, cînd aş veni la micul dejun, mi-ai spune : „Am făcut peste noapte două pachete, unul l-am trimis la Schnepfenthal [1], altul la Gnadenfrei, şi într-un pachet era Axel, iar în celălalt Asta", ştii cu toată certitudinea posibilă că am să rămîn poate o clipă încremenit, dar că precis n-am să protestez, nici n-am să ajung să-ţi fac reproşuri. Contesa zîmbi pe jumătate mulţumită, pe jumătate mîhnită. Vezi, continuă Holk, îmi dai dreptate, şi dacă mai voiai puţin să pregeţi, am să-i cer prietenei noastre Julie să judece. Nu-i aşa, dragă domnişoară von Dobschütz, că e o prostie, mai bine zis o cruzime să vorbeşti de opoziţia sau ezitările unui bărbat, care nu sînt niciodată o piedică, devenind pur şi simplu indiferenţă în faţa certitudinilor soţiei sale. Dar uite că „Dronning Maria" se îndreaptă direct spre Farö-Klint. În cinci minute va acosta. Propun să mergem la debarcader şi să luăm corespondenţa de la Copenhaga.

— Nu, mă duc eu ! strigă Asta care, auzind de alături că se apropie „Dronning Maria", închisese îndată capacul pianului la care exersa. Nu, mă duc eu, căci sînt mai iute de picior.

Şi, fără să mai aştepte să i se dea încuviinţarea sau nu, o luă la fugă, coborînd scările în terasă, spre dig, la al cărui capăt ajunse în aceeaşi clipă cu vaporul.

Căpitanul, care o cunoştea bine pe tînăra contesă, o salută milităreşte şi îi dădu personal, de pe puntea de comandă, ziarele şi corespondenţa. Puţin după aceea vaporul plecă mai departe spre Glücksburg. Asta porni degrabă înapoi, spre scările în terasă, şi încă de la jumătatea drumului ridică în sus o scrisoare ; după format şi pece-

[1] Pension întemeiat în 1784, în apropiere de Gotha.

tea mare pe care o purta, contele și contesa își dădură ușor seama că e o scrisoare oficială. Tînăra contesă apăru apoi curînd, sub colonade, puse ziarele pe masă și îi întinse tatălui scrisoarea.

Holk își aruncă privirea pe adresă și citi :

— Excelenței-sale, preanobilului conte Helmuth Holk din Holkenäs, împuternicit al protopopului în conventul de nobili din St. Johannes, în Schleswig, șambelan al alteței-sale regale principesa Maria Eleonore.

— Atît de corect și complet, zise contesa, nu scrie decît un singur om. Așadar scrisoarea trebuie să fie de la Pentz. Îmi vine mereu să rîd cînd mă gîndesc la el, are ceva din Polonius [1] și ceva din mareșalul Curții Kalb [2]. Ăsta, dar trebuie să exersezi mai departe ; „Dronning Maria" cred că ți-a convenit de minune.

Și Asta se întoarse la pian.

Holk, care deschisese între timp scrisoarea, începu să o citească cu glas tare, fiindcă știa că nu va trăda nici un secret de stat.

„Copenhaga, Palatul principesclor
28 septembrie 1859

Dragă Holk. Primește întîi salutul nostru baronial. Și îndată după salut, preaumila mea rugăminte de a nu mă face răspunzător că sînt pe cale să tulbur viața de familie din castelul Holkenäs. Prietenul nostru Thureson Bille, care trebuia să intre la 1 octombrie în serviciul principesei, alternînd cu Erichsen, zace de trei săptămîni bolnav de pojar, o boală de copii care, în cazul de față, s-ar putea spune (o citez pe alteța-sa regală principesa) că l-a nimerit pe omul potrivit. Desigur, am mai putea să apelăm la baronul Steen, dar se află tocmai în Sicilia, unde așteaptă de cinci săptămîni să erupă Etna. De cînd Steen nu mai poate să-și continue în persoană viața eruptivă, și-a întors fața spre erupțiile muntelui care împroașcă foc. Cum trebuie să-i apară, prin comparație, propriul lui trecut ! Îl cunosc de treizeci de ani. În ciuda tuturor străduințelor de a fi un Don Juan, a fost în fond totdeauna un

[1] Personaj din *Hamlet* de W. Shakespeare.
[2] Personaj din *Intrigă și iubire* de Fr. Schiller.

Sir Andrew Aguecheeck [1], aşadar, faţă de pretenţiile sale, aproape a atins culmea ridicolului. Dar să lăsăm astea şi să ne întoarcem la problema principală : Steen şi Bille nefiind disponibili, rămîi doar *dumneata*. Principesa personal vă transmite dumitale şi amabilei contese regretul său şi mă însărcinează să adaug că «se va strădui să-ţi facă zilele cît mai uşoare şi plăcute». Şi va reuşi, într-adevăr. Regele are intenţia să petreacă sfîrşitul toamnei la Glücksburg, bineînţeles împreună cu contesa Danner, aşa că *serenissima* [2], căreia nu-i place vecinătatea contesei, după cum ştii, va fi cît se poate de bine dispusă. Poziţia lui Hall [3], care, în materie de politică, a rămas preferatul celor de la palatul principeselor, a fost zdruncinată, dar şi faptul *acesta* e de natură să mărească buna dispoziţie a principesei, fiindcă «guvernul ţărănesc», a cărui venire la putere e iminentă, nu va rezista, după părerea generală, mai mult de patru săptămîni, iar cînd Hall va reveni (şi va fi implorat să revină), va fi mai tare ca oricînd. Dealtfel, dragă Holk, mă bucur să mai pot adăuga că nu e nevoie să te grăbeşti, să dai zor să te urci în primul vapor ; principesa îţi transmite în mod expres acest lucru, ceea ce înseamnă o deosebită favoare, fiindcă ţine la punctualitate în timpul serviciului, e una din normele la care se dovedeşte susceptibilă în unele împrejurări. Mă opresc aici şi nu mai scot deocamdată nimic din sacul cu noutăţi pregătit pentru dumneata. Dealtminteri principesa se supără cînd i-o iei înainte şi trăncăneşti despre lucruri pe care i-ar plăcea să le povestească ea însăşi. Îţi ofer numai un mic aperitiv. Adda Nielsen [4] părăseşte scena şi devine contesa Brede, după ce a şovăit timp de paisprezece zile, întrebîndu-se dacă nu e preferabil să-şi păstreze situaţia pe care o are la angrosistul Hoptrup, o situaţie mult mai

[1] Personaj din piesa lui Shakespeare *A douăsprezecea noapte*.
[2] Înălţimea-sa (ital.).
[3] Carl Christian Hall (1812—1888), om de stat danez, conducătorul mişcării politice naţional-liberale „Eiderdänen", care voia să încorporeze în statul danez întregul principat Schleswig, pînă la Eider, rîu de frontieră ce despărţea Schleswigul de Holstein.
[4] Se referă probabil la Bentine Henriette Marie Nielsen (n. 1834), care a jucat din 1852 pe scena Teatrului regal din Copenhaga.

liberă şi mai avantajoasă din punct de vedere financiar. Dar legitimitatea îşi are şi ea farmecul ei, şi încă să fii o contesă legitimă ! Hoptrup, chiar dacă ar fi văduv (ceea ce deocamdată nici nu se poate imagina), nu poate ajunge, cu toate milioanele lui, mai mult decît consilier de stat. Şi, pentru pretenţiile unei tragediene de mîna întîi, atîta e prea puţin. De Meza [1] a ajuns adjutantul regelui. Thomsen şi Warsaae s-au certat din nou, bineînţeles din cauza unui trunchi de copac pietrificat şi scorburos, despre care Worsaae susţine că provine doar de pe vremea lui Ragnar Lodbrock [2], iar Thomsen, căruia i se pare prea puţin, de pe vremea lui Noe. Eu optez pentru Noe ; îmi evocă imagini mai plăcute : arca, porumbeii, curcubeul şi mai ales butucul de vie. Înştiinţează-mă prin cîteva rînduri sau mai bine printr-o telegramă cînd să te aştept. *Tout à vous* [3],

Al dumitale Ebenezer Pentz.[4]

După citirea scrisorii, Holk deveni foarte vesel, dar contesa nu-i împărtăşea veselia.

— Ei, ce zici Christine ? Pentz *from top to toe* [4]. Plin de bună dispoziţie, plin de *médisance* [5] şi, din fericire, şi plin de autoironie. Totuşi ciudate personaje plăsmuieşte viaţa de Curte.

— Desigur. Şi mai ales acolo, în draga noastră Copenhaga. Nici măcar în viaţa de la Curte nu se dezbară de trăsăturile ei primordiale.

— Ce trăsături ?

— Săli de dans, muzică, foc de artificii. E un oraş pentru căpitanii de vas care, după ce au colindat mările şase luni, se silesc să risipească tot ce-au adunat şi să recupereze tot ce au pierdut. Copenhaga nu e decît o tavernă, un local de petreceri.

Holk rîse.

— Şi muzeul Thorwaldsen, antichităţile nordice, crucea lui Olaf, şi Frauenkirche, cu Cristos şi cei doisprezece apostoli... Şi ele ?

---

[1] Christian Julius de Meza (1792—1865), general danez.
[2] Rege legendar normand (aprox. 850).
[3] Cu totul al dumitale (franc.).
[4] Din creştet pînă în tălpi (engl.).
[5] Birfeală (franc.).

— Ah, Holk, cum vorbeşti ! Se mai pot enumera multe altele, ştiu bine cîte lucruri frumoase se găsesc acolo. De fapt, e un popor minunat, foarte inteligent şi înzestrat cu multe talente. Dar pe cît e de adevărat că are calităţile pe care i le dă contactul cu lumea largă, pe atît e de adevărat că are şi defectele corespunzătoare. Toţi sînt oameni de viaţă : n-au fost nevoiţi să se chinuie şi să se oştenească prea mult, fericirea şi bogăţia le-au venit de-a gata. Nu s-au lovit de greutăţi, de aceea se poartă aşa şi sînt înclinaţi spre plăceri, iar Curtea nu numai că se lasă dusă de curent, dar i-o ia şi înainte, în loc să fie mai chibzuită şi să-şi spună că cine vrea să stăpînească trebuie să se stăpînească întîi pe sine însuşi. Dar la Copenhaga nu se ştie de aşa ceva, nici principesa ta nu ştie, iar acest preaamabil baron Pentz cu atît mai puţin, el, cred, socoteşte că Teatrul Tivoli e un stîlp al societăţii. În acest spirit şi scrie. Nu pot să sufăr acest ton, îţi spun drept, e un ton care, după presimţirile mele şi într-o oarecare măsură după experienţa mea, anunţă întotdeauna o catastrofă.

Holk era de altă părere.

— Crede-mă, Christine, oricîte ospăţuri regale sau neregale ar fi dincolo, ospăţul împăratului Belşaţar[1] nu a început încă, iar pieirea dragei mele Copenhaga nu va fi scrisă pe perete multă vreme încă de acum încolo... Dar ce să fac cu chemarea principesei ?

— Să-i dai urmare, firește. Ai o slujbă şi atîta vreme cît socoteşti că e bine să o păstrezi trebuie să-ţi îndeplineşti anumite obligaţii. Şi în cazul de faţă, cu cît mai repede, cu atît mai bine. Cel puţin aceasta e părerea mea. N-aş da crezare celor scrise despre permisie sau asigurării că „nu-i nici o grabă“ şi oricum nu le-aş accepta. Eu m-am ferit de tot ce e în legătură cu Curtea şi am oroare de principese, fie ele bătrîne sau tinere, dar atîta lucru ştiu şi eu despre viaţa la Curte şi despre legile ei, că oricîte omagii ai aduce tot nu-i destul şi că a primi liniştit privilegiile acordate e întotdeauna primejdios. Şi apoi, Holk, chiar dacă ai vrea să mai rămîi, n-ar urma decît

[1] Conform *Bibliei*, ultimul împărat babilonean. Legenda spune că, în timpul unui ospăţ, înaintea uciderii sale, ar fi apărut brusc pe un perete o inscripţie de prevenire, aşternută de o mînă necunoscută.

zile de neliniște pentru tine, pentru mine, pentru noi toți. Te sfătuiesc să pleci mîine.

— Ai dreptate ; e mai bine așa, să nu stau mult pe gînduri. Dar ar trebui să vii cu mine, Christine. Doamna Hansen ocupă toată casa, așadar vom avea loc destul și e o gazdă cum nu se poate mai bună. Iar în ceea ce privește cunoștințele, o găsești acolo pe contesa Schimmelmann, pe cumnata dragei noastre Brockdorff, pe Helene Moltke. Nu le numesc decît pe acestea trei, fiindcă știu că îți plac. Și apoi la Copenhaga mai sînt și biserici, iar Melbye [1] e pictorul tău preferat, cît despre bătrînul Grundtvig [2], l-ai respectat toată viața.

Contesa zîmbi. Apoi spuse :

— Așa, Helmuth, acum ești iar *tu* cel de totdeauna. N-a trecut nici o oră de cînd am vorbit despre copii, despre trimiterea lor la școală și ai și uitat totul. Unul dintre noi trebuie doar să rămînă aici pentru a pune la cale cele cuvenite. Tare aș vrea să știu ce te preocupă, de fapt. Uiți tot ce-i esențial, te gîndești numai la fleacuri. Iartă-mă, dar meriți aceste cuvinte grele. Cred că, dacă ar muri fratele meu Alfred sau poate cineva și mai apropiat, iar tu ai fi organizat o vînătoare de prepeliță, ai uita să te duci la înmormîntare.

Holk își mușcă buzele.

— Nu izbutesc să te înseninez și să te smulg din veșnicele tale meditații și îngrijorări. Mă întreb dacă e vina mea sau a ta ?

Aceste cuvinte își făcură totuși efectul asupra Christinei. Îi luă mîna lui Holk și spuse :

— De vină sîntem amîndoi, eu poate mai mult. Tu ești ușuratic, șovăielnic și nestatornic, iar eu am o fire melancolică și iau viața prea în serios. Chiar și atunci cînd ar fi mai bine să o iau în glumă. N-ai avut noroc cu mine, îți doresc o femeie care să se priceapă mai mult să rîdă. Din cînd în cînd încerc și eu, mă și laud cu asta, dar nu prea reușesc. Sînt, fără îndoială, prea serioasă și poate și sentimentală. Uită ce ți-am spus adineauri ; am fost aspră

[1] Daniel Herman Anton Melbye (1818—1875), pictor danez renumit mai ales prin marinele sale.

[2] Nicolai Frederik Severin Grundtvig (1783—1872), teolog danez, istoric și scriitor.

şi nedreaptă, mi-am ieşit din fire. Fără îndoială că te învinuiesc adesea, nu tăgăduiesc, dar să ştii că şi pe mine mă învinuiesc faţă de mine însămi.

În clipa aceea Asta veni din nou din salon sub colonade, cu o pălărie helgolandeză pe după braţul stîng.

— Unde pleci ?

— La Elisabeth. Îi duc mapa cu note pe care a lăsat-o ieri aici.

— Ah, tocmai bine, spuse Holk, am să te însoţesc o bucată de drum.

Şi Asta, care desigur îşi dăduse seama că avusese loc o discuţie serioasă, o salută întîi pe domnişoara von Dobschütz, apoi îşi sărută mama pe frunte. Îndată după aceea îl luă pe tatăl său de mînă şi străbătură colonadele, îndreptîndu-se spre grădina din faţa casei.

După ce plecară, domnişoara von Dobschütz spuse :

— Nu-i aşa, Christine, că ai fi vrut să mai păstrezi cîteva zile mapa cu note ? Am văzut aseară ce mult te-a impresionat lied-ul.

— Nu melodia, doar textul. Şi pe acesta l-am copiat încă de aseară, de la primul impuls. Te rog, dragă Julie, adă-l de pe masa mea de scris. Mi-ar plăcea să mi-l mai citeşti o dată în întregime sau cel puţin prima strofă.

— Tocmai pe aceasta o ştiu pe dinafară, zise domnişoara von Dobschütz.

— Cred că şi eu. Totuşi aş dori să o aud ; recită-mi-o, şi cît mai rar.

Domnişoara von Dobschütz recită rar şi încet :

„Da, liniştea e fericirea cea mai mare
Pe lumea asta, cu adevărat.
Din pămînteştile plăceri ce mai rămîne,
Ce ne rămîne neînveninat ?
De grindină e trandafirul veştejit
Pe care primăvara ni-l dăruieşte.
Cine urăşte-i de compătimit
Şi aproape şi mai mult cel ce iubeşte."

Contesa încetă să mai lucreze şi o lacrimă îi căzu pe mînă. Apoi spuse :

— Minunată strofă. Nici nu știu ce-i mai frumos, cele două versuri de la început, sau cele două de la sfîrșit.

— Cred că trebuie considerate împreună, spuse prietena contesei. Fiecare pereche de versuri devine mai frumoasă prin cealaltă. „Cine urăște-i de compătimit și aproape și mai mult cel ce iubește.“ Da, Christine, așa e. Dar tocmai pentru că e atît de adevărat...

— E mai adevărat ce spune versul celălalt, cu care începe strofa : *„Da, liniștea e fericirea cea mai mare“.*

Capitolul 7

În timp ce Christine stătea astfel de vorbă cu domnișoara von Dobschütz, Holk și Asta străbătură colonadele și abia după ce coborîră cam o sută de pași, pînă la rondul acoperit cu gazon, unde jucau de obicei crichet cînd aveau oaspeți, se despărțiră, Holk îndreptîndu-se spre un grădinar, care lucra dinaintea unei sere, Asta continuîndu-și drumul pe aleea bine îngrijită a parcului. Aleea, ușor înclinată, o cotea în cele din urmă mult la stînga, dînd în șoseaua mărginită cu castani, ce se întindea peste cîmpie pînă în sat, la Holkeby. Pretutindeni erau castane pe jos sau cădeau plesnind și ieșind din coajă. Asta se apleca după fiecare, dar cînd începu să se vadă casa parohială, cuprinsă în zidul cimitirului, le aruncă pe toate și se grăbi într-acolo. La ușă era din timpuri străvechi un ciocan, dar, după cum se părea, își uitase menirea, fiindcă nu veni nimeni. Abia după ce mai bătu de cîteva ori i se deschise, și încă de către pastorul Petersen în persoană, care se vedea limpede că fusese deranjat. Dar cînd dădu cu ochii de Asta, îi pieri norul de supărare de pe frunte, o luă de mînă și o trase în cămăruța lui de lucru a cărei ușă o lăsase deschisă. Ferestrele dădeau spre cimitir, care era puțin înclinat, așa că pietrele funerare păreau că se uită peste umăr una la alta. Printre ele creșteau frasini și sălcii pletoase și, cu toate că venise de mult toamna, în casă răzbătea miros de rezeda.

— Stai jos, Asta, spuse Petersen. Tocmai adormisem. La vîrsta mea somnul nu mai ține seama de oră ; noaptea nu

vrea să vină, în schimb vine ziua și te doboară. Elisabeth este peste drum, la Schünemanni, i-a dus bietei femei, care cred că se va stinge în curînd, cîțiva struguri culeși azi-dimineață. Dar trebuie să se întoarcă îndată ; Hanna dă o mînă de ajutor la cîmp. Și acum, ai să bei un pahar de Malvasier cu mine. E vin de cucoane.

În aceeași clipă împinse la dreapta *Biblia* deschisă, la stînga, mult mai încolo, o casetă cu obiecte antice (căci era arheolog, ca majoritatea pastorilor din Schleswig) și puse două pahare pe masa lui de lucru.

— Hai să închinăm. Dar pentru ce ? Să zicem pentru un Crăciun fericit.

— Oh, e atît de mult pînă atunci !

— Da, pentru tine. Dar eu socotesc altfel... Fie ca pruncul Isus să-ți împlinească tot ce-ți dorește inima.

Ciocniră și în aceeași clipă intră Elisabeth și spuse :

— Trebuie să închin și eu paharul, chiar dacă nu știu pentru cine.

Abia după aceea fetele se salutară și Asta îi înapoie Elisabethei mapa cu note, mulțumindu-i din partea mamei ei pentru frumosul lied pe care îl cîntase în ajun.

Asta vorbea însă cu gîndul în altă parte, fiindcă, în timp ce-i transmitea mulțumirile, ochii îi erau ațintiți asupra casetei arheologice, plină cu nenumărate obiecte, mari și mici, toate numerotate. Una părea să fie sîrmă de aur, o spirală mare din sîrmă de aur.

— De ce e de aur ? întrebă ea. Arată ca un arc de sofa.

Bătrînul, după ce rîse amuzat, îi spuse că e ceva mai de preț, o podoabă, un fel de brățară pe care a purtat-o cu două mii de ani înainte o contesă Asta de pe atunci.

Fata se bucură și dădu din cap, iar Elisabeth, care știa despre aceste lucruri mai mult decît i-ar fi plăcut, fiind oarecum custodele colecției, adăugă :

— Și, dacă peste alți două mii de ani se va găsi broșa ta în formă de potcoavă, pot să te asigur că și atunci se vor face supoziții și constatări... Dar să mergem, Asta, să nu-l mai tulburăm pe bunicul, nici camera lui de studiu.

Spunînd acestea, o luă pe Asta de braț și, străbătînd un gang, ajunseră la o poartă care dădea direct în cimitir. După cîțiva pași se aflau pe un drum larg, ce se întindea pieziș pînă la vechea biserică zidită din pietre de rîu, în

stil gotic timpuriu, fără turn, care ar fi putut fi confundată cu un hambar, dacă nu ar fi avut ferestrele în ogivă şi printre ele, iedera deasă, cu frunze mici, ce se cățăra pînă sub acoperiş. Clopotul era atîrnat într-o parte a frontonului bisericii, sub cîteva scînduri apărătoare, de partea cealaltă se afla o casă scundă din cărămidă aparentă, cu ferestre mici, fiecare cu cîte două bare de fier. Cîteva dintre pietrele funerare, care aici, lîngă biserică, erau deosebit de numeroase, ajungeau cu partea de sus pînă aproape de cavou, căci de fapt căsuța era o criptă. Asta se urcă pe una din aceste pietre funerare şi se uită curioasă pe micile ferestre zăbrelite. În timp ce privea, îşi sprijini mîna pe o piatră desprinsă a zidului care, afundîndu-se, împinse o alta, din spate, tot desprinsă, făcînd-o să cadă cu mare zgomot în cavou.

Asta se dădu brusc înapoi şi sări de pe piatra funerară pe care stătea. Elisabeth se sperie şi ea şi numai după ce părăsiră locul acela înspăimîntător şi îndată după aceea şi cimitirul, îşi revenira şi căpătară din nou glas. Afară, dincolo de zidul cimitirului, se aflau grămezi mari de scînduri şi de grinzi, ceea ce nu era de mirare, fiindcă paralel cu zidul cimitirului, despărțit de el numai de un larg drum carosabil, pe un teren cu iarbă măruntă, se găsea un mare depozit de lemne şi o cherestegerie, unde se tăia neîncetat lemn adus din Norvegia. Şi în clipa aceea, pe două capre de tăiat lemne, foarte înalte, se afla un trunchi de copac cioplit cu toporul, iar doi dulgheri, unul urcat sus, celălalt aflat jos, tăiau buşteanul de-a lungul cu un fierăstrău mare, care, pe măsură ce lucrau, devenea tot mai strălucitor. Fetele se uitară amîndouă cu nesaț peste drum, le făcea bine vecinătatea oamenilor, sunetele pline de viață ale muncii, după spaima încercată de curînd lîngă cavoul părăginit.

Era un loc foarte plăcut ; urzicile care creşteau de obicei acolo fuseseră doborîte, aşa că prietenele se aşezară comod şi în tihnă pe stivele înalte de scînduri, sprijinindu-şi picioarele de grinzi şi spatele de zidul cimitirului.

— Vezi, spuse Asta, mama are totuşi dreptate că nu vrea să ştie de cavou şi că se teme să intre înăuntru. Într-adevăr, parcă toate pietrele sînt desprinse şi stau să se prăbuşească. Dar de două ori pe an tot se duce acolo şi

pune o coroană pe sicriu, de ziua nașterii lui și de ziua morții.

— Ți-l mai amintești pe fratele tău Estrid ?

— Oh, desigur. Aveam șapte ani pe atunci.

— E adevărat că nu-l chema numai Estrid, ci și Adam ?

— Da. Mama voia, firește, ca al doilea nume să fie Helmuth, ca al tatei, să-l cheme Estrid-Helmuth — mătușa Julie mi-a povestit de multe ori despre asta ; tata însă a insistat să-i dea numele Adam, fiindcă auzise că micuții pe care îi cheamă așa nu mor, și atunci mama a spus (tot de la mătușa Julie știu) că asta-i o credință păgînă, o superstiție care va fi pedepsită, fiindcă bunul Dumnezeu nu primește porunci și ar fi reprobabil și nelegiuit să încerci să-l constrîngi.

— Sînt convinsă că astea au fost cuvintele mamei tale. Și pedeapsa a și venit. Totuși, Asta dragă, socotesc că mama ta e în toate privințele prea aspră, chiar și bunicul, care o iubește atît de mult și a și cununat-o — ceea ce dealtfel l-a supărat grozav pe pastorul de pe atunci de la Arnewiek — bunicul, care nu prețuiește pe nimeni mai mult decît pe „draga lui Christine", cum îi mai spune și acum, și pe tatăl tău îl tutuiește de vreme îndelungată — chiar și el zice că ar fi prea sigură pe ea și prea aspră cu ceilalți...

— Da, toți zic așa, și bunicul tău, și directorul Schwarzkoppen, și unchiul Arne. Și chiar dacă Axel și cu mine n-ar trebui să auzim, auzim totuși și judecăm...

— Și cui îi dați dreptate ?

— Întotdeauna mamei.

— Drept să-ți spun, mă mir. Credeam că ești favorita și răsfățata tatălui tău. Și că pe el îl iubești mai mult.

— Oh, firește că îl iubesc, e atît de bun și ne împlinește orice dorință. Dar mama ne vrea mai mult binele, de aceea e mai severă. O face numai din dragoste pentru noi.

— N-ai vorbit așa întotdeauna, Asta. N-a trecut nici o săptămînă de cînd te plîngeai și erai amărîtă și spuneai că aproape nu mai e de trăit cu ea, că nu-ți îngăduie nimic, că totul i se pare important, de parcă de orice ar depinde viața și mîntuirea sufletului...

— Da, se poate să fi vorbit așa. Dar cine nu se plînge cîteodată ! Și apoi, aici e adesea atîta liniște încît devii

trist şi-ţi doreşti altceva... Uite cum judec eu : mama ne constrînge adesea, dar are şi grija noastră, pe cînd tata ne face oricînd plăcerea, dar în general nu-i prea pasă de noi. El e cu gîndul mereu în altă parte, mama nu se preocupă decît de noi. Dacă ar fi după tata, totul ar merge aşa mai departe, pînă ar veni cineva şi m-ar cere de nevastă. Contesa Holk, blond-roşcată, tînără şi cu ceva avere — cred că asta-i tot ce-i trece prin minte, şi din asta îşi face cele mai mari speranţe. Că am şi eu un suflet nu se gîndeşte, sau poate crede că nu am.

— Auzi ce vorbă ! Cum o să creadă că n-ai suflet ?

— Ştiu eu ? Poate. Mama e altfel. Ea e convinsă că am, de aceea ţine să învăţ ceva şi să dobîndesc o credinţă neclintită „o ancoră pentru furtunile vieţii", cum zice ea, şi aş fi fericită în privinţa asta, dacă n-ar trebui să plec de lîngă tine. O prietenă aşa cum eşti tu, n-am să mai găsesc în toată lumea.

— Doar nu vrei să pleci, Asta ? De ce ai face-o ? Nu e domnişoara von Dobschütz inteligentă, simpatică şi bună ? Apoi ştii să vorbeşti franţuzeşte de mai mare dragul, iar Strehlke a luat două premii, unul la Copenhaga, pentru vegetaţia de pe coasta de nord a Schleswigului, altul la Kiel, pentru meduze şi stele de mare. Fără-ndoială că are cunoştinţe temeinice de geografie, căci nu demult a ştiut despre castelul de petreceri al regelui din Neapole atît de bine, încît l-a felicitat pînă şi unchiul tău Arne. Ce-ai vrea să înveţi mai mult ? Mă supăr dacă vrei să înveţi mai mult decît mine, şi apoi la întoarcere, n-ai să mai vii pe-aici. Eu vreau să ne vedem, că ţin foarte mult la tine. Şi mama ta, dacă te trimite de acasă, o să te dea cu siguranţă la un pension mare din Elveţia.

— Nu, la un mic pension al congregaţiei de la Herrnhut.

— Ei, aşa mai merge. Ştiu că acolo sînt oameni cumsecade.

— Aşa cred. Şi mama tot într-un astfel de pension a fost.

— E lucru hotărît ?

— Ca şi hotărît. Tata nu se mai împotriveşte. Şi apoi, el pleacă mîine la Copenhaga, la principesă, a fost chemat

pe neașteptate, iar mama va profita de prilej ca să aranjeze repede totul. Cred că peste două săptămîni sau poate și mai curînd...

— Ah, Asta, dacă n-ar fi bunicul, aș ruga-o pe mama ta să mă trimită și pe mine. Ce să fac aici, dacă tu ești plecată.?

— Trebuie să te obișnuiești, Elisabeth, și ai să te obișnuiești. Și mie o să-mi fie greu. Vezi, și mama va rămîne singură, fără nimeni pe lîngă ea, în afară de domnișoara Dobschütz, și *totuși* ne trimite. Fiindcă și Axel pleacă. E foarte adevărat ce mi-a spus aseară : nu trăiești pentru distracții și plăceri, ci ca să-ți faci datoria. Și m-a rugat din toată inima să nu uit acest lucru, că de el depinde fericirea și mîntuirea sufletului.

— Tot ce spui e adevărat, dar cu ce mă ajută pe mine ? zise Elisabeth, căreia îi licăreau ochii. Doar nu pot să mă plimb numai pe țărm, să caut chihlimbar, să fac cataloage și să transcriu numere. Și gîndește-te, tocmai iarna, cînd totul e acoperit cu zăpadă, cînd ciorile stau pe cruci, și apoi la prînz cele douăsprezece bătăi...

În clipa aceea începu să bată clopotul de prînz de care tocmai vorbea Elisabeth. Amîndouă fetele tresăriră. Apoi rîseră însă și se ridicară, fiindcă altfel ar fi întîrziat.

— Cînd mai vii ?

— Mîine.

Se despărțiră și, curînd după aceea, cînd Asta trecu pe lîngă locul unde era atîrnat clopotul, răsună a douăsprezecea bătaie ; băiatul paracliserului, care trăsese clopotul, își scoase șapca și dispăru după morminte.

Capitolul 8

Cînd se despărți de Asta, lîngă terenul de crichet, Holk o luă spre cea mai apropiată seră, în fața căreia lucra de zor grădinarul. Odată ajuns acolo, după scurtele salutări de rigoare, rupse două foi din carnetul de notițe și scrise cîteva rînduri către Pentz și către văduva Hansen, pe care voia să-i anunțe telegrafic că va sosi la Copenhaga în seara următoare.

— Telegramele acestea, dragă Ohlsen, trebuie predate la Glücksburg sau, din partea mea, şi la Arnewiek ; îmi e egal unde vrei să te duci. Ia trăsura de vînătoare.

Grădinarul, un om morocănos, ca majoritatea celor din breasla lui, părea îmbufnat, aşa că Holk adăugă :

— Îmi pare rău, Ohlsen, că trebuie să-ţi întrerupi lucrul, dar de Philipp am nevoie pentru împachetat, iar fratele soţiei dumitale, care pare băiat de nădejde, nu ştie încă să se descurce şi nici nu am destulă încredere în el.

Grădinarul se lumină la faţă şi zise că, dacă n-ar avea contele nimic împotrivă, s-ar duce mai bine la Glücksburg ; că nevastă-sa iar are un fel de mîncărime pe tot corpul, ceea ce i se trage fără îndoială de la fiere, fiindcă se supără din nimic, şi atunci ar trece şi pe la doctorul Eschke, să-i dea o reţetă.

— Foarte bine, zise Holk. Şi dacă tot eşti acolo, ai grijă să le spui să acosteze neapărat mîine vaporul aici, fiindcă s-a mai întîmplat să treacă fără să oprească ; şi mai întreabă dacă regele a sosit la Glücksburg vreau să spun, şi cîtă vreme va rămîne acolo.

Contele se întoarse apoi la castel unde Philipp nu numai că dusese cuferele în camera cu garderoba contelui, dar şi începuse să împacheteze.

— Foarte bine, Philipp ; văd că doamna contesă ţi-a şi spus că trebuie să plec. Ei, ştii şi singur de ce am nevoie ; numai să nu pui prea multe, cu cît ai mai multe, cu atît ţi-ar mai trebui. Nu-i aşa ? Dacă ai cufărul plin, îţi doreşti pînă la urmă totul, de parcă ai fi acasă. Numai cizmele îmblănite şi ghetele de cauciuc cu carîmb înalt să nu le uiţi. Tropăi în ele ca un elefant, dar inima îţi rămîne caldă şi teafără, ceea ce e întotdeauna lucrul principal. Nu-i aşa ?

Philipp încuviinţă şi contele se aşeză cu vădită plăcere la masa lui de scris şi aşternu cîteva scrisori, printre care una către cumnatul său Arne. În vremea asta, bătrînul servitor continuă să împacheteze lucrurile şi să le pună în cufăr.

— Ce cărţi doriţi să luaţi, domnule conte ?

— Nici una. Ce avem noi nu se potrivește la Copenhaga. Sau, pune cîteva volume de Walter Scott ; nu se știe niciodată, și Scott se potrivește întotdeauna.

La prînz, cînd Asta mai era încă în sat, veni baronul Arne de la Arnewiek, iar Holk, în timp ce stăteau de vorbă cu doamnele sub colonade, îi întinse rîzînd scrisoarea scrisă de dimineață.

— Ține, Alfred, dar s-o citești cînd vei ajunge acasă, nu-i nici o grabă, și, la drept vorbind, știi ce scrie în ea. Vechea poveste. Îți las în grijă castelul Holkenäs și administrația, ca de atîtea ori pînă acum și, în lipsa mea, te numesc majordom. Fii sfătuitorul surorii tale, discută cu ea (aici coborî vocea) despre construirea unei noi capele cu criptă și cu ce va mai vrea și pune să se conceapă planuri pentru grajduri. Să se înceapă cu cel pentru *shorthorns*[1]. Sfătuiește-te cu doctorul acela homeopat de care mi-ai povestit de curînd atîtea lucruri minunate și trimite-mi schițele la Copenhaga. Pentz se pricepe bine la astfel de treburi, iar Bille, care a călătorit mult, și mai bine ; pojarul lui (se îndreptă din nou spre doamne) nu poate dura o veșnicie. De cum încetează descuamarea — îmi vine să rîd cînd mă gîndesc că năpîrlește — mă duc la el și-i pun planurile în față. Bolnavii sînt întotdeauna bucuroși să li se vorbească și de altceva, nu numai de medicamente și de interdicțiile medicului.

Holk continuă pe același ton, din care i se putea ghici, fără-ndoială, bucuria că va lipsi de la Holkenäs un sfert de an. Era aproape jignitor pentru contesă, care și-ar fi exprimat acest sentiment, dacă nu s-ar fi surprins că e stăpînită de o stare de spirit cu totul asemănătoare. Se petrecea și cu soții Holk ce se petrece cu o mulțime de căsnicii. Cînd erau departe unul de altul, se simțeau mai aproape sufletește, nu numai fiindcă dispăreau divergențele de păreri și ironiile, dar și fiindcă își regăseau dragostea de odinioară și își scriau scrisori afectuoase. Lucrul acesta îl știa bine cumnatul contelui. Arne dădu glas și acum, prin cîteva vorbe de duh, considerațiilor lui pe această temă. Dar greși : sora lui, cu cît o priveau mai

[1] Vite cu coarnele mici (engl.).

mult aceste lucruri, cu atît dorea mai puțin să fie pomenite. Probabil că, printre altele, și această întorsătură pe care o luase discuția îl făcu pe Holk, cînd văzu că soția lui se cam întunecă la față, să o invite pe domnișoara von Dobschütz la o plimbare prin parc, întrucît „mai aveau să stabilească împreună una, alta".

După ce plecară, Christine îi spuse fratelui ei, cu care rămăsese singură :

— Nu trebuia să vorbești așa, Alfred. Nu în prezența lui. Oricum e înclinat, după cum știi, să ia în glumă lucrurile serioase, și dacă mai vii și tu să-i servești drept exemplu bun pentru asta, cine știe cum interpretează problemele și începe să facă pe liber-cugetătorul.

Arne zîmbi.

— Zîmbești. Dar nu ai de ce. N-am spus că va deveni liber-cugetător. El nu poate *să fie* un liber-cugetător, nu-l ajută nici puterile, nici caracterul. Și tocmai asta-i mai rău. Cu un ateu aș putea trăi, cel puțin așa socotesc, mai mult, s-ar putea să-mi placă să am cu el dispute serioase. Dar Helmuth e departe de așa ceva. Dispute serioase ! Nu e în stare să le susțină. Cu tot ce ai spus — *mie* poți să-mi vorbești astfel — nu faci decît să-l zăpăcești, să-i încurajezi slăbiciunile și vanitatea.

Arne nu răspunse, zvîrli doar cîteva fărîmituri unor pițigoi care, în timpul discuției, veniseră sub colonade.

— De ce taci ? Îți par din nou prea cucernică ? N-am pomenit o vorbă despre religie. Sau îți par din nou prea aspră ?

Arne dădu din cap.

— Prea aspră ! Ciudat. Nu mă mai înțelegi, Alfred, și dacă ăsta e un reproș, și desigur că asta e părerea ta, atunci îți pot aduce aceeași învinuire. Nici eu nu *te* mai înțeleg. Știi cît de legată sufletește sînt de tine, cîtă recunoștință îți port încă din copilărie, și acum mă mai stăpînește sentimentul de recunoștință. Totuși nu te pot cruța, trebuie să-ți spun că *tu* ai devenit altul în ceea ce privește opiniile și principiile, nu eu. O dată îți par prea austeră, altă dată prea neînduplecată în credința mea, altă dată prea prusacă, altă dată prea puțin daneză. N-o mai nimeresc nicicum. Și totuși, Alfred, așa cum sînt în întregime sau în cea mai mare parte, sînt datorită ție. Tu

mi-ai imprimat această direcție. Împliniseși treizeci de ani cînd am rămas orfană de părinți și am fost educată după concepția *ta*, nu a părinților ; tu ai ales pentru mine pensionul congregației de la Herrnhut, tu m-ai introdus la Recke, la Reuss și în familii cucernice, iar acum, cînd am ajuns așa cum ai hotărît tu atunci, acum nu mai e bine. Și de ce nu e bine ? Fiindcă tu, între timp, ți-ai schimbat părerile. N-am să te judec pentru faptul că, după ce la treizeci de ani atinseseși limitele extreme ale aristocratismului, vezi acum, deodată, la vîrsta de aproape șaizeci de ani, lumea printr-o prismă liberală ; dar nu ai dreptul să-mi reproșezi că rămîn pe o poziție pe care te-ai situat și tu înainte și pe care m-ai plasat tu însuți.

Arne luă drăgăstos mîna surorii sale.

— Ah, Christine, situează-te pe ce poziții vrei. Nu mai am curajul să resping puncte de vedere. Tocmai lucrul acesta l-am învățat în răstimpul următorilor treizeci de ani. Nu punctul de vedere contează, ci *modul* în care îl susții. Și trebuie să-ți spun că tu întinzi prea mult coarda, exagerezi cu bunele tale intenții.

— Pot fi bunele intenții exagerate ?

— Desigur. Tot ce-i prea mult strică. M-a impresionat profund, încă de cînd am luat cunoștință de acest principiu, că anticii nu prețuiau nimic mai mult decît *măsura lucrurilor.*

În clipa aceea, Holk și domnișoara von Dobschütz tocmai se întorceau de la plimbare, iar din partea cealaltă veni urcînd scările în terasă Asta și se îndreptă în grabă spre Arne, a cărui preferată era și care asculta întotdeauna cu plăcere ce-i povestea. Față de mamă-sa era de obicei mai reținută ; dar dacă se afla unchiul Alfred acolo, nu putea să nu spună tot ce avea pe inimă.

— Azi-dimineață m-am apropiat de masa de scris a pastorului Petersen, la dreapta era *Biblia*, iar în stînga caseta cu antichități, și nu mai rămăsese nici o palmă de loc unde să-mi poată arăta ce se găsea în cutia aceea de carton. Erau mai ales pietre. Dar, în cele din urmă, cînd a împins *Biblia* deoparte...

— Atunci ați avut loc, rîse contesa. Bătrînul, dragul meu Petersen, mereu împinge *Biblia* deoparte și mereu

își vede de pietre, dealtfel, îndeobște, e înclinat să socotească pietrele drept pîine.

Arne ar fi vrut să protesteze, dar, gîndindu-se la discuția pe care tocmai o avuseseră, se răzgîndi repede și fu bucuros auzind-o pe Asta că spune :

— Apoi m-am dus în cimitir cu Elisabeth și ne-am oprit la mormîntul mamei ei ; atunci am văzut că pe Elisabeth o cheamă, de fapt, Elisabeth Kruse, că doar mamă-sa era o Petersen și că, de fapt, n-ar trebui să-i spunem Elisabeth Petersen. Dar, după cîte mi-a povestit, nici nu și-a cunoscut tatăl, iar mamă-sa, cînd se vorbea în sat de ea, rămăsese pentru oameni tot fata bătrînului Petersen, așa că și ei i se spune Elisabeth Petersen, ceea ce, de fapt, nu-i o greșeală. Apoi, continuă Asta, am urcat mai departe pînă la biserică și ne-am cățărat pe o piatră funerară, care era aplecată și tocmai voiam să ne uităm în cavoul nostru prin fereastra zăbrelită, cînd a căzut înăuntru o piatră, pocnind, și atunci parcă mi s-a părut că am doborît pe cineva, ucigîndu-l. Ah, nici nu pot să spun cît m-am speriat ! N-aș vrea să intru acolo, și cînd oi muri, trebuie să-mi făgăduiți că voi avea deasupra mormîntului, cerul.

Contesa se uita la soțul ei care, vizibil impresionat, dădu prietenos din cap.

— Va fi altfel, Christine. Am și vorbit cu Alfred și chiar adineauri cu domnișoara von Dobschütz. Va fi o galerie gotică deschisă, care va împrejmui mormîntul și ce va mai trebui făcut ai să indici tu singură.

În timp ce contele și contesa mai discutară puțin împreună, Arne schimbă cîteva vorbe cu Asta, iar cînd conversația deveni din nou generală, se dezbătură alte lucruri, ceea ce nu fu greu, fiindcă tocmai se întorsese grădinarul Ohlsen de la Glücksburg cu vestea că regele urma să vină a doua zi, ca și contesa Danner, că avea de gînd să rămînă patru săptămîni și să scoată din mlaștina Brarup o movilă tumulară. Grădinarul mai spuse că a și cumpărat biletul de la armatorul Kirkegard și că la zece dimineața sau cam așa, în jur de zece, vaporul va acosta devale, la dig. Că era cel mai bun vas de pe linia aceea : „Regele Christian", sub comanda căpitanului Brödstedt.

Înainte de a termina Ohlsen să dea raportul, veni Axel însoțit de preceptor și scoase din tolba de vînătoare potîrnichile împușcate de el.

— Îmi sînt binevenite, Axel, zise Holk, va fi o excelentă gustare pentru drum. Te pomenești că ai să ajungi un adevărat vînător de-al lui Holk [1], ceea ce, sincer să fiu, mi-ar conveni cel mai mult. Învățătura e bună pentru alții.

Și, oarecum fără să vrea, Holk îl măsură cu privirea pe bietul Strehlke care, pe cînd ciracul lui vîna potîrnichi, se mulțumise să scoată din laț vreo zece cocoșari.

Capitolul 9

„Regele Christian" se ținu de cuvînt : la ora zece fix își făcu apariția, iar peste zece minute acostă la debarcader. Contele se afla acolo, alături de cuferele lui pe care se așezaseră Asta și Axel, acesta cu arma de vînătoare pe după umăr. După ce își luă rămas bun de la copii, Holk urcă imediat la bord, precedat de doi marinari care duceau bagajul. Peste o clipă căpitanul Brödstedt strigă în jos, spre sala mașinilor, comanda de continuare a drumului, timonierul întoarse timona și după cîteva bătăi anevoioase (era încă un vapor cu roată), vasul se desprinse de debarcader pornind în larg, spre răsărit. Holk se dusese între timp la căpitan și privea acum de pe puntea de comandă înapoi, spre dig, unde copiii mai făceau încă, plini de zel, semne de salut ; ba Axel trase chiar și o salvă din pușca lui. Sus, pe ultima treaptă a terasei, stăteau contesa și domnișoara von Dobschütz, dar, peste puțin timp, se întoarseră sub colonada aflată mai la înălțime, pentru a urmări mai ușor vaporul. Totodată priveau și în jos, la digul pe care se întorceau copiii, discutînd, după cum se părea, cu însuflețire. Abia cînd ajunseră pe țărm se despărțiră, Axel luînd-o spre dune, la vînătoare de pescăruși, iar Asta începînd să urce aleea în terase.

[1] Cei care făceau parte dintr-un vestit regiment de cuirasieri imperiali, pe vremea războiului de treizeci de ani ; au fost numiți astfel după comandantul lor, Heinrich Holk (1599—1633).

Cînd ajunse sus, își puse un scăunel lîngă contesă, se așează și, luîndu-i mîna, încercă să glumească.

— Comandantul vasului era căpitanul Brödstedt, un bărbat frumos, care, după cum mi-a povestit Philipp, are și o nevastă frumoasă că o cadră. Se zice că ar fi luat-o din farul de la Bornholm. La urma urmei, e păcat ca, din pricina unor simple prejudecăți sociale, să nu te poți mărita cu un om ca acest căpitan Brödstedt.

— Cum de ai ajuns la astfel de gînduri, Asta ?

— Foarte simplu, mamă. Am și eu ochi și urechi și putere de judecată. Să luăm, de pildă, pe bunul director de seminar care a fost însurat cu o aristocrată ; acum este, firește, văduv. Da, și trebuie să recunoști, mamă, că Schwarzkoppen nu e nici pe departe un Brödstedt. Și Schwarzkoppen încă ar mai merge, dar domnul Strehlke...

Cele două doamne rîseră, iar cînd glasul mamei se domoli, domnișoara von Dobschütz zise :

— Asta, ești ca un mînz tînăr și constat cu groază că n-ai învățat destul. Apoi vorbești de parcă ar exista o diferență socială între un om ca Brödstedt și un om ca Strehlke.

— Sigur că există. Pentru mine nu, fără îndoială, o jur. Dar pentru alții există. E destul să privești în jur. Eu, cel puțin, n-am auzit niciodată de o căsătorie între un căpitan de vapor și o contesă ; dar pot să-ți număr pe toate zece degetele preceptorii și profesorii particulari care aici, prin împrejurimi...

— Ar fi mai bine, Asta, să renunțăm la comparații.

— Perfect, rîse fata. Dar să fii fata unui paznic de far și să te scoată din far un bărbat ca acest căpitan Brödstedt e totuși fermecător, e, la drept vorbind, ca un basm adevărat. Și eu ador, mă pasionează tot ce e basm, povestea „viteazului soldat de plumb“ [1] îmi e mult, mult mai aproape de suflet decît tot războiul de șapte ani !

Cu aceste vorbe se ridică de pe scăunel și, lăsîndu-le singure pe cele două doamne, intră în casă și se așează la pian. Curînd răsună un studiu de Chopin, firește destul de chinuit și cu multe greșeli.

[1] Un basm de Hans Christian Andersen (1805—1875).

— Cum de a ajuns Asta să vorbească astfel ? Vrea doar să facă pe grozava sau e altceva ? Ce a determinat spiritul ei să pornească pe căi atît de ciudate ?

— Nimic ce ar putea să te îngrijoreze, zise domnișoara von Dobschütz. Dacă n-ar fi așa, ar fi tăcut. Eu stau mai multă vreme cu ea și îți pot garanta că e stăpînită de gînduri bune. Asta are o minte ageră și o fantezie bogată...

— Ceea ce constituie întotdeauna o primejdie...

— Da, dar adesea și un noroc. O fantezie bogată stîrnește imagini și ceea ce e respingător, prin urmare e ca un fel de pavăză, de apărare.

Christine tăcea uitîndu-se în gol ; după o vreme, cînd privi din nou spre mare, din vapor nu se mai vedea decît un fum tot mai palid, ce se tîra ca o fîșie de-a lungul orizontului. Contesa părea cufundată în tot felul de gînduri și domnișoara von Dobschütz, cînd o privi în fugă dintr-o parte, văzu că are lacrimi în ochi.

— Ce s-a întîmplat, Christine ?

— Nimic.

— Și totuși ești atît de tulburată...

— Nimic, repetă contesa. Sau cel puțin nimic precis. Dar mă chinuie o teamă nelămurită ; dacă n-aș detesta din adîncul inimii prezicerile și tălmăcirea viselor, fiindcă le socotesc o nelegiuire și un izvor de durere, ți-aș povesti visul meu de azi-noapte. Nici n-a fost măcar un vis îngrozitor, ci doar tulbure și trist. Se făcea că e un cortegiu funebru, și nu eram decît eu, tu și în depărtare Holk. Și deodată a devenit un cortegiu nupțial în care mergeam eu și apoi a devenit iar un cortegiu funebru. Nu pot să scap de această imagine. Și, ce e mai ciudat, cît a durat visul nu mi-a fost teamă, abia cînd m-am trezit m-a cuprins frica. De aceea mă neliniștește și ce a spus Asta. Ieri încă m-ar mai fi amuzat, fiindcă o cunosc bine și știu că este tocmai cum spui tu... Apoi, sinceră să fiu, mă înfricoșează și călătoria aceasta. Uite, acum a dispărut și coloana de fum...

— Nu te lăsa stăpînită de asemenea gînduri, Christine ; e ca și cum te-ai teme că vei cădea de pe scaun sau că se va prăbuși tavanul. Desigur, tavanele se prăbușesc, ca și casele, după cum naufragiază și vapoare care fac cursa

Glücksburg-Copenhaga, dar, slavă Domnului, numai o dată la o sută de ani...

— Și atunci îl lovește soarta pe careva, nu se știe pe cine. Dar nu despre asta e vorba, Julie... Nu mă gîndesc că s-ar întîmpla vreo catastrofă pe drum... Mă tem de cu totul altceva. După cum știi, mă bucura perspectiva acestor zile liniștite și totodată pline de activitate, dar, de azi-dimineață, nu mă mai bucură.

— Ți-ai schimbat intențiile în privința copiilor ?

— Nu. Totul rămîne așa cum am stabilit împreună mai demult, numai pe Axel nu știu încă unde să-l trimit. Dar și problema asta se va rezolva ușor. Nu, Julie, ce mă frămîntă de azi-dimineață e pur și simplu gîndul că n-ar fi trebuit să-l las pe Holk să plece, sau cel puțin nu singur. Intotdeauna mi-a displăcut și nu mi-a inspirat încredere funcția aceasta ciudată a lui și, dacă a fost necesar să se ducă și acum, fiindcă neprezentarea ar fi însemnat o ofensă, trebuia să-l însoțesc...

Surprinsă, domnișoara von Dobschütz se străduí să-și ascundă zîmbetul.

— Ești geloasă ? întrebă luîndu-i mîna. Și atunci simți că mîna contesei tremură. Taci. Așadar am ghicit, așadar ești într-adevăr geloasă, altfel ai fi vorbit și ai fi rîs de mine. Niciodată nu poți să știi ce e în inima cuiva, nici în inima celei mai bune prietene.

Interveni o pauză penibilă pentru amîndouă, dar mai ales pentru domnișoara von Dobschütz, care o provocase fără voie și fără nici o intenție. Da, nu încape îndoială, amîndouă erau stînjenite și, pentru a scăpa de acest sentiment, nu exista decît o cale : să continue discuția cu aceeași sinceritate cu care o începuseră.

— Îmi îngădui să mai spun ceva ?

Contesa încuviință dînd din cap.

— Știi, Christine, eu am fost în multe case și am văzut multe lucruri pe care mai bine nu le-aș fi văzut. Familiile de nobili lasă adesea mult de dorit. În schimb, dacă am dat vreodată de o familie serioasă, apoi aceea e a voastră. Tu ești un înger, ca toate femeile frumoase care nu sînt numai frumoase, ci și bune, ceea ce se întîlnește desigur rar, eu cel puțin n-am cunoscut pe nimeni care să te

întreacă. Iar soţul tău e al doilea om pe care îl preţuiesc, după tine. În privinţa chestiunilor despre care e vorba, poate fi socotit un adevărat exemplu şi, dacă ar fi să-i arăt unui străin ce înseamnă o familie germană şi moravurile germane, l-aş lua de mînă şi l-aş aduce aici, la Holkenäs. Contesa se lumină la faţă. Da, Christine, în general, eşti o femeie care se bucură de toate avantajele. Holk e cinstit şi serios, şi chiar dacă acolo, la Copenhaga, majoritatea femeilor ar fi întruchiparea nevestei lui Putifar [1], tot ai putea fi sigură de el. Iar dacă pînă la urmă, în ciuda tuturor acestor lucruri, ai mai avea vreo îndoială ..

— Ce-ar fi atunci ?

— Atunci ar trebui să nu te laşi stăpînită de îndoială, să îţi spui cu dragoste şi înţelegere că alta e situaţia. Încrederea te face fericit, schimbă lucrurile în bine, le îndreaptă, bănuiala strică totul.

— Ah, draga mea Julie, vorbeşti aşa fiindcă, oricît îţi e de cunoscută familia şi viaţa noastră, nu ştii totuşi exact (şi ai şi mărturisit cam aşa ceva) ce simt, de fapt, în inima mea. Tu ştii totul şi în acelaşi timp nu ştii. Cred că numai soţii ştiu cum merge căsnicia, şi uneori nici chiar aceştia. Cine e înafara ei vede toate supărările şi aude toate certurile ; fiindcă, oricît ar fi de ciudat, de cele mai multe ori, soţii nu-şi prea ascund faţă de ceilalţi neînţelegerile şi disputele, da, cîteodată parcă o fac anume ca să audă alţii, parcă anume pentru alţii vorbesc cu mai mare furie. Dar toate acestea dau o imagine falsă, fiindcă o căsnicie, cît mai dăinuie un pic de dragoste, are întotdeauna şi un alt aspect. Vezi, Julie, cînd am de vorbit ceva cu Holk şi-l caut la el în cameră, şi văd că scrie sau socoteşte, iau o carte, mă aşez în faţa lui şi-i spun : „Continuă, Holk, am să aştept". Şi, în timp ce citesc sau mă prefac numai că citesc, mă uit adesea pe deasupra cărţii la chipul lui bun şi drag, mă umple bucuria şi-mi vine să alerg spre el şi să-i spun : „Iubitul meu Holk". Vezi, Julie, se petrec şi astfel de scene ; dar nimeni nu le vede, nimeni nu le aude.

— Ah, Christine, nici nu pot să spun cît mă bucură să aud din gura ta asemenea vorbe. Uneori eram îngrijorată

[1] După *Vechiul Testament*, soţia unui înalt dregător egiptean care s-a străduit în zadar să-l seducă pe Iosif.

de voi, de fericirea voastră. Dar dacă așa stau lucrurile...

— Da, Julie, *așa*, întru totul așa, cîteodată chiar împotriva voinței mele. Dar tocmai pentru că aceasta e situația, greșești cînd îmi dai sfatul să cred întotdeauna că lucrurile stau cum nu se poate mai bine și uneori să mă fac chiar că nu văd. Cînd iubești pe cineva, e imposibil să procedezi astfel. Apoi, dragă Julie, greșești, sau greșești măcar în parte, spunînd cele ce ai spus despre Holk. E bun și credincios, e cel mai bun om din lume, nu încape îndoială, dar în același timp e și influențabil, și vanitos, iar Copenhaga nu e tocmai locul potrivit pentru a transforma un caracter slab într-unul ferm. Vezi, Julie, tu îi iei apărarea, și o faci cu toată convingerea, dar vorbești și de unele eventualități, și în momentul de față tocmai acestea îmi apasă sufletul...

Domnișoara von Dobschütz avea intenția să o liniștească și în privința aceasta, dar veni Philipp cu o scrisoare pe care tocmai o adusese un curier din Arnewiek. Contesa crezu că e de la fratele ei, dar, după ce își aruncă ochii pe adresă, înțelese că e de la Schwarzkoppen. Citi cu glas tare :

„Preastimată doamnă. De alaltăieri m-am ocupat mai îndeaproape de problema pe care am discutat-o împreună și am cercetat pe rînd toate institutele de învățămînt, care pot fi luate în considerație pentru Axel. Unele dintre cele mai bune sînt prea severe, nu numai în ceea ce privește disciplina, dar și din punct de vedere confesional, așadar consider că Institutul pedagogic din Bunzlau ar corespunde cel mai bine cerințelor formulate. Îl cunosc pe director și m-aș simți onorat dacă mi-ați permite să-i scriu în această privință cîteva rînduri. Apoi Gnadenfrei e relativ aproape, așa că frații ar putea să se vadă mai des și, în vacanța de vară, să facă împreună drumul pînă acasă. Preastimată contesă, al dumneavoastră foarte devotat

Schwarzkoppen."

— Ei, Julie, s-a nimerit tocmai bine. În problema aceasta mă bizui pe prietenul nostru din Arnewiek, și Holk mi-a dat mînă liberă. Ce bine că avem de ce ne ocupa. Chiar azi facem o listă cu ce-i trebuie fiecărui

copil, or să fie o mulţime de lucruri. Apoi pornim la drum, şi ai să ne însoţeşti, desigur. Mă bucur din toată inima, ca şi tine probabil, că voi revedea dragul meu Gnadenfrei. Şi cînd mă gîndesc cum a venit fratele meu, oh, ce mult e de atunci, să mă ia de acolo, împreună cu Holk... A fost aproape ca farul acela de unde a scos-o căpitanul Brödstedt pe fata din Bornholm. Oricum a fost cu adevărat un far pentru tine şi pentru mine, o lumină în viaţă şi, să sperăm, pînă la moarte.

Capitolul 10

Călătoria cu vaporul se desfăşură bine, nici nu se făcuse încă nouă seara cînd „Regele Christian" se îndreptă printre Nyholm şi Tolboden spre portul din Copenhaga. Holk se afla pe covertă şi se bucura de o privelişte minunată : deasupra lui sclipeau stelele clar, aproape ca iarna, iar pe suprafaţa lucitoare a apei se oglindeau în acelaşi timp luminile de pe ţărm. Marinari şi comisionari dădeau buzna, birjarii îşi ridicau biciul şi aşteptau să li se facă semn, dar Holk, care prefera să străbată pe jos cele cîteva sute de paşi pînă în Dronningens-Tvergade, refuză orice serviciu şi dădu dispoziţii însoţitorului de pe vas să-i trimită bagajul cît mai repede cu putinţă la locuinţa văduvei Hansen. Apoi, după ce îşi luă un călduros rămas bun de la căpitan, merse de-a lungul digului pînă la Sankt-Annen-Platz, iar de acolo o coti pe Dronningens-Tvergade, unde, imediat pe stînga, se afla casa cu două etaje în care locuia văduva Hansen. Cînd zări, după cîteva minute, de pe partea cealaltă a străzii, locuinţa sa, privi cercetător într-acolo şi se bucură de impresia bună şi familiară pe care o făcea în general. La etajul întîi, unde se aflau cele două camere ale lui, lumina şi fusese aprinsă, iar ferestrele glisante erau întredeschise ca să intre aer curat. „Pariez că arde şi focul în cămin. E o gazdă ideală." În timp ce gîndea aşa, trecu strada către casă şi bătu hotărît cu ciocanul în uşă, nu prea tare, dar nici prea încet. Îi deschise îndată văduva Hansen în persoană, o femeie încă drăguţă, de aproape

cincizeci de ani, care îi ură bun sosit cu oarecare cordialitate şi îşi exprimă bucuria de a-l vedea încă în anul acela, fiindcă nu se aştepta să vină înainte de Anul Nou.

— Cum de s-a îmbolnăvit baronul Bille, care doar nu e copil, tocmai de pojar ! Dar aşa e în viaţă, paguba unuia spre folosul altuia.

Şi, în timp ce vorbea aşa, gazda trecu în vestibul şi o luă înaintea contelui pentru a-i lumina scara. Holk o urmă. Dar, n-apucă să urce prima treaptă, că se opri o clipă ; aproape că nici nu se putea altfel, dat fiind ceea ce zărise. În cealaltă parte a vestibulului îngust era întuneric ca noaptea, numai în fund, unde pesemne că fusese deschisă o uşă ce dădea spre bucătărie, pătrundea o rază de lumină şi în această rază de lumină stătea o femeie tînără, probabil ca să vadă şi, mai probabil încă, pentru a fi văzută. Surprins, Holk zise :

— E desigur fiica dumneavoastră ? Am auzit despre ea şi de faptul că de data aceasta nu şi-a însoţit soţul.

Văduva Hansen răspunse afirmativ la întrebarea lui Holk, dar foarte pe scurt, fiindcă nu voia ca, printr-o destăinuire mai lungă, să slăbească efectul produs de cele văzute.

Sus, în camerele cu covoare grele, cu tot soiul de vaze şi alte obiecte de porţelan chinezeşti şi japoneze, fără să întreacă însă măsura, totul era aşa cum bănuise Holk : lămpile ardeau, focul fusese aprins în cămin şi pe masa de lîngă sofa se aflau fructe, desigur mai mult pentru a spori impresia plăcută de natură statică, decît pentru a fi mîncate. Lîngă fructieră se aflau cărţile de vizită ale baronului Pentz şi baronului Erichsen, care veniseră cu o oră înainte şi întrebaseră de conte. Spuseseră că „se vor întoarce".

În clipa aceea se auzi vorbă jos, în vestibul.

— Cred că mi-au adus bagajul, zise Holk şi se aştepta ca femeia tînără a cărei imagine îl mai preocupa încă să intre urmată de cîţiva marinari ce cărau cuferele.

Dar tînăra nu veni, şi nu veniră nici bagajele, intrară în schimb cei doi baroni pe care Holk îi întîmpină, salutîndu-se cu Pentz cordial şi jovial, iar cu Erichsen amabil şi oarecum reţinut. Doamna Hansen dădea semne că vrea să se retragă, îl mai întrebă doar pe domnul conte ce ar

dori să-i pregătească pentru seară. Holk dădu să răspundă, dar Pentz i-o luă înainte şi spuse :

— Dragă doamnă Hansen, contele Holk nu mai doreşte astă-seară nimic decît să ne însoţească la „Vincent". Trebuie să vă resemnaţi la gîndul că vi-l răpim chiar din prima clipă, dumneavoastră şi fiicei dumneavoastră. Şi pentru că veni vorba, aţi primit veşti de la căpitanul Hansen, cel mai norocos, mai demn de invidiat, dar şi cel mai nechibzuit dintre bărbaţii însuraţi ? Dacă aş fi avut eu o astfel de soţie, mi-aş fi ales o meserie care să mă ţină zi de zi cîte douăzeci şi patru de ore legat de casă ; în orice caz căpitan de vas ar fi fost ultimul lucru pe care l-aş fi ales.

Văduva Hansen se vedea bine că făcea haz de aceste vorbe, dar luă o înfăţişare cît putu mai serioasă şi zise cu o oarecare demnitate de matroană :

— Ah, domnule baron, cînd îţi aştepţi bărbatul nu te mai gîndeşti la alţii. Doar şi răposatul meu soţ a fost căpitan de vas. Şi întotdeauna nu m-am gîndit decît la el...

Pentz rîse.

— Ei, doamnă Hansen, cînd o femeie îţi spune ceva trebuie să crezi, nu merge altfel. Am să încerc şi eu.

Şi zicînd acestea îl luă pe Holk de braţ pentru a-l conduce la cina comună şi flecăreala de rigoare de la restaurantul „Vincent". În urma lor porni şi baronul Erichsen, pe chipul căruia se vedea că dezaprobă atitudinea cordială faţă de gazdă, deşi ştia prea bine că acesta era modul de comportare al lui Pentz.

Văduva Hansen scosese între timp abajurul uneia din cele două lămpi şi lumină în jos pînă ce cei trei oameni ieşiră din casă.

Pentz şi Erichsen erau întru totul diferiţi, ceea ce nu înseamnă însă că nu se înţelegeau destul de bine. Dealtfel cu Pentz se înţelegea toată lumea bine, fiindcă nu numai că ţinea din toată inima la zicala olandeză : „La nevoie, miră-te, dar nu te supăra niciodată", dar depăşea chiar îndemnul acestei sentinţe. El nici de mirat nu se mai mira ; şi atît i se părea prea mult. Deviza lui era mai degrabă : *„ride si sapis"* [1] şi lua totul în glumă. Cuvintelor

[1] Rîzi, dacă eşti înţelept (lat.).

rostite pe vremuri de Pilat „Ce este adevărul ?“ le dădea în probleme de viață, de politică și de religie cea mai largă accepție, iar a te înflăcăra pentru chestiuni de morală — cînd veneau în discuție, cita ca reprezentanți ai *fiecărei* tendințe, în viață și dragoste, pe greci, egipteni, indieni și circazieni — socotea că, pur și simplu, e o dovadă de crasă incultură și extremă ignorare a „variatelor forme de viață socială“, cum îi plăcea să declare fluturîndu-și micii ochelari cu ramă de aur. Și atunci se vedea de fiecare dată cum îi surîd cu viclenie și superioritate ochii mici. Era un om de șaizeci de ani, celibatar și, firește, gurmand ; principesa ținea la el fiindcă nu o plictisea niciodată și fiindcă își îndeplinea aparent în joacă, dar întotdeauna cu acuratețe, slujba deloc ușoară. Datorită acestei calități i se treceau cu vederea multe, și înainte de toate faptul că, în ciuda tuturor meritelor sale, era, la drept vorbind, ca aspect general, o persoană caraghioasă. Cînd ședea la masă, mai mergea, dar cînd se ridica, se vedea bine cît fusese natura de generoasă cu el într-un sens, și cît de zgîrcită într-altul. Partea de jos a corpului, de pildă, lăsa mult de dorit, ceea ce o făcea pe principesă să spună că „n-a pomenit om ca Pentz, căruia să nu-i placă să se înalțe“. Și, cum repeta des această frază, cînd căpăta și un sens moral în urma unei dovezi de modestie, avea o dublă satisfacție, aceea de a-l ridiculiza și de a-l face fericit în același timp. Pentz era foarte vioi și ai fi zis că are să trăiască cît lumea, dacă al său *embonpoint* [1], gîtul său scurt și culoarea roșietică a obrazului n-ar fi fost trei semne care trădau un apoplectic.

Erichsen putea fi socotit contrariul lui Pentz : așa cum era acesta un apoplectic înnăscut, era și Erichsen un ftizic înnăscut. Se trăgea dintr-o familie de tuberculoși care, fiind foarte bogată, înfrumusețase cimitirele tuturor stațiunilor climaterice cu monumente de marmură, sienit și bronz. Semnul nemuririi pe toate aceste monumente, și la Nisa, și la San Remo, și la Funchal [2] și la Cairo, ba chiar și în prozaicul Görbersdorf [3], era însă același, un

[1] Corpolență (franc.).
[2] Oraș în sudul insulei Madeira.
[3] Stațiune climaterică în Silezia.

fluture zburînd către cer, de parcă ar fi fost blazonul familiei Erichsen. Şi actualul şambelan Erichsen, care se afla de vreo zece ani în serviciul principesei, urmase în întregime cursul de însuşire a „existenţei larvare", absolvindu-l însă cu mai mult succes decît alţii din neamul său. De la patruzeci de ani devenise sedentar şi putea să se bucure de zile liniştite, exagerînd într-atît, încît aproape că nici nu mai părăsea Copenhaga. Se săturase de călătorii şi păstrase totodată din perioada de abstinenţă prescrisă de medici o aversiune faţă de orice extravaganţă, manifestînd-o şi acum, în viaţa pe care o ducea la Curte. Obişnuit să trăiască numai cu lapte, piept de pasăre şi Emser Krähnchen [1], la mesele festive şi la petrecerile între prieteni nu avea altă menire, după cum spunea Pentz, decît să întruchipeze prin făptura lui lungă, asemănătoare cu un semn de exclamaţie, un avertisment împotriva a tot ce ar fi putut să amintească de cultul lui Bacchus. „Erichsen-conştiinţa" era una dintre numeroasele porecle pe care i le dăduse Pentz.

De la casa văduvei Hansen din Dronningens-Tvergade pînă la restaurantul „Vincent" din Kongens Nytorv [2] era un drum de doar cinci minute. Erichsen trebui să pornească înainte, în recunoaştere, la îndemnul lui Pentz, fiindcă, zicea acesta, „înălţimea lui de şase picioare îi va permite să cerceteze mai bine situaţia meselor de la «Vincent»". Şi acest îndemn plin de prevedere, deşi exprimat într-o formă glumeaţă, se dovedi a avea un temei foarte serios, fiindcă atunci cînd intrară Pentz şi Holk în local, la un minut după Erichsen, se părea că e cu neputinţă să mai găseşti o masă liberă. Pînă la urmă găsiră însă într-un ungher cîteva locuri care erau nu numai comode, dar şi foarte potrivite pentru a privi nestingherit în jur.

— Eu zic să începem cu un Rudesheimer demi-sec. Doctorul Grämig, în treacăt fie zis, cel mai amuzant om de pe lume, mi-a spus de curînd că e de mirare că nu am încă podagră, fiindcă nu numai modul meu de viaţă, ci mai ales poziţia mea socială îmi conferă acest drept

[1] Apă minerală.
[2] Cea mai mare piaţă din Copenhaga.

consfinţit ca să zic aşa de istorie. Dar cu cît s-ar putea să aibă mai multă dreptate cu atît e mai important pentru mine să profit de scurtul răstimp ce-l mai am. Erichsen, ce să comand pentru dumneata ? Biliner [1], apă gazoasă sau fier cu acid fosforic...

Veni chelnerul şi nu mult după aceea închinară toţi trei cupele de vin admirabil şlefuite, căci şi Erichsen se hotărîse să bea Rüdesheimer după ce, mai întîi, se asigurase de o carafă cu apă.

— *Gamle* Danemarca ! zise Pentz, iar Holk după ce mai ciocni o dată, îi răspunse :

— Desigur, Pentz, *gamle* Danemarca. Şi cu cît mai *gamle,* cu atît să fie mai *gamle.* Fiindcă ceea ce ar putea să ne despartă vreodată — dea Domnul să fie cît mai tîrziu ziua aceea — e noua Danemarcă. Cu cea veche mă împac, pentru ea închin paharul. Frederik al VII-lea şi principesa noastră... Dar, spune Pentz, ce se petrece în draga mea Copenhaga şi mai ales aici, în bodega aceasta paşnică ? Uită-te colo ce agitaţi sînt toţi, cum îşi smulg unul altuia ziarele din mînă. Şi locotenent-colonelul Faaborg, da, el este, va trebui să-l salut mai tîrziu. Faaborg, ia uitaţi-vă, e roşu ca un curcan şi învîrteşte suportul ziarului în aer de parcă ar fi o sabie de dragon. Şi pe cine vrea, de fapt, să convingă ?

— Pe bietul Thott.

— Bietul ? De ce ?

— Fiindcă, după cîte ştiu, se bănuieşte că Thott ar face parte din complot.

— Din ce complot ?

— Dar, Holk, ai rămas rău în urmă. Firește, de vreme ce ieri ţi-ai făcut bagajul, iar azi ai călătorit toată ziua, aproape că n-ai nici o vină. În orice caz aici la noi există un fel de complot : vor să-l doboare pe Hall.

— Şi asta numeşti dumneata complot ? Dealtfel îmi amintesc că mi-ai şi scris ceva în legătură cu problema aceasta... De ce să nu fie doborît dragul de Hall ? Desigur că nici el nu vrea cu tot dinadinsul să pună pe picioare Danemarca cea care-şi iese din ţîţîni, deşi eu de mult

[1] Apă minerală.

mă îndoiesc că așa ar sta lucrurile. Nici Hamlet [1] n-a vrut. Cu atît mai puțin Hall.

— Să știi că ai dreptate. El într-adevăr nu vrea. Dar vrea principesa noastră și asta contează. Pe cît nu are încredere în rege, ceea ce se explică prin aversiunea ei față de contesa Danner, pe atît își pune mai mult încrederea în Hall : numai el poate fi salvatorul, de aceea trebuie să-și păstreze postul. Și cum gîndește prințesa — te rog, față de ea să nu lași să se vadă că ești de altă părere — așa gîndesc mulți. Că Hall trebuie să rămînă la putere. Vezi, de aceea mînuiește și Faaborg suportul de ziare ca un gladiator.

Erichsen urmărise și el incidentul care se iscase.

— Noroc că de Meza stă la masa alăturată, spuse el. Îl va pune la punct.

— Fugi de aici, Erichsen, cum o să-l pună la punct ? E Faaborg, danezul acesta fanatic, omul care să se lase domolit odată ce a început zarva ? Și pe deasupra de către de Meza.

— De Meza e superiorul lui.

— Da, și ce dacă e ? Superiorul lui e cînd inspectează brigada, nu și aici, la „Vincent" sau în altă parte, cu atît mai mult cînd e vorba de politică, de politica daneză, la care de Meza nu se pricepe, sau, în orice caz, așa socotește Faaborg. De Meza e un străin pentru el și, într-un fel, nu greșește. Tatăl lui de Meza a fost un evreu portughez, și a venit, ceea ce Holk poate nu știe, acum o mulțime de ani aici la Copenhaga ca medic de marină. Și chiar dacă n-ar exista o confirmare sigură — o poți găsi dealtfel în orice carte și nici de Meza nu face o taină din acest lucru — i se citește originea pe față. Și apoi, uitați-vă la tenul lui de portughez.

Erichsen se bucura de spusele lui și dădea aprobator din cap.

— Și nu are numai tenul de meridional, continuă Pentz, are în general o constituție de meridional, ca să nu zic de oriental, de aceea îl interesează oarecum cel mai mult barometrul și girueta. Mereu îi e frig și ceea ce pentru alții e aer curat, pentru el e curent, vînt sau uragan.

[1] Aluzie la *Hamlet* (actul I, sc. 5).

Tare aş vrea să ştiu cum s-ar fi împăcat cu de Meza regele nostru Waldemar Cuceritorul [1], care an de an se afla cel puţin cincizeci şi trei de săptămîni pe mare.

Erichsen ascultase pînă atunci, aprobînd tot ce spusese Pentz. Totuşi ultimele cuvinte erau prea imprudente şi îl atinseră mult, mult mai mult pe deşiratul şi bolnăviciosul şambelan decît pe de Meza.

— Nu te înţeleg, Pentz, interveni el susceptibil, deşi de obicei nu deschidea gura. Pînă la urmă, te pomeneşti că vrei să demonstrezi că trebuie să te lipseşti cu totul de orice veşmînt de lînă pentru a fi socotit ostaş. Ştiu că de Meza poartă flanelă pentru că îi e mereu frig, dar faptul că dîrdîie de frig nu l-a împiedicat în '49 să înfăptuiască atît de mult la Fridericia [2] şi, peste un an, la drept vorbind totul, la Idstedt [3]. Eu, în ceea ce mă priveşte, nu mă îndoiesc că şi Napoleon consulta termometrul la fel ca ceilalţi oameni ; în Rusia, desigur, era inutil. Dar văd că ofiţerii au trecut din nou la cititul ziarului şi au lăsat disputa în seama noastră. Ce-ar fi să ne ducem să-l salutăm pe de Meza ?

— Mai bine nu, zise Holk. S-ar putea să mă întrebe de unele lucruri la care nu sînt dispus să răspund tocmai astăzi. Nu mă tem de de Meza, care respectă orice opinie, ci de ceilalţi domni printre care, deşi cunosc desigur prea puţini, sînt şi cîţiva fluşturatici. De pildă, dacă nu mă înşel, locotenent-colonelul Tersling, de lîngă fereastră, la stînga. Apoi mă gîndesc şi la principesa noastră, căreia i se raportează imediat tot, ca unei doamne ce face politică. Şi aşa mă îngrozeşte interogatoriul la care voi fi supus mîine sau în orice caz zilele acestea.

Pentz rîse.

— Dragă Holk, doar cunoşti femeile, aşa sper...

Lui Erichsen îi rîseră ochii poznaş, fiindcă ştia că Pentz, deşi era convins că le cunoaşte, cu siguranţă nu le cunoştea.

---

[1] Waldemar al II-lea (1169—1241), rege al Danemarcei din 1202.

[2] Fortăreaţă daneză în Jutlanda, asediată în mai 1849 de armatele din Schleswig-Holstein şi despresurată în 6 iulie de danezi.

[3] Sat la nord de Schleswig, unde danezii au învins în 1850 trupele din Schleswig-Holstein.

— ...Femeile, zic. Şi dacă nu femeile, barem principesele, şi dacă nu principesele, cel puţin pe principesa *noastră*. Ai perfectă dreptate, e o doamnă care face politică, ei nu trebuie să-i vorbeşti despre un program al celor din Schleswig-Holstein. În privinţa aceasta nu s-a schimbat nimic, dar nici nu s-a agravat nimic, fiindcă, oricîtă politică ar învîrti, a rămas ca şi înainte cu desăvîrşire *ancien régime*.

— De acord. Dar întrucît mă ajută pe mine personal această situaţie ?

— Întru totul. Mă mir că trebuie să te lămuresc eu abia acum. Ce va să zică *ancien régime* ? Şi oamenii din *ancien régime* făceau politică, dar o politică dictată numai de sentimente, femeile în orice caz, şi poate că aşa era mai bine. Sau, oricum, mai amuzant. Da, acesta e cuvîntul. Fiindcă întîmplările amuzante, care în politică cel puţin se înscriu întotdeauna în *chronique scandaleuse*, jucau pe atunci rolul principal, ceea ce, pentru principesă, e valabil şi acum, aşa că, dacă te temi de un interogatoriu cu caracter politic, ajunge să vorbeşti despre Berling [1], despre contesa Danner ori despre Blixen-Finecke [2] sau să te referi la piesele satirice şi pastorale care s-au jucat la Skodsborg sau în vila drăguţei doamne Rasmussen, ca să înceteze imediat orice discuţie politică şi să ieşi din încurcătură. N-am dreptate, Erichsen ?

Erichsen încuviinţă.

— Nu mă îndoiesc că e aşa, domnii mei, rîse Holk, totuşi, din păcate, nu pot spune că m-aş afla astfel într-o situaţie cu mult mai uşoară. În locul unor dificultăţi voi întîmpina altele. Ceea ce m-ar feri de o discuţie politică e şi mai dificil decît chiar această discuţie. Cel puţin pentru mine. Uitaţi că eu nu sînt un iniţiat şi că, în ciuda perioadelor pe care le petrec ocazional aici, nu cunosc de fapt viaţa din Copenhaga decît foarte superficial, din „Dagbladet“ şi din „Flyveposten“. Să vorbesc deodată despre contesa Danner şi Berling sau despre contesa Danner şi

[1] Johann Carl Ernst Berling (1812—1871), şambelan danez şi secretar particular al regelui, fostul iubit al viitoarei contese Danner.

[2] Carl Frederik Axel Blixen-Finecke (1822—1873), politician danez.

Blixen-Finecke — bine, dar ce știu eu despre ei ? Nimic, absolut nimic ; nimic în afară de ce am dedus din ultima revistă umoristică, și atît știe și principesa, care citește reviste umoristice și ziare pînă noaptea tîrziu. Altă sursă de informații n-am, doar pe văduva Hansen, și nu-i suficient.

— Te înșeli amarnic, Holk. În privința aceasta nu le cunoști bine pe văduva Hansen și pe fiica ei. Sînt un adevărat catastif al tuturor întîmplărilor din Copenhaga. De unde le află, e un fermecător mister. Unii vorbesc de urechile lui Dionysos [1], alții de un canal subteran, alții de un telescop care le dezvăluie numai lor ceea ce rămîne o taină pentru muritorii de rînd. În sfîrșit, sînt și alții care vorbesc de un șef de poliție. După mine, supoziția cea mai plauzibilă. Dar, oricare ar fi explicația, un lucru e sigur, amîndouă femeile, sau doamnele, dacă vrei, fiindcă e greu să le stabilești rangul, știu absolut totul și dacă te vei prezenta în fiecare dimineață la slujbă înarmat de una dintre ele, îți garantez că vei fi ferit de orice discuție politică *intricate* [2]. Amîndouă, dar mai ales cea tînără, știu despre contesa Danner mai mult decît știe contesa însăși despre ea. Funcționarii de poliție au în acest domeniu interesant un fel de dar divinator sau creator, ca să zic așa, și dacă nu există nimic, pot inventa.

— Aflu lucruri noi despre buna mea doamnă Hansen. O credeam demnă de tot respectul...

— Așa și este, într-un anumit sens... Unde nu-i pîră, nu-i nici județ...

— Așadar va trebui să-mi dau toată silința să fiu cît se poate de prudent...

— Nu te-aș sfătui. Dezavantajele sînt evidente, iar avantajele mai mult decît îndoielnice. În casa aceea nu poți ascunde nimic, chiar dacă ai avea o fire ascunsă : și mama și fiica îți citesc în adîncul sufletului ; cel mai bun sfat pe care pot să ți-l dau e să te comporți firesc, simplu și să vorbești mult. De fapt, să vorbești mult e o fericire și în

[1] Fontane se gîndește desigur la așa-numita ureche a lui Dionysios din latomiile (cariere de piatră) de la Siracuza, o boltă cu ecou puternic în care se spune că Dionysios I (405—367 î.e.n.), tiran al Siracuzei, trăgea cu urechea la ceea ce vorbeau deținuții politici. Fontane îl confundă cu zeul vinului din mitologia greacă.

[2] Complicată, dificilă (engl.).

anumite împrejurări expresia unei adevărate inteligențe diplomatice ; nimic nu se poate stabili precis sau, și mai bine, o afirmație o anulează pe cealaltă.

Erichsen zîmbi.

— Zîmbești, Erichsen, și îți șade bine. Dar în același timp — întrucît, neștiindu-se adesea ce vizează, un zîmbet țintește critic întotdeauna în toate direcțiile — îmi atragi atenția că ar fi timpul să-l trimitem acasă pe Holk ; s-a și făcut unsprezece și un sfert, iar doamnele Hansen sînt femei respectabile cărora nu le place să stea de veghe pînă la miezul nopții, cel puțin nu la ușa din față, cu lumina aprinsă în vestibul. Dealtfel și cei de la masa de colo au plecat cu toții. Mă duc să plătesc, așteptați-mă afară, în fața gărzii principale.

Holk și Erichsen se plimbară așadar puțin pe afară. După ce veni și Pentz porniră toți trei spre Dronningens-Tvergade, iar cînd ajunseră peste drum de casa doamnei Hansen se despărțiră. Casa era cufundată în întuneric, numai lumina lunii, cînd răzbătea printre nori, bătea în geamurile etajului de sus. Holk ridică ciocanul, dar înainte de a apuca să bată se deschise ușa și îl întîmpină tînăra doamnă Hansen. Purta o fustă și o bluză din același material simplu și ușor, dar totul era bine calculat ca să producă efect. În mînă ținea o lampă în formă de opaiț, așa cum se întîlnește în imaginile din antichitate. Era în toate un amestec ciudat de Froufrou [1] și de Lady Macbeth. Holk, oarecum încurcat, se întreba ce ar putea să-i spună, dar tînăra doamnă Hansen, aparent frîntă de oboseală, abia ținînd ochii deschiși, îi veni în ajutor zicînd că mama sa îl roagă să o scuze ; oricît de robustă era, tot trebuia să se culce înainte de miezul nopții. Holk își exprimă regretul că se luase cu vorba și întîrziase și o rugă totodată stăruitor să nu-l mai aștepte în asemenea împrejurări. Tînăra însă, fără să o spună răspicat, îi dădu totuși să înțeleagă că nu va renunța să-și aștepte de fiecare dată oaspetele. Spunînd asta o luă încet înainte, cu opaițul, dar se opri cînd ajunse la scări și, sprijinindu-și brațul stîng de balustradă, îl ridică pe cel drept, luminîndu-i contelui drumul. Prin mișcarea aceasta, mîneca largă îi alunecă spre umăr

[1] Personaj principal din comedia cu același nume (1869) de Henri Meilhac (1831—1897) și Ludovic Halevy (1834—1908).

dezgolindu-i brațul frumos. Cînd ajunse sus, Holk mai o salută o dată și, cum tînăra se retrase îndată după aceea în liniște și încet, văzu jocul de lumini și umbre domolindu-se în vestibul și pe scări. Mai rămase apoi cîteva clipe cu ușa întredeschisă, trăgînd cu urechea, nu o închise decît cînd jos se făcu întuneric.

„Frumoasă femeie. Dar primejdioasă. Nici n-am să-i pomenesc de ea Christinei în scrisoare, altfel are să-mi răspundă printr-o scrisoare de groază, înșirîndu-mi toate personajele feminine dubioase din *Vechiul* și *Noul Testament*."

Capitolul 11

Înainte de a adormi, Holk, deși obosit de drum, era preocupat de imaginea tinerei doamne Hansen, în orice caz mult mai mult decît de politică și de principesă. A doua zi însă farmecul se risipise și, chiar dacă se mai gîndea la apariția aceea cu opaiț, o făcea zîmbind. Totodată încerca să-și amintească ce zeiță sau îndrăgostită[1] era de obicei reprezentată în tablourile murale antice cercetînd în jur cu ajutorul opaițului, dar nu izbuti și pînă la urmă renunță la orice investigație. Sună și deschise fereastra, ca pînă să i se aducă micul dejun să poată trage aer curat în piept și să arunce o privire în stradă. La ora aceea relativ matinală treceau pe Dronningens-Tvergade doar puțini oameni, dar fiecare avea o ținută frumoasă, strălucea de curățenie și de bună dispoziție, ceea ce îl făcu să înțeleagă mîndria danezilor care se considerau parizienii nordului, neadmițînd nici o deosebire, în afară de aceea de a fi superiori modelului. În clipa aceea se umflă perdeaua și, cînd întoarse capul, văzu că văduva Hansen intrase cu tava pe care se afla micul dejun. Își dădură bună dimineața, apoi doamna Hansen, după ce întrebă bineînțeles cum a dormit domnul conte și ce a visat, „fiindcă primul

[1] Fontane face aluzie probabil la povestea lui Apuleius, despre Eros și Psyche, în care Psyche caută să cunoască noaptea, la lumina opaițului, fața iubitului ei, fapt pentru care acesta o părăsește.

vis se împlinește întotdeauna", așternu masa pentru micul dejun și aranjă pe ea tot ce se mai afla pe tavă. Zăbovind cu privirile asupra acelor minunății, Holk zise :

— Mai bine ca la dumneata, doamnă Hansen, nu poți fi nicăieri îngrijit. Totul te încîntă, totul strălucește și în primul rînd gazda. Serviciul de ceai e chinezesc ! Din toate se vede că răposatul dumitale soț a fost căpitan de vas în China și, după cîte mi-a spus aseară baronul Pentz, și ginerele dumitale e la fel și se numește tot Hansen ; același nume, același rang, s-ar putea ca mama să fie confundată cu fiica sa.

— Vai, domnule conte, spuse văduva Hansen, cine să ne confunde ? Eu, o femeie bătrînă, care am trăit atîta și am avut atîtea greutăți...

— Ei, ei...

— ...Și Brigitte, care abia împlinește mîine treizeci de ani ! Dar să nu mă dați de gol, domnule conte, că v-am spus ce v-am spus și că mîine e ziua ei de naștere.

— Să te dau de gol ? Eu ? Te rog, doamnă Hansen... Dar de ce stai așa, pe picior de ducă ? Parcă nu-mi tihnește. Știi ceva, așază-te aici lîngă mine și mai povestește-mi, bineînțeles dacă rugămintea mea nu te reține de la treburile gospodărești sau de la altele și mai importante.

Doamna Hansen părea că șovăie.

— Chiar așa, aceasta să fie prima dintre vizitele pe care vei avea amabilitatea să mi le faci regulat ; dealtfel mă frămîntă multe probleme. Te rog, așază-te aici, pe scaunul acesta, așa te văd mai bine și cînd vezi bine și auzi mai bine. Înainte aveam un auz bun, dar de un timp aud uneori mai greu ; acestea sînt primele semne de bătrînețe.

— Nu vă cred, domnule conte. Părerea mea e că auziți tot ce vreți să auziți și vedeți tot ce vreți să vedeți.

— Nu văd și nu aud nimic, doamnă Hansen, și chiar dacă am văzut ceva, uit imediat. Firește, nu totul. Aseară, de pildă, am văzut-o pe fiica dumitale, Brigitte ziceai că o cheamă ; pînă și numele îi e minunat. Ei, așa ceva nu se uită. Trebuie să fii mîndră că ai o fată atît de frumoasă, nu înțeleg cum a putut soțul ei să o lase liniștit aici, acasă, și el să tot facă drumul între Singapore și Șanhai. Cel puțin așa presupun, fiindcă mai toți fac această rută. Da,

doamnă Hansen, după părerea mea, o femeie atît de frumoasă trebuie să o iei cu tine de la Polul Nord pînă la Polul Sud, dacă nu din dragoste, cel puțin din gelozie, de teamă. Eu, în ceea ce mă privește, știu un lucru, că nici de la tineri nu trebuie să ceri niciodată mai mult decît sînt în stare să dea. N-am dreptate ? În privința aceasta cred că sîntem de acord ; aceasta e și părerea dumitale. Așadar, de ce nu o ia cu el ? De ce o pune în primejdie ? Și în primul rînd pe el, firește.

— Ah, domnule conte, e o poveste lungă...

— Cu atît mai bine. O poveste de dragoste nu se sfîrșește niciodată prea curînd și desigur despre o poveste de dragoste e vorba.

— Știu și eu, domnule conte, dacă pot s-o numesc așa ? Desigur s-ar cam potrivi, dar nu e chiar o adevărată poveste de dragoste... ar fi putut numai să fie.

— Mă faci tot mai curios... Dar ce extraordinar e ceaiul acesta ; și el amintește de căpitanul de vas din China. Dacă vrei să-mi faci o deosebită plăcere, permite-mi să-ți ofer o ceașcă din propriul dumitale ceai.

În clipa aceea se și ridică și se îndreptă spre o etajeră de lîngă fereastră de unde luă o ceașcă pe care scria cu litere de aur : „Fericiților miri".

— Fericiților miri, citi Holk cu glas tare. Cui se potrivesc aceste vorbe ? Poate dumitale, dragă doamnă Hansen ; rîzi... Dar nu ești niciodată prea bătrîn ca să faci un pas înțelept și cel mai înțelept lucru pe care poate să-l facă o văduvă este întotdeauna...

— Să rămînă văduvă.

— Să zicem că ai dreptate. Dar ce-i cu povestea, abia aștept să o aud. Căpitanul Hansen, ginerele dumitale, trebuie să fie desigur un om chipeș, toți căpitanii sînt chipeși, și doamna Brigitte trebuie să-l fi luat din dragoste.

— Da, așa e, cel puțin nu mi-a spus niciodată altfel, doar o singură dată. Dar asta a fost mai tîrziu, și eu vorbesc acum de vremea aceea de la început, cînd abia se căsătoriseră. Atunci într-adevăr se iubeau tare mult și oriunde pleca el, chiar dacă era un loc cu friguri galbene, se îmbarca și ea, iar cînd se întorcea la Copenhaga... pe atunci locuia însă separat, în altă parte, că Hansen, moșul meu, de care trebuie să vă mai amintiți desigur, domnule conte, încă

de la Glücksburg, mai trăia încă pe atunci... da, și cum spuneam, întotdeauna cînd se întorcea dintr-o călătorie lungă, lungă, voia să plece iar imediat, fiindcă zicea de fiecare dată că oamenii de pe aici nu-i plac și că e mult mai frumos în lumea largă.

— E totuși de mirare. Era chiar atît de puțin vanitoasă ? Nu-i plăcea deloc să i se spună vorbe măgulitoare, să i se facă curte ? Fiindcă desigur stîrnea admirație. Pariez că tinerii din Copenhaga i-au dovedit-o încă din ziua cînd a fost confirmată.

— Da, firește. Numai că Brigitte rămînea întotdeauna nepăsătoare la astfel de dovezi, și înainte și după ce s-a măritat. Doar cîteodată parcă turba. Așa au stat lucrurile pînă în '54, mi-amintesc bine anul, fiindcă tocmai atunci trecea pe aici flota engleză care se îndrepta spre Rusia [1]. Ei, și în vara aceea se afla aici la Copenhaga un ofițer foarte tînăr din corpul de gardă, care mereu se ducea la Rasmussen — adică la contesa Danner, dar noi îi zicem tot ca înainte — și care era atît de înglodat în datorii că n-a mai rezistat și a trebuit să-și dea demisia. Dar, cum era foarte inteligent și știa totul, fiindcă cunoștea toate familiile bogate și mai ales femeile, baronul Scheele [2], care era pe vremea aceea ministru, a zis că „l-ar lua ca locotenent la Interne". Și l-a și luat într-adevăr la Ministerul de Interne unde mai este și astăzi, ba a ajuns chiar om de vază. Pe atunci mai era încă oarecum un ștrengar, dar foarte frumos, și cînd l-a văzut Brigitte, era tocmai în ziua cînd a venit vestea că s-a bombardat acolo, în nord, nu mai țin minte unde, mi-a mărturisit că „*acesta* îi place". Și a și dovedit-o îndată. Iar în toamnă, cînd Hansen trebuia să plece din nou în China, i-a spus pe față că ea nu vrea să-l însoțească și i-a spus și de ce. Sau poate i-au spus și alții. Pe scurt, în ziua cînd urma să plece vaporul, Hansen a devenit foarte serios, n-a mai vrut să știe de glumă și i-a spus : „Brigitte, acum trebuie să vii cu mine". Și dacă înainte o luase cu el din dragoste, de data aceasta a luat-o, cum ați spus adineauri, domnule conte, din prudență sau poate și din gelozie.

[1] În războiul Crimeei (1853—1856) dintre Rusia, pe de o parte, și Turcia, Anglia, Franța și Sardinia, pe de altă parte.

[2] Ludvig Nicolaus von Scheele (1796—1874), om politic danez.

— Şi a fost de vreun folos ? S-a lecuit în călătoria aceasta de dragostea ei ? Vreau să zic de dragostea pentru „cel de la Interne".

— Da, firește, deși în ceea ce o privește pe Brigitte nu poți să fii niciodată sigur. Fiindcă povestește multe, dar și ascunde multe. Acum însă nici nu mai are importanță, de vreme ce problema principală s-a rezolvat.

— Și care era problema principală ?

— Ca ginerele meu să-și recapete întru totul încrederea. Hansen e de fapt un om foarte cumsecade, s-a liniștit din nou, e înțelegător și pleacă iar ca înainte în China, unde lucrează pe aceeași rută.

— Mă bucur din inimă că așa stau lucrurile. Dar povestește-mi tot, fără să treci nimic cu vederea sau să uiți. Parcă voiai, dragă doamnă Hansen, să-mi spui cum s-a întîmplat de s-a lecuit ginerele dumitale de gelozie...

— Da, chiar așa, am eu dreptate cînd zic că mare e puterea lui Dumnezeu și că norocul vine cînd nu te aștepți. Fiindcă, drept să spun, tare mă temeam ; o mamă poartă întotdeauna grija copilului ei și nu face nici o deosebire dacă e căsătorit sau nu ; da, tare îi duceam grija Brigittei, mă temeam să nu divorțeze, fiindcă are o voință de nestrămutat, aș putea zice că e chiar încăpățînată, și își iese iute din fire, așa liniștită și adormită cum pare uneori...

— Da, da, rîse Holk, așa se întîmplă întotdeauna, apele liniștite sînt adînci.

— Care va să zică, mi-era teamă. Dar lucrurile au luat o altă întorsătură, și asta tocmai atunci cînd Brigitte a trebuit să plece cu de-a sila, ca să spun așa. Iată ce s-a petrecut. Hansen primise atunci, la întoarcerea în China, o încărcătură pentru Bangkok, un oraș mare, în Siam, unde am fost și eu, cu mulți ani în urmă, împreună cu soțul meu. Și cînd a ajuns Hansen acolo, la o zi, două după ce ancorase în fața palatului imperial, fiindcă siamezii au un împărat, a venit la bord un ministru și l-a invitat pe Hansen și pe soția lui la o masă mare la Curte. Desigur că împăratul trebuie să o fi văzut. Și Brigitte a stat lîngă el, a vorbit englezește cu el și împăratul o tot privea. Și după ce s-au ridicat de la masă a fost tot atît de prietenos și de binevoitor și nu-și lua ochii de la ea, iar la plecare,

împăratul i-a spus lui Hansen : „Țin foarte mult ca doamna căpitănească să vină și mîine la palat pentru ca supușii mei și mai ales femeile mele (avea o mulțime de femei) să o mai vadă o dată la față pe frumoasa *«german lady»*." O clipă Hansen a încremenit de groază văzînd că onoarea ce i se face nu mai conține, fiindcă putea să fie o viclenie, de vreme ce de jur împrejurul palatului erau tot capete atîrnate, așa cum atîrnăm noi ananasul ; dar Brigitte, care auzise totul, a făcut o plecăciune în fața împăratului și, înfățișîndu-se cum se cuvine, fiindcă are un fel de siguranță și distincție, i-a spus că va veni la ora hotărîtă.

— Curajoasă, foarte curajoasă !

— Și s-a și dus, și a fost poftită să șadă într-un jilț înalt, în fața portalului palatului, ridicat anume pentru ea, și încă în așa fel încît portalul să-i țină umbră, și pe acest tron a stat cu un evantai din pene de păun, după ce împăratul o împodobise mai înainte cu un șirag de mărgăritare. Zice că șiragul era o minunăție. Și după aceea a trecut prin fața ei toată lumea bună din Bangkok, apoi poporul, care-i făcea plecăciuni, iar în cele din urmă au venit nevestele și după ce a trecut și ultima dintre ele, Brigitte s-a ridicat și s-a dus la împărat să-i predea evantaiul din pene de păun și șiragul de mărgăritare cu care credea că fusese împodobită doar pentru ceremonie. Și împăratul le-a luat, dar șiragul i l-a dat înapoi, zicîndu-i să-l poarte în semn de veșnică amintire. Apoi a plecat numaidecît, condusă de miniștri, printre șirurile formate de corpul de gardă, întorcîndu-se la puntea de debarcare, de unde Hansen văzuse tot ce se petrecuse.

— Și apoi ?

— Din ziua aceea Brigitte s-a schimbat, se vedea cît de colo că gîndește altfel, iar în iarna următoare, cînd s-a întors și cînd cel din cauza căruia era cît pe ce să se nenorocească a încercat din nou să se apropie de ea, l-a respins, după cît am putut să-mi dau seama, cu răceală și indiferență. Iar peste o jumătate de an, cînd Hansen trebuia din nou să se îmbarce și Brigitte i-a spus că, dacă n-ar avea nimic împotrivă, ea ar prefera să rămînă acasă, fiindcă, după ce s-a bucurat de atîtea onoruri din partea unui împărat, i s-ar părea nu știu cum să trăiască iar printre marinari

şi să doarmă poate într-un han de port, unde nu se aude decît muzică de negri şi unde miroase totul a gin. Hansen nu numai că a fost de acord, dar a fost chiar încîntat că ea nu voia să-l însoţească în călătoria aceea şi nici în cele următoare. Fiindcă îi pierise orice urmă de gelozie. Vedea doar cum ajunsese Brigitte. Spunea numai că se teme că totul întrecuse totuşi măsura şi că prea i se urcase la cap întîmplarea cu împăratul Siamului.

Holk se întreba dacă să ia de bună povestea sau să o considere opera unei fantezii îndrăzneţe şi totodată o neruşinată luare în derîdere a credulităţii lui. După tot ce-i povestise Pentz în ajun, ultima ipoteză era mai plauzibilă. Dar, pînă la urmă, putea să fie şi adevărat. Cîte nu se întîmplă pe lume ? Şi pentru a se reabilita, cel puţin faţă de sine, cu o ironie, întrebă :

— Dar de elefanţii albi n-ai spus nimic. Unde erau elefanţii ?

— Erau la ei în grajd, spuse doamna Hansen şi rîse poznaş.

— Dar şiragul de mărgăritare, dragă doamnă Hansen, pe *acesta* trebuie să mi-l arăţi.

— Da, dacă aş putea...

— Şi de ce nu se poate ?

— Fiindcă, după ce s-a urcat Brigitte pe punte, şiragul n-a mai fost de găsit ; se vede că l-a pierdut sau că l-a uitat la palat, în zarva aceea.

— Eu l-aş fi căutat imediat.

— Şi eu. Dar Brigitte are ciudăţeniile ei şi cînd Hansen, după cîte am auzit, a stăruit să o facă, ea a spus doar că „e un obicei de oameni de rînd, neîngăduit la curtea unui împărat".

— Da, zise Holk, care începuse să se lămurească, e adevărat. Astfel de sentimente trebuie respectate.

Capitolul 12

Îndată ce şi-a terminat istorisirea care, pînă la urmă, cînd a ajuns la şiragul de mărgăritare pierdut, i-a părut pînă şi credulului de Holk cam fantezistă, doamna Hansen

s-a ridicat „pentru a nu-l mai deranja" şi nici nu a fost poftită să mai stea. Nu pentru că Holk şi-ar fi pierdut răbdarea, dimpotrivă, îi plăcea să i se îndruge astfel de poveşti, iar clarobscurul suspect care învăluia totul îi mărea de fapt interesul. Nu, doar o simplă privire spre ceasornicul de pe consolă l-a determinat să renunţe la plăcerea nemărginită pe care i-o provoca talentul de povestitoare al văduvei Hansen ; la unsprezece era aşteptat la principesă, aşa că îi rămînea mai puţin de o oră pînă atunci şi între timp urma să-i mai scrie şi o scurtă scrisoare soţiei sale, prin care să o anunţe că ajunsese cu bine. Trebuia aşadar să se grăbească, ceea ce izbutea uneori, aşa că la unsprezece fără cinci minute se urcă în trăsura care îl duse la palatul principeselor, aflat la numai două minute depărtare.

Apartamentul principesei se afla la etajul întîi. Holk, îmbrăcat în uniforma de şambelan, în care lui însuşi nu-i plăcea să se vadă, urcă scările şi intră într-un vestibul, apoi într-o cameră bogat împodobită cu lambriuri şi covoare, dar altfel, în afară de masa de scris, mobilată cu puţine obiecte, unde principesa primea vizite sau acorda audienţe. Cameristul făgădui să-l anunţe imediat. Holk se duse la o fereastră aflată chiar în faţa uşii pe care urma să intre principesa şi privi în jos, piaţa şi strada. Piaţa era ca şi pustie, distinsă dar plictisitoare, nu se vedeau decît frunze căzute, pe care vîntul nu prea puternic le învîrtejea peste pietre. Îl încercă sentimentul că e singur şi părăsit, se întoarse iar cu faţa spre cameră şi îşi îndreptă privirea spre singurele două portrete ce împodobeau pereţii netezi de stuc. Unul, cel de deasupra canapelei tapiţate, îl înfăţişa pe unchiul principesei, răposatul rege Christian al VII-lea [1], celălalt, de deasupra mesei de scris, pe o altă rudă apropiată, un conte thuringian, de asemenea mort. Rama de aur era acoperită cu crep care, datorită prafului depus, îţi făcea impresia că e mai degrabă pînză de paianjen decît crep. Contele avea o figură de om bun şi viteaz, dar mediocru, şi Holk se întrebă, fără să vrea, ce concepţie

[1] Christian al VII-lea (1749—1808), din 1766 rege al Norvegiei şi Danemarcei ; din pricina modului său de viaţă imoral a devenit în curînd incapabil să domnească.

de guvernare binefăcătoare pentru popor va fi avut răposatul. Singura preocupare care reieșea cu oarecare certitudine că ar fi avut-o era să stea la pîndă după fetele comitatului.

Înainte ca Holk să sfîrșească aceste cosiderații, se deschise o ușă destul de mică în colțul din dreapta al peretelui din fund și intră principesa, care arăta întocmai așa cum lăsa să se bănuiască aspectul camerei ei : îmbrăcată comod, aproape neglijent, în orice caz cu o indiferență totală față de eleganță. Holk se îndreptă spre stăpîna sa pentru a-i săruta mîna — dar i se vedeau numai degetele ieșind din mănușa de mătase — apoi o conduse pe principesă, orientîndu-se după privirile ei, pînă la canapeaua de culoare închisă și cam desfundată.

— Ia loc, dragă Holk. Fotoliul acesta nu te ispitește, desigur, dar jilțul înalt, de colo...

Holk trase scaunul mai aproape și principesa, căreia îi făcea o evidentă plăcere prezența omului aceluia frumos, după ce-l văzu așezîndu-se, continuă cu multă bonomie, ca o veche și bună prietenă :

— Ce aer proaspăt aduci cu dumneata, dragă Holk... Aici am veșnic în jurul meu doar fețe de orășeni ; ți l-ai putea imagina pe Pentz *gentlemanfarmer* [1] sau pe Erichsen cultivator de hamei ? Rîzi, și știu la ce te gîndești... la parii pe care se cațără hameiul... da, pentru așa ceva e destul de lung. Numai fețe de orășeni, ziceam. De aceea mă bucur să-ți văd fața sănătoasă, albă și roșie, așa cum sînt și culorile naționale ale landului Schleswig. Ce mai face scumpa dumitale soție, contesa ? Știu că nu prea ne iubește, dar noi o iubim cu atît mai mult, asta trebuie să ne-o îngăduie.

Holk se înclină.

— Dar ce zici de zarva pe care ai găsit-o aici ? Se dă un adevărat atac împotriva bietului Hall care, pînă la urmă, e cel mai înțelept și la drept vorbind cel mai bun, aproape că îl iert că ține la modista contesă căreia, în treacăt fie zis, dacă ar fi fost ca *eu* să hotărăsc, i-aș fi alcătuit un blazon de contesă corespunzător, dintr-o calotă de lemn și o crinolină, poate cu deviza : „Cu cît mai departe, cu atît mai goală". N-am să înțeleg niciodată

[1] Moșier (engl.).

această lipsă de gust a nepotului meu, deşi nu-i sînt decît în oarecare măsură mătuşă ; ca să o consideri pe contesă din punct de vedere arheologic sau, ceea ce e acelaşi lucru, ca un vestigiu naţional din evul mediu descoperit în urma săpăturilor, punct de vedere prin care nepotul meu priveşte aproape totul, nu-i cu putinţă, fiindcă, în ciuda celor patruzeci de ani ai ei, nu-i totuşi destul de bătrînă. Dar, ce mă mir ? George al II-lea [1], despre care îmi povestea adesea în tinereţe bunicul meu, ţinea şi el la principiul : *„Fair, fat and forty"* [2]. De ce n-ar ţine şi nepotul meu, regele ? Spune, ai citit darea de seamă a şedinţei parlamentare de ieri ? O adevărată încăierare scandaloasă, plină de ostilităţi. Şi în fruntea tuturor e firește întotdeauna acel Thompsen-Oldensworth, întrucîtva compatriotul dumitale, un scandalagiu şi un flecar nesuferit în care viclenia avocăţească se îmbină cu cumsecădenia celor din Holstein...

Holk se simţi stînjenit cînd văzu că de la început conversaţia cu principesa ia un caracter politic şi probabil că stînjeneala i se citea oarecum pe faţă, fiindcă principesa continuă :

— Dar să lăsăm nesuferita de politică. Nu vreau să te pun în încurcătură, şi încă din primele ceasuri ale revederii, ştiu doar că eşti un eretic din Schleswig-Holstein, unul din aceia cu care n-o scoţi niciodată la capăt şi care întotdeauna atunci îţi e mai străin, cînd crezi că ai încheiat pace cu el. Nu-mi răspunde, nu-mi vorbi despre loialitatea dumitale, ştiu că ai atîta cîtă poţi avea, dar cînd e la adică apare nesmintit pricina de supărare şi acel veşnic citat, teribilul *„sallen blewen ungedeelt"* [3], acea banalitate fără pereche trage din nou linia de demarcaţie.

Holk zîmbi.

— Desigur, de aici porneşte totul. Cui aparţine Schleswigul ? Schleswigul *dumitale*, dragă Holk. Aceasta e întrebarea. Hall a avut curajul să răspundă aşa cum se

[1] George II (1683—1760), rege al Angliei din 1727.

[2] Drăguţă, grasă şi cvadragenară (engl.).

[3] Lozincă a celor din Schleswig-Holstein referitoare la cele două principate, avînd ca sursă cuvintele rostite de Christian I, regele Danemarcei, Norvegiei şi Suediei, care în 1460 a fost ales principe în Schleswig şi conte în Holstein.

cuvine unui danez şi fiindcă vrea să procedeze înţelept şi să nu recurgă la arme, au tăbărît toţi pe el, prieteni şi duşmani. Şi asta-i mai grav. Că Thompsen al dumitale îl atacă, nu mă miră, nici nu mă sperie ; dar că nişte danezi buni şi leali, care sînt de aceeaşi părere cu Hall, cu regele şi cu mine însămi, dar, din păcate, se lasă stăpîniţi de un impuls uşuratic, că, după cum spun, nişte danezi loiali ca studenţii şi profesorii ţin întotdeauna să-şi impună programul lor şi sînt gata să-l doboare pe cel mai capabil om, singurul care se pricepe la politică şi ştie să aştepte, ceea ce e esenţial în orice politică — asta mă tulbură.

Înainte ca principesa să-şi fi terminat fraza, fu anunţat baronul Pentz.

— E cît se poate de binevenit ! strigă ea.

Şi în clipa în care Pentz păşi sub draperia uşii cu două canaturi, apăru din partea cealaltă, din imediata apropiere a uşii mici prin care intrase principesa, o doamnă tînără, blondă, cu o statură frumoasă şi ten frumos, dar cu trăsături cam neregulate şi se îndreptă spre prinţesă, în timp ce Pentz se opri la jumătatea drumului şi-şi repetă reverenţa.

— *Soyez le bienvenu* [1], spuse principesa fluturînd uşor mîna în semn de salut. Vii tocmai la timp, Pentz, fiindcă pui capăt unei expuneri politice, misiune pentru care nimeni nu e mai chemat ca dumneata. Căci de îndată ce te văd, lumea se preschimbă pentru mine într-o lume a păcii şi chiar dacă abia aş fi vorbit despre Henri IV şi Ravaillac [2], după venirea dumitale aş vorbi numai despre Henri IV şi găina din oală [3]. E o deosebire esenţială.

— Şi foarte plăcută totodată, alteţă. Sînt fericit să mă văd numit, fără a-mi da nici o silinţă, purtător şi aducător de idilism. Dar... îşi plimbă privirea încolo şi încoace de la Holk la tînăra blondă... cred că şi în Arcadia [4] era obiceiul să se facă prezentările. Nu ştiu dacă e datoria mea de *introducteur* [5] şi dacă pot să mi-o îndeplinesc...

---

[1] Fii binevenit (franc.).

[2,3] Henri IV (1553—1610), rege al Franţei, ucis de François Ravaillac. Se spune că Henri IV ar fi făgăduit ca fiecare ţăran să aibă duminica o găină în oală.

[4] Ţinut din Grecia antică socotit a fi un tărîm idilic şi fericit.

[5] Persoană care introduce (la autorităţi) (franc.).

— Sau să le cedez pe amîndouă alteței-sale, rîse principesa. Cred, dragă Pentz, că și datoria și dreptul sînt ale dumitale, dar nu vreau să mă lipsesc de bucuria de a prezenta personal una alteia două persoane pe care le prețuiesc atît de mult ; contele Holk... domnișoara Ebba von Rosenberg.

Amîndoi se înclinară, Holk cam rigid și cu simțăminte contradictorii, domnișoara agil și cu o expresie de înfumurare ușor umoristică. Prințesa, care lua prea puțin parte la acest act al prezentării, se întoarse însă îndată spre Pentz și zise :

— S-a făcut și asta, ne-am îndeplinit și datoria față de ceremonial, asupra căruia veghezi dumneata. Dar n-ai să-mi spui, Pentz, că ți-ai făcut apariția ca să asiști solemn la actul prezentării care a avut loc sau ca să-l îndeplinești personal. Altceva te-a adus aici, așa că îți acord cuvîntul pentru a-ți expune problema propriu-zisă. Cînd citești atît de mult dări de seamă parlamentare, ajungi pînă la urmă tu însuți un virtuoz al limbajului parlamentar.

— Am venit, preastimată principesă, pentru a vă anunța cu respect că în după-amiaza aceasta, la Klampenborg [1] va fi un mare banchet dat de militari...

— În ce scop ? Sau, în onoarea cui ?

— În onoarea generalului de Meza, care a sosit ieri dimineață din Iutlanda.

— De Meza. Bine, foarte bine. Dar, dragă Pentz, la drept vorbind, ce ne privește pe noi ? Doar nu pot să prezidez un festin la Cazino și să ridic paharul în cinstea lui de Meza.

— Mă întreb dacă totuși nu s-ar putea. Alteța-voastră a făcut lucruri și mai uimitoare. Și tocmai pentru faptul că le-ați făcut vă e îndatorat poporul.

— Ah, poporul ! Asta-i cu totul altă problemă. Știi cît preț pun eu pe așa-zisa popularitate. Nepotul meu, regele, e popular ; eu însă nu aspir să devin idealul marinarilor noștri, nici chiar al precupețelor noastre. Nu, Pentz, să nu aud de popularitate ! Dar, fiindcă ai vorbit de Klam-

[1] Stațiune balneară maritimă în apropiere de Copenhaga.

penborg, fiindcă soarele strălucește și nu avem nimic altceva de făcut după-amiază, poate că plecăm într-acolo, nu din pricina banchetului, ci în ciuda lui ; dealtfel a trecut o săptămînă de cînd tot stăm locului și nu ne-am putut bucura cu adevărat de aer proaspăt. Draga mea domnișoară Rosenberg ar fi devenit anemică, dacă n-ar fi avut atîta fier în sînge.

Pe fața domnișoarei se văzu bine că o bucură perspectiva de a scăpa o după-amiază întreagă de atmosfera plictisitoare din palatul principeselor, iar Pentz care, ca astmatic de dată recentă, oricum se declara întotdeauna pentru aer curat, deși autorități în materie îl asiguraseră că vîntul de mare agravează starea bolnavului, profită repede de ocazie și întrebă la ce oră poruncește alteța-sa să tragă trăsura la scară.

— Să zicem la două și un sfert, dar nu mai tîrziu. Drumul îl facem într-o oră și cincisprezece minute și încă de pe la cinci începe să se întunece. Și apoi, odată ajunși la Klampenborg, trebuie să facem desigur o plimbare și pînă la Ermitage [1], ca să-i pot prezenta personal dragei mele Ebba pe preferații mei. Cine sînt acești preferați nu vă destăinui deocamdată. Sper că vine cu noi și contele Holk, deși își începe abia de mîine serviciul, că îi va sacrifica unei vechi prietene acest răstimp.

— Dorește, alteța-voastră, și alți însoțitori ?

— Numai contesa Schimmelmann și Erichsen. Două trăsuri. Iar distribuirea locurilor rămîne să o fac eu. *Au revoir*, dragă Holk. Și, dacă întreții, ca de obicei, o corespondență asiduă...

Holk zîmbi.

— Ah, văd că ai și scris. Atunci sînt tardive complimentele mele pentru contesă. Dragă domnișoară Rosenberg, dă-mi brațul.

Și, în timp ce principesa se îndreptă încet către ușița care dădea în apartamentul ei propriu-zis, cei doi șambelani rămaseră nemișcați într-o respectuoasă plecăciune.

---

[1] Mic castel de vînătoare ridicat pe o colină între Klampenborg și Skodsborg.

Capitolul 13

La ora două și un sfert fix traseră la scară trăsurile, care erau deschise, cu coșurile lăsate ; lîngă principesă luă loc contesa Schimmelmann, iar în fața celor două doamne, Holk. În trăsura a doua, pe bancheta din fund, ședea domnișoara von Rosenberg, iar pe aceea din spatele vizitiului, Pentz și Erichsen.

Contesa Schimmelmann, o doamnă de patruzeci de ani, aducea oarecum cu Erichsen ; era înaltă și slabă ca și el și se comporta cu o gravitate asemănătoare ; gravitatea lui Erichsen părea pur și simplu ceremonioasă, a contesei Schimmelmann însă parcă provenea dintr-o nemulțumire profundă. Pe vremuri, contesa fusese cea mai frumoasă femeie de la Curte, fapt pe care îl mai adevereau cînd și cînd sclipirile ochilor ei negri, dar toate celelalte farmece îi pieriseră, lăsînd în locul lor migrene și o față pămîntie. Se zicea că ar fi avut o dragoste nefericită. Atitudinea ei generală te ducea cu gîndul la Curtea regelui Filip [1] al Spaniei și, involuntar, căutai cu privirea să-i vezi volănașul de dantelă la gît. Altfel era bună din fire, onestă și, spre marele ei avantaj, se deosebea de ceilalți curteni prin faptul că respingea orice bîrfeală și calomnie. Le spunea oamenilor adevărul în față, iar cînd nu putea, tăcea. Nu era iubită, era însă foarte respectată, după cum și merita.

Cît timp s-au mai aflat încă în oraș, în prima trăsură, nimeni n-a scos o vorbă ; Holk și contesa Schimmelmann ședeau drepți, unul în fața celuilalt, iar principesa rezemată de spătarul banchetei din fund. Așa au trecut prin Bred-Gade și Ny Öster-Gade, îndreptîndu-se către cartierul periferic Österbro apoi, mai departe, către drumul ce se întindea prin strîmtoare de-a lungul coastei. Holk era încîntat de priveliștea care i se oferea : imediat, la stînga, șirul de vile bine îngrijite, cu grădinile încă în floare, deși purtau pecetea toamnei, la dreapta, suprafața întinsă a mării, prea puțin agitată, mărginită în partea cealaltă de coasta suedeză, iar pe apă corăbii cu pînze și vapoare

[1] Aluzie la Filip al II-lea (1527—1598), rege al Spaniei ; sub domnia lui, ceremonialul de la Curte a luat forme deosebit de rigide și severe.

care navigau spre Klampenborg, spre Skodsborg și chiar mai sus, spre Helsingör.

Holk s-ar fi cufundat mai mult în contemplarea peisajului, dacă nu l-ar fi sustras mereu animația de pe șosea. Tot felul de vehicule nu numai că se încrucișau cu ei, dar i-o luau chiar înainte principesei căreia nu-i plăcea să se grăbească atunci cînd făcea o plimbare cu trăsura. Așadar mereu se întîlneau cu cîte cineva, mereu recunoșteau pe careva.

— Acesta a fost Marstrand [1], zise principesa. Și, dacă am văzut bine, lîngă el era Warsaae. El e întotdeauna prezent. Dar ce o fi căutînd la sărbătorirea lui de Meza? Doar de Meza va fi omagiat, nu dezgropat. Mai trăiește încă și nici nu are măcar proporțiile potrivite pentru o movilă tumulară.

Principesa, după cum se părea, ar fi vrut să insiste asupra acestui subiect, dar nu mai apucă fiindcă în clipa aceea mai mulți ofițeri se apropiară cît putură mai mult de trăsură, din dreapta și din stînga, și începură să o însoțească. Printre ei era și locotenent-colonelul Tersling, cunoscut nouă de la restaurantul „Vincent", un bărbat înalt și frumos, avînd o vădită ținută militară. Principesa îl salută cu deosebită simpatie, iar el o întrebă la rîndul lui cum se simte.

— Mă simt bine, și într-o zi ca aceasta cu atît mai bine. Fiindcă am auzit că dumneata împreună cu ceilalți domni vreți să-l sărbătoriți pe de Meza. Faptul acesta m-a făcut să ies din casă ; vreau să iau și eu parte.

Tersling zîmbi încurcat, iar principesa, bucuroasă de reacția lui, continuă după un timp :

— Da, să iau și eu parte ; dar nu te speria, dragă Tersling, doar de la distanță. Cînd veți toasta în cinstea regelui sau a sărbătoritului, eu, împreună cu scumpa mea contesă, aici de față, și cu Ebba von Rosenberg, pe care ai văzut-o desigur în trăsura a doua, mă voi plimba prin pădurea noastră de lîngă Klampenborg și mă voi bucura cînd vor răzbate pînă la mine ovațiile pornite din gîtlejurile bunilor danezi. Dealtfel, te rog să-l saluți pe de Meza din partea mea și să-i spui că locuiesc tot acolo.

[1] Wilhelm Marstrand (1810—1873), pictor danez.

Firește, niciodată n-a fost ușor să aduci un general la Curte, iar cînd îi mai face și concurență lui Beethoven și compune simfonii, orice strădanie e zadarnică. Totuși, dacă va auzi din gura dumitale că n-am uitat încă Idstedt, poate va socoti că merită să-și dea silința a-și aminti de mine. Dar, nu vreau să te mai țin mult încătușat de această portieră de trăsură.

Tersling îi sărută mîna alteței-sale și porni în grabă să cîștige timpul pierdut; principesa continuă, adresîndu-i-se lui Holk:

— Frumos bărbat Tersling acesta; pe vremuri a fost dansatorul principeselor și cavaler *comme il faut*[1], cea mai ascuțită limbă și cea mai ascuțită spadă, îți mai amintești desigur de duelul pe care l-a avut încă înainte de '48 cu căpitanul Dahlberg. Căpitanul a scăpat atunci cu o rană ușoară la gît, făcută de glonte, iar acum zace de mult lîngă zidurile cetății Fridericia. Iartă-mă, dragă doamnă Schimmelmann, că pomenesc de toate acestea în prezența dumitale; abia acum mi-am amintit că dumneata ai fost pricina acestui duel. Drept să spun, mi-ar plăcea să aflu mai multe în legătură cu respectiva întîmplare. Dar nu astăzi, acestea-s treburi femeiești.

Holk încercă să o asigure de discreția lui și de faptul că nici nu înregistrează ceea ce nu i se adresează direct; principesa rămase însă la părerea ei și spuse:

— Nu, n-o să vorbim astăzi despre asta, avem timp mai tîrziu. Și-apoi, dragă Holk, discreția e o problemă grea și încurcată. De cincizeci și cinci de ani observ lucrurile acestea, fiindcă am fost introdusă în societate de la cincisprezece ani.

— Dar alteța-voastră trebuie să fie totuși sigură de discreția suitei sale.

— Slavă Domnului, nu! răspunse principesa. Și nici nu-ți poți imagina cît de serios vorbesc. Firește, există și discreție *à tout prix*[2], dar tocmai această discreție necondiționată e îngrozitoare; fiindcă discreția nu trebuie să se producă necondiționat. Este nevoie neapărat ca oamenii, și mai ales cei de la Curte, să-și dezvolte puterea de discernă-

[1] Cum se cuvine (franc.).
[2] Cu orice preț (franc.).

mînt, să știe ce e îngăduit să spună și ce nu ; cine nu are putere de discernămînt și tace tot timpul nu e numai plicticos, dar și primejdios. E ceva neomenesc într-o astfel de comportare, fiindcă darul nostru cel mai caracteristic omenesc e graiul și avem acest dar tocmai pentru a vorbi... Știu că eu mă folosec din belșug de el, dar nu mi-e rușine, dimpotrivă, mă bucur că așa stau lucrurile.

Și cei din a doua trăsură se întîlniră și se salutară cu diferite cunoștințe ; dar subiectul principal al discuției îl constitui Holk, prilej cu care Pentz dorea să afle de la domnișoara von Rosenberg ce impresie i-a făcut de fapt contele în cursul audienței de dimineață. Erichsen nu intervenea în desfășurarea dialogului, dar asculta cu atenție, fiindcă îi plăcea mult astfel de zeflemisiri, cu atît mai mult, poate, cu cît el însuși se simțea incapabil de așa ceva.

— E din Schleswig-Holstein, zise Ebba. Germanii nu sînt oameni de Curte...

Pentz rîse.

— Reiese, așadar, stimată domnișoară, că într-adevăr Danemarca nu se bucură de privilegiul de a le fi mamă. Cum să nu fie cei din Schleswig-Holstein oameni de Curte ? Dar Rantzau, Bernstorff, Moltke...

— Au fost miniștri, nu oameni de Curte.

— Dar e aproape același lucru.

— Nicidecum, dragă domnule baron. Eu cunosc multă istorie, deși doar din romanele franțuzești, dar pentru o doamnă de onoare e suficient, și îmi permit să afirm că un ministru e opusul unui om de Curte. Cel puțin atunci cînd sînt demni de acest nume. Germanii au un anumit talent brutal de a guverna — iertați-mi epitetul cam dur, întrucît nu pot să-i sufăr pe germani — și tocmai fiindcă se pricep să guverneze, nu sînt buni oameni de Curte. Guvernarea e o treabă grosolană. Să spună și Erichsen dacă nu am dreptate...

Acesta aprobă dînd din cap cu gravitate, iar domnișoara Rosenberg, arătînd spre el, rîse și continuă :

— Și toate acestea i se potrivesc mai mult sau mai puțin și contelui. El ar putea eventual să ajungă ministru...

— Dumnezeule !

— Dar îi lipsește orice calitate pentru a fi cavalerul unei principese. Stă solemn ca un mare pontif și nu știe niciodată cînd trebuie să rîdă. Și ăsta este un lucru foarte important. Înălțimea-sa principesa, cred că sînteți de acord cu mine, are unele mici slăbiciuni, printre care și aceea de a juca rolul unei doamne de spirit din secolul trecut. Prin urmare, îi plac de preferință anecdotele și citatele mai vechi, pe care partenerul nu numai să le înțeleagă, dar să le și încuviințeze zîmbind amuzat. Contele însă habar n-are de așa ceva.

— Și toate acestea i le-ați citit pe față bietului conte în răstimpul unei audiențe de cel mult zece minute ?

— Nu știu dacă expresia e chiar potrivită, fiindcă în primul rînd în tot acest răstimp nu i se putea citi absolut nimic pe față. Și faptul acesta e foarte grav. Așa, de pildă, principesa, vorbind de regele Henri IV, a pomenit de „găina din oală", deși era mai indicat să nu o aducă în discuție. Dar tocmai fiindcă povestea cu găina lăsa de dorit, un curtean trebuia cu atît mai mult să zîmbească, nu să rămînă indiferent și să nu-i vină în ajutor unei principese, care aștepta să stîrnească aprobarea.

Fața gravă a lui Erichsen se lumină de o plăcere ascunsă.

— Apoi principesa a vorbit cu multă bunăvoință de anemia mea sau de faptul că aproape ar trebui să o am. Vedeți, domnule baron, la cuvîntul anemie se cere întotdeauna să zîmbești, așa e obiceiul, iar dacă o principesă binevoiește să mai adauge și ceva despre „fier în sînge" și să lase să se înțeleagă prin aceasta că l-a citit pe Darwin sau alt mare om de știință, trebuie să zîmbești nu numai amuzat dar și cu admirație, așa că, dacă un șambelan nu se poartă în felul acesta și rămîne nepăsător de parcă s-ar fi anunțat doar că e ora zece, nu poți decît să-i contești acestui șambelan orice vocație de curtean.

Cînd ajunseră la Klampenborg era aproape ora patru. Holk o ajută pe principesă să coboare apoi, după ce se stabili că vor lua cafeaua la „Ermitage", porniră repede spre Tiergarten, o pădure din imediata apropiere a orașului la a cărei lizieră nordică se afla palatul Ermitage. Dru-

mul trecea întîi prin faţa unui mare hotel din Klampenborg, dinaintea căruia, pe o fîşie de pajişte cuprinsă între o şosea laterală şi ţărm, fusese ridicat un cort de pînză, lung cam de o sută de paşi şi închis pe trei laturi. Partea deschisă se afla tocmai către drumul pe care se apropia principesa. Festinul nu începuse încă, dar se adunaseră o mulţime de ofiţeri din diferite corpuri de trupe cu garnizoana la Copenhaga ; pretutindeni se vedeau uniformele strălucitoare atît ale corpului de gardă călare cît şi ale husarilor din corpul de gardă, dar şi mai împestriţate decît uniformele erau steagurile şi flămurile care fluturau pe crestele cortului. Cînd ajunse cam la o sută de paşi depărtare, principesa o coti repede la stînga pe o alee aşternută cu prundiş, fiindcă nu voia să tulbure festivitatea care era evident că avea să înceapă curînd ; fusese însă recunoscută, şi de Meza, căruia i se atrăsese atenţia că e prin apropiere, străbătu degrabă pajiştea pentru a o ajunge şi a o saluta respectuos.

— Dragă generale, zise principesa, nu aceasta era intenţia mea. A bătut de patru şi iată, şi văd coloana celor ce aduc supa cum se îndreaptă de la hotel încoace. Nu vreau să port răspunderea unei supe reci. Cel puţin nu într-o zi de octombrie, cînd bate o briză răcoroasă. Generalului de Meza îi place aşa ceva numai în mod excepţional, cînd e pe cîmpul de luptă şi stă cu oamenii lui în bivuac.

Spuse toate acestea cu o anumită graţie de principesă, apoi îl concedie pe general, dînd noi semne de bunăvoinţă, la care ofiţerul nu rămase insensibil. Dinspre cort începură să răsune tot felul de urale, iar muzica intonă cîntecul naţional *Regele Christian pe catargul cel mare* [1], pînă o dădu în *Lipăie infanteriştii* [2].

Curînd după aceea principesa şi suita ajunseră în Tiergarten, al cărei colţ sudic înainta nu departe de Klampenborg pînă aproape de şosea. Acolo alteţa-sa îl luă de braţ pe Erichsen. După ei veneau contesa Schimmel-

[1] Cîntec din opereta *Pescarul* (1780) de Johannes Ewald (1743—1781) ; se referă la victoria navală dobîndită de Christian al IV-lea la Fehmarn (1644), în lupta împotriva suedezilor, şi a devenit imnul naţional danez.

[2] Cîntec popular danez.

mann cu Pentz și mult în urma lor Holk cu Ebba, contele vădit încurcat, neștiind cum să înceapă conversația. Fiindcă băgase de seamă că de dimineață, în cursul audienței la principesă, Ebba îl examinase cu oarecare ironie și superioritate, iar în timpul călătoriei, după-amiază, nu se ivise încă nici un prilej de a intra în vorbă cu ea.

În sfîrșit, începu :

— O să fie un apus de soare minunat. Și nici nu s-ar putea găsi un loc mai frumos pentru una ca asta. Ce cîmpie splendidă ! La Klampenborg am fost acum șapte ani, iar la Ermitage niciodată.

— Vă sperie denumirea ?

— Nu. Fiindcă după înclinațiile mele și după felul meu de viață sînt mai mult sau mai puțin un eremit ; dacă nu ar fi principesa, care să mă mai scoată din cînd în cînd în lume, m-aș putea numi eremitul din Holkenäs. Cerul, marea și un castel singuratic pe o dună.

— Pe o dună, repetă domnișoara. Și un castel singuratic. E ceva ca de baladă, ceva ca în *Regele din Thule* [1]. Firește, dacă îmi amintesc bine, regele din Thule nu era căsătorit.

— Nu știu, zise Holk, care, datorită tonului cu care vorbea domnișoara, încetase imediat să se mai simtă încurcat. Nu știu. E într-adevăr o problemă demnă de un savant. Să fi fost căsătorit ? Dacă nu mă înșel, se spune că și-a lăsat toată averea moștenitorilor. Firește, s-ar putea să fi fost o linie colaterală. Totuși mi-ar plăcea să cred că era căsătorit, că avea o nevastă înțeleaptă care poate, sau să zicem foarte probabil, îl privea zîmbind și i-a îngăduit bătrînului să-și păstreze odată cu pocalul și visele din tinerețe.

— E foarte plauzibil, spuse domnișoara căreia îi rîdeau ochii de veselie. Ciudat. Pînă acum balada aceasta mi se părea cum nu se poate mai închegată și concludentă : regele a murit, pocalul a fost băut și s-a scufundat, iar regatul (care în balade nu are niciodată importanță) lăsat și împărțit tuturor. Dar dacă credem în existența unei regine, și acum sînt cu totul de părerea dumneavoastră, înseamnă că de fapt povestea începe abia cu moartea bătrînului și că

[1] Baladă de Goethe.

Regele din Thule e o baladă incompletă și susceptibilă de a avea o continuare, ca să nu zic decît atît. Și de ce nu ? Pînă la urmă se va găsi un paj care, prăpădit pînă acum, va căpăta iar bujori în obraji sau, ca să închei cu un citat de-al înaltei noastre principese, „fier în sînge".

— Ah, stimată domnișoară, spuse Holk, luați în derîdere romantismul și uitați că propriul dumneavoastră nume e legat de niște întîmplări foarte romantice, care ar fi meritat o baladă.

— Numele meu ? rîse domnișoara. Legat de întîmplări romantice ? Vă referiți la Ebba ? Firește, s-ar putea, ar merge, fiindcă pînă la urmă toate baladele au de-a face întrucîtva cu Ebba. Ebba, după cum știți, e totuna cu Eva și nu încape îndoială că din nici o poveste romantică nu poate lipsi mărul. Dar văd că clătinați din cap, așadar nu-i vorba de Ebba sau de Eva, ci de Rosenberg.

— Desigur, stimată domnișoară, mă refer la Rosenberg. Genealogia, dealtfel, e una dintre micile mele slăbiciuni, și a doua soție a fratelui bunicului meu se numea Rosenberg : așa am ajuns să cunosc întrucîtva legendele referitoare la familia dumneavoastră. Toți din familia Rosenberg, cel puțin cei care se numesc Rosenberg-Gruszczynski, deoarece cu ramura Lipinski lucrurile stau puțin altfel, se trag dintr-un frate al arhiepiscopului Adalbert de Praga[1], care, pe așa-numita Coastă a chihlimbarului, a fost coborît cu sila din amvon de prusienii păgîni și ucis. Amvonul acela, deși sfărîmat și măcinat, mai există încă și constituie paladiul[2] familiei...

— Din păcate, n-am auzit de el, spuse domnișoara aparent sau poate într-adevăr cu seriozitate.

— De unde aș putea trage concluzia că dumneavoastră nu faceți parte din ramura Gruszczynski a familiei, ci probabil din ramura Lipinski.

— Spre regretul meu, nici din aceea. Firește, dacă mi-aș permite să înlocuiesc numele Lipinski cu Lipesohn,

[1] Adalbert de Praga, de fapt Wojtech, fiul principelui Slavnik de Boemia ; în 982 a fost uns episcop de Praga, în 996 a plecat în Polonia pentru a-i creștina pe păgînii de acolo, mai ales pe prusieni, și a fost ucis în anul următor.

[2] Paladiu, statuia de lemn a zeiței Pallas, aflată la Troia și socotită ocrotitoarea cetății. Figurat : ocrotire, apărare.

o cutezanță pe care vestita familie să mi-o ierte, s-ar putea ca, pornind de la această formă a numelui, să se creeze o legătură cu mine și cu familia mea. Eu mă numesc de fapt Rosenberg-Meyer, sau mai corect, Meyer-Rosenberg și sînt strănepoata lui Meyer-Rosenberg, binecunoscut în istoria Suediei, evreul de Curte, favoritul regelui Gustav al III-lea [1].

Holk tresări puțin, dar domnișoara continuă, vorbind cu un calm afectat.

— Strănepoata lui Meyer-Rosenberg pe care regele Gustav l-a înnobilat mai tîrziu, numindu-l baron Rosenberg, baron Rosenberg de Filehne, după locul nostru de origine prusiano-polonez. Acolo a fost reședința familiei noastre timp de mai multe secole. Și pentru că vă interesează partea anecdotică a genealogiei, am să mai adaug pe scurt că actul acesta de înnobilare se cerea făcut urgent, fiindcă la numai trei zile după emiterea lui, regele cavaler, pe care familia noastră nu-l va uita niciodată, a fost împușcat de locotenentul Anckarström. O întîmplare la fel de demnă de baladă ca și aceea cu episcopul ucis, dar, firește, fără să aibă vreo legătură prea strînsă cu familia mea. Totuși, nu trebuie să considerați pierdut cazul meu. Toate acestea s-au uitat de mult. Tata s-a căsătorit cu o fată din familia Wrangel, și încă la Paris, unde dealtfel m-am născut, și anume în ziua Revoluției din Iulie [2]. Unii spun că mi se și potrivește această zi de naștere. În orice caz nu vă e greu să socotiți cîți ani am.

Holk era un aristocrat încarnat, care nu ezita niciodată să facă o legătură imediată între perpetuarea familiei sale și perpetuarea divinului sistem social mondial, dar considera această problemă prea sacră pentru a vorbi despre ea în raporturile lui obișnuite cu oamenii. În privința aceasta ar fi vrut să se reintroducă toate obiceiurile medievale posibile, cu cît el și ai lui ar fi fost supuși la o mai severă probă de dovedire a originii nobile a strămoșilor, cu atît i-ar fi plăcut mai mult, fiindcă ar fi reieșit cu atît mai

[1] Gustav al III-lea (1746—1792), rege al Suediei ; a fost rănit mortal în 1792 la un bal mascat de la Opera din Stockholm de Jakob Johan von Anckarström, capul unei conjurații a nobililor.

[2] Iulie 1830.

bine cît de ilustru îi era numele. Comportarea lui superficială şi agreabilă, acceptabilă şi în lumea burgheză, nu era decît rezultatul siguranţei de sine în această foarte importantă problemă. Dar, pe cît era de sigur de propriul său arbore genealogic, pe atît se îndoia de toate celelalte, inclusiv cele ale familiilor princiare, şi aşa se explică de ce se putea vorbi cu el deschis despre tot felul de chestiuni de acest soi, cîtă vreme familia Holk nu era adusă în discuţie. De aceea şi acum nu numai că îşi reveni repede după primul şoc provocat de domnişoara din familia Rosenberg suedeză, cu înfricoşătorul ei epitet ornant, dar i se păru chiar nostim că o împrejurare care, în majoritatea cazurilor, cu greu poate fi luată în glumă, e bagatelizată într-adevăr de o fiinţă după toate aparenţele, atît de deşteaptă.

Capitolul 14

Drumul pe care îl aveau de străbătut trecea pe la marginea de răsărit a pădurii, mai ales printre platani înalţi ale căror ramuri plecate, majoritatea încărcate încă de frunziş îngălbenit, împiedicau vederea, aşa că abia la capătul aleii de platani dădură cu ochii de castelul Ermitage, înălţîndu-se în mijlocul unui luminiş. Pentru primele două perechi, cărora le era de mult cunoscută această privelişte, faptul nu avea nici o importanţă, în schimb Holk şi domnişoara Rosenberg, cărora le apărea pentru prima dată dinaintea ochilor, rămaseră fără să vrea locului şi priviră uluiţi castelul ce se ridica la oarecare distanţă în lumina clară a toamnei, înconjurat de toate farmecele singurătăţii. Nu se înălţa nici un fum, doar soarele se odihnea pe întinsa *plaine* [1], acoperită încă de iarbă deasă şi proaspătă, în timp ce sus, pe cerul albastru ca oţelul, pluteau în şir lung sute de pescăruşi, îndreptîndu-se dinspre strîmtoare către binecunoscutul lor lac Fure, aflat mult mai înlăuntrul ţării.

[1] Cîmpie (franc.).

— Castelul dumneavoastră de pe dună nu poate fi mai singuratic, spuse domnișoara cînd o luară pe o cărare îngustă care, străbătînd pajiștea de-a curmezișul, se îndrepta aproape în linie dreaptă spre Ermitage.

— Nu, nu e mai singuratic și nici mai frumos. Dar oricît de frumos e acesta, tot n-aș face schimb. Liniștea de aici mă apasă. La Holkenäs se aude neîncetat în depărtare zbuciumul valurilor, iar dinspre mare bate o briză care clatină vîrful copacilor din parc. Aici nu se mișcă nici un fir de iarbă și fiecare vorbă pe care o rostim răsună de parcă ar ajunge la urechile lumii întregi.

— Noroc că n-avem ce pierde, rîse domnișoara, fiindcă o conversație mai potrivită pentru a fi făcută publică decît e aceasta a noastră nici nu-mi pot imagina.

Neplăcut impresionat de această replică, Holk era gata să-și exprime mărunta lui nemulțumire, dar înainte de a apuca să răspundă ajunseră dinaintea treptelor late ale scării exterioare, ce ducea la castelul de vînătoare. În fața scărilor se afla un pădurar, care fusese numit și administrator al castelului. Cînd acesta își scoase respectuos pălăria, principesa se îndreptă spre el ca să-i dea dispoziții. În primul rînd, porunci să fie servită cafeaua sus, în salonul mare de la mijloc. Asta o spuse cu glas tare, încît putea să audă toată lumea. Apoi îl luă deoparte o clipă, pentru a mai stabili ceva.

— Dar nu mai tîrziu de cinci, își încheie ea convorbirea tainică. Acum se face repede seară și avem nevoie de lumină bună.

Bătrînul se înclină, iar principesa intră îndată în castel și urcă la etaj, sprijinindu-se de contesa Schimmelmann.

Acolo, în salonul din mijloc, mîini serviabile apropiaseră jilțurile cu spătarul înalt de o masă lungă de stejar și deschiseseră ușile balcoanelor ce stăteau față în față, spre răsărit și apus, așa încît toată splendoarea peisajului să poată fi admirată ca și cînd ar fi fost cuprinsă în două mari rame de tablou. Firește, pajiștea ce înconjura castelul, fiind prea aproape, părea că pierise în adînc, în schimb, tot ce era mai îndepărtat se vedea limpede și lămurit, iar mai tîrziu, cînd, la stînga, vîrfurile copacilor de pe o

fîşie de pădure lucrie în lumina soarelui care scăpăta, la dreapta se zări licărind oglinda albastră a mării. Holk şi Ebba voiră să se ridice pentru a savura din plin peisajul, întîi de la o fereastră, apoi de la cealaltă, dar principesa nu le îngădui ; spuse că se pricepe şi ea la peisaje şi că îi poate asigura că cel mai frumos aspect era cel care li se înfăţişa atunci. Apoi avea şi cafeaua drepturile ei (administratoara tocmai apăruse cu o tavă pe care se afla cel mai frumos serviciu de Meissen), cît despre splendoarea cîmpiei, devenită oricum invizibilă pentru moment, avea să se arate şi ea din nou, dar mai tîrziu. Totul la timpul său.

— Şi acum, dragă Schimmelmann, te rog să faci onorurile. Drept să spun, am poftă de o gustare ; oricît de scurt a fost drumul, a fost totuşi destul de lung. Cel puţin pentru mine.

Principesa părea foarte bine dispusă, ceea ce se cunoştea, printre altele, şi după bogatul ei debit verbal. Dealtfel şi glumi în legătură cu aceasta cerîndu-i lui Pentz, care nu apucase să scoată o vorbă, să-i acorde indemnitate[1].

— Indemnitate, continuă ea, şi acesta este un cuvînt din veşnicul limbaj parlamentar. Dar, parlamentar sau nu, în chestiunea aceasta a absolvirii de pedeapsă mă bucur de un drept real, în măsura în care nu există loc, punînd la socoteală chiar şi dragul meu Frederiksborg[2], unde să-mi placă atît de mult să flecăresc ca aici. Într-o vreme veneam aproape zilnic aici şi-mi desfătam ochii ceasuri întregi privind minunăţia aceasta de mare şi de pădure. Desigur aş greşi, dacă aş spune că bucuria aceasta a fost ceea ce se numeşte în mod curent fericire. Dar întotdeauna am găsit aici o linişte plăcută. Am găsit linişte, care e mai puţin decît fericirea şi totodată mai mult. Liniştea e fără îndoială cel mai bun lucru.

Holk deveni mai atent. Avea senzaţia că mai auzise aceste cuvinte nu demult. Dar unde ? Tot gîndindu-se şi cercetîndu-şi memoria îşi aminti, deodată parcă văzu aie-

[1] Impunitate. (În unele state cu regim parlamentar guvernul era absolvit de responsabilitatea actelor sale de stat, dacă acestea erau aprobate ulterior de camere.).

[2] Un foarte frumos castel, construit în 1620.

vea seara aceea la Holkenäs şi faţa Elisabethei Petersen şi auzi cîntecul, vocea ei limpede. Nu trecuse decît o săptămînă de atunci şi totul îi părea îndepărtat, foarte îndepărtat.

Principesa observase probabil că Holk era cu gîndul în altă parte. De aceea renunţă la generalităţi şi i se adresă :

— Nici nu bănuieşti, dragă Holk, ce ţărm e acela care se vede pe fereastra de colo.

— Nu-i al Suediei ?

— Nu chiar. E al insulei aceleia mici, Hveen, pe care Tycho de Brahe [1] al nostru şi-a construit turnul lui astronomic, „palatul stelelor", cum i se zicea... Da, familia Brahe, chiar şi în ceea ce mă priveşte personal, îmi amintesc întotdeauna cu dragoste şi prietenie de ea. Se împlinesc acum exact patruzeci şi cinci de ani de cînd Ebba Brahe, femeia cea mai frumoasă şi mai admirată de la Curte, era domnişoara mea de onoare şi totodată prietena mea, ceea ce apreciam mai mult. Fiindcă întotdeauna, oricînd avem nevoie de o prietenă (principesa o luă pe contesa Schimmelmann de mînă), chiar cînd sîntem tineri şi în primul an de căsnicie. Pentz zîmbeşte, desigur ; el nu ştie ce înseamnă primul an de căsnicie.

Baronul se înclină şi, după toate aparenţele, nu avea de gînd doar să încuviinţeze, ci să-şi şi exprime oarecum cu umor satisfacţia că aşa stăteau lucrurile, dar principesa i-o luă înainte şi spuse :

— Vorbeam aşadar de Ebba Brahe. Unele nume sînt binecuvîntate, cu cele care poartă numele de Ebba am avut întotdeauna noroc. Îmi amintesc, de parcă ar fi fost ieri, cum stăteam odată exact în acest loc şi, arătînd spre Hveen, i-am spus Ebbei Brahe : „Ei, Ebba, n-ai vrea să schimbi locul ? Nu ţi-e dor de palatul strămoşilor tăi, de colo ?" Dar ea nici nu voia să ştie de aşa ceva, parcă o aud cum mi-a răspuns cu vocea ei fermecătoare : „Îmi place mai mult să privesc Hveen de la Ermitage decît Ermitage

[1] Tycho de Brahe (1546—1601), astronom ; în 1576 a primit de la regele Frederik al II-lea al Danemarcei ca domeniu feudal mica insulă Hveen (mai tîrziu sub stăpînire suedeză), unde şi-a construit observatorul astronomic Uranienburg, devenit celebru ; în 1597 a fost nevoit să părăsească Danemarca şi toate instrumentele sale.

de la Hveen". Apoi a început să glumească și să spună că ea e pământeană, mult prea pământeană, așa că n-o poate entuziasma „palatul stelelor". Că dintre toate astrele n-o interesa decît pământul, pe care dealtfel îl luminează noaptea celelalte astre... Oh, era plină de farmec, seducătoare, preferata tuturor, aproape îmi vine să spun că era mai mult Ebba decît Brahe, pe cînd Ebba noastră...

Principesa se opri...

— ...E mai mult Rosenberg decît Ebba, zise domnișoara și se înclină fără urmă de supărare către principesă.

Rîseră toți din toată inima, pînă și cele două monumente acolo de față, Erichsen și contesa Schimmelmann, apreciind această autopersiflare, fiindcă fiecare cunoștea arborele genealogic al domnișoarei și înțelegea perfect ceea ce voise să spună. Cu atît mai mult principesa, care era tocmai pe punctul să i se adreseze cu deosebită simpatie, cînd apăru în pragul ușii bătrînul pădurar, dînd astfel semnalul pentru cele hotărîte mai înainte. După o clipă ieșiră cu toții din cameră într-un balcon de unde aveau o perspectivă splendidă asupra întregului peisaj, ce se termina spre apus cu o pădure mare și deasă. Între castel și pădure era o pajiște destul de întinsă spre care înainta ici, colo marginea pădurii, formînd parcă niște golfuri. Din locurile acelea apărură deodată cete de cîte zece, douăzeci de cerbi și porniră peste pajiște în pas ușor, nici prea repede, nici prea încet, îndreptîndu-se spre Ermitage. Ebba era entuziasmată, dar înainte de a apuca să-și exprime încîntarea, văzu că arcul mare al porțiunii de pădure ce se zărea în fund începe să se însufleţească în toată lărgimea lui, și că, așa cum, pînă atunci, ieșiseră numai cete izolate dinspre porțiunea din față, ieșeau acum sute de cerbi din adîncurile pădurii mai îndepărtate și, nevoind parcă să lipsească de la defilarea oaspeților, care fără îndoială trebuia să aibă loc în curînd, începură să alerge în trap vioi, întîi în neorînduială, aproape de-a valma, apoi, pe măsură ce se apropiau, grupîndu-se metodic și trecînd în eșaloane pe lîngă Ermitage. În sfîrșit, după ce defilară și cei din urmă, se răspîndiră din nou pe pajiște, așa încît abia acum puteau fi văzuți bine în totalitatea lor. Erau de toate mărimile și de toate culorile, pe Ebba o încîntau cerbii negri, dar nu

mai puțin și cei albi care întreceau numărul celorlalți. Această stare de spirit îi trecu însă foarte repede, ca de obicei și, după ce cită tot felul de strofe din cîntecele populare daneze și germane, spuse că îndeobște în balade cerbul alb joacă rolul principal, firește, însă, nu în aceeași măsură cu „ciuta albă". Pentz respinse această afirmație declarînd cu emfază că întîietatea o dețin și o vor deține în veci „principesa și pajul", opinie pe care principesa o susținu, desigur cu oarecare întristare.

— Sînt de aceeași părere cu Pentz și aș dori să nu fie contrazis. Noi, bietele principese, și așa nu ne bucurăm de prea multe în viața noastră, din lumea reală sîntem ca și excluse ; dacă ni se contestă și rolul pe care-l jucăm în lumea basmelor și a baladelor, nu știu zău ce ne mai rămîne !

Toți tăcură fiindcă înțelegeau prea bine cîtă dreptate avea, numai Ebba îi sărută mîna binefăcătoarei sale și spuse :

— Slăvită principesă, mai există, har Domnului, multe alte satisfacții : mai există și posibilitatea de a-și face uneori bucurii lor însele și de a le face și altora, de a rîde de prejudecăți.

Se vedea bine că aceste cuvinte îi mergeau la inimă principesei, probabil fiindcă simțea că nu sînt vorbe goale, deși veneau din partea Ebbei ; totuși clătină din cap și zise :

— Dragă Ebba, și *aceasta* va deveni în curînd basm.

În timp ce stăteau de vorbă, trăsurile în întîmpinarea cărora voiau de fapt să se ducă, trăseseră la scara exterioară. Principesa, dîndu-și deodată seama că se lasă tot mai mult seara și se face tot mai frig, hotărî să nu-și mai continue plimbarea și să se întoarcă neîntîrziat acasă.

— Dar ne vom așeza altfel, renunț la compania cavalerilor mei.

Toți erau încîntați. Principesa se așeză la locul ei, cu contesa Schimmelmann alături, iar domnișoara față în față cu ele ; Pentz, Holk și Erichsen le urmau în trăsura a doua. Cînd trecură prin Klampenborg, cortul ofițerilor era închis și în partea din față cu pînză de corabie, numai

printr-o crăpătură îngustă se revărsa o dîră de lumină în întunericul de afară. Cîteva frînturi dintr-o cuvîntare care tocmai se ţinea fură aduse de vînt, apoi încetară şi acestea să se mai audă ; în noapte nu răsunau decît strigăte de aprobare.

Capitolul 15

Drumul de întoarcere se desfăşură fără nici un incident, dar, firește, nu şi fără *médisance*, întrucît Ebba nu se sătura niciodată de aşa ceva. Povestea cu „familia Rosenberg" şi diversele ei ramuri îi oferea un subiect cum nu se poate mai bun.

— Bietul conte, spuse ea, e limpede că toate le face temeinic, pînă la capăt. Firește, de aceea e neamţ ; barem în probleme de genealogie nu mai sfîrşeşte cu scormonitul şi cu cercetatul. Fiecare nume îi sugerează cîte o referinţă, pun rămăşag pe orice că, dacă din nefericire m-ar fi chemat Cordelia [1], mi-ar fi cerut imediat informaţii despre bătrînul Lear.

Principesa o bătu uşor peste mînă pe Ebba, dar mai mult încurajator decît a dojană, aşa că aceasta continuă :

— Seamănă întrucîtva cu un catalog de muzeu cu adnotări din domeniul istoriei ; parcă îl văd şi acum ce faţă a făcut cînd alteţea-voastră aţi vorbit despre Tycho de Brahe, arătînd spre insula Hveen ; era buimăcit cu totul şi se vedea bine că-i tînjea inima după o discuţie despre sistemul solar. Ceea ce ar fi însemnat pentru el să o înceapă tocmai de la Ptolomeu. Slavă Domnului că a intervenit ceva, fiindcă, drept să spun, astronomia mă plictiseşte şi mai mult decît genealogia.

Şi a doua zi conversaţia doamnelor se desfăşură cam în acelaşi fel, ceea ce nu le împiedică să-l întîmpine însă pe Holk cu deosebită amabilitate, cu atîta amabilitate, încît nu numai că se simţi măgulit, dar şi starea lui de spirit deveni cum nu se poate mai bună.

[1] Fiica cea mai mică a regelui Lear din tragedia lui Shakespeare.

În această stare de spirit se întoarse şi acasă, la locuinţa lui plăcută de la văduva Hansen, iar a doua zi dimineaţă, în timp ce îşi lua micul dejun, realiză din nou ce frumoasă era viaţa de Curte la Copenhaga, cît de stimulatoare, cît de plină de imbolduri. Ce pustii păreau în comparaţie cu ea zilele petrecute la Holkenäs, iar cînd se gîndi că va trebui să se aşeze zece minute la masa de scris şi să-şi comunice impresiile celor de acasă, aproape că se înspăimîntă, fiindcă simţea cît îi va fi de greu să găsească tonul potrivit. Şi tonul era chiar mai important decît conţinutul, întrucît Christine se pricepea să citească printre rînduri.

Mai medita încă asupra acestei probleme, cînd cineva bătu la uşă.

— Intră.

Îşi făcu apariţia doamna căpitan Hansen, dar de data aceasta nu mama, ci fiica ei, Brigitte. Holk aproape că nu o mai văzuse din seara cînd sosise, totuşi îl mai urmărea încă imaginea acesteia, chiar şi cînd stătea de vorbă cu Ebba. Înfăţişarea Brigittei trăda în clipa aceea o *grandezza* moderată, în care sublimul rezulta din conştiinţa puterii şi frumuseţii sale, iar moderaţia din înţelegerea condiţiei sociale modeste, cel puţin atîta vreme cît contele era chiriaşul lor. Dădu doar bună dimineaţa şi se duse dreaptă şi semeaţă, aproape monumentală, spre masă, unde începu să strîngă serviciul de ceai, încă ţinînd cu mîna stîngă, în faţa pieptului, tava pe care o adusese. Holk se ridicase între timp din fotoliul lui de lîngă fereastră şi înaintase spre ea ca să-i întindă cu amabilitate mîna.

— Bine aţi venit, dragă doamnă Hansen, şi dacă vă permite timpul... zise el, arătînd îndatoritor cu mîna spre un scaun şi întorcîndu-se la fotoliul lui de la fereastră.

Tînăra rămase însă pe loc, ţinînd mai departe tava japoneză ca pe un scut şi, fără să pară deloc stingherită, se uită cu calm la conte, aşteptînd, după toate aparenţele, ca acesta să continue. Holk nu putu să nu remarce cît de calculat era totul în ţinuta ei, mai ales în ceea ce priveşte îmbrăcămintea. Purta acelaşi veşmînt de casă pe care îl avusese în prima seară, larg şi comod, fără manşete, fără guler, dar numai fiindcă acestea ar fi micşorat efectul pe

care îl producea persoana ei. Căci tocmai gîtul îi era deosebit de frumos şi avea, ca să spunem aşa, o culoare aparte. Şi acelaşi calcul se dovedea a fi determinat totul. Jacheta largă şi lungă, cu cordonul lejer, din acelaşi material, părea că n-are nici o linie, nici o formă, dar şi asta tot pentru a scoate în relief mai mult formele tinerei femei. În general avea aspectul unei olandeze frumoase şi Holk, fără să vrea, se uită la tîmplele ei, să vadă dacă nu descoperă tradiţionalele plăci de aur.

— Preferaţi, începu el din nou, întîlnindu-i privirea neclintită, preferaţi să nu vă aşezaţi, să vă înfăţişaţi în întregime, şi ştiţi perfect, frumoasă doamnă Brigitte, ce înseamnă asta. Credeţi-mă, dacă în întîmplările petrecute în drumul de la Şanhai la Bangkok — despre care mi-a povestit ieri mama dumneavoastră — aş fi fost eu împăratul Siamului, aş fi aranjat cu totul altfel episodul acela cu tronul în faţa palatului, dumneavoastră ar fi trebuit nu să vă aşezaţi, ceea ce nu avantajează nicidecum, ci să staţi în picioare lîngă tron şi să ţineţi doar o mînă pe spătarul de fildeş. Şi atunci s-ar fi văzut cine învinge, fildeşul sau braţul frumoasei doamne Hansen.

— Ah, zise Brigitte, arborînd o mină care exprima perfect jena, mama mereu vorbeşte despre întîmplarea asta, parcă ar fi fost ceva deosebit. Doar n-a fost decît o glumă.

— Da, glumă, doamnă Brigitte, fiindcă s-a petrecut în Siam. Dar nu întotdeauna sîntem în Siam. Şi atîta lucru ne pricepem şi noi, cei din buna noastră Copenhagă : să apreciem frumuseţea. Şi cine o face mai mult decît oricine, cu toată poziţia sa înaltă, şi fără îndoială cu mai multă insistenţă... Dar n-are rost să dăm nume, dragă doamnă căpitan Hansen, îl admir numai pe bravul dumneavoastră soţ despre care am auzit atîtea vorbe de laudă...

— Despre Hansen. Da. Ei, el o cunoaşte pe Brigitte a lui, spuse tînăra coborînd ochii ruşinoasă.

— O cunoaşte, dragă doamnă Hansen, şi ştie ce încredere absolută poate să aibă în dumneavoastră. Şi aş spune că şi eu ştiu. Fiindcă frumuseţea înseamnă pe de o parte primejdie, dar înseamnă şi pavăză, zise Holk îşi îşi îndreptă privirea spre tavă. E destul să vă vadă cineva o clipă

fruntea albă pentru a-și da seama că sînteți ferită de slăbiciunile semenelor dumneavoastră...

Doamna Brigitte ezita, neștiind cum să interpreteze aceste cuvinte : deodată, însă, băgînd de seamă că lui Holk îi cam fug ochii de colo, colo, înțelese că Pentz ori Erichsen sau poate și unul și altul trebuie să nu-și fi ținut gura, așa că renunță să mai facă pe femeia onorabilă și la zîmbetul lui răspunse cu un zîmbet complice, ridicînd în același timp brațul stîng, ca și în prima seară, ca să-i cadă spre umăr mîneca largă și sprijinindu-l de consola înaltă a căminului.

Acesta era desigur momentul menit să dea conversației o întorsătură intimă ; Holk însă preferă să joace pentru moment, deși în glumă, cu ironie, rolul de păzitor al bunelor moravuri, așa că zise :

— Da, dragă doamnă Hansen, mă repet, sînteți ferită de slăbiciunile semenelor dumneavoastră. Asta e sigur. Și totuși trebuie să las glasul prevederii să vorbească. Așa cum mi-am permis să vă dau a înțelege că e întotdeauna primejdios să trăiești într-un oraș unde regii au un netăgăduit simț al frumosului. Dragostei acestor prea puternici poate că i s-ar putea opune rezistență, dar puterii lor, nu... Iar în ceea ce o privește pe contesa Danner, de care, firește, deocamdată trebuie să se țină seama, oricum, n-o să trăiască o veșnicie...

— Oricum.

— În sfîrșit, poate că se stinge pasiunea adoratorului...

— Nici asta, domnule conte. Fiindcă Danner are o vrajă despre care se aud tot felul de lucruri.

— N-aș putea s-o aflu și eu ?

— Nu. Ce-i drept, mama îmi zice mereu : „Ascultă Brigitte, tu spui tot ce știi", totuși să vorbesc despre Danner ar fi prea de tot.

— Atunci am să-l întreb pe baronul Pentz.

— Da, el poate să spună, că știe... Unii zic că ar avea mărul frumuseții [1], vreau să spun Danner, dar nu aceasta e principala vrajă pe care o are, cel mult cea mai măruntă...

[1] În mitologia multor popoare mărul e un simbol al erotismului.

— Fără îndoială. Sincer să fiu, nici nu știu ce rost are mărul. Întotdeauna mi s-a părut aproape de neînțeles. Cireșele îmi sugerează ceva, dar mărul...

— Nu știu, domnule conte, spuse Brigitte trăgîndu-și jacheta pentru ca silueta ei să-și recapete adevărata linie. Nu știu dacă aveți dreptate...

Și odată pornită pe această pantă părea întru totul dispusă să continue pe aceeași temă. Dar înainte de a apuca să o facă se auzi strigată cu jumătate glas din josul scărilor :

— Brigitte !

— E mama, zise supărată și puse vesela pe tavă.

Apoi se înclină plină de demnitate, de parcă ar fi discutat între ei probleme de stat sau religioase, și ieși din cameră.

După ce Brigitte închise ușa cu clanța, Holk începu să se plimbe încolo și încoace, stăpînit de sentimente diferite. Nu era insensibil la frumusețea și cochetăria ființei aceleia seducătoare, făcută parcă să provoace tot felul de încurcături ; dar, pe de altă parte, dorința ei de a-și arăta atît de limpede intențiile micșora primejdia. O mulțime de contradicții se înfruntau în cugetul lui, dar pînă la urmă birui firea lui cea bună și îi dădu putere să privească cu oarecare umor și superioritate tot ceea ce i se întîmplase în ziua aceea. Drept urmare, dobîndi și starea de spirit necesară să scrie la Holkenäs și să trimită, după cele cîteva rînduri prin care anunțase doar că sosise cu bine, o scrisoare mai lungă. O clipă se sperie, firește, din nou de cîte avea să comunice, fiindcă, printre altele, îi lipsea și pasiunea de a face corespondență. Pînă la urmă însă se așeză la birou, își potrivi hîrtia și scrise.

„Copenhaga, 3 octombrie 1859
Dronningens Tvergade 4

Draga mea Christine ! Cred că ai primit cele cîteva rînduri în care te anunțam că am sosit cu bine ; e vremea să-ți mai dau și alte semne de viață și, din fericire, pot să adaug imediat că sînt semne bune. Am să încep cu ce mi-e mai apropiat, cu locuința mea de la văduva Hansen.

Totul e ca și mai înainte, dar mai elegant, o dovadă limpede că i s-a îmbunătățit situația. Poate că totul se datorește faptului că locuiește acum cu fiica ei, tot o doamnă căpitan Hansen (care își însoțea înainte soțul în călătoriile spre China). Firește că în această situație mijloacele materiale sînt mai mari. Doamna căpitan Hansen este o femeie frumoasă, atît de frumoasă încît a fost prezentată împăratului Siamului, cu care prilej a constituit obiectul unei ovații la Curtea siameză. E de un calm statuar, are părul blond-roșcat (cam rar dar aranjat cu multă iscusință) și, firește, tenul care se asociază de obicei unui astfel de păr blond-roșcat. Aș zice că e rubensiană, dacă toate figurile lui Rubens n-ar fi create dintr-o substanță atît de grosolană. Dar s-o lăsăm pe doamna căpitan Hansen. Ai să rîzi, desigur, și pe bună dreptate, de interesul pe care pare că i l-aș acorda făcînd comparația cu Rubens. Și încă în detrimentul lui Rubens ! Chiar în prima seară am fost la «Vincent» din Kongens Nytorv, unde m-au dus Pentz și Erichsen. Am văzut mulți cunoscuți — și pe de Meza, care venise din Jutlanda — dar n-am vorbit cu nimeni, avînd în vedere marea agitație politică de care am dat aici. Hall urmează să fie răsturnat, iar în locul lui să fie pus Rottwig [1]. Firește, va fi doar un guvern de tranziție, dacă va fi, căci e încă problematic. Citește știrile din «Dagbladet», sînt mai amănunțite și mai puțin părtinitoare decît cele din «Flyveposten». Alaltăieri dimineață am fost la principesă, să mă prezint. Comportarea ei față de mine e aceeași, ca și înainte : cunoaște părerile mele politice divergente, dar mă iartă că sînt mai mult pentru vechea Danemarcă decît pentru cea nouă. De loialitatea mea e sigură, iar de devotamentul meu față de ea, de două și chiar de trei ori pe atît. Aceasta o face să treacă multe cu vederea, cel puțin atîta vreme cît trăiește regele și nu poate fi vorba de o criză politică serioasă. Așa că sîntem în plăcuta situație de a ne afla în raporturi de pace deplină.

La Curtea principesei nu s-a schimbat nimic, sau prea puțin. Totul e plăcut și tihnit, dar în același timp învechit și prăfuit, principesa e insensibilă la asemenea probleme, iar Pentz, care ar putea eventual să aducă o schimbare,

[1] Corect, Carl Edvard Rotwitt (1812—1860), om politic danez.

socotește că e mai cuminte să lase lucrurile să-și urmeze cursul lor. Contesa Schimmelmann e ca întotdeauna demnă și binevoitoare, o comoară în ceea ce privește caracterul, dar cam greu de suportat. În locul contesei Frijs, care a fost în ultimii zece ani favorita principesei, e acuma o domnișoară von Rosenberg. Mama acestei domnișoare e o Wrangel. Familia Rosenberg e de baștină dintr-un orășel Filehne, din Prusia Occidentală, au primit titlul de baron abia sub Gustav al III-lea și nu sînt înrudiți nici cu familia Rosenberg din Boemia, nici cu cea din Silezia. Cît despre domnișoară — numai fiul cel mai mare poartă titlul de baron — e inteligentă, plină de spirit și o domină pe principesă, în măsura în care principesele se lasă dominate. Nu încape îndoială că a făcut să dispară atmosfera plictisitoare, caracteristică mai înainte micii Curți de la palatul principeselor, fapt pentru care îi sîntem toți recunoscători. Am constatat această schimbare ieri, cînd am fost de serviciu, dar mai ales alaltăieri, cînd am făcut o excursie cu trăsura la Klampenborg și Ermitage. A fost o zi splendidă, iar la apusul soarelui, cînd au defilat prin fața noastră în formație de escadron două mii de cerbi — un spectacol de care am auzit adesea, dar pe care nu-l văzusem niciodată — mi-a săltat inima de încîntare și mi-a părut rău că nu ești și tu cu copiii de față. Dealtfel tare îmi doresc să am vești despre voi. Ce ai hotărît în legătură cu pensioanele ? Ți-am dat bucuros și cu toată încrederea mînă liberă, dar sper că n-ai să te pripești. Trimiterea în lume a copiilor își are avantajele ei, nu încape discuție, dar nimic nu se compară cu ceea ce îți oferă familia, casa părintească. Și e cu atît mai adevărat cu cît o casă e condusă de o mînă ca a ta. Salută-i din partea mea pe domnișoara von Dobschütz și pe Alfred, cînd vine de la Arnewiek, ceea ce sper că se întîmplă destul de des, fiindcă știu că îl iubești și că merită din plin această iubire. Cînd trece Asta pe la Petersen spune-i să-l salute pe bătrîn din partea mea și să-i transmită lui și nepoatei lui toate gîndurile bune de prietenie. Strehlke să nu-l chinuiască pe Axel cu matematica și algebra, ci să-i formeze caracterul. Din păcate, nu are nici el un caracter ferm, dar e un băiat bun altfel. Dar, firește, cine se poate lăuda cu așa

ceva ? Nu toți au izbutit atît de bine ca tine, tu ai ceea ce le lipsește multora ; dar, dacă nu mă înșel, uneori te încearcă și pe tine dorința nemărturisită de a avea mai puțin din ceea ce te face să te distingi de alții. Mă-nșel oare ? Dă-mi curînd veşti despre tine și despre copii, dacă se poate, îmbucurătoare.

Al tău Helmuth H."

Lăsă pana din mînă și reciti scrisoarea. De unele părți era mulțumit. Dar cînd citi mai către sfîrșit „nimic nu se compară cu casa părintească"... apoi „cu cît o casă e condusă de o mînă ca a ta"... îl cuprinse o ușoară emoție, pe care nu putea nici să și-o explice, nici s-o justifice. Dacă ar fi putut, ar fi știut că e un semn de avertisment al îngerului său cel bun.

Capitolul 16

Holk puse singur scrisoarea la poștă, apoi se duse la Pentz, care îl invitase la un aperitiv acasă la el. Dintre miniștri nu era nimeni, nici Hall, deși acceptase invitația, în schimb erau membri ai parlamentului și ofițeri : generalul Bülow, colonelul du Plat, locotenent-colonelul Tersling, căpitanul Lundbye, bineînțeles și Worsaae care, ca *esprit fort* [1] și povestitor de anecdote, nu putea lipsi. Tersling era bine dispus, Worsaae, de asemenea, ceea ce reieșea mai ales din ironiile la care se dedau, dar oricît de amuzante erau aceste competiții îl distrau prea puțin pe Holk, pe de o parte pentru că, nefiind din Copenhaga, îi scăpau unele poante, pe de altă parte fiindcă îi apăsau inima unele probleme și nu se ivea prilejul potrivit să le ridice din pricina permanentei dispute dintre cei doi parteneri plini de umor. Fiindcă Pentz era numai ochi și urechi să nu-i scape vreo ironie de-a unuia sau altuia. Aperitivul, ca orice aperitiv serios, a ținut pînă seara. Cînd a luat sfîrșit, unii invitați mai tineri s-au dus la Tivoli să

[1] Liber-cugetător (franc.).

mai apuce ultimul act al operetei ; Holk, însă, neobișnuit cu viața marilor orașe și preocupat întruna, aproape la modul filistin, să-și mențină sănătatea, îi însoți pe Bülow și pe du Plat pînă la Ministerul de Război, apoi se duse acasă. Îl întîmpină bătrîna doamnă Hansen, atentă și amabilă ca întotdeauna, îl întrebă cu ce ar putea să-i fie de folos și aduse ceaiul. Nu vorbi decît foarte puțin și tot ce spuse de data aceasta era de ordin sentimental : fiica ei Brigitte nu se simțea prea bine, și cînd se gîndea că biata femeie tînără, fiindcă de fapt era încă tînără și bărbatu-său plecase de iacă se fac șapte luni și nici de întors n-o să se întoarcă prea curînd, da, cînd se gîndește la toate astea, și că Brigitte e poate serios bolnavă și că s-ar putea să se ducă de pe lumea asta, își zice că mai bine să moară ea, uite, chiar acum.

— Ce mai aștept, la urma urmei ? Cînd ai cincizeci de ani și mai ești și văduvă, da, domnule conte (își șterse o lacrimă), la ce-ți folosește viața ? Cu cît mai repede, cu atît mai bine. Că nu sărăcia e lucrul cel mai rău, nu, ci singurătatea, să fii mereu singur, fără dragoste...

Holk, pe care îl amuza acest sentimentalism, încuviință, firește, totul.

— Desigur, dragă doamnă Hansen, ai perfectă dreptate. Dar nu te lăsa biruită de durere. Un pic de dragoste se mai găsește.

Gazda îl privi pieziș și se bucură că a găsit înțelegere.

A doua zi Holk era din nou de serviciu, ceea ce la Curtea principesei nu însemna mare lucru. Deși aproape septuagenară, se culca întotdeauna tîrziu, se scula și mai tîrziu și nu apărea niciodată înainte de prînz în camerele ei de primire — rămînînd în privința aceasta încă un copil al secolului trecut ; pînă atunci șambelanii de serviciu n-aveau, așadar, altceva de făcut decît să aștepte. Citeau ziare, scriau chiar scrisori, iar cînd, cu mult înainte de apariția principesei, cameristul aducea un aperitiv bine asortat, Pentz se retrăgea în firida adîncă a ferestrei, din care jumătate era ocupată de o canapea în formă de potcoavă, apoi i se alătura și Holk sau Erichsen. Așa se întîmplă și acum, și cînd începură să guste din sherry, iar Pentz aduse cuvinte de laudă sardelelor, Holk spuse :

— Da, excelente. Totuși, dragă Pentz, aș vrea, dacă se poate, să îmi vorbești astăzi despre altceva decît despre arta culinară sau despre aperitive. Încă de ieri voiam să discut cu dumneata cîteva probleme, dar cei doi cocoși de luptă te-au monopolizat. Dealtfel Worsaae a fost într-adevăr foarte amuzant. Și-apoi, recunosc, cine e un amfitrion desăvîrșit ca dumneata, e amfitrion și atît, nu are timp pentru convorbiri particulare într-un colț retras.

— Ești foarte amabil, dragă Holk. Nu m-am ocupat suficient de dumneata și în loc să-mi faci reproșuri, îmi aduci elogii pentru calitățile mele de amfitrion. Dealtminteri, îți mărturisesc că dacă am pierdut ieri o convorbire particulară cu dumneata, și încă, dacă am auzit bine, „o convorbire particulară într-un colț retras", îmi blestem toate virtuțile de gazdă pe care mi le atribui. „Într-un colț retras" — te aștepți să auzi lucruri cu totul extraordinare.

— Nici nu știu cum să le numesc. La prima vedere e oricum ceva foarte obișnuit, o chestiune pe care am discutat-o împreună chiar în prima seară. Dar cînd mă gîndesc la misterul care învăluie totul în această privință, parcă încetează să mai fie banal și vulgar. Pe scurt, nici eu nu știu cum stau lucrurile, atîta doar că sînt curios, așa că spune-mi ce e cu cele două femei, cu mama și cu fiica.

Pentz ori nu înțelesese cu adevărat despre ce era vorba, ori lăsa doar această impresie, așa că Holk continuă :

— Mă refer, firește, la cele două Hansen. De fapt, s-ar zice că, abstracție făcînd de cele ce mi-ai povestit, sînt și eu la fel de bine informat asupra lor ca și dumneata ; fiindcă amîndouă se trag din Schleswig, de la Husum, cred, apoi au fost la Glücksburg, iar la văduva Hansen, după cum știi, am stat cînd am fost ultima dată aici să-mi îndeplinesc serviciul. Dar se vede că atunci nu am fost destul de atent ori poate că fata, care locuiește acum aici, a schimbat înfățișarea casei. În orice caz, nici acum nu știu ce să cred. Uneori presupunerea mea că e vorba de o comedie subtilă mi se pare foarte justificată ; dar pe urmă iar văd fețe grave, atitudini cît se poate de distinse și, cu toate că știu că fețele grave se pot și compune, încep

din nou să mă îndoiesc. Aşa, de pildă, există o poveste minunată cu împăratul Siamului, cu omagii ca în basme, cu daruri, chiar şi cu un splendid şirag de perle. Ei, e adevăr sau minciună ? Poate că e grandomanie. Fiica e, fără îndoială, o femeie foarte frumoasă şi cine se bucură întîmplător, datorită frumuseţii sale, de un mare succes, lucru pe care nu-l pun la-ndoială, iar apoi e silit să stea din nou liniştit, să mediteze şi să aştepte, începe, în singurătatea lui, să depene mai departe firul succesului şi aşa apare, nu se ştie cum, un împărat al Siamului cu şirag de perle şi cu elefanţi.

Pentz zîmbi, dar tăcu fiindcă îşi dădea seama că Holk nu sfîrşise încă cu ceea ce voia să spună. Dealtfel acesta şi continuă :

— Aşadar totul s-ar putea să fie halucinaţie, născocirea unei fantezii înfierbîntate. Dar cînd îmi amintesc cum le sclipesc ochii şi cum bufnesc în rîs uneori şi una şi cealaltă, apoi cuvintele dumitale din prima seară de la „Vincent", printre care am auzit şi ceva în legătură cu „organele siguranţei", drept să spun, mă cam trec fiori, de parcă aş citi poveşti de groază. Şi încă asta n-ar fi nimic, dar mă cuprinde cu adevărat frica, nu-mi găsesc liniştea. Fiindcă, dragă Pentz, ce înseamnă „organ al siguranţei" ? Înseamnă pur şi simplu poliţie, iar membrii mai iscusiţi şi mai cu rîvnă ai acesteia sînt uneori şi membri ai unei loji politice invizibile. Iată de ce îmi cam tremură inima. Dacă e adevărat că un înalt funcţionar al siguranţei are legături cu fata sau poate chiar şeful poliţiei cu mama — că se mai întîmplă şi de astea, iar un şef de poliţie este cum nu se poate mai pe gustul ei — atunci am nimerit în clanul Hansen ca într-o spelunică. Faptul că în casă sînt rame aurite şi covoare turceşti şi că mama şi fiica îmi pregătesc un ceai care ar putea să vină nu din Siam, ci de mult mai departe, direct din împărăţia cerului, nu mă poate consola mult timp. Mi s-a părut că şi principesa, cînd a auzit numele doamnei Hansen, n-a prea fost încîntată. Pe scurt, care-i situaţia ? Te rog să mă lămureşti.

Pentz ciocni uşor cu paharul lui de sherry paharul lui Holk, rîse din inimă şi spuse :

— Uite ce e, Holk, dumneata eşti îndrăgostit pînă peste cap de femeia asta frumoasă şi pentru că te temi de ea sau nu prea ai încredere în dumneata, ceea ce e acelaşi lucru, doreşti ca eu să-ţi servesc o poveste înfricoşătoare pe care s-o poţi scoate oricînd la iveală ca pe o garanţie de siguranţă şi să o aşezi ca un paravan între dumneata şi frumoasa doamnă Hansen. Cu toată bunăvoinţa mea, nu-ţi pot sta la dispoziţie cu vreo poveste înspăimîntătoare. Dar, gîndeşte-te, cum aş fi îndrăznit eu acum doi ani cînd, la recomandarea mea, ai tras pentru prima oară în gazdă la doamna Hansen, să te plasez pe dumneata, contele Holk şi şambelanul principesei noastre, într-o *chambre garnie* [1], pentru care dumneata ai extras voios, liber şi cu curaj din fondul lexical al naţiunii germane cuvîntul „speluncă"...

— Nu ai de ce să te superi, Pentz. Cu atît mai puţin cu cît suspiciunile mele sînt rezultatul aluziilor dumitale. De ce mi-ai vorbit de „organe ale siguranţei" ?

— Pentru că aşa stau lucrurile. De ce să nu vorbesc ? De ce un funcţionar al organelor de siguranţă să nu o găsească pe frumoasa Brigitte tot atît de frumoasă cum o găseşti dumneata ? E probabil un văr al ei sau poate al bătrînei, în care, între noi fie vorba, am mai puţină încredere decît în cea tînără.

Holk aprobă din cap.

— Dealtfel, nici faptul acesta, nici multe altele nu trebuie să te pună pe gînduri. Aşa e la Copenhaga, aşa a fost întotdeauna ; chiar şi acum trei sute de ani a fost povestea cu Düveke [2], mamă şi fiică, n-are nici o importanţă dacă se numesc Hansen sau Düveke. Şi, fiindcă veni vorba, cred că ştii că Düveke nu era numele lor ci un epitet ornant şi destul de bine ales „Porumbiţă", porumbiţa din Amsterdam, se poate imagina ceva mai inocent ?

Holk nu putea să fie decît de acord ; Pentz, însă, care nu era numai un dicţionar ambulant al aşa-zisei *Chronique*

[1] Cameră mobilată (franc.).

[2] Düveke (în olandeză *dyveke)*, porumbiţă ; fiica unei cîrciumărese din Amsterdam, iubita lui Christian al II-lea (1481—1559), din 1513 pînă în 1546 rege al Danemarcei. A avut împreună cu mama sa o mare influenţă asupra politicii daneze şi a murit subit în 1517, probabil otrăvită. Destinul ei constitue tema mai multor drame, nuvele şi romane.

scandaleuse a capitalei, ci mai cu seamă al istoriei amoroase a vechilor și noilor regi, nu rezistă plăcerii de a dezvolta un subiect pe care îl cunoștea perfect.

— E foarte ciudată povestea asta cu Düveke. Știi, se zice că ar fi fost otrăvită cu cireșe roșii. Dar, oricum s-ar fi petrecut lucrurile, povestea era ca și uitată, oamenii nu mai arătau un interes deosebit pentru Düveke, îi preocupa mai mult alte exemple, mai apropiate, cînd, deodată, buna noastră modistă Rasmussen a devenit peste noapte o contesă daneză. Și crede-mă, Holk, de atunci vechea poveste a devenit iar actuală, toate fățurile cu obrajii roșii din Danemarca, sau chiar și cele drăguțe, ca această doamnă Brigitte, cu privirea veșnic obosită, vor să ajungă o nouă „Düveke", să fie înnobilate, să aibă o vilă la malul mării și lîncezesc, se dichisesc și așteaptă. Dar în același timp își spun : dacă nu vine regele, preamilostivul nostru rege-marinar Frederik al VII-lea — că atîta lucru văd și ele, că Danner știe să-l țină, probabil că are un farmec pe care restul omenirii nu l-a descoperit încă — dacă, zic eu, nu vine regele, atunci vine Holk sau Pentz, iartă-mă că mă pun așa, fără veste, alături de dumneata. Nu, Holk, nici vorbă de speluncă. Această frumoasă căpitănească, pe al cărui bărbat dealtfel nu-l invidiez — în treacăt fie zis, mereu se află sub influența romului — nu e mai rea decît alte femei, numai ceva mai primejdioasă, fiindcă e mai frumoasă, cu părul ei blond-roșcat și cu bluza ei care nu se încheie nicăieri. Dealtfel, cred că nu-i necesar să fac apel la spiritul dumitale cavaleresc pentru a renunța la biata...

— Bate-ți joc, Pentz. Dar te înșeli cu desăvîrșire, uiți că am patruzeci și cinci de ani.

— Eu am șaizeci și cinci, dragă Holk. Și dacă e să judec după asta, înseamnă că s-ar putea ca, în privința frumoasei Brigitte, dumneata să stai și mai prost.

Era limpede că intenționa să continue pe același ton, dar în clipa aceea veni cameristul din apartamentul principesei și anunță că alteța-sa regală dorește să vorbească cu domnii.

Pentz și Holk intrară. Principesa ținea un ziar în mînă și se vedea bine nu numai că era iritată, dar chiar rău

dispusă. Aruncă ziarul și în loc de obișnuitul salut binevoitor răsună doar întrebarea :

— Ați citit, domnilor ?

Holk, care, fiind aproape un străin, nu prea avea obligația să citească presa, nu se neliniști ; Pentz însă se fîstîci, cu atît mai mult cu cît în ultima vreme fusese prins adesea cu neglijențe de acest fel. Fîstîceala lui evidentă îi readuse însă imediat principesei buna dispoziție.

— Ei, dragă Pentz, nu te speria prea tare, iată, ca să te liniștesc, am să-ți spun că am ajuns de-a lungul anilor — și pînă la urmă totuși experiența contează — să-mi placă mult, mult mai mult un om care știe să aprecieze pasteta de trufe și de vînat decît un om care se ține de politică și publică la ziar tot felul de bîrfeli sau de maliționzități. Fiindcă despre asta este vorba. E drept că folosește ca paravan o casă de comerț și încă una din Kokkegarde, dar nu-i nevoie să fii prea priceput și inițiat ca să ghicești cine a regizat acest scandal.

De pe fața lui Pentz pieri expresia de fîstîceală și îi luă locul aceea de curiozitate.

— Probabil ireverențe față de contesă...

— O, nu, rîse principesa copios. În primul rînd nu se poate pune problema ireverențelor față de contesă. Apoi, dacă ai fi un șambelan perfect, ceea ce, slavă Domnului, nu ești, ai ține ceva mai mult seama de sentimentele mele față de contesă, pe care le cunoști foarte bine. Dar așa ești dumneata, domnule baron, cînd ai perspectiva unui aperitiv, dacă nu cumva l-ai și luat, uiți că un pamflet referitor la contesa Danner mi-ar fi putut stîrni o bună dispoziție, nu una rea. Da, dragă Pentz, te-ai încurcat sau poate că te-ai trădat, dacă am trăi în alte vremuri m-aș duce drept la rege și i-aș cere să-ți deschidă un proces Struensee [1] și să te acuze de legături nepermise cu contesa modistă. Gîndește-te, dacă ți s-ar tăia capul ! Dar eu nu vreau să te amenință atît de tare, te condamn numai să citești articolul. Uite, *acesta ;* Ebba a subliniat cu roșu fiecare rînd, ei îi

[1] Johann Friedrich von Struensee (1737—1772), om politic danez din 1770 a cîrmuit *de facto* țara în locul regelui Christian al VII-lea, care era slab de minte. A întreținut legături de dragoste cu regina Karoline Mathilde (1751—1775), ceea ce a dat prilej adversarilor săi să-l doboare. A fost executat la Copenhaga.

plac asemenea lucruri, şi să vă mai miraţi apoi că am ajuns atît de departe în Danemarca cu domnia vulgului. Domnia vulgului, din păcate — faţă de Holk, fireşte, n-ar trebui să o recunoaştem, fiindcă ne demascăm şi dăm apă la moară celor din Schleswig-Holstein. Dar la ce-ar folosi, articolul tot există şi dacă nu-l citeşte aici are să-l citească acasă sau poate că i-l citeşte doamna căpitan Hansen. Oamenii susceptibili de a se scrie despre ei un „articol" sau aşa ceva sînt întotdeauna cei mai ahtiaţi după ceea ce produce senzaţie.

Holk fu neplăcut impresionat, fiindcă din remarca de la urmă deducea din nou că buna reputaţie a doamnelor Hansen era foarte problematică ; nu avu însă timp să se lase stăpînit de acest sentiment, fiindcă Pentz şi luă ziarul şi începu să citească plimbîndu-şi pince-nez-ul încolo şi încoace.

— „De vînzare poliţe ale prinţului moştenitor Ferdinand..."

— Ei, Pentz, te-ai şi oprit şi ţi-ai scos batista ca să-ţi ştergi probabil ochelarii, pentru a te convinge că nu ai greşit. Nu, n-ai greşit, ai citit corect. Continuă.

— ...„Diferite poliţe semnate de alteţa-sa regală prinţul Ferdinand [1], şi anume sub declaraţia suplimentară : «pe onoarea mea regală», cedate de asesorul său Plöther, se vînd eventualilor amatori, respectiv amatorilor de colecţii şi amatorilor de curiozităţi, la valoarea pe care o stabilesc aceştia, dar care să nu scadă sub cincizeci la sută. Adresaţi-vă la biroul din Kokkegarde 143..."

Pentz puse ziarul jos, articolul se sfîrşise.

— Ei, domnilor, ce ziceţi de asta ? Mărturisesc că n-am mai pomenit aşa ceva în toţi cei şaptezeci de ani ai mei. Tăceţi, iar Holk probabil că gîndeşte : „Cum îţi aşterni aşa dormi : cine a semnat poliţe, şi încă pe onoarea sa regală, trebuie să le plătească, iar dacă omite acest lucru, trebuie să accepte, aşa cum e cazul aici, să fie pus la stîlpul infamiei de biroul din Kokkegarde 143". Aşa judecă probabil Holk, şi are dreptate ; într-adevăr aşa stau lucrurile. Prinţul îmi e şi mie cu totul indiferent şi cu cît se ruinează mai mult, cu atît îl ajută mai mult pe

[1] Frederik Ferdinand (1792—1863), general danez.

acela căruia îi e destinată aşa-numita funcţie de prinţ moştenitor să devină cu adevărat moştenitorul acestei ţări. Dar nu pot să mă las întru totul în voia bucuriei mele egoiste de a-mi vedea planurile politice avantajate, cînd se pierd prin aceasta o sumedenie de lucruri pînă la urmă mult mai importante... Nici o pasăre nu-şi spurcă propriul cuib, există o solidaritate a intereselor pe care regalitatea ar trebui s-o accepte ca atare, altfel s-a terminat cu regalitatea. Aş putea să fiu furioasă pe „Dagbladet", şi mărturisesc că la început aşa eram înclinată să fac. Dar, ce reprezintă un ziar ? Nimic. Sînt furioasă pe rege, care şi-a pierdut acest simţ al solidarităţii. El nu se gîndeşte decît la Danner şi la dezgroparea paturilor de uriaşi, două lucruri foarte diferite, care firește şi în viitor vor constitui poate o unitate ciudată, greu de imaginat. Ce-i stăpînește gîndul e : *après nous le déluge* [1]. Şi asta-i o nenorocire. Detest lecţiile de morală şi de virtute neghioabe, dar pe de altă parte un lucru e sigur : nu faci nimic dacă n-ai principii ferme — principiile sînt mai importante decît faptele. Asta ţi-o spun dumitale, dragă Pentz. Cu Holk e altceva, el e german, şi chiar dacă îşi pierde şi el, poate, fermitatea (Rosenberg mi-a povestit lucruri extraordinare despre doamna Brigitte Hansen), o are acasă pe doamna Christine. Şi ar însemna să mă înşel amarnic în ceea ce o priveşte, dacă puterea ei n-ar ajunge de la Holkenäs pînă la Copenhaga. Şi acum, *au révoir*, domnilor.

Capitolul 17

Holk n-a avut timp să reflecteze la cele ce auzise, fiindcă au urmat o mulţime de vizite şi în general ziua aceea a fost destul de agitată. La douăsprezece au apărut două *petites-nièces* [2] de ale principesei, foarte frumoase, aproape copile, care au venit să o ia pe sora bunicii lor la o expoziţie cu caracter istoric deschisă de la 1 octombrie

[1] După noi, potopul (franc.).
[2] Strănepoate (pe linie colaterală) (franc.).

de profesorii Marstrand și Melbye în unele săli laterale ale Muzeului. Tot orașul vorbea de această expoziție, problemele politice, ca de obicei, rămăseseră în urmă față de acest eveniment, deși în perioada aceea nu numai guvernul dar și monarhia erau la grea cumpănă. Dar ce importanță avea totul față de pofta de distracții a locuitorilor dintr-un oraș mare, mai ales a celor din Copenhaga, care de data aceasta aveau posibilitatea să și-o și mascheze cu un cuvînt răsunător, pretinzînd că e patriotism. Căci nu se mai pomenise pînă atunci așa ceva, o expoziție *națională* daneză pentru alcătuirea căreia se adunaseră cu grijă toate portretele istorice care existau în oraș și prin țară. Începea cu portretul pînă la genunchi ale lui Christian al II-lea și al soției sale Isabella [1] și se încheia cu trei portrete în mărime naturală ale lui Frederik al II-lea, majestatea-sa regele care domnea atunci. La oarecare depărtare era expus și portretul contesei Danner. Între acest portret și celelalte se înșirau tot felul de lupte pe uscat și pe mare, lupte cu cei din Lübeck, cucerirea orașului Wisby [2], bombardarea Copenhagăi [3], o mulțime de generali în vestoane roșii, dar mai ales eroi care și-au cucerit gloria pe mare într-o perioadă de cel puțin trei sute de ani, apoi, firește, și Thorwaldsen și Oehlenschläger [4] și urîtul și bătrînul Grundtvig. Principesa nu le privea cu prea mare interes, fiindcă majoritatea fuseseră aduse de la nenumăratele castele regale răspîndite prin Zeelanda, așa că le cunoștea de mult ; tinerele strănepoate însă erau foarte înflăcărate, puneau întrebări ici și colo, încît pentru moment păreau că într-adevăr nutresc cea mai mare admirație față de toți bătrînii amirali, dintre care cel mai vestit avea un plasture pe unul din ochi. Dar cu timpul își dădură seama toți, chiar și principesa și suita ei, că tot interesul pentru amirali nu fusese decît o părere și o comedie și că tinerele principese se opreau întotdeauna cu evlavie numai în fața portretelor acelora, fie bărbați,

[1] Isabella, sora lui Carol Quintul, din 1515 căsătorită cu Christian al II-lea, regele Danemarcei.

[2] Wisby, capitala insulei suedeze Gotland, cucerită în 1361 de danezi.

[3] Copenhaga a fost bombardată de englezi în 1807.

[4] Adam Gottlob Oehlenschlänger (1779—1858), poet danez ; reprezentant de seamă al romantismului în Danemarca.

fie femei, în legătură cu care exista o oarecare poveste de dragoste romantic-misterioasă.

— Ciudat, zise Pentz, arătîndu-i Ebbei pe cea mai mare dintre principese, care, după cum se părea, nu se mai putea despărți de portretul lui Struensee.

— Nu, rîse Ebba. Nu e ciudat. Nu e deloc ciudat. Ai vrea poate ca tinerele principese să dovedească interes pentru bătrînul Grundtvig sau pentru episcopul Monrad [1] ? Episcopii nu te prea impresionează cînd ai paisprezece ani.

— Dar Struensee ?

— *Sans doute.* [2]

După-amiază, principesa făcu o plimbare prin împrejurimi, ceea ce se întîmpla rar, iar seara, ceea ce se întîmpla și mai rar, apăru la teatru, în loja ei, împreună cu contesa Schimmelmann și cu Ebba, care ședeau mai în spate, cu Pentz și cu Holk care erau așezați, la rîndul lor, în spatele acestora.

Se reprezenta partea a doua din piesa lui Shakespeare *Henric al IV-lea* și, după actul al treilea, cînd urma o pauză mai mare, luară ceaiul, făcînd în același timp, plini de zel, și critica spectacolului, fiindcă principesa mai avea încă ifose literare ca în secolul trecut. O amuza nu numai faptul că opiniile erau împărțite, dar și că fiecare prefera sau detesta pe cîte cineva, nu doar în ceea ce-i privea pe actori, dar și în privința personajelor lui Shakespeare. Principesa, care veșnic trebuia să fie originală, era entuziasmată de cei doi judecători de pace și spunea că încă din tinerețe avusese astfel de gusturi ; că întotdeauna a încîntat-o mai mult decît orice altceva o reprezentare desăvîrșită a vieții de filistin, și nu numai pe scenă. Că astfel de judecători de pace se întîlnesc și în viața politică și în orice parlament — da, dintre aceștia nu-l poate exclude cu totul nici pe prietenul ei Hall —, dar că în același timp la fiecare sinod iau parte cel puțin o jumătate

[1] Ditlev Gothard Monrad (1811—1887), teolog și om de stat danez.

[2] Fără îndoială (franc.).

de duzină de personaje ca Schaal [1] şi Stille [2]. Falstaff nu-i plăcea nimănui, probabil fiindcă nu era prea bine interpretat, în schimb Holk era încîntat de stegarul Pistol, iar Pentz de Dortchen Lakenreisser [3]. Dar evită să-i pronunţe tot numele, îi zicea doar „Dortchen". Principesa îl iertă pentru această eroare de gust, cum spunea ea, ba aproape îl şi lăudă, spunînd că e cel puţin cinstit şi consecvent; apoi procedase şi cuminte; orice altă afirmaţie a lui ar fi privit-o doar cu suspiciune. Ebba se strădui să se adapteze tonului glumeţ al principesei, dar nu izbuti şi în cele din urmă începu să tremure şi să tresară din ce în ce mai tare. Holk, care observase, încercă să schimbe discuţia, dar nu prea reuşi, aşa că se bucură din inimă cînd se ridică din nou cortina. Dealtfel nu mai rămaseră mult, nici măcar pînă la sfîrşitul actului. După ce veni trăsura şi principesa le dădu binevoitoare permisiunea să se retragă, Pentz şi Holk porniră încet, pe un drum ocolit, spre restaurantul „Vincent", unde voiau să mai stea puţin de vorbă la un pahar de punci suedez.

Pe drum, Holk zise :

— Spune, Pentz, ce a fost cu domnişoara von Rosenberg ? A făcut aproape o criză de isterie. Penibil şi mai ales uimitor.

— Penibil, da. Uimitor însă deloc.

— Cum aşa ?

Pentz rîse :

— Dragă Holk, după cum văd, nu te pricepi cîtuşi de puţin la femei.

— Nici nu spun altceva, nu-mi place să mă laud, şi mai ales în acest domeniu. Dar în privinţa domnişoarei von Rosenberg credeam că sînt lămurit, şi mai cred încă. Socot că e liber-cugetătoare şi îndrăzneaţă şi susţin cu toată seriozitatea că cine e în stare să ia în glumă problemele religioase şi morale e obligat, ca să zic aşa, să-i placă nespus Dortchen a lui Falstaff, sau cel puţin să nu i se pară nerușinată.

— Da, aşa crezi dumneata, Holk. Dar tocmai de aceea zic eu că nu le cunoşti pe femei. Dacă le-ai cunoaşte, ai

[1], [2], [3], La Shakespeare : Shallow, Silence şi Doll Tearsheet. Fontane foloseşte numele personajelor shakespeareene conform traducerii lui August Wilhelm Schlegel.

ți că tocmai pe cele care se simt vinovate nimic nu le supără mai mult decît caricatura grosolană sau mai puțin grosolană a propriei lor persoane. Cu imaginea lor din oglindă se obișnuiesc, chiar dacă, eventual, s-ar îndoi că fizionomia lor morală ar fi întru totul îndreptățită ; dacă însă lîngă această imagine apare o alta la care trăsăturile puse la îndoială sînt mai îngroșate, s-a terminat cu mulțumirea de sine. Cu alte cuvinte, bucățica de Evă pe care o reprezintă aceste femei dubioase sînt înclinate să o accepte, dar nici o fărîmă în plus, ce întrece aceste limite e absolut inadmisibil, iar dacă totuși le înfruntă, le apucă groaza și izbucnesc în plîns isteric.

Holk se opri locului și zise :

— *Așa* stau lucrurile ? Oare nu afirmi mai mult decît ți-ai putea asuma răspunderea, Pentz ? Nu-mi pot imagina, ca să dau doar un exemplu, că principesa, cînd a adus-o pe domnișoara la Curte, a făcut o alegere pe care nu și-ar fi permis-o, nu numai din alte motive asupra cărora nu insist, dar și din cauza contesei Danner, ținta permanentă a atacurilor ei de ordin moral.

— Și totuși așa este. Nu retractez nimic. Ebba caută să-și asigure viitorul, asta e cert și tot atît de cert e că — are un trecut.

— Ai putea să-mi vorbești despre el ?

— Da. Mă găsesc în situația plăcută de a nu fi nevoit să dau înapoi în fața nimănui, și cu atît mai puțin în fața domnișoarei Ebba. Cine cruță atît de puțin pe alții pierde dreptul de a fi cruțat, apoi cine își bate joc de discreție — cîte n-am auzit eu din gura acestei ființe spirituale — nu poate avea pretenții la discreție.

— Ce a fost ? îl întrerupse Holk, care devenea tot mai curios.

— S-ar spune că nimic, sau aproape nimic. O poveste oarecare. A fost doamnă de onoare a reginei Josephina [1], la Stockholm. Cei din familia Leuchtenberg sînt toți, cum știi, foarte amabili. Ei, și-acum un an, un an și ceva, au stîrnit mirare drăgălășeniile și atențiile pe care fiul cel mai mic [2] al reginei a început deodată...

[1] Josephina (1807—1876), fiica principelui Eugen von Leuchtenberg, căsătorită cu Oskar I al Suediei și Norvegiei (1799—1859).
[2] August (1831—1873).

— Ducele de Jämtland...

— Da el... pe care fiul cel mai mic al reginei a început deodată să le manifeste față de mama sa. Dar mirarea aceasta n-a ținut prea mult. Știi micile bărci care circulă încolo și încoace între insulele din lacul Mälar și că gondolierii din Stockholm se lasă mituiți tot atît de ușor ca și cei din Veneția, așa că motivele care determinau drăgălășeniile și atențiile prințului au ieșit repede la iveală ; ele erau : domnișoara Ebba. A urmat, bineînțeles, o scenă. Totuși, regina, care era tot atît de înnebunită după domnișoară ca și principesa noastră, nici nu se gîndea la concediere sau chiar la dizgrație, a cedat numai cu greu, după multă împotrivire, presiunii exercitate de Curte. Cel mai înverșunat împotriva ei a fost regele, care vedea totul limpede...

— Așadar de aceea e atît de pătimaș antibernadotte [1], spuse Holk, care își aminti deodată unele remarci făcute de domnișoară în drum spre Ermitage. De aceea e o partizană atît de înflăcărată a familiei Wasa [2].

— Familia Wasa, rîse Pentz. Da, aceasta e expresia ei favorită. Și totuși, crede-mă, a fost o vreme cînd Rosenberg ar fi dat toată familia Wasa, inclusiv pe marele Gustav Adolf, în schimbul degetului inelar al unui tînăr Bernadotte. Poate că nici acum legăturile cu Suedia nu s-au rupt de tot, cel puțin pînă de curînd încă se purta corespondență. Abia din toamna asta a încetat ; după cîte știu, nu mai sosește nici o scrisoare. Probabil că are altceva în vedere. Dealtfel, Ebba lucrează întotdeauna pe mai multe fronturi.

— Și principesa știe ?

— În ceea ce privește trecutul ei din Suedia, fără îndoială tot, poate chiar și ceva mai mult. Fiindcă uneori se cere să mai adaugi cîte ceva din pură imaginație. E mai nostim. Poveștile de dragoste nu trebuie să rămînă ne-

[1] În 1818, fostul mareșal francez Jean-Baptiste Bernadotte (1763—1844) a devenit rege al Suediei, sub numele de Karl XIV Johan. Cu el a început domnia familiei Bernadotte în Suedia. Fiul și urmașul său a fost Oskar I.

[2] Vechea familie de nobili suedezi Wasa a deținut coroana regală între 1523—1654 ; cel mai renumit membru al ei este regele Gustav Adolf care a murit pe cîmpul de luptă, la Lützen, în 1632. Gustav von Wasa (1799—1877) ridica pretenții la tronul Suediei.

terminate, iar dacă se întîmplă ca realitatea nemiloasă să le curme înainte de vreme, se impune să le depeni mai departe cu măiestrie. Asta aşteaptă fiecare cititor al unui roman. Şi asta aşteaptă şi principesa noastră.

Aici discuţia se întrerupse, pentru că ajunseseră la „Vincent", iar peste o oră, cînd plecară de la restaurant, se nimeri să fie în compania altora, aşa că nu mai continuară.

Văduva Hansen se dovedi scumpă la vorbă cînd Holk intră în vestibul, se mulţumi doar să-i înmîneze o telegramă sosită în timpul după-amiezii. Telegrama cuprindea numai cîteva cuvinte prin care Christine îi comunica, vădind o concizie ce i-ar fi invidiat-o orice om de afaceri, doar trei lucruri : îi mulţumea pentru rîndurile lui, era bucuroasă că Holk se simte bine la Copenhaga şi îi făgăduia o scrisoare mai lungă. Holk îşi aruncă ochii pe telegramă încă de jos, din vestibul, îi ură noapte bună doamnei Hansen, după ce refuză ca ea să-l conducă, apoi urcă în cameră, unde lampa şi fusese aprinsă. Nu s-ar putea spune că îl preocupa în mod deosebit cuvintele primite de la Christine, se gîndea mai mult la Pentz decît la telegramă şi aştepta cu mai multă curiozitate noi amănunte despre Ebba decît scrisoarea făgăduită. Înainte de a adormi îi pierire însă şi aceste gînduri, fiindcă avu deodată impresia că aude foarte limpede chicoteli şi, printre ele, un sunet subţire, pătrunzător, ca de pahare şlefuite. Veneau din casa de alături sau din odaia de dedesubt ? Îl impresionară neplăcut, cu atît mai mult cu cît recunoştea că era oarecum gelos, gelos pe „organele siguranţei". Acest cuvînt avu însă darul să-l lecuiască şi, după ce-l rosti, îi reveni buna dispoziţie şi în curînd adormi.

A doua zi dimineaţă apăru tînăra doamnă Hansen cu micul dejun şi Holk, după ce o privi, aproape că se ruşină de gîndurile cu care adormise în ajun. Brigitte era senină, cu faţa odihnită şi ochii limpezi ; o frumuseţe calmă, feminină, parcă o aură de inocenţă îi învăluiau chipul. Şi era tăcută, ca de obicei, numai cînd să iasă din cameră se întoarse şi zise :

— Domnule conte, sper că nu aţi fost deranjat. Mama şi cu mine n-am putut să închidem ochii pînă după două-

sprezece. Alături sînt oameni atît de ciudați, fac gălăgie pînă noaptea tîrziu și se aude fiecare cuvînt prin perete ! Și dacă ar fi numai atît...

Contele o asigură că nu auzise nimic, iar după ce Brigitte plecă era din nou cu totul sub impresia ce i-o produsese. „N-am încredere în ea, aproape în aceeași măsură în care n-am în bătrînă, dar, pînă la urmă, nu știu decît că e foarte drăguță. Discuția pe care am avut-o ieri sau alaltăieri cu Brigitte, da, ce-nseamnă, la drept vorbind ? O asemenea discuție poți avea cu orice femeie tînără sau, în orice caz, cu multe. De fapt, n-a spus nimic ce n-ar fi putut spune alta ; asupra privirilor te înșeli întotdeauna și uneori îmi vine să cred că toate cîte le-a povestit Pentz nu-s decît bîrfeli și prostii. Poate că și cu Ebba stau cu totul altfel lucrurile."

Peste o oră veni poștașul și aduse scrisoarea anunțată prin telegramă. Holk se bucură, fiindcă dorea sincer să scape de toate gîndurile neplăcute pe care i le stîrneau femeile acelea, inclusiv Ebba. Și nimic nu l-ar fi putut ajuta mai mult decît o scrisoare de la Christine. Ea avea un suflet curat. De aceea răsuflă ușurat cînd deschise plicul și scoase scrisoarea. Dar fu dezamăgit, scrisoarea era atît de seacă, încît nu făcu decît să înlocuiască o senzație neplăcută cu alta.

„Aveam de gînd, dragă Holk, îl anunța Christine, să-ți trimit o scrisoare mai lungă, dar Alfred, pe care l-ai numit pentru săptămînile cît vei lipsi *alter-ego*-ul tău, a venit tocmai acum de la Arnewiek, așa că trebuie să-i prezint raportul în calitate de locțiitor. Firește, a venit și Schwarzkoppen cu el, ceea ce îmi face plăcere, dar îmi răpește și timpul, de aceea am să-ți scriu pe scurt și am să las amănuntele pentru mai tîrziu. Prea nerăbdător să le afli nu cred că ești, fiindcă știu că întotdeauna te preocupă numai ceea ce e în jurul tău. Și cînd ceea ce te înconjoară e atît de frumos ca doamna căpitan Hansen și atît de nostim ca domnișoara Ebba, care, din păcate, numai în ceea ce privește descendența n-a corespuns întru totul așteptărilor tale, nu poți fi prea dornic să primești vești din tihnitul nostru Holkenäs, unde e un eveniment cînd cloșca neagră a scos șapte puișori. Cu Schwarzkoppen cred că am să

rezolv definitiv problema pe care o știi. Am să-ți scriu despre asta numai după ce voi lua hotărîri precise, fiindcă am încuviințarea ta. Din punct de vedere al sănătății totul merge bine. Bătrînul Petersen a avut alaltăieri o sincopă gravă, de credeam că are să se prăpădească, și-a revenit însă complet și a sosit azi să mă vadă, mai vesel și mai bine dispus ca oricînd. Vrea să pună să se sape în spatele ogrăzii, între iazul mic și plopul cu multe cuiburi de ciori, deoarece e sigur că va găsi ceva. Urne sau morminte de piatră sau și una și alta. I-am dat încuviințarea imediat și cred că Alfred, regentul, va fi de acord, tu, de asemenea. Draga mea domnișoară von Dobschütz a tușit din nou, dar sărurile de Ems și zerul au făcut, ca de obicei, minuni. Axel e vesel și vioi, desigur fiindcă Strehlke se gîndește mai mult la vînătoare decît la gramatică. Deocamdată nu zic nimic, dar situația trebuie să se schimbe. Asta își petrece cîte o jumătate de zi, de vale, la Elisabeth. Fetele țin mult una la alta, ceea ce mă bucură nespus. Fiindcă legăturile sufletești care se înfiripă din tinerețe sînt totuși cel mai frumos lucru din viață. Slavă Domnului, în privința aceasta știu că ești de aceeași părere cu mine ! Ca întotdeauna, a ta Christine."

Holk puse scrisoarea deoparte. „Ce înseamnă asta ? Mă aștept la vorbe drăgăstoase și cînd colo dau de ironii. Faptul că se închide în ea agravează mai mult situația. «Alfred, regentul» și mai înainte «atît de frumoasă ca doamna căpitan Hansen și atît de nostimă ca domnișoara Ebba» ar fi fost prea de ajuns. Dar observația de la urmă, că legăturile sufletești din tinerețe sînt cele mai frumoase, e totuși cea mai importantă. Totul e ca mierea cu gust amar. Și apoi problema educației și a trimiterii la pension *en vue* [1]. Poate că tocmai asta explică totul, adoptă un ton ironic și sec ca să mă intimideze și să cîștige mai multă independență. Dar n-ar fi avut deloc nevoie să recurgă la acest mijloc. Tot face așa cum vrea ea. Eu aș fi preferat, firește, să-i țin pe copii lîngă mine ; dacă pleacă, nu-mi mai rămîne nimic decît o soție teribil de superioară, care mă sufocă. Și Christine își dă seama de acest lucru și uneori, cred, se teme ea însăși de superio-

[1] În perspectivă (franc.).

ritatea ei. Dacă se duc copiii, fiindcă acum m-am resemnat, și vor ajunge la Gnadau [1], la Gnadenberg [2] sau la Gnadenfrei, nu mă îndoiesc că se va lipi și de ei ceva har [3]. Pentru Asta mai merge ; de ce nu ? Dar Axel ? Ei, din partea mea, fie ! El e un Holk, și dacă la început cei de la Herrnhut îl vor converti cu totul și va ajunge misionar, și va face *triennium* [4] în Groenlanda, pînă la urmă tot își va reveni."

Capitolul 18

Vremea se schimbă, plouă mai multe zile la rînd. Principesa se retrăsese în apartamentul ei și, în afară de unele întîlniri de scurtă durată, Holk o vedea numai seara cînd, după o partidă de whist, luau ceaiul împreună. Relațiile rămaseseră neschimbate, cel puțin între Holk și Ebba. Aceasta devenea pe zi ce trecea mai îndrăzneață și mai exuberantă, iar cînd înțelese limpede că Pentz trebuie să fi trăncănit despre trecutul ei de la Stockholm, începu să facă ea însăși aluzii în această privință și să vorbească despre relațiile amoroase, mai ales despre cele de la Curte, ca și cînd nu ar fi fost nu numai permise, dar chiar obligatorii.

— Sînt multe moduri de viață, spunea ea, poți să fii contesa Aurora Schimmelmann și poți să fii Ebba Rosenberg ; fiecare își are justificarea sa, dar nu trebuie să ți le dorești pe amîndouă deodată.

Holk, oarecum surprins, o privi înveselit și totodată speriat, dar Ebba continuă :

— Există mai multe modalități de a-i cunoaște pe oameni, și una dintre cele mai bune și mai sigure e să vezi cum se comportă față de legăturile amoroase. Sînt per-

[1] Colonie a congregației de la Herrnhut, în apropiere de Magdeburg.

[2] Așezămînt al congregației de la Herrnhut, în Silezia.

[3] Joc de cuvinte, intraductibil ; toate denumirile anterioare încep cu *Gnade* (har).

[4] Perioadă de trei ani ; denumire latină folosită pe vremuri pentru timpul necesar studiilor universitare.

soane care cînd aud de un *rendez-vous* sau de un *billet doux* simt că li se zbîrleşte părul ; în ceea ce mă priveşte pe mine personal, nu sufăr de aşa ceva. Cum ar fi viaţa fără relaţii amoroase ? Lîncedă, pustie, plicticoasă. Dar să vezi, plin de înţelegere şi de afecţiune, cum din nişte întîlniri şi priviri fugare se încheagă ceva care devine mai tare ca moartea — o, numai un lucru e mai frumos decît să le vezi : să le trăieşti. Îl compătimesc pe acela căruia nu-i place aşa ceva sau pe cel care, deşi îi place, nu recunoaşte deschis şi bucuros. Cine are curajul să spună ce crede va găsi întotdeauna cîteva inimi care să i se alăture, şi pînă la urmă e suficient şi una.

Nu exista seară să nu spună astfel de vorbe, de care Holk încercă un timp să se apere, dar cu tot mai puţin succes. Pe zi ce trecea înţelegea tot mai limpede cîtă dreptate avusese Pentz cînd vorbise de forţa aşa-ziselor relaţii picante, pe care femeile găsesc adesea că e mai nimerit să le amplifice decît să le diminueze. Da, Pentz avea dreptate, şi, stăpînit de un sentiment cît se poate de straniu, în care se amestecau plăcerea, ciuda şi teama, Holk vedea din ce în ce mai bine cum se joacă domnişoara cu el. Dar acelaşi lucru îl văzuse, firește, şi principesa şi se hotărî să-i vorbească Ebbei.

— Ebba, spuse ea, au trecut paisprezece zile de cînd e Holk la noi şi aş vrea să ştiu ce părere ai despre el. Am încredere în privirea ta pătrunzătoare.

— Din punct de vedere politic ?

— Ah, şmechero, ştii bine că mi-e indiferentă politica lui, altfel nici n-ar fi fost în serviciul meu. Mă refeream la caracterul lui şi aproape că aş adăuga la inima lui.

— Cred că are o inimă minunat de slabă.

Principesa rîse.

— Fără îndoială, aşa e. Dar cu asta n-am spus mare lucru. Vorbeşte-mi atunci de caracterul lui. Caracterul e mai important decît inima. Cineva poate să aibă inimă slabă şi în acelaşi timp un caracter puternic, fiind om cu principii. Şi caracterul acesta puternic îl poate salva.

— Atunci Holk e pierdut, rîse Ebba. Fiindcă, după părerea mea, caracterul îi e mult mai slab decît inima ; caracterul e, de fapt, partea lui cea mai slabă. Şi ce e mai rău, nici nu-şi dă măcar seama. Fiindcă arată ca un băr-

bat, se şi crede că este. Dar nu e decît un bărbat frumos, ceea ce adesea nu înseamnă nimic. Pe scurt, n-a învăţat ce trebuie şi nu şi-a dezvoltat modestele lui talente în direcţia corespunzătoare. Trebuia să devină colecţionar, ori arheolog, ori directorul unui azil de femei pierdute, ori pur şi simplu pomolog.

— Ei, ei, zise principesa, prea multe deodată. Dar vorbeşte mai departe.

— E confuz şi umblă cu jumătăţi de măsură, şi din pricina acestei atitudini o să mai aibă de tras. Pretinde că e trup şi suflet cu Schleswig-Holsteinul şi deţine funcţia de şambelan la Curtea unei principese cu desăvîrşire daneză ; e întruchiparea almanahului genealogic, poate să înşire dintr-o răsuflare toate familiile Rosenberg, cu excepţia ramurei Filehn, şi face totuşi caz de liberalism şi progres. Nu-l cunosc de prea multă vreme ca să-i fi surprins toate contradicţiile, dar sînt cît se poate de sigură că se comportă la fel în toate privinţele. Nu mă îndoiesc o clipă, de exemplu, că în fiecare duminică se duce la biserica din sat la slujbă şi tresare de fiecare dată din moţăială cînd se citeşte *Crezul*, dar mă îndoiesc că ştie ce cuprinde *Crezul* şi chiar dacă ştie, nu crede. Cu toate astea sare repede în sus, sau poate tocmai de aceea.

— Ebba, exagerezi.

— Cîtuşi de puţin. Am să mă refer mai departe la o contradicţie de a lui şi mai gravă. E moral, ba chiar aproape virtuos şi trage pofticios cu ochiul la plăcerile vieţii. Această contradicţie e cea mai gravă, mai gravă decît contradicţia în aşa-zisele probleme serioase care, în cea mai mare parte, nici nu sînt aşa.

— Foarte adevărat. Dar ai atins un punct, dragă Ebba, la care voiam să ajungi şi asupra căruia ţin să te opreşti. Ziceai că trage pofticios cu ochiul la plăcerile vieţii. Din păcate, aşa e, îmi dau seama pe zi ce trece. Dar, de vreme ce are această slăbiciune, trebuie să-l ajutăm, nu să dea ofensiva, ci să se retragă. Nu trebuie să-i fluturi neîncetat pe dinainte ceva ca luminiţele rătăcitoare. E el orbit destul. Cît mai stă la Copenhaga trebuie să-ţi ascunzi lumina sub obroc. Ştiu, firește, că-ţi cer cam mult, fiindcă cine are o lumină vrea să o lase să strălucească ; dar trebuie să faci acest sacrificiu pentru mine, chiar dacă

ţi-e greu, şi, drept consolare, gîndeşte-te că n-o să rămînă o veşnicie aici. De Anul Nou pleacă şi vom avea iar, vrînd-nevrînd, vechea trinitate pe lîngă noi, şi atunci vei putea face ce pofteşti, să te măriţi cu Pentz, să ai o aventură cu Erichsen ori chiar cu Bille, că odată şi odată trebuie să-i treacă pojarul, eu n-am să mă opun. Poate că îi vei lua locul şi contesei, nu Holk, ci Danner, ceea ce ar fi poate cel mai bun lucru.

Ebba clătină din cap.

— Asta nu-mi e îngăduit, să-i iau locul lui Danner, atunci n-aş mai fi slujitoarea multîndatorată a preamilostivei principese.

— Ah, Ebba, nu vorbi aşa, că nu mă amăgeşti. Îmi eşti îndatorată atît cît îţi convine. Nici eu nu fac ceea ce fac pentru recunoştinţă. Cea mai mare ingratitudine — fiind cea mai nechibzuită — e să te aştepţi la gratitudine. Dar, în privinţa lui Holk, te rog să reflectezi.

— Iertaţi-mă, preastimată principesă, dar ce rost are să reflectez ? De cînd mă ştiu, am auzit spunîndu-se : „O fată să se păzească singură", şi într-adevăr aşa e ; trebuie să poţi. Cine nu poate înseamnă că nu vrea. Aşadar noi trebuie să ne păzim. Dar ce este o fată tînără pe lîngă un conte matur de patruzeci şi cinci de ani, care oricînd poate să aibă un nepot ? Dacă trebuie cineva să se apere, acela e contele care, dacă nu mă înşel, e căsătorit de şaptesprezece ani şi are o nevastă destoinică, excelentă, ba chiar şi foarte drăguţă, după cît mi-a spus Pentz abia azi.

— Tocmai de dragul acestei femei insist...

— Dacă asta-i porunca domniei-voastre, preastimată principesă, am să mă supun. Dar mie trebuia să vă adresaţi ? Cîtuşi de puţin. Lui Holk trebuia. *El* îi datorează credinţă soţiei sale, nu eu, iar dacă nu o face, el e de vină, nu eu. Nu cumva sînt paznicul fratelui meu ?[1]

— Da, ai dreptate, zise principesa, şi îşi trecu mîna peste părul blond şi ondulat al Ebbei. Dar, ai sau n-ai dreptate, ştii că atenţia e îndreptată asupra noastră, fiindcă şi noi ne-o îndreptăm asupra tuturor şi nu mi-ar fi plăcut să ne dăm în spectacol faţă de rege şi de contesa lui.

[1] Aluzie la *Vechiul Testament, Facerea.*

A doua zi după această discuție, Holk nu era de serviciu și intenționa să răspundă la tot felul de scrisori pe care le primise.

Avea în față toată corespondența din ultimele două săptămîni, printre care și scrisori de la contesă. Le parcurse, ceea ce nu-i luă prea mult timp, fiindcă nu erau prea numeroase, și la urmă citi ultima telegramă prin care se scuza că nu-i scrisese de patru zile. Asta era totul și pe cît de neînsemnate erau ca număr, pe atît de neînsemnat era și conținutul lor. Îl cuprinse supărarea, fiindcă evita cu prudență să se întrebe cine era, de fapt, vinovat. Își spunea numai, și pe bună dreptate, că înainte situația era cu totul alta. Înainte, da, chiar ultima oară cînd venise la Copenhaga, scrisorile lor erau adevărate scrisori de dragoste, în ele pomenindu-se de fiecare dată de marea afecțiune pe care, în ciuda diferențelor de opinii, o nutreau încă din tinerețe unul pentru altul. Acum însă erau reci, lipsite de orice duioșie, pînă și din încercarea de a glumi răzbătea amărăciunea și ironia, așa că nu-i făceau nici o plăcere. Da, așa stăteau lucrurile, și totuși, trebuia să scrie. Dar ce ? Își mai chinuia încă mintea cînd apăru doamna Hansen și îi dădu scrisorile pe care tocmai le adusese poștașul. Două erau din oraș, de la Copenhaga, a treia, scrisă de mîna Christinei, nu avea formatul obișnuit, și ștampila poștală nu era din Glücksburg, ci din Hamburg. O clipă Holk fu surprins, dar ghici cum stăteau lucrurile încă înainte de a deschide plicul. „Desigur, Christine îi duce pe copii la pension." Așa era, într-adevăr, și iată ce scria :

„*Hamburg*, Streits Hotel, 14 octombrie 59

Dragă Holk, cred că ai primit telegrama mea în care mă scuzam că nu ți-am scris de mai multe zile. Acum îți dai seama chiar după stampila poștală care a fost cauza tăcerii mele : m-am pregătit de drum și, cu tot ajutorul pe care mi l-a dat draga mea Dobschütz, cu toate că am redus totul la strictul necesar, am avut de lucru pînă peste cap. Pînă la Schleswig ne-am dus cu trăsura, apoi am luat trenul și de azi la prînz sîntem aici, la Streits Hotel, de

care ne leagă atîtea amintiri plăcute. Dacă mai ţii la aceste amintiri ! Am luat o cameră la etajul doi, spre bazin, de unde se văd şi punţile şi pavilionul, iar către seară m-am aşezat la fereastră şi am privit frumosul peisaj cu emoţie, ca odinioară. Numai Asta era cu mine, Axel plecase în oraş ; a vrut să se ducă cu Strehlke, care ne-a însoţit pînă aici, întîi în Uhlenhorst[1], apoi la Rainvilles[2] şi de acolo la Ottensen[3] să vadă mormîntul Metei Klopstock[4]. I-am îngăduit bucuroasă fiindcă ştiu că astfel de momente rămîn şi fac viaţa mai bogată. Şi acum cred că a sosit timpul să-ţi spun ce hotărîri am luat în privinţa copiilor, după ce am mai discutat o dată totul amănunţit. Şi Alfred a fost de acord, cu toate că nu socoteşte problema importantă. Asta se duce, firește, la Gnadenfrei. Că nu se putea ceva mai potrivit, cred că ai ajuns şi tu să-ţi dai seama. Acolo am trăit o perioadă frumoasă din viaţa mea, nu zic cea mai frumoasă (tu ştii care a fost cea mai frumoasă) şi îi doresc şi fiicei mele aceeaşi soartă demnă de invidiat, aceeaşi tinereţe armonioasă. În ceea ce-l priveşte pe Axel, m-am hotărît, la sfatul lui Schwarzkoppen, să-l dau la Institutul pedagogic din Bunzlau. Are un renume foarte bun şi principii riguroase, cu nimic mai prejos decît cele ale institutelor din Thuringia, numai că e mai puţin riguros cînd nu e vorba de principii. Strehlke, care voia la început să plece la Malchin, se va duce acum la Mölln, la fratele lui, ca vicar ; în vacanţa mare mi-a promis să vină la noi ca oaspete şi să se ocupe de Axel. E un om cumsecade şi ar fi fost admirabil dacă înainte de a-şi fi terminat studiile la Berlin, n-ar fi fost la învăţătură la Jena, ci la Halle. Spiritul care domneşte la Jena şi influenţele lui nu pot fi niciodată complet înăbuşite. Altceva nu ştiu ce ţi-aş mai putea scrie despre copii. Poate amănuntul că m-a uimit şi m-a îndurerat o anumită bucurie a lor cînd s-a stabilit că vor părăsi casa părintească. Mi s-a părut că nu era vorba de dorinţa de nou, de

[1] Cartier din Hamburg.
[2] Restaurant de lux din Ottensen, în Hamburg-Altona.
[3] Astăzi cartier al oraşului Altona.
[4] Meta Klopstock (1728—1758), soţia scriitorului Friedrich Gottlieb Klopstock.

schimbare, firească la tineri, sau cel puțin nu numai de atît. Dar atunci despre ce era vorba ? Dragostea noastră a lăsat oare de dorit în unele privințe ? Sau erau dornici să scape de disputele dintre noi, la care au fost de atîtea ori martori ? Ah, dragă Holk, aș fi evitat bucuroasă aceste dispute, dar îmi era cu neputință și atunci am ales dintre două rele pe cel pe care l-am socotit mai mic. Poate că am pierdut prin asta, dar am făcut ce mi-a dictat conștiința și am convingerea că nu te îndoiești de cuvintele mele. Călătoria n-o să dureze mai mult de cinci, șase zile, prin 20 sper să fiu iar acasă, la Holkenäs, unde între timp conduce gospodăria buna mea Dobschütz. Asigur-o pe principesă, care-și amintește cu atîta bunăvoință de mine, de devotamentul meu și salută-i din partea mea pe Pentz și pe domnișoara v. Rosenberg, deși recunosc că nu se bucură de simpatia mea. Mie nu-mi plac liberalismele. Abia aștept Anul Nou, cînd sper să te văd. Poate vii chiar din ajun. Aș dori ca aceasta să fie ultima perioadă pe care o petreci la Copenhaga, cel puțin în *această* funcție pe care o deții în capitală. La ce bun aceste servituți, cînd poți să fii liber ? Cu toată dragostea

a ta Christine."

După ce citi scrisoarea, Holk fu cuprins de un fel de sentimentalism. Răzbătea atîta dragoste din ea, încît simțea cum reînvie parcă timpurile dinainte, fericirea dinainte. Totuși Christine era cea mai bună. Ce însemna pe lîngă ea frumoasa Brigitte ? Da, ce însemna pe lîngă ea chiar Ebba ? Ebba era ca o rachetă pe care o urmărești exclamînd cu uimire „ah" atîta vreme cît se înalță, apoi nu mai știi de ea, în fond nu era decît un foc de artificii, numai iscusință ; Christine în schimb era simplă ca lumina zilei. Stăpînit de acest sentiment, Holk reciti scrisoarea. Dar toate impresiile plăcute i se risipiră din nou, acum distingea numai sau în cea mai mare măsură tonul voluntar. Și îi veniră din nou în minte gîndurile vînturate de sute de ori : „Oh, femeile astea virtuoase ; mereu superioare, mereu în slujba adevărului. Poate că sînt sincere. Dar fără intenția de a înșela, se înșală singure, certă nu rămîne decît grozăvia perfecțiunii lor."

Capitolul 19

Trecuseră patru săptămîni de atunci, era pe la jumătatea lui noiembrie. Holk se familiarizase cu viaţa din Copenhaga, lua parte la bîrfelile de mai mare sau mai mică anvergură din oraş şi se gîndea uneori, oarecum neliniştit, că peste alte şase săptămîni îl aşteaptă din nou viaţa monotonă de la Holkenäs. Scrisorile pe care le primea de acolo nu erau de natură să-i schimbe gîndurile ; de cînd se întorsese din călătorie, Christine scria, ce-i drept, regulat şi renunţase chiar la orice observaţii supărătoare ; dar se mai simţea încă o anumită răceală şi mai ales tonul doctrinar, care îi era propriu. Şi tocmai acest ton ce sugera infailibilitatea îl revolta întotdeauna pe Holk. Christine avea doar certitudini ; dar ce era cert pe lumea asta ? Nimic, absolut nimic, fiecare convorbire cu principesa sau chiar cu Ebba îi confirma această părere. Totul se schimba odată cu vremurile, totul depindea de părerea generală ; morala, dogma, gustul, toate oscilau, numai pentru Christine toate problemele erau rezolvate, numai Christine ştia precis că teoria predestinării [1] era falsă, că trebuia respinsă şi că modul în care se face împărtăşania [2] la calviniştі e un „afront" ; ea ştia cu aceeaşi precizie care cărţi trebuie citite şi care nu, care oameni şi care principii trebuie să ne preocupe şi care nu, şi mai presus de orice ştia ce soluţii să dea în problemele de educaţie. Doamne, ce înţeleaptă era ! Iar cînd se întîmpla să recunoască vreodată că nu ştie ceva, lăsa impresia că spune : dar asemenea lucruri nici nu trebuie să le ştii.

Astfel de gînduri îi treceau prin minte lui Holk cînd şedea dimineaţa la fereastră şi privea jos în Dronningens-Tvergade care, oricît de liniştită era, tot se dovedea mai animată decît şoseaua pustie dintre castelul Holkenäs şi satul Holkeby, din vale. Şi în timp ce se gîndea şi cugeta, se auzea bătînd în uşă şi intra văduva Hansen,

[1] Teoria calvinistă despre predestinare, care se referă mai ales la mîntuirea şi osîndirea sufletului după moarte.

[2] Spre deosebire de luterani, reformaţii nu văd în împărtăşanie o transformare reală a pîinii şi vinului în trupul şi sîngele lui Cristos, ci una simbolică.

sau chiar frumoasa Brigitte, ca să strîngă masa după micul dejun ; dacă apărea vorbăreața de văduvă, era numai urechi la tot ce-i spunea, iar dacă apărea tăcuta Brigitte, era numai ochi, furat cu totul de înfățișarea ei. Exista ceva în relațiile acestea cu ele care, în ciuda faptului că nici una, și mai cu seamă Brigitte, nu era cîtuși de puțin interesantă, încă îi mai stîrnea curiozitatea lui Holk, deși se lămurise de mult în privința lor și nu mai putea fi vorba de nici un mister. De împăratul Siamului era încă nesigur, în schimb de „funcționarul de la siguranță" era din ce în ce mai sigur. Totul se prezenta așa cum spusese Pentz, totuși aparențele erau păstrate, ca și micile atenții pe care amîndouă se pricepeau de minune să le facă potrivit gustului lui Holk. De aceea aștepta el cu oarecare plăcere întîlnirea de dimineață cu mama și fiica, mai ales de cînd simțise că această întîlnire încetase să mai prezinte vreo primejdie în ceea ce-l privea. Oare să fi știut din ce pricină încetase, de fapt, orice primejdie ? Poate că el nu-și dădea bine seama, dar alții n-aveau nici o îndoială că pricina era Ebba.

Între timp, în politică toate își urmau liniștit cursul. Abia la începutul lui decembrie avea să se dea un nou atac, iar principesa era de părere ca de data aceasta să se cedeze în fața atacului, fiindcă așa era mai inteligent ; abia în clipa cînd va cădea Hall va vedea țara ce a pierdut. Curtea prințului se ralie, firește, acestei păreri și Holk era tocmai pe punctul de a-i scrie Christinei în acest sens și a-i explica ce om de stat important este Hall, cînd intră Pentz.

— Ei, Pentz, care-i cauza că am atît de dimineață onoarea...

— O veste importantă.

— A murit Louis-Napoléon [1] ?

— Mai importantă.

— Atunci o fi ars Tivoli sau poate că Nielsen are guturai.

— Cam așa ceva ; plecăm mîine la Frederiksborg.

— Plecăm ? Cine pleacă ?

[1] Ludovic-Napoleon (1808—1873), între 1852 și 1871 împărat al Franței. S-au comis împotriva lui două atentate în 1855 și unul în 1858, dar toate au eșuat.

— Principesa şi toţi cei din jurul ei.

— Şi chiar mîine ?

— Da. Principesei nu-i plac lucrurile făcute pe jumătate cînd are vreo intenţie, planul şi executarea trebuie, pe cît posibil, să se înfăptuiască deodată. Recunosc că aş fi preferat să rămîn aici. Dumneata nu cunoşti încă Frederiksborg fiindcă te-ai supus uimitor de multă vreme obligaţiei ce-i revine unui şambelan danez de a *nu* cunoaşte castelele daneze. Şi fiindcă nu-l cunoşti încă ai să reziști acolo trei zile sau, dacă te apuci să studiezi toate vechiturile alea, de la portretele personajelor cu peruci pînă la pietrele runice, să zicem trei săptămîni. Căci sînt multe de văzut de felul acesta : un pieptene de fildeş al lui Thyra Danebod [1], un moţ de păr *à la chinoise* al lui Gorm cel bătrîn [2] şi o măsea de formă ciudată în jurul căreia există o dispută între oamenii de ştiinţă, unii susţinînd că e a regelui Harald Dinte-Albastru [3], alţii a unui vier din epoca aluvială. Eu sînt pentru prima ipoteză. Fiindcă ce înseamnă un vier ? Nu reprezintă nimic, chiar dacă ai în vedere numai însemnarea istorică din catalog, care e întotdeauna lucrul principal, fiindcă despre un vier nu se poate spune de obicei decît foarte puţin, pe cîtă vreme despre un rege al mărilor, în mare măsură legendar, se poate spune foarte mult. Sînt aproape sigur că te interesează asemenea lucruri, apoi ca genealogist vei putea stabili gradul de rudenie dintre Harald Dinte-Albastru şi Ragnar Lodbrock sau poate chiar dintre el şi Rolf Krake [4]. Aşadar, Holk, dumneata nu ai de ce te plînge, mie îmi plac însă mai mult Lucile Grahn [5], „Vincent“ şi, la nevoie, chiar şi o banală pantomimă cu paiaţe.

— Cred, rîse Holk.

[1,2] Gorm Grimme (m. 936) era considerat înainte vreme primul rege al danezilor. Regina Thyra (numită Thyra Danebod, ceea ce înseamnă nădejdea danezilor) a fost soţia regelui Gorm.

[3] Fiul lui Gorm Grimme, rege al Danemarcei din 936 pînă în 986.

[4] Rege legendar al danezilor de pe vremea cînd erau încă păgîni.

[5] Lucile Grahn (1825—1907), dansatoare daneză ; a apărut pe scena multor teatre celebre din Europa.

— Rîzi, Holk, dar o să vedem noi mai tîrziu. Vorbeam mai înainte de trei săptămîni ; da, trei săptămîni s-ar putea să mai meargă, dar şase, mai bine zis aproape şapte — că principesa nu renunţă nici la o oră măcar, nu crede că a venit noul an, dacă nu-l înmormîntează la Frederiksborg pe cel vechi —, şapte săptămîni, zic, cred că vor fi pentru dumneata prea mult, deşi pastorul Schleppegrell e un om de caracter, iar cumnatul său, doctorul Bie, un tip nostim. Te rog să nu mă înţelegi greşit, ştiu bine ce va să zică, în anumite împrejurări, un om de caracter şi mai cu seamă un tip nostim, dar pentru şapte săptămîni e totuşi prea puţin. Şi-apoi, cînd nu ninge, plouă şi cînd nici nu ninge şi nici nu plouă, e furtună. Am auzit în viaţa mea multe giruete scîrţîind şi multe streşini şi paratrăsnete zuruind, dar ca la Frederiksborg nu zuruie nicăieri în lume. Şi, dacă ai noroc, mai bîntuie şi fantomele, dacă nu-i o principesă moartă, atunci e o cameristă vie sau o doamnă de onoare cu ochi albaştri, sfredelitori...

— Ah, Pentz, despre orice ai vorbi, trebuie să spui o răutate şi despre biata domnişoară. Fiindcă, desigur, doamna de onoare cu ochi sfredelitori nu poate fi decît domnişoara von Rosenberg. Dacă n-ai avea şaizeci şi cinci de ani, şi dacă n-aş şti că tinzi către alte idealuri, aş crede că eşti îndrăgostit de ea.

— O las în seama altora.

— A lui Erichsen ?

— Firește, a lui Erichsen, zise Pentz şi rîse din toată inima.

A doua zi, chiar la prînz, două trăsuri traseră în faţa palatului principesei ai cărei servitori plecaseră de o oră, împreună cu bagajele, ca să ia trenul de Helsingör. În trăsuri se aşezară ca la întoarcerea de la Ermitage ; în prima, principesa cu doamnele Schimmelmann şi Ebba, într-a doua, domnii. Era o zi întunecată, pe cer se tîrau nori mari, cenuşii. Dar reflexele aruncate de aceşti nori făceau să reiasă mai bine farmecul peisajului şi cam la jumătatea drumului, cînd trecură pe lîngă malul lacului Fure, Ebba se ridică în picioare şi privi cu nesaţ oglinda uşor ondulată a apei de culoarea oţelului, pe care pescă-

ruşii ce zburau de cealaltă parte aproape o atingeau cu aripile. Pe mal, pînă departe în apă, creştea stuf des, numai ici-colo se vedea cîte o salcie ale cărei ramuri desfrunzite atîrnau aproape pînă la pămînt. De partea cealaltă a lacului se întindea însă o fîşie de pădure peste vîrfurile căreia se ităa un turn de biserică. Şi era o linişte adîncă pe care o risipea doar cîte un foc de puşcă tras în pădure sau duduitul trenului cînd trecea, căci linia ferată se afla la numai o mie de paşi depărtare.

Ebba făcea pentru prima oară acest drum.

— Nu cunosc părţile dinspre sud, spuse ea, dar nu pot fi mai frumoase decît acestea. Totul pare atît de misterios, de parcă fiecare palmă de pămînt ar ascunde o întîmplare sau o taină. Totul face impresia unui loc de sacrificiu din trecut sau poate şi din prezent, iar norii, cît de grotesc se mişcă pe cer — parcă ar şti de toate acestea.

Principesa rîse.

— Ce domnişoară romantică am pe lîngă mine ! Cine ar fi crezut ; buna mea Ebba, cu înclinaţii demne de Ossian [1] ! Sau, ca să mă pretez la un joc de cuvinte, Ebba mea în căutarea *Eddei* [2].

Ebba zîmbi, fiindcă probabil i se părea şi ei cam ciudată această postură romantică, dar principesa continuă :

— Şi asta numai fiindcă a văzut acest lac Fure, care de fapt nu e decît un lac ca alte o sută de lacuri ; ce o să se întîmple cînd vom ajunge la Frederiksborg, la ţinta călătoriei noastre, cînd vom avea lacul Esrom, la dreapta şi lacul Arre, la stînga, imensul lac Arre care e legat de Kattegat şi de mare ? Şi nici nu îngheaţă decît la strîmtori şi în golfuri. Dar ce vorbesc eu de lacuri, înainte de toate e castelul, dragul, vechiul meu castel Frederiksborg, cu frontoanele şi cu turnurile lui, cu sutele lui de minunăţii la fiecare boltă şi capitel. Şi, pe cînd alte castele n-au

[1] Ossian (sec. III e.n.), bard celt. Poetul scoţian James Macpherson a publicat în 1760 nişte pretinse traduceri din poezia acestuia. Opera lui, care se inspiră din vechi motive ale poeziei populare, a avut o mare înrîurire asupra literaturii germane.

[2] Nume sub care sînt cunoscute două culegeri din literatura islandeză veche, cuprinzînd cîntece pe teme din mitologia nordică.

decît un simplu jgheab, la Frederiksborg streașina iese zece picioare în afară și la capătul ei e un bazilisc cu trei vergele de fier înfipte în gura lui căscată și prin vergelele acelea de fier țîșnește apa și cade în curte. Iar cînd se schimbă vremea și luna plină, luminînd puternic, stă sus pe cer și totul e cufundat într-o tăcere înfricoșătoare, cînd fiara infernală te pironește cu privirile din toate ungherele și ieșindurile, de parcă abia ar aștepta să se repeadă, atunci te trec fiori de groază. Dar tocmai fiorii ăștia mă fac să-mi fie atît de drag castelul.

— Credeam că Frederiksborg e un „castel pașnic", fără fantome, fără stafii, fiindcă aici n-a curs sînge, n-au fost omoruri și poate că, de fapt, nu s-au săvîrșit nici prea mari greșeli sau păcate.

— Ei, nădăjduiești de la frumosul meu Frederiksborg mai mult decît îți poate da. Că n-a curs sînge, că n-au fost omoruri, s-ar putea. Dar să nu fi fost nici greșeli, nici păcate ! Draga mea Ebba, ce poate să fiinţeze două sute de ani fără greșeală și păcat ! În momentul acesta nu-mi amintesc de nimic care să fi stîrnit groază și lacrimi, dar fii sigură că greșeli și păcate au fost.

— Aproape că mi-aș permite să vă contrazic, înălțimea-voastră, zise contesa Schimmelmann. Cred că Ebba are dreptate cînd spune că e un castel pașnic. Dragul nostru Frederiksborg nu e, de fapt, decît un muzeu și un muzeu, după părerea mea, e întotdeauna cel mai nevinovat...

— ...lucru de pe lume, rîse principesa. Da, așa se spune, și este, de obicei. Dar există și excepții. Altarul, sacristia, mormîntul și firește și muzeul — toate pot fi profanate, toate au cunoscut sacrilegii. Și-apoi se mai pune problema *ce anume* adăpostește și expune un muzeu. Uneori am văzut lucruri bizare despre care n-aș putea spune că sînt nevinovate. În cel mai bun caz le-aș socoti destul de sumbre și triste. Cînd eram principesă tînără, am fost o dată la Londra și am văzut acolo securea cu care a fost ucisă Anna Bulen [1]. Era tot într-un muzeu, desigur în *Tower* [2], dar n-are a face ; muzeul e muzeu.

[1] Anna Boleyn (1507—1536), a doua soție a lui Henric al VIII-lea al Angliei, mama viitoarei regine Elizabeth.

[2] Turnul Londrei.

Totuşi să n-o scîrbîm pe draga noastră Ebba de cel mai frumos castel al nostru, cel mai frumos şi cel mai aproape de inima mea, fiindcă m-am bucurat întotdeauna în el, de-a lungul anilor, de zile plăcute. Dealtfel, oricum ar fi, înfiorător şi bîntuit de fantome sau nu, tu, dragă Ebba, vei fi cel puţin în siguranţă, fiindcă am hotărît să locuieşti în turn.

— În turn ?

— Fireşte, în turn, dar nu într-un turn cu şerpi. Fiindcă sub tine va locui o slujnică suedeză, iar deasupra ta Holk. Cred că asta te mai linişteşte. În fiecare dimineaţă cînd te vei duce la fereastra turnului, vei avea o privelişte minunată, se vede marea, oraşul, curtea castelului şi tot ce-l împrejmuieşte, şi dacă va fi după gîndul meu, te vei bucura de clipe fericite în închisoarea ta... Ştiu şi ce am să-ţi dau în dar de Crăciun.

. În timp ce vorbeau lăsaseră mult în urmă cotul de nord-est al lacului Fure şi, străbătînd acum şoseaua ce se întindea aproape în linie dreaptă, printre scoruşi în care se mai vedeau ici-colo mănunchiuri de fructe roşii, se apropiau tot mai mult de ţinta călătoriei : castelul Frederiksborg. La început, fireşte, nu se văzu castelul, ci orăşelul Hilleröd, care se afla înainte de castel, şi cînd se apropiară bine de el, cînd ajunseră între mori şi hambare, începu să fulguiască. Dar o briză ce se porni deodată alungă ninsoarea, iar cînd trăsura principesei se îndreptă în sus, spre piaţa orăşelului, se înseninâ deodată, se văzu o fîşie de cer albastru şi mai jos de ea un amurg palid. Pe fundalul acestui amurg, se profila înalt, cu multe turnuri, castelul Frederiksborg şi se oglindea plin de taine, ca în basme, în micul lac din faţa lui, care îl despărţea de orăşel. În spatele castelului era parcul ai cărui platani măreţi înaintau pe laturile din dreapta şi din stînga, pînă la lac, răspîndind pe suprafaţa lui liniştită o mulţime de frunze scuturate de vînt. Între timp sosi şi a doua trăsură şi Holk, care, prevăzător, preferase să se aşeze lîngă vizitiu, fiindcă în călătoriile la ţară totul ţi-e permis, sări de pe capră, se apropie de portieră şi-i spuse alteţei-sale cît de idilic-rurală i se părea piaţa aceea şi ce frumos se vedea castelul, cuvinte care era limpede că îi făcură plă-

cere principesei şi că i-ar fi răspuns fără îndoială cu multă bunăvoinţă, dacă nu s-ar fi apropiat în clipa aceea un alt domn, venind dinspre una din casele foarte apropiate de piaţă. Era pastorul Schleppegrell din Hilleröd, un om falnic, de vreo cincizeci de ani, care părea şi mai falnic, din pricina hainei lui lungi de pastor. Îi sărută mîna principesei, dar mai mult ca un cavaler decît cu devoţiune şi îşi exprimă bucuria de a o revedea pe protectoarea lui.

— Ştii că fără dumneata nu merge, spuse principesa, şi am poruncit vizitiului să oprească aici în piaţa aceasta a dumitale, unde tot mai e un curent cumplit (căci iar bate vîntul din toate patru părţile), ca să fiu sigură că-mi vei face o vizită, şi anume chiar în seara aceasta... Dar am uitat să vă fac cunoştinţă, domnilor, pastorul Schleppegrell, contele Holk...

Amîndoi se înclinară.

— Şi, te rog, dragă pastore, să te înarmezi cu răbdare şi cu bună dispoziţie. Contele Holk e genealogist, aşadar într-o oarecare măsură istoric şi, ţinînd seama de acest fapt, ca şi de acela că se pricepe de minune să pună întrebări, îţi va oferi prilejul să duci o discuţie savantă. Fiindcă nu-i discuţie mai plăcută decît cînd eşti întrebat şi poţi să răspunzi. Apoi, după cum ştii, eu însămi sînt curioasă din fire ; nimic mai potrivit pentru plăcerea mea de a pune întrebări. Şi te rog să vii şi cu soţia dumitale. La Hilleröd şi la Frederiksborg nu-mi prieşte ceaiul dacă nu e servit de prietena mea de la casa parohială. Da, Ebba, aşa este, trebuie să te împaci cu gîndul acesta şi să nu fii geloasă. Dar văd că iar m-am făcut vinovată de un păcat prin omisiune : pastorul Schleppegrell, domnişoara Ebba von Rosenberg.

Pastorul o salută pe domnişoară şi făgădui nu numai că va veni, dar că o va aduce şi pe soţia sa. Îndată după aceea părăsiră piaţa şi se îndreptară spre castel ; la invitaţia principesei, Holk se aşezase, pentru bucata de drum ce mai rămăsese, pe bancheta din spatele vizitiului, alături de Ebba, în faţa contesei Schimmelmann, şi se simţea destul de încurajat pentru a încerca să ducă o conversaţie.

— Pastorul Schleppegrell are o înfăţişare impunătoare, dar în acelaşi timp şi o blîndeţe care îl face mai puţin impunător. Puţini oameni am văzut vorbind cu

atîta calm și siguranță cu o principesă. E democrat ? Sau *dissenter-general* [1] ?

— Nu, rîse principesa. Schleppegrell nu e *dissenter-general*, dar e fratele unui adevărat general, fratele generalului Schleppegrell, care a căzut la Idstedt. Poate că tocmai la timp. Fiindcă a preluat de Meza comanda.

— Ah, făcu Holk, va să zică de aceea.

— Nu, dragă Holk, *nu* de aceea, din păcate trebuie să te mai contrazic o dată. Ceea ce numești dumneata „siguranța lui" are cu totul alt temei. A venit la Curte cînd avea douăzeci de ani, ca profesor, profesor de religie al mai multor tinere principese și restul ți-l poți închipui. A văzut prea multe principese tinere ca să-l mai impresioneze una bătrînă. Dealtfel, îi sîntem foarte recunoscători pentru rezerva sa înțeleaptă, fiindcă de trei ori ar fi putut, dacă ar fi vrut, să facă acum parte din familia noastră. Schleppegrell a fost întotdeauna foarte la locul lui. Totuși n-aș îndrăzni să le aduc o vină prea mare principeselor de atunci. A fost într-adevăr un om foarte frumos și totodată un bun creștin, care îndepărta de la el păcatul. Atunci, cum să-i reziști ?

Holk se amuză. Ebba de asemenea, chiar pe fața contesei Schimmelmann flutură un surîs. Se vedea că principesa era foarte bine dispusă, ceea ce era un semn bun pentru zilele viitoare. Și în timp ce stăteau așa de vorbă, trăsura trecu peste cîteva poduri înguste, intră în curtea castelului și opri îndată în fața portalului.

Capitolul 20

Servitorii așteptau cu felinare și, cînd principesa începu să urce scara largă, ce se bifurca de la primul palier, îi ieșiră înainte ca să o conducă în încăperile ei, nu prea numeroase, din aripa de mijloc a castelului, străjuită de două turnuri. Aceste turnuri se ridicau în două unghiuri foarte

[1] Dizident (engl.); numiți și nonconformiști sau independenți (persoane care nu țin nici de biserica de stat, nici de cea romano-catolică).

ascuțite, formate de aripile laterale, care în partea din față erau legate între ele și de o colonadă.

La primul palier, principesa, astmatică și obosită, se așează o clipă pe o canapea mică, rococo, special pusă acolo, și îi lăsă pe domnii și doamnele din suita ei să se retragă, poftindu-i să se instaleze cît se va putea mai comod în camerele lor din turn. Adăugă apoi, adresîndu-i-se cu abilitate lui Holk, că la șapte, ca de obicei, se va servi ceaiul ; pastorul Schleppegrell și soția lui aveau să vină oricum ceva mai devreme ca să-i spună ultimele noutăți din Hilleröd, ceea ce îi făcea o mare plăcere ; întîmplările din orașele mici erau întotdeauna cele mai interesante, te făceau să rîzi cu poftă, și, la bătrînețe, să rîzi de dragii tăi semeni era aproape cea mai mare plăcere pe care puteai să o ai. După aceste binevoitoare cuvinte, se despărțiră și peste o jumătate de oră cine ar fi trecut prin curte și-ar fi putut da bine seama ce cameră ocupă fiecare nou-venit. În *corps de logis* [1], la etajul întîi, unde locuia principesa, se vedeau doar două ferestre gotice, înalte, slab luminate, pe cînd turnurile din lături erau luminate puternic pînă sus. În general, se respectaseră dispozițiile date de la început de principesă : jos locuiau cameristele, la primul etaj, doamnele de onoare, Pentz și Erichsen, deasupra camerei ocupate de contesa Schimmelmann, iar Holk, deasupra celei unde stătea Ebba.

Se apropia ora șapte ; orologiul castelului bătea șase și jumătate cînd soții Schleppegrell, dinaintea cărora mergea o servitoare cu un felinar, veneau dinspre Hilleröd către castel. Puțin după aceea se pregăti și Holk să se ducă la ceai. Jos, pe coridorul turnului din dreapta, unde locuia, o întîlni pe camerista și aproape prietena Ebbei, pe Karin, o suedeză din Stockholm, de la care află că domnișoara se și dusese la principesă. Drumul pînă la jumătatea fațadei clădirii principale era scurt, peste un minut Holk și urcase scările și intra într-o încăpere înaltă care, cît timp principesa locuia la Frederiksborg, îi slujea de salon și de cameră de primire. Încăperea avea pereți înguști spre curtea castelului și spre parc, totuși era mare, fiindcă ce lipsea în lățime se adăugase în adîncime. În mijlocul unuia

[1] Clădirea principală (franc.).

dintre pereții lungi se afla un șemineu înalt, în stil *renaissance*, iar deasupra acestuia, depășind mărimea naturală, un portret al regelui Christian al IV-lea[1], căruia îi fusese foarte drag castelul Frederiksborg și dintre toate încăperile o preferase pe aceasta, întocmai ca principesa, acum. În stînga șemineului se aflau coșuri pline, unele cu bucăți mari de lemn, altele, cu conuri de brad și crengi de ienupăr, în dreapta, în afară de un vătrai enorm, se mai găseau cîteva torțe de rășină al căror rost era să lumineze, seara tîrziu, cînd plecau oaspeții, coridoarele întunecoase. Ornamentele din încăpere, ca și ea însăși dealtfel, mai erau încă în parte medievale ; deasupra lambriurilor, în afară de portretul regelui Christian de deasupra șemineului, se vedeau tablouri mari, înnegrite de vreme. În fund, departe, era o masă lungă ca o tejghea ; obișnuitele jilțuri lipseau, în locul lor fuseseră așezate în jurul focului cîteva fotolii moderne.

Holk înaintă spre principesă, se înclină și îi spuse ce frumoasă i se părea sala, adăugînd că acolo s-ar putea sărbători de minune solstițiul de iarnă, că erau la îndemînă nu numai făclii de rășină, ci și conuri de brad, și ienupăr. Principesa îi răspunse că și plănuiește o astfel de serbare ; Crăciunul la Frederiksborg era pentru ea cea mai frumoasă zi a anului, apoi după ce mai adăugă cîteva cuvinte și anunță că a doua zi vor avea un fel de preludiu al sărbătoririi solstițiului de iarnă, o invită pe doamna pastor Schleppegrell să ia loc lîngă ea. Soția pastorului era o femeie scundă, grasă, cu bonetă neagră pe cap și obraji roșii, într-adevăr foarte puțin arătoasă, dar fără să-i pese de acest lucru, fiindcă făcea parte din categoria oamenilor fericiți, care nu sînt preocupați de ei înșiși sau cel puțin de înfățișarea lor. Ebba, intuind-o imediat, simți că îi e simpatică.

— Nu vă vine greu, dragă doamnă pastor, i se adresă ea, să stați o seară întreagă departe de copiii dumneavoastră ?

— Nu am copii, spuse nevasta pastorului, rîzînd din toată inima, încît principesa întrebă despre ce este vorba.

[1] Christian al IV-lea (1577—1648), rege al Danemarcei și Norvegiei.

Se stîrni un rîs general, la care a trebuit să se asocieze pînă la urmă şi Schleppegrell, deşi era cam jenat, fiindcă ridicolul îl atingea în primul rînd pe el. Dîndu-şi seama, Holk socoti de datoria lui să schimbe subiectul discuţiei, aşa că se referi într-o doară, ca din întîmplare, la portretul de deasupra şemineului.

— Văd că e regele Christian (unde nu-l întîlneşti !), aşa că nu prezintă prea mare interes. Cu atît mai mult mă interesează însă de cine e pictat. Aş zice că de un spaniol, dacă aş şti că am avut vreodată la Copenhaga un pictor spaniol.

Schleppegrell dădu să răspundă, dar Ebba îi tăie vorba şi spuse :

— N-are rost, dacă ar fi să vorbim de artă şi tablouri, să începem cu un portret al regelui Christian, chiar dacă ar fi într-adevăr pictat de un spaniol, ceea ce mă îndoiesc, ca şi contele Holk cu care, cel puţin în probleme de artă, mă potrivesc în păreri. Să-l lăsăm aşadar pe nelipsitul rege. Eu aş vrea să ştiu mai degrabă cine sînt aceştia doi (şi arătă spre peretele din faţă), bătrînul cu barba ascuţită şi doamna aceea distinsă, cu glugă albă.

— Cel cu barba ascuţită e amiralul Herluf Trolle [1], cel de la care regele nostru Frederik al II-lea [2] a cumpărat castelul acesta sau l-a luat în schimb şi l-a numit apoi Frederiksborg, după numele său. Din vechiul castel n-a mai rămas piatră peste piatră, nimic altceva nu s-a luat de acolo decît aceste picturi din dreapta şi din stîngă, care preamăresc marea izbîndă cucerită în lupta pe mare dată la Öland, sub conducerea amiralului Herluf Trolle, şi odată cu aceste picturi, portretele de la mijloc, al lui Herluf Trolle şi al iubitei sale soţii Brigitte Goje care, datorită evlaviei ei protestante, a fost aproape mai preamărită decît soţul ei.

— Ceea ce, dacă a fost într-adevăr atît de evlavioasă, nu poate mira pe nimeni, spuse Pentz cu emfază. Fiindcă, după cîte ştiu, apariţiile cele mai populare sînt actriţele şi iubitele domnitorilor, şi îndată după ele vin evlavioasele, care uneori le-o iau chiar cu un pas înainte.

[1] Herluf Trolle (1516—1565), erou danez mort în lupta împotriva suedezilor.

[2] Frederik al II-lea (1534—1588), rege al Danemarcei.

— Da, uneori, rîse Ebba. Uneori, dar rar. Şi acum, domnule pastor Schleppegrell, spuneţi-ne ceva despre lupta aceea pe mare a lui Herluf Trolle. Mă tem că s-a dat împotriva compatrioţilor mei, suedezii, dar, cum deduc după costume, în orice caz în epoca prerosenbergiană, aşa că nu loveşte direct în patriotismul meu. Şi, în afară de asta, e vorba de o luptă pe mare. În luptele pe mare toţi se îneacă, şi prieteni şi duşmani, iar pe deasupra lor pluteşte un fum de pulbere, aşa că un plus sau un minus la capitolul morţi, ceea ce va să zică izbîndă sau înfrîngere, nu se poate niciodată stabili cu precizie. Cu atît mai mult acum şi aici, cînd pe lîngă praful de puşcă s-a aşternut şi întunecimea lăsată de cei trei sute de ani.

— Şi totuşi, spuse Holk, parcă s-ar vedea ceva, dacă am putea... dar, firește, cum să le luminezi ?

— Oh, uite aici, spuse principesa şi arătă spre locul unde erau făcliile. O să se facă puţin fum, dar nu-i nimic, de-abia o să fie iluzia mai mare, aşa că, dacă pastorul şi ciceronele nostru e astăzi bine dispus, după cum bănuiesc, vom retrăi şi noi lupta pe mare. Aşadar, Schleppegrell, pune-te pe treabă şi dă-ţi toată silinţa, gîndeşte-te că avem printre noi un istoric de talia lui Holk. Poate că reuşim să-l şi convertim de la credinţa în Schleswig-Holstein la credinţa în Danemarca.

Toţi fură de acord, Pentz aplaudă chiar uşor, cu două degete. Schleppegrell, care era, din pasiune, custodele tablourilor, luă aşadar o făclie mare, o aprinse şi se îndreptă cu ea spre jumătatea din stînga a şirului de tablouri, unde se zăreau în lumina mohorîtă, totuşi destul de puternică, pînzele a nenumărate corăbii, steaguri şi pavilioane, galioane aurite, creste înspumate de valuri, dar nimic nu sugera lupta şi fumul de pulbere.

— Asta în nici un caz nu poate să fie o luptă, zise Ebba.

— Nu, e doar pregătirea dinaintea ei. Lupta urmează, lupta e prezentată într-un tablou din partea cealaltă, la dreapta, lîngă Brigitte Goje.

— Ah, făcu Ebba. Înţeleg : e un diptic, lupta în două ipostaze, la început şi la sfîrşit. Bine, am să fiu numai ochi şi urechi. Dar, vă rog, cînd treceţi cu făclia prin dreptul corăbiei pe care o comandă Herluf Trolle să-i acordaţi

(sau să-mi acordați) o frîntură de secundă în plus, ca să-i pot face o reverență și să-mi întipăresc în minte chipul lui și în focul luptei.

— N-ai să ai norocul ăsta, Ebba, spuse principesa. Herluf Trolle e cufundat prea mult în fum de pulbere sau s-a scufundat în negura timpului, așa că trebuie să te mulțumești cu portretul lui obișnuit... Dar începe Schleppegrell, și vezi, păstrează măsura, nu vorbi nici prea pe scurt, încît să nu înțelegem nimic, și nici prea pe larg, încît să ne uităm îngroziți unul la altul. Holk e un cunoscător, dar, slavă Domnului, nu unul care să-l intimideze pe vorbitor ; el știe că arta e grea.

După aceste cuvinte ale înălțimii-sale, Schleppegrell se întoarse către cei adunați în jurul șemineului și spuse :

— Voi face așa cum poruncește altețea-voastră. Ceea ce se vede aici sau poate că nu se vede, zise arătînd spre a doua jumătate a tabloului mare asupra căruia nu cădeau nici măcar reflexele focului, ceea ce se vede aici este momentul hotărîtor în care „Makellos" a sărit în aer.

— „Makellos" ?

— Da, „Makellos". Era vasul amiral al Suediei care pe vremea aceea, deși avea un rege nebun (era pe timpul regelui Erich al XIV-lea[1]) era în culmea puterii. Și împotriva suedezilor, a flotei lor care era foarte puternică și mult mai numeroasă, care avea pe lîngă „Makellos" și alte nave mari, împotriva acestei flote suedeze, spun, au pornit ai noștri cu corăbiile, iar cel care-i comanda era marele nostru Herluf Trolle. Cînd au ieșit din golful Kjöge în largul mării, au pornit cu toată viteza spre Bornholm, unde presupunea Herluf Trolle că se află flota suedeză. Dar nu mai era acolo, ci în apropiere de Stralsund, sub comanda amiralului Jacob Bagge[2]. Și cum a prins de știre Jacob Bagge că vin danezii spre el a și ridicat ancora și a pornit de la Stralsund spre nord, ca să dea piept cu

[1] Erich al XIV-lea (1533—1574), rege al Suediei din 1560, a pus bazele predominației Suediei în Marea Baltică. Fiindcă, într-un acces de nebunie, a trimis la moarte mai mulți membri ai unei puternice familii de nobili, a intrat în conflict cu o mare parte a nobilimii suedeze ; în 1569 a fost detronat de Parlamentul din Stockholm și arestat ; mai tîrziu, fratele său Johan a poruncit să fie ucis.

[2] Jacob Bagge (1502—1577), amiral suedez.

dușmanul. Flotele s-au întîlnit nu departe de Öland și a început o luptă de trei zile cum nu s-a mai pomenit în Marea Baltică. Iar în a treia zi părea că victoria va reveni suedezilor. Atunci Herluf Trolle, a cărui corabie n-avea o poziție avantajoasă, l-a chemat pe viceamiralul lui, Otto Rud, și i-a ordonat, fie ce-o fi, să abordeze vasul „Makellos". Și Otto Rud a fost bucuros și a pornit spre dușman. Dar cum s-au aruncat cangele de abordare de pe corabia lui, care era mică, amiralul Jacob Bagge a și ridicat toate pînzele pentru ca „Makellos", plutind cu toată viteza, să tîrască pînă la flota suedeză corabia cea mică daneză agățată de el. Pentru Otto Rud situația era foarte grea, dar a continuat asaltul cu punțile de abordaj și cînd au ajuns cîțiva de ai noștri pe puntea suedezilor, a aruncat unul o ghiulea roșie în depozitul de arme, iar cînd focul care a izbucnit a ajuns la pulberărie, de-a sărit „Makellos" în aer, cu toți care erau pe el. Claus Flemming a preluat apoi comanda suedezilor și a dus înapoi la Stockholm restul flotei.

Urmă o scurtă pauză, apoi Holk zise :

— Adevăratul erou mi se pare că a fost însă Otto Rud. Dar să nu discutăm. Herluf Trolle trebuie să fi avut partea lui de merit. Aș vrea numai să știu ce s-a mai întîmplat cu el, care i-a fost sfîrșitul ?

— A avut un sfîrșit demn de el. A murit un an mai tîrziu din cauza unei răni cu care s-a ales într-o bătălie pe mare dată foarte aproape de coasta Pomeraniei. Rana în sine nu era mortală. Dar în războiul acela ciudat, toți care au fost răniți, mai greu sau mai ușor, au murit de pe urma rănilor. Cel puțin așa scrie în cărți.

Pentz pomeni de „ghiulele otrăvite", dar Ebba respinse această supoziție (Suedia nu era o țară de otrăvitori) și ceru, după atîtea eroisme, să afle mai bine cîte ceva despre Brigitte Goje care, cum spusese dealtfel pastorul Schleppegrell, fusese aproape mai slăvită decît eroul mărilor și soțul ei.

— Nu știu de ce trebuie să ne interesăm întotdeauna de bărbați și chiar de luptele lor pe mare ; istoria femeilor este adesea mult mai interesantă. Poate chiar și în acest caz. Ce a fost cu această Brigitte ?

— Era foarte frumoasă...

— Se pare că așa sînt toate care se numesc așa, spuse Ebba uitîndu-se la Holk. Dar frumusețea nu înseamnă mare lucru după ce ai murit...

— Și a devenit tocmai prin frumusețea ei, continuă Schleppegrell imperturbabil, reazemul noii credințe, așa că, după părerea unora, dacă n-ar fi fost Brigitte Goje, Danemarca ar fi rămas în bezna papistașă.

— Îngrozitor... Și cum s-a întîmplat, de fapt ?

— Era pe vremea vrajbelor ce se iscaseră din pricina credinței. Împotriva poporului nostru, care de pe atunci îmbrățișase noua credință, se ridicau nobilii danezi și înaltul cler, mai ales Joachim Rönnow, episcop de Roeskilde [1], care voia să înăbușe noua credință și să izgonească din țară preoții luterani mai mărunți și mai săraci, atîți cîți erau. Și atunci s-a înfățișat Brigitte Goje la episcop și a cerut îndurare pentru luteranii asupriți și încuviințarea de a rămîne în țară, iar episcopul, impresionat de frumusețea ei, și-a retras porunca, iar a doua zi, fiindcă atîta îi intrase în inimă și în suflet, s-a dus la Mogen Goje, tatăl ei, și i-a cerut mîna Brigittei, pe care voia s-o ia de nevastă.

— Nu-i cu putință, spuse principesa. Un episcop catolic !

Schleppegrell zîmbi.

— Poate că atîta voia și el să preia de la noua credință. Întocmai ca în Anglia [2]. În orice caz există relatări care se referă cu lux de amănunte la petirea frumoasei domnișoare, de parcă s-ar fi și ținut nunta.

— Și nu s-a ținut ?

— Nu, nu s-a mai ținut, iar Brigitte l-a luat în cele din urmă pe Herluf Trolle.

— Bine a făcut. Nu-i așa, Ebba ?

— Poate că da, înălțimea-voastră, sau poate că nu. Mie nu-mi plac, de fapt, episcopii, dar episcopii excepțio-

[1] Roeskilde sau Roskilde, din Zeelanda ; din secolul al X-lea pînă în secolul al XV-lea, reședință regală și episcopală.

[2] În 1534, Henric al VIII-lea (1491—1547), rege al Angliei, s-a numit cap al bisericii anglicane, după ce a fost excomunicat de Papa. Conflictul a fost determinat de refuzul Papei de a desface căsătoria regelui cu prima sa soție, Ecaterina de Aragon, și de a recunoaște căsătoria sa cu Anna Boleyn.

nali, cum ar fi acesta de Roeskilde, nu știu dacă nu fac parte dintr-o categorie superioară eroilor ce și-au dobîndit faima pe mare. Un episcop care vrea să se căsătorească nu-i numai impunător, cum se înțelege de la sine, dar și conciliant, ceea ce, după a mea părere, înseamnă rezolvarea aproape deplină a conflictelor religioase.

Entuziasmată, durdulia soție a pastorului se apropie de Ebba să-i șoptească o mică declarație de dragoste la ureche. Dar înainte de a apuca să o facă, interveni o schimbare ; pe o ușă laterală, scundă, aflată în fund de tot, se aduseră mese gata aranjate și cînd, îndată după aceea, sfeșnice cu două brațe și cu multe lumînări, au fost așezate pe ele, se lumină și cealaltă jumătate a încăperii, ceea ce avantajă considerabil nu numai sala și ansamblul ei, dar mai ales tabloul cel mare de pe peretele cu portrete intercalate.

Pentz făcu primul această constatare.

— Uite, Holk, cum zîmbește Brigitte Goje. Toate femeile care se numesc Brigitte au ceva straniu, chiar dacă sînt evlavioase.

Holk rîse. Trecuse vremea cînd o astfel de observație l-ar fi pus în încurcătură.

Capitolul 21

Au stat pînă la unsprezece noaptea, totuși Holk stărui pe lîngă soții Schleppegrell să-i însoțească o bucată de drum. Firește că aceștia au primit bucuroși. Abia cînd au ajuns în locul unde drumul o cotea pe lîngă lac și-a luat din nou rămas bun de la ei Holk, care, mai înainte, renunțase să o conducă pe Ebba, spre marea ei mirare, cedîndu-i locul lui Erichsen.

De la capătul lacului pînă înapoi la castel nu era departe. Totuși, destul de departe ca să îndreptățească mirarea lui Holk cînd, urcînd în turn, văzu că Erichsen mai discuta încă aprins cu Ebba în fața camerei ei. Desigur însă că mirarea lui nu dură mult, fiindcă era evident că domnișoara îl reținuse pe bietul baron pentru a-i atrage

lui Holk atenţia, într-un fel sau altul, că nu este obişnuită să fie neglijată de dragul nimănui, cu atît mai puţin de dragul tîrgoveţilor de Schleppegrell.

— Ah, iată-vă din nou, se întoarse ea către conte, cînd acesta dădu să treacă mai departe salutînd amabil, dar zîmbind. Da, Schleppegrell ăştia... Şi mai ales el! În tinereţe, după cum mi-a povestit principesa, cucerea cu capul lui de apostol, iar acum, la bătrîneţe, prin Herluf Trolle. N-aş putea zice că a făcut vreun progres.

Şi cu aceste cuvinte Ebba se înclină şi se retrase în camera ei unde o aştepta Karin.

Se făcuse ziuă ; — dimineaţa se revărsa luminoasă pe fereastră, atît cît poate fi de luminoasă o zi de noiembrie, dar peste noapte bîntuise ceasuri întregi o furtună puternică. Un vînt dinspre sud-est zgîlţîise cu furie paratrăsnetul ce se întindea de-a lungul turnului şi avea pe alocuri slăbite legăturile, făcîndu-l să zornăie, dar ceea ce-l supărase mai mult pe Holk fusese luna care, cu toată vijelia, bătea pînă la alcovul lui, deşi acesta se afla în fundul încăperii şi adînc încastrat în perete. Contele ar fi putut să scape de această privire înfricoşătoare dacă ar fi tras perdelele, dar i-ar fi fost şi mai neplăcut ; voia cel puţin să vadă *cine* era afară şi-i alunga somnul. Adormi tocmai către dimineaţă şi avu un somn neliniştit cu tot felul de vise înfricoşătoare. Sărise în aer cu vasul „Makellos", pe care se afla amiralul Jacob Bagge, iar cînd se agăţase de o bucată de catarg ca să se salveze, de partea cealaltă, răsărise din apă, întocmai ca o sirenă, Ebba, care-l smulsese de pe catarg, trăgîndu-l iar în mare. Apoi s-a trezit. Acum tocmai se gîndea la vis şi îşi spunea : „Ar fi în stare".

Se simţea foarte înclinat să depene mai departe acest gînd, dar nu putu să stăruie asupra lui fiindcă un grădinar bătrîn care, de fiecare dată cînd venea principesa la castel, era dimineaţa de serviciu la cele două turnuri, intră tocmai cu micul dejun şi se scuză, în timp ce aşeza masa, că întîrziase atît de mult. Domnişoara von Rosenberg îl şi certase, şi pe bună dreptate. Dar n-avea să se mai întîmple ; numai deocamdată nu erau chiar toate în ordine.

Totodată îi dădu imediat lui Holk ziarele care-i sosiseră şi o scrisoare.

Holk luă scrisoarea şi văzu că n-avea ştampila poştală.

— Da, nu are, zise grădinarul. N-a venit prin poştă. A trimis-o pastorul Schleppegrell. A trimis una şi pentru domnişoara.

Bătrînul plecă apoi.

— Ah, de la pastorul Schleppegrell ! zise Holk cînd rămase singur. Mă bucur, sînt curios ce îmi scrie.

Dar curiozitatea lui nu putea să fie prea mare, fiindcă puse scrisoarea deoparte şi abia după ce termină micul dejun, care era limpede că îi plăcuse, o luă iar în mînă şi se aşeză lîngă masa de scris într-un balansoar, dealtfel cam nepotrivit cu restul mobilei din cameră. Acolo o deschise şi citi :

„Preastimate domnule conte. Interesul pe care l-aţi arătat ieri cu atîta amabilitate dragului meu Herluf Trolle mă face să-mi iau permisiunea de a vă trimite un fragment de baladă în care e vorba despre el, tradus de mine din daneza veche. Cred că nu e necesar să fac apel la îngăduinţa dumneavoastră, fiindcă cine citeşte cu plăcere citeşte şi cu indulgenţă. — Pe la unsprezece intenţionăm, eu şi soţia mea, să vă luăm pe dumneavoastră şi pe domnişoara von Rosenberg, pe care am anunţat-o de asemenea, la o plimbare prin parc. Poate către Fredensborg. Firește că nu vom izbuti să facem decît o treime din drum, dar tocmai această primă treime e minunat de frumoasă şi poate în anotimpul acesta mai frumoasă ca oricînd. La douăsprezece vom fi înapoi pentru a ne prezenta punctual la principesă, preaslăvita noastră stăpînă şi a lua parte la *lunch*-ul ei festiv. Fiindcă o mică sărbătoare va fi fără îndoială.

Al dumneavoastră devotat Arvid Schleppegrell."

La scrisoare era alăturată o foaie de hîrtie roz cu versuri scrise de o mînă de femeie. „Ah, desigur, scrisul mărunţelei mele prietene, soţia pastorului. Se vede că e unul dintre oamenii aceia săritori, oricînd gata să facă un mic serviciu, că nu-mi închipui să fie ea însăşi pasionată

după Herluf Trolle. Dar oricum ar sta lucrurile, sînt curios să aflu mai întîi cum şi-a intitulat pastorul Schleppegrell fragmentul de baladă." Holk luă apoi iar hîrtia roz în mînă şi citi titlul, care suna : *Cum a fost înmormîntat dumnealui Herluf Trolle* [1]. „Îmi place, măcar ştii ce urmează", îşi zise Holk trăgînd balansoarul pînă aproape de fereastră, după care începu să citească :

„Solia plecată înainte sosi la cetate
În curtea castelului opri din cale,
În faţa casei îndoliate
Brigitte stătea în mijlocul femeilor sale."

Ah, aceasta-i Brigitte Goje, soţia lui cea evlavioasă, de care am auzit ieri ; evlavioasă şi frumoasă, stînca de care s-a izbit episcopul de Roeskilde. Dar să vedem ce ne mai spune Schleppegrell şi balada lui despre ea.

„Primi solia în tăcutul ocol,
Dreaptă, neînfrîntă o primi :
Atunci păşi în faţă primul sol
(Cel ce giulgiul ducea) şi astfel vorbi :

«Să îţi dăm de ştire, ne-am spus,
Înainte de a porni noi înşine pe acest drum.
Rămăşiţele lui pămînteşti le-am adus,
Sufletul lui e liber acum.

Pe coasta Pomeraniei, lîngă Pudagla-Golm
Pentru a smulge biruinţa s-a aruncat în luptă grea
Şi a căzut. Stăpînă de la Herlufsholm,
Ne spune : unde-l vom înmormînta ?

În cripta capelei din Thorslund ?
Sau la biserica Olaf să-l ducă al nostru sobor ?
Sau să fie înmormîntat la Gjeddesdal, sub cărunt
Mesteacăn plîngător ?

[1] Balada îi aparţine lui Fontane şi a apărut în toamna 1883, sub titlul *Înmormîntarea amiralului Herluf Trolle*.

La care dintre capele
Să-l ducem ? La Roeskilde, Leire sau Ringstede ?
Un loc de odihnă pentru el are oricare din ele.
Spre care acum vom purcede ?

Căci el dăruit-a ce i-au cerut, bisericilor,
Clopote le-a dăruit, turnuri a zidit și altare
Și cînd auzi-vor <se apropie> ctitorul lor,
Bucura-se-va, cu toată întristarea, fiecare.

Fiecare, fiecare l-ar primi,
În umbra coloanelor ei l-ar veghea.»
Atunci grăi Brigitte : «Aici va fi,
Aici îl vom înmormînta.

Ce-i drept, nu el a ridicat biserica ce-n ăst ocol e —
Ea dăinuia de veacuri —, dar
Ca mireasă a lui Herluf Trolle
Aici am stat cu el la altar.

În fața aceluiași altar, pe aceeași piatră
Să stea din nou în toată liniștea.
Să nu se mai rostească alt cuvînt
Decît : Doamne, facă-se voia ta.

Dar mîine toți de pe la cîntători
La bisericile lor, în țara-ntreagă,
Pînă departe peste mare, pîn' la nori,
Clopotele toate să le tragă.

Cînd pîn' la cer va tremura văzduhul gol
De parcă în toiul luptei tunurile ar bubui
Atunci pe Herluf Trolle, aici, la Herlufsholm
În criptă îl vom coborî.»"

Holk puse foaia de hîrtie în scrisoare, scrisoarea în plic și murmură : „Atunci pe Herluf Trolle, aici la Herlufsholm, în criptă îl vom coborî". Hm, îmi place, îmi place foarte mult. De fapt, nu s-ar putea spune că are un conținut, prezintă doar o situație, nu-i o poezie, dar n-are a

face. Sună frumos și, cum coloritul e totul în pictură, cel puțin așa mi-a spus de atîtea ori cumnatul meu Arne, tot așa sunetul e totul în poezie. Și Alfred trebuie să aibă dreptate, ca de obicei. Am să o copiez chiar astăzi și am să i-o trimit Christinei. Sau am să-i trimit, mai bine, chiar foaia asta de hîrtie roz, o va primi cu atît mai bucuroasă cînd va ști că vine din casa unui pastor. Dar, firește, am s-o rog mai întîi pe mărunțica doamnă să-și scrie și numele dedesubt și mai ales starea socială, altfel dă totul greș. Și așa hîrtia roz e destul de suspectă, și apoi scrisul ăsta stîngaci, cine ar putea spune al cui e ; și doamnele de onoare au un scris ciudat."

La gîndul acesta se opri, fiindcă se uită la ceas și văzu că este aproape unsprezece. Trebuia, așadar, să se grăbească dacă voia să fie îmbrăcat și gata de plecare cînd aveau să vină soții Schleppegrell. Oare cum se prezentau drumurile ? Cu puțin înainte de miezul nopții plouase și chiar dacă vîntul de sud-est mai zvîntase pămîntul, știa de la Holkenäs că după ploaie pe aleile din pădure se merge adesea destul de greu. Își alese așadar niște haine adecvate și nici nu termină bine să se îmbrace, că îi și zări pe soții Schleppegrell străbătînd curtea castelului. Le strigă de la fereastră să nu se mai ostenească să urce pînă sus, că va trece să o ia pe domnișoară și vor coborî imediat amîndoi. Așa și făcu, și după nici cinci minute porniră cu toții de la portalul din față, de-a lungul castelului, pînă în spatele acestuia, unde intrară pe un portal la fel de mare în parc. Acolo se întîlniră cu Erichsen care, deși tocmai se întorcea de la o plimbare de o oră și jumătate, făcută din motive de sănătate, se arătă imediat dispus să ia parte la o nouă plimbare. Toți fură încîntați și îl admirară. Erichsen îi oferi brațul Ebbei, după ei veneau Holk și soția pastorului, iar Schleppegrell mergea înainte. Purta, ca și atunci cînd venise să o salute pe principesă în piața din Hilleröde, o haină ca o manta, dreaptă de la umeri pînă la picioare, pălărie moale cu borurile late și un baston de stejar cu care făcea tot felul de mișcări largi, cînd nu prefera să-l arunce în sus și să-l prindă.

Deși i-ar fi plăcut mult mai mult să meargă alături de Ebba, Holk fu foarte îndatoritor față de doamna Schleppegrell și o rugă să-i spună soțului ei, în cazul că nu va

apuca el s-o facă, ce mult l-a bucurat ceea ce i-a trimis ; şi nu mai puţin îi mulţumi şi ei fiindcă, desigur, ea copiase balada, cu mîna ei.

— Da, răspunse doamna Schleppegrell, trebuie să ne ajutăm unul pe altul, de fapt acesta e lucrul cel mai important într-o căsnicie. Să ajuţi şi să-l susţii pe celălalt şi înainte de toate să fii îngăduitor, să-i dai dreptate. Căci ce-i dreptatea ? De fapt, ea e mereu cînd de o parte, cînd de alta. Dar să fii îngăduitor cu un om bun e întotdeauna drept.

Holk tăcea. Mărunţica doamnă vorbea mai departe fără să bănuiască ce îi evoca şi ce reflecţii îi stîrnise. Soarele, atît de luminos dimineaţa, acum dispăruse, vîntul îşi schimbase din nou direcţia şi aşternuse un văl cenuşiu peste cer, dar tocmai această lumină făcea să iasă admirabil în evidenţă pîlcurile de copaci risipiţi pe pajiştea mare a parcului. Aerul era cald şi înviorător în acelaşi timp, pe panta unei terase apărate de vînt se mai păstraseră încă straturi cu tot felul de ochiul boului ; peste tot unde erau adîncituri în pajişte se vedeau iazuri mai mici sau mai mari, avînd pe mal chioşcuri şi pavilioane de pe ale căror acoperişuri fantastice atîrnau tot felul de crengi desfrunzite. De fapt toţi pomii erau goi, numai platanii îşi mai păstrau frunzişul, dar fiecare pală de vînt mai puternică desprindea cîteva din frunzele mari şi galbene şi le împrăştia cît colo peste drum şi pajişte. La o depărtare nu prea mare de castel era un şanţ lat peste care treceau tot felul de poduri din lemn de mesteacăn ; dar acolo unde ajunse la marginea şanţului Schleppegrell, urmat de ceilalţi, nu se afla nici un pod, în locul lui exista un bac cu un odgon întins dintr-o parte în alta, de-a lungul căruia brudina era trasă anevoie. Odată ajunşi dincolo nu mai aveau mult pînă la o colină de aluviuni de unde, după cum spunea Schleppegrell, se deschidea o perspectivă la fel de bună spre nord, către castelul Fredensborg, ca şi spre sud, către castelul Frederiksborg. Acolo voiau să ajungă. Dar, ţinînd seama că timpul le era măsurat, renunţară curînd la această intenţie şi o luară înapoi pe un drum mai scurt.

Pînă atunci Holk nu se îndepărtase o clipă de soţia pastorului, dar cînd trecură din nou cu bacul şi ajunseră pe

malul celălalt, perechile se schimbară. Erichsen îi oferi braţul soţiei pastorului, iar Holk şi Ebba, care abia avuseseră prilejul să-şi spună bună dimineaţa, îi urmară la o distanţă din ce în ce mai mare.

— Credeam că m-aţi sacrificat cu totul noilor dumneavoastră simpatii, spuse Ebba. Primejdioasă pereche, Schleppegrell ăştia : ieri *el*, astăzi *ea*.

— Ah, multstimată domnişoară, nimic nu poate să mă măgulească mai mult ca rolul de Don Juan [1] pe care mi-l atribuiţi.

— Şi încă datorită cărei Zerline [2] ! Mai bine zis cărei bunici a Zerlinei. Despre ce aţi vorbit ? După cîte am văzut, vă mergea gura ca o moară.

— Despre multe şi mărunte, despre Hilleröd, cum e viaţa acolo în timpul iernii, cum oraşul se împarte în două categorii, una a celor de la Resursă [3] şi alta a celor de la Cazino [4]. Îţi făcea aproape impresia că e vorba de un oraş din Germania. Dealtfel, e o femeie fermecătoare, cu mult bun-simţ, deşi pe de altă parte, foarte simplă şi mărginită, nu prea înţeleg cum se împacă pastorul cu ea şi mai ales cum poate principesa să stea de vorbă cu ea ceasuri întregi.

Ebba rîse.

— Cît sînteţi de nepriceput. Din toate se vede că aveţi de-a face numai din an în paşte cu principesele. Credeţi-mă, nimic nu e atît de neînsemnat ca să nu intereseze o principesă. Cu cît e mai multă bîrfeală, cu atît e mai bine. Tom Jensen a fost în India şi s-a însurat cu o femeie neagră şi fetele au ieşit toate negre, iar băieţii toţi albi, sau farmacistul Brodersen şi-a otrăvit nevasta, se zice că dîndu-i nicotină ; sau ajutorul brigadierului silvic, aseară, cînd se căţăra spre fereastra iubitei lui, a căzut într-o varniţă — vă asigur că poveşti de-astea o interesează pe principesă mai mult decît problema Schleswig-Holsteinului, deşi unii susţin că ar fi promotorul ei.

— Ah, Ebba, vorbiţi aşa fiindcă sînteţi ironică şi vă place să exageraţi.

---

[1], [2] Aluzie la *Don Juan* de Mozart.

[3], [4] Denumiri de cluburi foarte răspîndite în secolul al XIX-lea.

— Să admitem, fiindcă prefer să fiu aşa decît cu totul altfel. Aşadar sînt ironică, defăimătoare şi ce mai poftiţi. Dar ceea ce am spus adineauri despre principese n-a fost cîtuşi de puţin exagerat. Cu cît oamenii sus-puşi sînt mai inteligenţi şi mai spirituali, cu cît au mai dezvoltat simţul ridicolului, cu atît îi consideră pe oamenii plicticoşi la fel de simpatici şi de amuzanţi ca pe cei foarte interesanţi.

— Tocmai *dumneavoastră* vorbiţi ! Nu sînteţi chiar dumneavoastră dovada contrarie ? Prin ce i-aţi cîştigat inima principesei ? Nu prin faptul că sînteţi inteligentă şi deşteaptă, că aveţi fantezie şi vă pricepeţi să vorbiţi, într-un cuvînt că sînteţi mult mai interesantă decît contesa Schimmelmann ?

— Nu, pur şi simplu fiindcă sînt altfel decît contesa Schimmelmann, de care principesa are nevoie tot atît cît are de mine sau de Erichsen, sau de Pentz sau poate şi...

— ...de Holk.

— Nu eu am spus-o. Dar să încheiem discuţia şi, măcar că şi aşa am rămas în urmă, să ne oprim puţin aici, în locul acesta fermecător, de unde se vede atît de bine partea din spate a castelului. Uitaţi, totul se distinge atît de clar, acoperişul şi vîrful turnurilor din dreapta şi din stînga, deşi au toate aceeaşi culoare cenuşie.

— Da, spuse Holk. Totul se distinge perfect. Dar din pricina luminii, şi cînd ridici un castel nu te poţi bizui pe o lumină atît de neobişnuită. După părerea mea, cele două turnuri din cărămidă în care locuim, cu roşul lor admirabil, ar fi trebuit să fie înălţate mai mult, abia după aceea să fi venit vîrful de ardezie sau de şindrilă. Aşa face impresia că ai putea să ieşi pe ultima ferăstruică a turnului direct pe acoperişul înclinat şi să faci o mică plimbare de-a lungul streşinei.

Ebba încuviinţă din cap, probabil pentru că n-o interesa soluţionarea acestei probleme de construcţie şi de lumină, apoi porniră repede mai departe, fiindcă avură impresia că pastorul se oprise ca să-i aştepte. Apropiindu-se, văzură că e vorba despre altceva, că, deşi se grăbeau, Schleppegrell voia să le mai arate ceva deosebit. Şi acest lucru deosebit era, nici mai mult nici mai puţin, o piatră uriaşă, scobită, de pe marginea drumului, pe a cărei parte netedă fusese săpat cu dalta : „Christian al IV-lea 1628". Apro-

piindu-se, Holk spuse că era probabil locul preferat de popas şi de odihnă al regelui, la care Schleppegrell zise :

— Da, aşa e ; a fost un loc de odihnă. Dar nu unul folosit de obicei, ci numai o dată. Există chiar o mică poveste în legătură cu el.

— Spuneţi-ne-o ! exclamară toţi.

Pastorul îşi scoase însă ceasul cu capace de care era legată, cu un şnur verde cam ponosit, o cheie mare de ceas şi arătă spre cadranul pe care se vedea că se şi făcuse douăsprezece fără zece minute.

— Dacă nu ne grăbim, întîrziem. Am să o povestesc la *lunch*, dacă se va putea povesti, ceea ce mă îndoiesc.

— Un pastor poate povesti orice, zise Ebba, mai ales în prezenţa unei principese. Fiindcă ce spun principesele e lege, şi dacă încuviinţează ceva înseamnă că-i bine şi se cuvine. Şi apoi, principesa noastră ! Pun rămăşag că n-o să se opună.

Porniră toţi, cu paşi grăbiţi, către castel.

Capitolul 22

Ajunseră la castel cu puţin înainte de douăsprezece, aşa că se prezentară fără întîrziere la principesă. Îi primi Pentz şi contesa Schimmelmann, care erau de serviciu, principesa apăru îndată după aceea, spuse fiecăruia cîte o vorbă de bun sosit, apoi părăsiră cu toţii camera de primire, ieşiră într-un coridor cu cariatide, foarte ornamentat, după toate aparenţele dintr-o perioadă mai tîrzie, şi o luară spre marea sală Herluf Trolle, aceeaşi în care văzuseră în ajun, atît cît se putuse, la lumina focului din şemineu şi a făcliei, tablourile acelea imense şi ascultaseră explicaţiile lui Schleppegrell. Da, sala era aceeaşi ; totuşi părea altfel acum, în lumina limpede a zilei (la prînz ieşise din nou soarele), care părea că înveseleşte totul, impresie sporită dealtfel de masa împodobită fastuos, aproape fantastic, cu flori şi cu căni de băut vechi, nordice. Totul era împodobit, chiar şi pereţii. Acolo unde se întîlneau lambriurile înalte cu ramele late, în stil baroc, ale tablourilor, erau

agățate mănunchiuri de vîsc, de scoruș și ghirlande de frunze de stejar, iar de-a curmezișul încăperii se întindea ca un perete de chiparoși și de brazi tineri, ce despărțeau partea întunecoasă din fund de partea din față, împodobită festiv. Totul, nu încăpea îndoială, sugera Crăciunul sau, cum se exprimase principesa, era cel puțin un preludiu al sărbătoririi solstițiului de iarnă. De crengile brazilor atîrnau portocale aproape peste măsură de multe și mici îngerași de ceară cu aripile întinse, iar pe fața de masă strălucitor de albă erau risipite crengi de ilice cu boabe roșii.

Printr-o mișcare binevoitoare a mîinii, principesa îi pofti pe invitați să se așeze. Cîteva minute rămaseră cu toții tăcuți sau șoptiră cîte ceva, cel mult ; după primul pahar de vin de Cipru însă reapăru buna dispoziție care îi caracteriza. La îndemnul prealabil al principesei, fiecare povesti mai întîi cum i-a mers în timpul furtunii din noaptea precedentă și toți fură de acord că frumosul castel, ale cărui ferestre, din păcate, nu se închideau bine și se zgîlțiiau de te apuca groaza că în orice clipă vîntul de nord-vest te putea lua pe sus și purta prin văzduh, ar fi mai indicat să fie locuit vara, nu iarna.

— Da, spuse principesa, așa este, din nenorocire nu pot să neg acest defect al dragului meu Frederiksborg ; dar ceea ce e poate și mai rău, n-am ce să fac, trebuie să-l las așa cum este.

Și, cu jovialitatea ei caracteristică, povesti apoi cum cu mulți ani în urmă făcuse o cerere solemnă referitoare la „închiderea ușilor și ferestrelor", dar că i-a fost respinsă categoric de respectiva comisie administrativă sau de construcții, deoarece posibilitatea de a locui la castel sau cel puțin utilizarea sobelor depindea strict de menținerea închiderii defectuoase a ferestrelor ; dacă se închideau bine ferestrele, nu mai ardeau sobele.

— Și, de cînd știu asta, m-am supus sorții ; ba, după toate cîte le-am auzit cu prilejul acela, aș fi foarte bucuroasă dacă printr-un bun curent permanent produs de uși și ferestre vom fi feriți de aprinderea coșurilor și de toate primejdiile ce le implică. Sinceră să fiu, uneori mă tem că se va întîmpla așa ceva. Toate hornurile castelului trebuie

să fie într-o stare destul de rea, mai ales acesta de aici cred că are o crustă de funingine încă de pe vremea regelui Christian.

Era de la sine înțeles că, odată pomenit numele „regelui Christian", discuția trebuia să se îndrepte spre vremurile cînd locuise la Frederiksborg acest rege preferat al danezilor, despre care Schleppegrell, aproape și mai de la sine înțeles, povesti imediat o mulțime de anecdote locale. După un timp, însă, Holk interveni și spuse :

— De un sfert de oră auzim întruna anecdote cu regele Christian și tot n-am aflat povestea cu piatra din parc pe care e înscris numele lui și anul 1628. Ce e cu ea ? Ne-ați promis, cînd eram în parc...

Schleppegrell clătină din cap cu îndoială.

— Ce-i drept, spuse el, voiam să vă povestesc despre piatră. Dar nu-i cine știe ce și am să vă dezamăgesc, probabil. Se zice că Christian al IV-lea, cînd a început, după suirea lui pe tron, să se ocupe de marea reconstrucție a castelului, i-a adunat acolo, lîngă piatra aceea, chiar în prima sîmbătă, pe lucrători în jurul lui și le-a dat personal plata pe o săptămînă.

— Asta-i tot ?

— Da, zise Schleppegrell.

Ebba însă nu voia să creadă.

— Nu, pastore Schleppegrell, nu scăpați așa ușor ; pur și simplu nu poate fi vorba de așa ceva. Uitați că cine vrea să iasă din încurcătură sau să-i păcălească pe alții, trebuie să aibă în primul rînd o memorie bună. N-au trecut nici două ore de cînd v-am auzit spunînd cu gura dumneavoastră că ne veți povesti despre piatră, dacă vă va îngădui principesa. Doar n-ați crezut că principesa ar putea să vă interzică să povestiți o istorioară despre plata lucrătorilor la sfîrșitul săptămînii.

Principesa se uita amuzată la Schleppegrell cît era de încurcat. Ebba, nevoind să-și piardă avantajul, continuă :

— După cum vedeți, nu puteți ieși din această situație îngrozitoare, decît dacă dați cărțile pe față și ne spuneți povestea într-adevăr așa cum a fost.

Schleppegrell, care își legase după moda veche șervetul la gît, îl deznodă cu o mișcare mecanică, îl puse pe masă și zise :

— Bine, dacă asta-i porunca ; mai există o versiune, despre care se spune că ar fi cea mai adevărată. Regele se plimba prin parc cu Christine Munk [1], care era şi nu era soţia lui, situaţie întîlnită din păcate de mai multe ori în istoria noastră, şi cu ei erau şi principele Ulrich şi principesa Fritz-Anna, şi cînd au ajuns la piatra aceasta s-au aşezat să mai schimbe o vorbă. Şi regele era atît de înţelegător şi de binevoitor ca niciodată. Dar Christine Munk, din motive pe care nu le cunoaşte nimeni nici pînă în ziua de azi şi nici nu le poate bănui (poate că nici n-au existat) tăcea întruna şi privea atît de posacă şi de mînioasă în jur, încît toţi erau încurcaţi. Dar partea mai proastă a fost că o ţinea tot aşa, nu i-a trecut nici pînă seara. Iar cînd a dat regele să intre în camera de dormit, a găsit uşa încuiată şi zăvorîtă, aşa că a trebuit să se culce în altă parte. Şi pentru că regelui nu i se mai întîmplase aşa ceva pînă atunci, fiindcă Christine era o femeie nu numai foarte veselă, dar şi foarte drăgăstoasă, a hotărît să rămînă în veci amintirea acelei zile ciudate, deosebite de toate celelalte şi a pus de i s-a săpat în piatră numele şi anul în care a început enigmatica dezbinare conjugală.

— Ei, firește, zise principesa, istoria asta e întrucîtva mai picantă, dar nici pe departe în măsură să mă prefacă într-un spectru al pruderiei, cum se pare că pretindea azi-dimineaţă dragul meu Schleppegrell. Dealtfel, *à propos* de pruderie. Am citit într-o carte franţuzească ieri, că „pruderia, cînd nu mai eşti tînăr şi frumos, nu e altceva decît o sperietoare de ciori care a mai rămas pe cîmp după strîngerea recoltei". Nu-i rău, francezii se pricep în treburi de astea. Dar, în ceea ce priveşte chestiunea de la care am pornit, adică povestea cu regele Christian şi „alungarea" lui, trebuie să mărturisesc că aş dori ca toate poveştile noastre cu regi şi cu prinţi să fie, cum nu sînt în prezent, ba dimpotrivă, la fel de inofensive ca aceasta, o dorinţă la care, desigur, se va adăuga şi contele Holk. Spune, conte, cum ţi se pare povestea ?

— Ca să fiu sincer, alteţă, găsesc că povestea e de mică importanţă şi că de fapt e prea puţin grăitoare.

[1] Christine Munk (1598—1658), iubita lui Christian al IV-lea cu care a fost căsătorit morganatic între 1615 şi 1629.

— Prea puțin, repetă Ebba. Dați-mi voie să vă contrazic. Povestea cu plata lucrătorilor la sfîrșitul săptămînii era puțin, *asta* însă nu. O femeie care privește posac și mînios nu e puțin, iar cînd e atît de supărată încît își alungă soțul (îmi pare rău că trebuie să ating acest punct, dar istoria cere să spui adevărul, nu să-l ascunzi), atunci nu e deloc puțin. O iau pe alteța-sa de martor și mă pun sub apărarea ei. Dar așa sînt bărbații din ziua de azi ; regele Christian poruncește să se sape data evenimentului în piatră, socotindu-l de mare importanță, ca să rămînă mărturie peste timpuri, iar contele Holk găsește că povestea e de „mică importanță".

Holk, văzîndu-se strîns cu ușa și observînd că principesa pare dispusă să treacă de partea Ebbei, o cîrmi dînd din colț în colț și, luînd cînd un ton grav, cînd unul ironic, declară că într-o astfel de problemă trebuie să se facă neapărat distincția între aspectul ei particular și cel istoric. Din punct de vedere particular o astfel de „alungare" e cît se poate de tristă, aproape tragică, dar ca un rege să fie alungat e inadmisibil, nici n-ar trebui să se întîmple ; dacă totuși povestea se referă la o asemenea situație, înseamnă că face abstracție de calitatea lui de domn și suveran și devine prin aceasta „de mică importanță", cum am numit-o mai mult sau mai puțin potrivit.

— Se descurcă bine, zise principesa. Ei, acum e rîndul tău, Ebba, să continui.

— Da, alteță, asta și vreau ; ca domnișoară germană probabil că n-aș izbuti să o fac, dar am să continui ca o adevărată scandinavă.

Toți se amuzară.

— Ca o adevărată scandinavă, repetă Ebba, firește dinspre partea mamei, ceea ce e întotdeauna hotărîtor ; tata nu trage prea mult în cumpănă. Și acum, așadar, teza noastră. Da, ceea ce spune contele Holk... desigur, din punctul său de vedere, al unuia din Schleswig-Holstein, poate că are dreptate, ținînd seama de predilecția lui pentru tot ce e mare. Fiindcă, firește, protestul său împotriva „micii importanțe" înseamnă că preferă „marea importanță". Dar ce va să zică să fie ceva de mare importanță ? De mare importanță e tot ce nu ține seama de ce îi interesează de fapt pe oameni. Pe noi ne interesează Christine

Munk, ne interesează supărarea ei, iar ceea ce a urmat în seara aceea memorabilă ne interesează şi mai mult...

— Dar cel mai mult ne interesează domnişoara Ebba, cu aerele ei...

— Pe care în momentul acesta mi le dau mai puţin ca oricînd. Sînt pe cît pot de serioasă. În orice caz afirm cu toată seriozitatea posibilă şi cu toată onestitatea, şi aş vrea să se ştie acest lucru şi să se pună la vot în toate pensioanele de fete, că regele Henric al VIII-lea, cu cele şase neveste ale lui, a bătut toate recordurile în privinţa respectării lucrurilor „de mare importanţă", şi nu din cauza celor cîtorva decapitări, fiindcă aşa ceva s-a mai întîmplat şi în altă parte, ci din cauza indecentelor lucruri mărunte care au precedat acele decapitări. Iar după Henric al VIII-lea vine Maria Stuart şi după ea, Franţa cu năvala de apariţii de tot felul [1], de la Agnes Sorel [2] pînă la madame de Pompadour [3] şi Dubarry [4]. Germania e mult mai la urmă. Dar ultima de tot e Prusia, Prusia cu marile ei lipsuri în acest domeniu, de aceea nu întîmplător unele scriitoare [5] inspirate i-au atribuit lui Friedrich cel Mare o jumătate de duzină de aventuri amoroase, ele au simţit, pe bună dreptate, că fără aşa ceva nu merge.

Pentz aprobă dînd din cap, iar Holk şi-l clătină.

— Vă îndoiţi, conte, în primul rînd, probabil, de convingerile mele. Dar aşa stau lucrurile. Mare importanţă! Ştiu, desigur, că oamenii trebuie să fie virtuoşi, dar nu sînt, şi cei care se resemnează la acest gînd se dovedesc în general mai buni decît cei care fac doar caz de morală. Viaţa uşoară strică moravurile, în schimb virtutea prefăcută strică omul în întregime.

---

[1] Aluzie la *Faust, Partea întîi* de Goethe.

[2] Agnes Sorel (1409—1450), favorita lui Carol al VII-lea al Franţei. Personaj din *Fecioara din Orléans* de Fr. Schiller.

[3] Antoinette Poisson, marchiză de Pompadour (1721—1764), favorita lui Ludovic al XV-lea.

[4] Jeanne Bécu, contesă du Barry (1743—1793), favorita lui Ludovic al XV-lea.

[5] Wilhelmine Lorenz, *Unica iubire a lui Friedrich al II-lea* (1846); Luise Mühlbach, *Friedrich cel Mare şi Curtea lui* (1853) şi *Friedrich cel Mare şi fraţii săi* (1855); Mathilde Wesendonck, *Friedrich cel mare* (1871).

Şi în timp ce Ebba încă mai vorbea, dintr-unul din brazii mici care împrejmuiau masa căzu chiar în faţa lui Pentz un înger de ceară. Acesta îl luă şi spuse :

— Un înger căzut. Să ziceţi că nu există semne şi minuni. Oare cine o fi ?

— Eu nu, rîse Ebba.

— Nu, confirmă Pentz, dar pe un ton care o făcu pe Ebba să roşească.

Înainte însă de a apuca să-l pedepsească pentru răutatea lui, se porni un tropăit uşor dincolo de peretele de brazi şi de chiparoşi. Apoi se auziră unele îndemnuri, deşi erau date în şoaptă, şi glasuri de copii intonară un cîntec făcînd să răsune în sală cîteva strofe compuse de Schleppegrell pentru această sărbătorire anticipată a Crăciunului.

„Toamna încă n-a plecat,
Dar odată cu Ignat
A venit şi iarna bună,
Cu nămeţi pe care sună
Clopoţei de sanie-n sat.

Şi ce numai de curînd
Ne privea-n culori arzînd,
Turnuri, crengi sînt înălbite,
Vin cu anul pe sfîrşite
Sărbătorile pe rînd :

Zi, cînd s-a născut Isus,
Decît toate mai presus,
Brazii, îngeri, steaguri, firea
Fac să-ţi bănuim sosirea,
Steaua pîlpîie pe sus.“

Capitolul 23

Mica sărbătorire anticipată a Crăciunului, care s-a încheiat cu o discuţie în jurul şemineului (Grundtvig fusese subiectul principal), a durat pînă la căderea serii ; trecuse de şase cînd se despărţiră, după ce principesa se retrăsese cu cîteva clipe mai înainte în apartamentul ei.

Holk îi conduse din nou pe soţii Schleppegrell, de data aceasta pînă în oraş şi, după ce le făgădui să vină de îndată ce va avea timp liber să le facă o vizită la casa parohială şi să vadă colecţia pastorului, se întoarse în camera lui din turn pentru a scrie cîteva scrisori : Astei, lui Axel, domnişoarei von Dobschütz. Cu cîteva zile înainte, chiar cînd principesa şi Curtea ei au plecat la Frederiksborg, primise de la Julie von Dobschütz cîteva rînduri în care îl înştiinţa că Christine nu poate să-i scrie, fiind bolnavă. Nu s-ar putea spune că vestea îl impresionase prea mult. Ştia cît ţine soţia lui la adevăr, dar îşi zicea : „Se vede că e prost dispusă şi consideră că e bolnavă. Cînd vrei, poţi să fii oricînd bolnav şi te bucuri de avantajul de a-ţi justifica orice toană."

A doua zi, cerul era iar senin, fără urmă de nor ; nu bătea deloc vîntul şi Holk, care trebuia să intre la prînz de serviciu, şedea la fereastră şi se uita la turnul bisericii din Hilleröd a cărui giruetă sclipea în soare ; casele se înşirau paşnice, acoperişurile străluceau şi, dacă nu s-ar fi înălţat fumul din coşurile înalte de olane, s-ar fi zis că e un oraş fermecat. Nicăieri oameni. „Să trăieşti înconjurat de atîta linişte, îşi spuse, ce fericire !" Dar cînd îi veni în minte că şi la Holkenäs e aceeaşi linişte, adăugă : „Da, aceeaşi linişte, dar nu aceeaşi pace. E demn de invidiat pastorul ! Îşi are parohia lui, mormintele lui de piatră, relicvele lui găsite în mlaştină, fără să mai vorbim de Herluf Trolle, şi lasă lumea să-şi urmeze cursul ei. Lumea lui e Hilleröd. Desigur, cine ştie ce se petrece în sufletul lui ? Pare atît de liniştit şi de senin, cu cugetul atît de împăcat, dar aşa o fi oare ? Dacă e adevărat că s-au îndrăgostit de el trei principese, una după alta, sau toate o dată, atunci o astfel de viaţă plină de idilism, care te face să pierzi totul, mi se pare totuşi o fericire îndoielnică. Desigur, să te căsătoreşti cu o principesă e o fericire şi mai îndoielnică, dar cînd te abţii cu înţelepciune şi singura răsplată a înţelepciunii tale e un orăşel ca acest Hilleröd, trebuie totuşi să-ţi rămînă un fel de nostalgie. Soţia lui e o femeie admirabilă, aşa mică şi grasă cum e, dar cu totul nepotrivită pentru a-l face pe un om ca el să-şi uite

trecutul. Pînă la urmă fiecare om își are orgoliul lui, iar pastorii îndeosebi."

Se mai lăsă un timp în voia gîndurilor și prefiră prin minte tot ce văzuse și trăise în ajun, în afara micii festivități de la principesă : plimbarea către Fredensborg, bacul ca o simplă platformă, cu odgonul său întins, cu care puteai să treci pe malul celălalt al șanțului aflat la capătul parcului, perspectiva minunată spre partea din spate a castelului, cu acoperișul povîrnit și turnurile sale, apoi, în sfîrșit, piatra scobită ca o albie și discuția cu Ebba. „Ebba nu vorbește totuși cu destulă afecțiune despre principesă, ceea ce-mi dovedește din nou că spiritul și recunoștința nu prea se împacă. Dacă are pe limbă ceva nostim trebuie să-i dea drumul, iar respectul se duce pe apa sîmbetei. Istoria de la Stockholm... în sfîrșit, nu vreau să mă gîndesc la ea, o trec cu vederea, cu toate că și atunci trebuie să fi avut de ce să fie recunoscătoare ; dar acum, principesa, prin tot ce spune sau face, o răsfață, iar Ebba socotește nu numai că așa se cuvine, dar își dă aere, de parcă i-ar fi superioară principesei. Și nu-i este, principesa are doar un mod de exprimare mai simplu. Ce minunat a fost, de pildă, tot ce a spus și ieri, femeia aceasta cu atîta experiență, despre bătrînul Grundtvig ; aș putea chiar să-i relatez și domnișoarei Dobschütz, într-un post-scriptum, fiindcă și așa scrisoarea a ieșit cam inconsistentă."

Cînd îi veni această idee se și așeză la masa de scris, care era în dreapta ferestrei, și scrise pe pagina rămasă goală : „Și un mic post-scriptum, dragă Dobschütz. Ieri, la principesă, am vorbit, printre altele, și despre Grundtvig. Schleppegrell voia cu orice chip să-l scoată aproape un sfînt, iar Pentz și domnișoara Rosenberg îl susțineau, firește, în ironie. Principesa însă a luat lucrurile foarte în serios, aproape la fel de serios ca Schleppegrell și a spus : «Grundtvig e un om de seamă, făcut parcă să fie mîndria danezilor. Dar tot are un cusur : întotdeauna vrea să fie altfel decît ceilalți, chiar decît danezii, și oricît s-ar spune că are o părere atît de bună despre Danemarca, încît crede cu tărie că bunul Dumnezeu ar vorbi în limba daneză, sînt sigură totuși că din ziua în care toată lumea ar fi de acord asupra acestui lucru, el va susține cu toată

energia şi va dovedi că bunul Dumnezeu vorbeşte în limba prusacilor. Grundtvig nu poate suporta să fie de aceeaşi părere cu altcineva.» De aici, dragă Dobschütz îţi poţi da perfect seama cum s-a desfăşurat conversaţia noastră în timpul mesei şi după aceea ; am ţinut să adaug în mod special la scrisoare această mică întîmplare, fiindcă ştiu cît de mult o interesează pe Christine anecdotele despre pastori şi despre disputele teologice. Poate că problema referitoare la limba pe care o vorbeşte Dumnezeu face parte dintre acestea. Încă o dată, cele mai calde salutări. Christinei îi voi scrie mîine, măcar cîteva rînduri."

Puse în plic scrisoarea către domnişoara von Dobschütz, apoi cele către Asta şi Axel ; în clipa cînd termină, se auzi bătînd la uşă. „Intră." Dar bătăile se repetară, aşa că se ridică să vadă ce este. În faţa uşii se afla Karin, care privea în lături, jenată, deşi jena nu o caracteriza deloc. Îi întinse cîteva ziare şi scrisori pe care poştaşul, fiind foarte grăbit, ca să cîştige timp, le lăsase jos la stimata domnişoară. Stimata domnişoară îi trimitea domnului conte salutări şi avea de gînd să facă o plimbare cu baronul Pentz prin parc, pînă la „piatră" — domnul baron ştie desigur pînă la care piatră. Holk zîmbi, se scuză şi se aşeză apoi din nou să vadă ce adusese poşta. Puse deoparte ziarele, care, avînd în vedere starea de acalmie politică, nu făgăduiau nimic interesant, examinînd în acelaşi timp scrisul de pe plicurile sosite ; unul era de la bătrînul Petersen, unul de la grădinar, iar pe cel de-al treilea recunoscu scrisul lui Arne, cumnatu-său. O confirma şi ştampila poştală : „Arnewiek".

„De la Alfred ? Ce o fi vrînd ? Doar face uz destul de deplinele lui puteri, în calitate de majordom, ca să nu mă deranjeze prea mult cu întrebări. Şi e o adevărată fericire că procedează aşa, şi în general că e aşa cum e. N-am chef să-mi pun aici probleme în legătură cu preţul lînii sau cu numărul berbecilor graşi, care urmează să fie expediaţi în Anglia. Asta-i treaba lui, respectiv a Christinei, dealtfel amîndoi se pricep mult mai bine ca mine ; cei din familia Arne au fost întotdeauna mari agricultori, ceea ce n-aş putea spune despre cei din familia Holk ; eu întotdeauna a trebuit s-o iau de la început. Aşadar, ce vrea ? Dar de

ce să-mi sfarm capul cu presupuneri." Luă scrisoarea, tăie plicul cu un cuțitaș de fildeș, dar încet, fiindcă avea presimțirea că nu-i aduce veşti prea îmbucurătoare.

Şi citi :

„Dragă Holk ! După cum ştii, cînd eşti la Copenhaga evit din principiu să te plictisesc cu problemele gospodăreşti de la Holkenäs. Dealtminteri n-a fost niciodată necesar, fiindcă, ținînd seama de firea ta minunată, mi-a fost uşor să conduc gospodăria în locul tău ; tu nu ai numai darul admirabil de a fi de acord cu ce fac alții, dar şi pe acela mult mai admirabil de a minimaliza o greşeală cînd se întîmplă să se ivească. Îți spun de la început că nici acum nu-ți scriu îndemnat de treburi gospodăreşti urgente şi că nu am de gînd, cu atît mai puțin, să-ți reamintesc în mare planurile mele preferate, care, după cum ştii, au în vedere mai bine Shorthorns decît Oldenburger (lăptăriilor le-a trecut vremea) şi mai bine Southdowns [1] decît Rambouillet [2]. Ce ne poate aduce producția de lînă ? E o concepție învechită, care poate fi valabilă pentru cei din cîmpia Lüneburg, dar nu pentru noi. *Cattle-Market* [3] din Londra e *singurul* care poate intra în considerație pentru moşii ca ale noastre. *Meat, meat !* [4] Dar să lăsăm astea. Îți scriu în legătură cu lucruri mai importante, în legătură cu Christine, Christine, după cum te-a anunțat desigur Dobschütz, e bolnavă, serios sau mai puțin serios, cum vrei s-o iei. Nu trebuie trimisă nici la Karlsbad, nici la Nisa, totuşi e bolnavă, sufletul îi e bolnav. Şi vinovatul eşti tu, Holk. Ce fel de scrisori sînt astea pe care le scrii şi aproape că s-ar putea spune, nu le scrii, de şase săptămîni încoace. Nu te înțeleg ! De la începutul prieteniei noastre ți-am tot reproşat că nu cunoşti femeile, dar acum las deoparte orice urmă de glumă care însoțea înainte această observație a mea şi îți spun cu cea mai mare seriozitate : nu le înțelegi într-adevăr deloc pe femei şi mai cu seamă pe a ta, pe scumpa mea Christine. Scumpa *noastră* Christine, abia aş mai îndrăzni să spun după felul cum te com-

[1] Oi englezeşti cu lînă scurtă, bune de îngrăşat.
[2] Oi merinos franceze cu lîna lungă.
[3] Tîrg de vite (engl.).
[4] Carne, carne ! (Engl.)

porți. Parcă te văd cum ai început să-ți pierzi răbdarea și cum îți vine să mă învinuiești că te-am instigat și am inițiat modul ciudat în care te comporți cu atîta virtuozitate și consecvență de cînd ai plecat de la Holkenäs. Dacă mă judeci pe mine și sfaturile mele dinainte numai după felul cum vezi tu lucrurile, da, ai dreptate. E adevărat că te-am sfătuit adesea să iei calea pe care acum ai și pornit. Dar, dragă cumnate, trebuie să-ți amintesc că : *est modus in rebus* [1] ? Trebuie să-ți atrag atenția că în tot ce facem hotărîtoare e *măsura* și că cel mai înțelept sfat, scuză-mă, pe care socotesc că l-am dat, se va transforma cu siguranță în contrariul lui, dacă cel care îl urmează nu păstrează măsura și întinde coarda prea tare ? Tu așa ai procedat și mai procedezi încă. Te-am rugat cît am putut să te păzești de încăpățînarea Christinei și să te opui cu energie poftei sale de a domina, pe care și-o ascunde sub religiozitate, din care dealtfel își trage mereu noi forțe, și te-am sfătuit desigur, printre altele, să încerci să o faci geloasă, așa încît soția ta și iubita mea soră să ajungă să-și spună : chiar și cea mai sigură proprietate nu pare să fie atît de sigură și chiar cel mai bun bărbat ar putea să aibă momentele lui de slăbiciune. Da, dragă Holk, în sensul ăsta ți-am vorbit, nu nechibzuit ci, dacă mi-e permis să spun, din anumite considerente pedagogice, și nu regret că am făcut-o, nici nu e cazul să retractez ceva. Dar ce-a ieșit din această teorie, după părerea mea bună, cînd ai pus-o în aplicare ? Micile iritări, care ar fi fost poate binefăcătoare, au devenit răni, iar împunsăturile, săgeți otrăvite, și ceea ce e și mai rău, în locul unei anumite rezerve, care trebuia să fie prevăzută, ținînd seamă de bătălia ce trebuia dată și înfăptuirea ei, în locul unei astfel de rezerve a apărut lipsa de afecțiune și strădania nu întotdeauna fericit exprimată de a ascunde acest gol, relatînd tot felul de povești de clacă din oraș sau de la Curte. Am citit toate scrisorile tale — n-au fost prea multe și nici uneia nu-i puteai aduce vina că e prea lungă — și jumătate din ele, așa puține cum erau, se refereau la frumusețea ca din basme a celui puțin cam ciudatei doamne Brigitte Hansen, iar cealaltă jumătate la spirituala și de

[1] E o măsură în lucruri (lat.).

asemenea cam ciudata domnişoară Ebba von Rosenberg. Pentru soţia şi copiii tăi n-ai scris, în tot acest răstimp îndelungat, nici douăzeci de rînduri, ai pus doar întrebări al căror răspuns se simţea că nu-l aştepţi cu prea multă nerăbdare. Cred, dragă Holk, că e suficient să-ţi atrag doar atenţia asupra acestor lucruri. Eşti prea drept ca să nu recunoşti cît de justificate sînt toate învinuirile pe care ţi le-am adus şi ai o inimă prea bună şi prea nobilă pentru ca odată ce ai recunoscut că sînt justificate, să nu îndreptăţi fără întîrziere lucrurile. În clipa cînd va sosi o astfel de scrisoare la Holkenäs se va face şi Christine sănătoasă ; sper că nu va întîrzia. Ca întotdeauna, cu sinceră prietenie şi devotament, al tău cumnat

Alfred Arne."

Holk era atît de afectat de cuprinsul acestei scrisori, încît nici nu le mai citi pe celelalte două. Petersen scria probabil ceva asemănător. Apoi sosise şi vremea să se prezinte la principesă, şi oricum se temea că nu-şi va putea ascunde bine enervarea. Aşa s-ar fi şi întîmplat dacă la sosirea lui toate ar fi fost ca de obicei şi principesa l-ar fi privit în faţă. Dar nu era cazul, fiindcă între timp şi principesa primise o scrisoare care îi strîngea inima şi o lipsea de aptitudinea de a se interesa de buimăceala lui Holk.

Capitolul 24

Scrisoarea primită de principesă venea din partea şambelanului baron Blixen-Finecke şi avea următorul conţinut :

„Alteţă, respectuos vă aduc în mare grabă la cunoştinţă că maiestatea-sa regele, care se întoarce chiar astăzi de la Glücksburg la Copenhaga, are intenţia să-şi petreacă la castelul Frederiksborg următoarele săptămîni, probabil pînă la Anul Nou ; în orice caz Crăciunul are de gînd să-l sărbătorească acolo. În cercul lui intim vor fi doar puţine persoane : colonelul du Plat, probabil, căpitanul

Westergaard şi căpitanul Lundbye, cu siguranţă. Am socotit de cuviinţă să aduc la cunoştinţă alteţei-voastre regale hotărîrile maiestăţii-sale regelui.

Al alteţei dumneavoastră regale
preadevotat Blixen-Finecke."

Primul gînd al principesei, după ce a citit aceste rînduri, a fost să se retragă încă înainte de sosirea regelui, adică să se întoarcă la Copenhaga, pe cît posibil, încă înainte de a trece douăzeci şi patru de ore. Dacă apuca să sosească regele, o astfel de retragere, chiar dacă nu era imposibilă, devenea mult mai dificilă, fiindcă, avînd în vedere relaţiile personale bune dintre nepot şi mătuşă, ar fi reieşit prea limpede că principesa voia să evite situaţia de a locui sub acelaşi acoperiş cu contesa von Danner, pe care o ura. Aşadar, trebuia neapărat să se ia o hotărîre urgentă şi problema „a pleca sau nu" îi preocupa pe cei adunaţi în jurul principesei, mai ales pe Ebba, care privea mai mult cu speranţă decît cu teamă posibilitatea unei întoarceri urgente. Fiindcă, deşi avea un foarte dezvoltat simţ al naturii, deşi îl agrea atît de mult pe Schleppegrell, în ciuda faptului că uneori se revolta împotriva lui şi a nestinsei lui pasiuni pentru antichităţi, pînă la urmă tot îi plăcea cu mult mai mult în capitală, unde veştile se aflau cu şase ore mai devreme şi în afară de aceasta seara avea oricînd la dispoziţie loja la teatru. Sala cea mare de la Frederiksborg era în felul ei o splendoare, desigur, iar cînd lunecau luminile şi umbrele pe tavan şi pereţi se crea oarecum o atmosferă romantică şi te cam treceau fiorii ; dar nu puteai să stai şase ore, de la căderea serii pînă la culcare, să te uiţi cu acelaşi interes la Herluf Trolle, cu atît mai puţin la marea bătălie de pe mare şi la „Makellos" sărind în aer.

Da, dacă ar fi fost după Ebba, s-ar fi luat repede hotărîrea şi ar fi plecat ; principesa, însă, care şi din superstiţie n-ar fi părăsit bucuros un loc unde se obişnuise de zeci de ani să-şi petreacă Crăciunul, încă mai ezita, cum dealtfel nu-i stătea deloc în fire, şi îi păru bine cînd îl auzi pe Holk spunînd :

— Iertați-mă, alteță, dar scrie limpede că pe rege îl va însoți și contesa ? Maiestatea-sa, după cîte știu, are cea mai mare considerație pentru alteța-voastră regală și nu numai că vă cunoaște sentimentele, dar le și respectă. Faptul acesta nu are nici o înrîurire asupra pasiunii lui, și nici nu poate să aibă, dacă e adevărat ce crede poporul, că Danner l-a legat cu un fel de vrăji ; dar poate să stăruie în pasiunea lui și totuși să o lase pe contesă la Skodsborg. Ar vizita-o atunci în fiecare zi, ceea ce probabil i-ar plăcea mai mult decît să o aibă lîngă el de dimineața pînă seara. Fiindcă a o privi în orice clipă cu adorare, și nu se știe dacă a făcut-o vreodată — acum oricum sînt *tempi passati* [1].

— Cine știe, rîse principesa. Dumneata, dragă Holk, socotești că vraja e un fel de febră intermitentă și că sînt și zile cînd scapi de ea. Nu-mi vine să cred. Un adevărat vrăjitor nu-și întrerupe lucrul și nici nu renunță la el. Dar, dă-mi totuși, dragă Ebba, să mai văd o dată scrisoarea lui Blixen-Finecke ; vreau să o citesc cu atenție. El se exprimă întotdeauna cu prudență.

Ebba aduse scrisoarea și principesa citi :

— „...În cercul lui intim vor fi doar puține persoane : colonelul du Plat, probabil, căpitanul Westergaard și căpitanul Lundbye, cu siguranță..." Holk are dreptate ; Blixen-Finecke cunoaște prea bine situația ca să nu fi făcut măcar o aluzie. Contesa nu vine, iar cu nepotul meu mă înțeleg bine. E un om de suflet, bun, cel mai bun om de pe lume. În orice caz nu trebuie să plecăm chiar azi. După toate probabilitățile, va scrie și Berling, iar el se va exprima mai puțin diplomatic decît Finecke.

Într-adevăr, a doua zi sosi o misivă din partea șambelanului Berling, care confirma sosirea regelui, dar în același timp dădea vești cît se poate de liniștitoare în privința contesei Danner. Contesa urma să locuiască din nou, după cum își arătase singură dorința, la Skodsborg, unde va primi vizitele regelui. Așadar, starea de nesiguranță care durase o zi întreagă încetă cu desăvîrșire, acum era limpede : vor rămîne pe loc. Dar chiar dacă s-ar fi hotărît

[1] Timpuri trecute (ital.).

altfel, tot s-ar fi ivit o piedică de neînvins : principesa se îmbolnăvi. Natura bolii, firește, nu s-a putut stabili, dar oricare ar fi fost (pînă la urmă se spunea că ar fi fost o febră tifoidă nemanifestă, dar benignă) doctorul Bie din Hilleröd venea de trei ori pe zi să viziteze pacienta și lua regulat parte la *lunch*-ul servit persoanelor de la Curte, ba, adesea, chiar și la celelalte mese. Doctorul Bie era fratele soției lui Schleppegrell, și avea aceeași statură mică, aceeași *embonpoint* [1], aceiași ochi inteligenți și prietenoși ca și ea, ba chiar aceeași trecere la principesă. Purta un baston de bambus cu măciulia de aur și ochelari cu rame de aur pe care și-i scotea ori de cîte ori voia să vadă ceva, număra bătăile pulsului cu glas tare, cum numără un profesor de pian tactul, și îi plăcea grozav să vorbească despre Islanda și Groenlanda, unde fusese timp de paisprezece ani medic de marină. În general, era foarte pornit împotriva celor din orașul de reședință.

— A devenit un obicei la Copenhaga să rîzi de islandezi ; dar e destul să-i amintesc pe Are Marson, care a descoperit America cu cinci sute de ani înaintea lui Columb, pe Erik cel Roșu [2] și pe Ulf Sașiul [3], cu toată stirpea lui, toți adevărați eroi și oameni înțelepți — toți aceștia au fost islandezi, păcat că alteța-voastră regală n-ați vizitat Islanda. Ai o senzație cu totul neobișnuită cînd mănînci un ou fiert în gheizer, poate în aceeași clipă cînd cei doi vulcani aruncă foc. Că islandezii citesc ziarele noastre cu douăsprezece luni întîrziere, exact numărul apărut cu un an înainte, asta au scornit-o trufașii de la Copenhaga ; islandezii își scriu singuri ziarele, sînt în stare, fiindcă la fiecare trei zile vine cîte un vas englezesc sau american, iar cînd la Reykjavik se alege un canonic sau numai un președinte de district e la fel de interesant ca atunci cînd la Copenhaga se alege un nou primar. Ah, alteță, aproape aș spune că, de fapt, nu e nici o diferență între un sat și

[1] Corpolență (franc.).

[2] Normand exilat din Islanda, a debarcat în 938 în Groenlanda, unde a adus peste cîțiva ani nenumărați coloniști ; fiul său Leif a pornit pe mare pe la anul 1000 către America (Labrador) ; de atunci pînă în anul 1200 groenlandezii și islandezii au navigat în repetate rînduri pînă la coasta răsăriteană a Americii de Nord.

[3] Viking islandez.

un oraș de reședință ; pretutindeni trăiesc oameni și se urăsc și se iubesc, și dacă într-un loc o cîntăreață ține trilul cîte un minut întreg sau un scripcar cîntă *Lipăie infanteriștii*, nu-i cine știe ce diferență, cel puțin așa gîndesc eu.

Întotdeauna cînd făcea asemenea considerații, principesa îl aproba amuzată, iar la întrebarea lui Pentz și a Ebbe „dacă altețea-sa regală nu dorește să-l cheme poate pe medicul ei personal, pe doctorul Wilkins, care și așa nu are nimic de făcut și căruia ar trebui să i se amintească din cînd în cînd că salariul lui nu-i de fapt o sinecură", principesa refuză spunînd :

— Nu, nu sînt pe moarte și chiar dacă aș fi, doctorul Wilkins, care citește tot, dar știe prea puțin, și așa nu ar putea să mă mai țină în viață. Dacă există un om care să poată face ceva pentru mine, acesta e Bie și cînd stau o jumătate de oră și îl ascult, timp în care, în poveștile lui, m-am aflat împreună cu el într-o sanie trasă de reni sau am mîncat împreună cu el păsat roșu la misionarul din Dahlström, înseamnă că am avut cu acest prilej și ceea ce se numește prezența binefăcătoare a medicului : *„medico praesente"*, așa i se zice, desigur, căci calmează boala. Nu, să rămînă Bie. Și apoi ce ar spune sora lui despre o astfel de ofensă, buna, mărunțica doamnă Schleppegrell, care îl socotește la fel de vestit ca Boerhaave[1] și crede cu toată sinceritatea că se reeditează vechea poveste, fiind încredințată că i se poate scrie de la Polul Nord sau de la Polul Sud, cu toată convingerea că va primi scrisoarea, pe adresa : „Dr. Bie, Europa".

Boala principesei, deși nu era primejdioasă, se prelungea. Regele, care sosise între timp, locuia împreună cu suita lui restrînsă în aripa stîngă a castelului și se mulțumea, în ceea ce o privea pe principesă, să se intereseze zilnic de starea ei. Altfel, aproape că nu se vedea, ca urmare, pe de o parte, a deselor lui plecări la Skodsborg, pe de alta, a modului său de viață. Îi plăcea foarte mult să-și petreacă vremea în aer liber. Dacă nu era la o vînătoare cu gonaci, era la o vînătoare cu pîndă, dacă nu scotocea vizuina vre-

[1] Hermann Boerhaave (1668—1738), vestit medic din Țările-de Jos.

unui viezure, scotocea prin mlaştină după paturi de piatră şi după relicve, ba uneori se ducea chiar la Vinderöd şi Arreseedal, unde îşi avea vasele, iar de acolo pornea în largul marelui lac Arre.

Holk, care îi cunoştea pe căpitanii Westergaard şi Lundbye încă de la Schleswig şi de la Flensburg, unde îşi avuseseră o vreme garnizoana, încercă să reînnoade vechile legături, ceea ce izbuti chiar, aşa că din cînd în cînd îşi petrecea cîteva ore stînd de vorbă cu ei ; dar cînd rămînea din nou singur şi se gîndea la Holkenäs simţea o jenă cumplită şi îngrijorare. Nu se mai putea aşa. Corespondenţa dintre el şi Christine încetase de tot ; dar nu le răspunsese la scrisori nici lui Petersen, nici lui Arne. Lui Arne cel puţin trebuia să-i răspundă (trecuse o săptămînă de cînd primise scrisoarea), dacă nu voia să se strice şi cu *cumnatul său,* care fusese întotdeauna cel mai bun prieten şi sfătuitor al lui, şi poate că de prea multe ori chiar apărătorul lui în micile bătălii dintre el şi Christine.

În ziua aceea nu era de serviciu şi doctorul Bie, venind de la principesă, trecuse pe la el şi-i povestise tot felul de întîmplări din Hilleröd şi mici anecdote din viaţa de medic, care îi creaseră o bună dispoziţie. De această bună dispoziţie voia să profite ; dacă eşti bine dispus, jumătate de scrisoare e ca şi scrisă. Căci, la urma urmelor, ce se întîmplase ? Christine era o femeie mai puţin voioasă decît s-ar fi cerut şi avea mai multe principii decît ar fi fost necesar ; asta era o poveste veche, pe care nimeni n-o tăgăduia, aproape că nici ea însăşi. Mai continuă o vreme să-şi spună lucruri de acelaşi fel şi după ce se împăcă din ce în ce mai mult cu ideea că, privind lucrurile de aproape, totul nu e decît exagerare, fiindcă totuşi, de fapt, nu s-a întîmplat nimic, se aşeză, în sfîrşit, la masă şi scrise :

„Dragă Arne ! Îţi mulţumesc călduros pentru amabila ta scrisoare din 23 luna trecută, cu atît mai călduros cu cît ştiu bine, după ce mi-ai dovedit de atîtea ori sentimentele tale prieteneşti, că numai punînd prea multă rîvnă în meditaţiile tale asupra comportării mele ai ajuns să crezi că îţi îndeplineşti o datorie. Dar, dragă Arne, te întreb, ai avut într-adevăr motive ? Ca avocat al Christinei (altădată erai al meu), pentru a apăra drepturile clientei tale

împotriva mea, nu îmi aduci o vină care nici nu există ? Toate probele acuzării împotriva mea sînt extrase din propriile mele scrisori. Aceste scrisori se află acum la Holkenäs şi nu mi le mai amintesc în amănunt, dar dacă fac din memorie o recapitulare a conţinutului lor, nu găsesc nimic care să dea dreptul la acuzare. M-am referit la doamnele Hansen, la domnişoara von Rosenberg, la a căror descriere, după cum spune o zicală englezească «am pus mai mult pătrunjel pe puiul de găină decît era neapărat nevoie» ; dar această exagerare aş fi pus-o pe seama sinceităţii sau a tendinţei de a lăsa ridicolul să acţioneze prin el însuşi. Îmi amintesc că într-una din scrisori am scris de o audienţă aproape ca în basme a frumoasei căpităneşe la împăratul Siamului, iar în alta am numit-o pe nostima şi cam liberala domnişoară von Rosenberg «discipola lui David Strauss» [1], şi te întreb, dragă Arne, sînt acestea motive care să justifice susceptibilitatea Christinei şi apoi reproşurile tale din scrisoare ? Vorbeam adineauri de sinceritatea mea, care ar trebui să fie interpretată ca un semn bun, în schimb trebuie să recunosc — şi aceasta e singura concesie pe care pot s-o fac —, că în corespondenţa mea cu Christine am ajuns să nu mai găsesc tonul potrivit. Din clipa în care te vezi suspectat, e greu să păstrezi un ton şi o ţinută corectă, şi e cu atît mai greu cu cît nu există un asemenea grad de nevinovăţie care, odată ce s-a manifestat îndoiala, să te scutească pe tine însuţi de temeri şi mici reproşuri. Cîte nu ne trec prin minte, cîte nu ni se furişează în suflet ? Multe, totul. Dar, după cum ştiu din micile broşuri cu conţinut religios de care nu duceam lipsă în casa noastră, chiar Martin Luther a spus odată : «Nu putem împiedica păsările rele să zboare deasupra noastră, dar le putem împiedica să se cuibărească în capul nostru». Da, cumnate, asta este, oricîte virtuţi are Christine, *una* îi lipseşte, smerenia ; nutrind şi întreţinînd gîndul unei drepte-credinţe deosebite de la care aşteaptă în permanenţă influenţe salutare şi iluminări, nu-i trece, firesc, prin minte că şi ea, ca oricine, poate greşi. A trimis-o pe Asta la Gnadenfrei

[1] David Friedrich Strauss (1808—1874), critic al religiilor şi hegelian de stînga.

și pe Axel la Bunzlau, acestea sînt fapte care exclud slăbiciunea și greșeala, greșeala la care s-au supus odată pentru totdeauna cei care au plecat la Copenhaga și nu la Herrenhut. Acum, după ce mi-am susținut apărarea, iar către sfîrșit am schimbat mai mult decît îmi place rolul de acuzat pe acela de acuzator, te las cu bine și îmi predau cauza în mîinile tale, convins că înțelepciunea ta și mai ales dragostea care ne-o porți deopotrivă Christinei și mie va duce totul la bun sfîrșit. Și cu asta, Doamne ajută. Ca întotdeauna al tău sincer devotat,

Holk."

După ce puse tocul jos, luă scrisoarea și se apropie de fereastră pentru a revedea totul, rînd cu rînd. Unele pasaje îl nemulțumeau și cînd, ici, colo, ceva nu-i era pe plac, murmura : „aproape la fel de doctrinar ca și Christine" ; la sfîrșit, însă, „dreapta-credință deosebită" îi plăcu, și mai mult încă ceea ce spunea despre „sinceritatea pierdută", pierdută, fiindcă „nu există un asemenea grad de nevinovăție care, odată ce ai fost acuzat, să te scutească să te îndoiești tu însuți și să nu-ți faci cîteodată singur reproșuri".

Rămase un timp cu ochii asupra acestor rînduri ca vrăjit, dar pînă la urmă satisfacția pe care i-o produceau dispăru și nu mai văzu în ele decît recunoașterea vinovăției sale.

Capitolul 25

Zilele frumoase, ce ținuseră aproape toată luna noiembrie, în ciuda faimei ei, au luat sfîrșit odată cu apropierea lui decembrie, au început să bată furtuni puternice dinspre nord-vest, întrerupte doar cînd și cînd de ploi repezi care, firește, de multe ori chiar numai după cîteva ore erau izgonite de o nouă năvală a vîntului dinspre nord-vest. Această schimbare de vreme influență, desigur, și obiceiurile celor de la castel, toate plimbările, care adeseori se prelungeau pînă la Fredensborg, iar la sud pînă la Lilleröd,

încetară, în timp ce reuniunilor aproape oficiale din marea sală Herluf Trolle le luară loc mici întîlniri care aveau loc „cînd aici, cînd dincolo", ceea ce însemna într-unul din cele două turnuri : o seară la una din doamnele de onoare, apoi, seara următoare, la cealaltă. Aceasta fusese dorința principesei și contesa Schimmelmann, oricît de rigidă și ceremonioasă se dovedea de obicei, era o gazdă foarte amabilă, așa că „serile" ei puteau face concurență celor de la Ebba. Societatea se compunea din aceleași persoane : întîi Curtea principesei, apoi soții Schleppegrell și cei doi aghiotanți ai regelui, Lundbye, care nu mai prididea să facă pe curteanul și pe omul de viață, iar Westergaard, pe omul cu vederi largi, mici nuanțe ale vieții de societate care sporeau și mai mult farmecul întîlnirii cu ei. Da, se vedeau zilnic, schimbau doar locul, cînd în turnul din stînga, cînd în cel din dreapta, și cum componența societății era aceeași, și modul de a se distra era același, limitîndu-se la lectura unor comedii, la declamații și, în cel mai bun caz, la privirea unor ilustrații. Din cînd în cînd, la dorința lui Pentz și a contesei Schimmelmann, făceau și o mică partidă de whist, care apoi, după cină, se transforma într-un mic, foarte nevinovat joc de noroc. Ebba cîștiga întruna fiindcă, după cum spunea, „avea ghinion în dragoste". Erau veseli pînă la exuberanță și cînd se plîngeau, firește, de vremea veșnic furtunoasă și ploioasă, și mai ales de boala principesei, care nu se mai sfîrșea, recunoșteau în sinea lor că acestui pretins nenoroc îi datorau tot norocul de care se bucurau.

Așa au stat lucrurile pînă cu două duminici înainte de Crăciun ; atunci s-a schimbat din nou vremea și odată cu vîntul de nord-est ce începuse să bată puternic, a venit și frigul care, chiar în prima noapte, a făcut să înghețe toate bălțile și băltoacele lăsate de ploaie, iar a doua zi micul lac din fața castelului. După aceea a înghețat șanțul lat din capătul parcului, care era în legătură, spre răsărit și spre apus, cu lacurile Esrom și Arre. Peste o săptămînă, cînd a venit vestea că și lacurile mari aveau un strat gros de gheață, cel puțin pe lîngă mal — după ce doctorul Bie a jurat că o excursie pe o vreme strălucitoare e *cel* mai potrivit remediu împotriva stării în care se află principesa din pricina „aerului infect din castel",

după cum s-a exprimat — s-a hotărît ca a doua zi chiar să se facă o excursie cu sania, respectiv cu patinele, pînă la lacul Arre.

A doua zi vremea a fost mai însorită și mai friguroasă decît în toate zilele precedente. Cu puțin înainte de ora două s-au adunat în locul binecunoscut nouă, unde bacul era, de data aceasta, cuprins de gheață. Mai întîi au sosit principesa cu Holk și Ebba, apoi Schleppegrell și cei doi aghiotanți. Pentz lipsea, fiindcă era prea bătrîn, soția pastorului, fiindcă era prea corpolentă, iar Erichsen și contesa Schimmelmann nu voiau să se expună vîntului de nord-est care bătea destul de tare. Dar și aceștia patru doreau să participe într-un fel la excursie, așa că se urcaseră într-o caleașcă închisă și porniseră mai devreme, pentru a-i aștepta pe cei mai rezistenți la vreme rea într-o mică ospătărie așezată în imediata apropiere a locului unde șanțul dădea în lacul Arre.

Lîngă bac, care fusese transformat de servitorii trimiși înainte într-un cort pentru adăpostirea și primirea oaspeților, stătea o elegantă sanie cu spetează. După ce principesa fu așezată în ea și acoperită cu tot felul de blănuri, ca să nu-i fie frig, se puse întrebarea care dintre patinatorii ce o însoțeau să treacă în frunte și apoi, cine va avea cinstea să împingă pe gheață sania principesei. Hotărîrea fu luată repede : Schleppegrell, ca bun cunoscător al locului, va conduce convoiul, Holk va cîrmi sania principesei și imediat după ei va veni domnișoara, de mînă cu cei doi ofițeri. În formația aceasta și porniră și, pentru că toți patinau bine și aveau și costume potrivite, era o adevărată plăcere să vezi convoiul trecînd în goană pe oglinda gheței. Cel mai mult impresiona Schleppegrell, care părea acum mai curînd un Wotan păgîn decît un apostol creștin ; avea gulerul mantalei ridicat în vînt, boltit deasupra borului pălăriei și își înfigea din ce în ce mai aprig bastonul cu vîrf ascuțit în gheață, ca să mai mărească viteza. Principesei îi făcea plăcere, după cum îi și mărturisi lui Holk, să-și vadă „călăuza" alergînd atît de fantastic înaintea ei, dar simțul frumosului, ce o caracteriza în mare măsură, deși îi lipsea simțul ordinii și al eleganței, i-ar fi fost și mai satisfăcut dacă, privind întîmplător

înapoi, ar fi putut vedea şi grupul celor trei care veneau în urmă. Ebba, cu poalele rochiei sumese, cu ghete înalte de patinaj, purtînd o beretă scoţiană ale cărei panglici fluturau în vînt, întindea mîna cînd partenerului din dreapta, cînt partenerului din stînga, ca la dans, pentru ca, în ciuda mişcărilor laterale foarte avîntate, să poată înainta mai repede. Drumul ce-l aveau de parcurs era de aproape o milă, dar înainte de a fi trecut o jumătate de oră şi zăriră pe un dîmb ospătăria din care se înalţa un fum aproape alb, iar mai departe, suprafaţa întinsă a lacului Arre, strălucitoare şi sclipitoare cît ţinea gheaţa, apoi albăstruie şi tremurătoare, acolo unde lacul încă neîngheţat se întindea spre mare.

Cînd dădu cu ochii de ţintă, Schleppegrell îşi agită triumfător bastonul în aer, acceleră cît putu viteza şi aşa destul de mare şi în scurt timp ajunse la ospătăria pe ale cărei trepte ieşite în afară se şi aflau Pentz şi contesa Schimmelmann împreună cu mărunţica soţie a pastorului şi îi salutau fluturînd batistele. Numai Erichsen, după cum se dovedi mai tîrziu, rămăsese înăuntru, cu o cutie de *cachou*[1] în mînă. Holk, ţinînd o mînă pe speteaza săniei, îşi săltă cu cealaltă pălăria şi peste o clipă se şi opri lîngă o mică punte ale cărei scînduri se prelungeau pînă sus la ospătărie. Pentz, care se apropiase între timp, îi oferi principesei braţul ca să o conducă sus pe dună, iar contesa Schleppegrell şi cei doi ofiţeri îi urmară, numai Holk şi Ebba mai rămaseră pe punte, uitîndu-se mai întîi la cei ce o luaseră înainte, apoi unul la altul. În privirile lui Holk se citea un fel de gelozie şi, cînd ochii Ebbei părură să-i răspundă oarecum ironic „fiecare îşi făureşte singur soarta", o prinse impetuos de mînă şi arătă către apus, departe, unde scăpăta soarele. Ea acceptă dînd din cap aproape trufaş şi îşi luă zborul, de parcă mirarea celor de pe mal i-ar fi îmboldit mai tare, îndreptîndu-se spre locul unde braţul de apă cu oglinda lui de gheaţă strălucitoare devenea tot mai vag, pierzîndu-se în întinderea marelui lac Arre. Primejdia era tot mai aproape, ca şi cum amîndoi, alunecînd de-a curmezişul cordonului de

[1] Baton de lemn dulce, cu zahăr şi anason, folosit ca remediu împotriva tusei.

gheață de nici o sută de pași lățime, aveau de gînd să se avînte în largul lacului ; privirile lor se căutară și părură a se întreba : „S-o facem ?“ Și răspunsul cel puțin nu era negativ. Dar în aceeași clipă, cînd să treacă printr-un șir de pini scunzi, ce păreau să desemneze linia limitei de siguranță, Holk făcu o întoarcere rapidă către dreapta și o trase și pe Ebba după el.

— Asta-i limita, Ebba. Vrei să o trecem ?

Ebba lovi gheața cu patina și spuse :

— Cine se *gîndește* la întoarcere *vrea* să se întoarcă. Și mie îmi convine. Erchsen și contesa Schimmelmann ne așteaptă oricum — principesa poate că nu.

Capitolul 26

La o oră după apusul soarelui, cînd, ca să-l citățm pe Pentz, Holk și Ebba „au revenit la condiții de viață mai sigure după expediția lor în Oceanul Înghețat de Nord“, s-au suit într-un *char-à-banc* [1] cu apărătoare și cu pături, în care era loc pentru toți și au pornit înapoi spre Frederiksborg. Pe drum au discutat cu vădită predilecție despre „romantica escapadă“, în ciuda prezenței celor doi fugari, și pe un ton care nu lăsa nici un dubiu că socoteau totul oarecum inofensiv, o simplă toană a Ebbei, care-l îmboldise pe Holk, iar el, bietul, de voie, de nevoie, a trebuit să se supună. În felul acesta vorbeau cei mai mulți, numai principesa, contrar obiceiului ei, nu se putea hotărî să adopte tonul lor vesel ; mai mult tăcea, dar, dintre toți, numai cei doi ofițeri se arătară intrigați de tăcerea ei, fiindcă le amintea probabil de ceea ce afirmase mai înainte, întrucîtva îngrijorată, dar și cu oarecare dezaprobare. „Ebbei îi place să se joace cu primejdia, începuse ea să spună înăuntru, la ospătărie, și poate s-o facă, pentru că se pricepe să-și tragă cu agerime capul din laț. Desigur că pentru orice eventualitate poartă o centură de siguranță sub jacheta de blană. Dar nu oricine e atît de ager și prevăzător, iar bunul nostru Holk mai puțin decît

[1] Trăsură deschisă, cu băncile pe lături (franc.).

toți.“ Așa vorbise aproape în glumă, în timp ce ședeau la masă și beau cafeaua, pe cînd Holk și Ebba mai erau încă afară, dar se vedea bine că numai tonul era glumeț, altfel vorbea cu toată seriozitatea.

Pe la șase ajunseră la castel și cînd își luară rămas bun de la principesă, care prefera încă să-și petreacă serile singură, se despărțiră și ceilalți, dar nu fără să-și spună în același timp :

— La revedere, pe diseară.

— În care turn ? întrebară cei doi căpitani care, fiind de serviciu în ultimele seri, nu luaseră parte la micile reuniuni.

— În turnul Ebbei. Și nu mai tîrziu de opt. Cine întîrzie va fi pedepsit.

— Cum ?

— Vedem noi.

Se retraseră apoi, fiecare în camera lui, nu însă înainte ca Schleppegrell să promită că-l va aduce și pe cumnatul său, pe doctorul Bie.

Soții Schleppegrell și Bie, avînd un drum mai lung de străbătut, au fost, firește, cei mai punctuali, și primii ; cu hainele presărate cu fulgi mici de nea, fiindcă între timp începuse să ningă ușor, intrară în coridorul de jos al turnului, de unde o scară în spirală ducea întîi la camera Ebbei, apoi, mai sus, la aceea a lui Holk. Ce urma la etajul al treilea și al patrulea nu se întrebase pînă atunci încă nici unul dintre cei care locuiau acolo, nici măcar Karin, care de cînd se făcuse frig avea grijă să-i fie cît se poate de bine, întîi de dragul ei, apoi de acela al unui tînăr ajutor de grădinar cu care, încă din primele douăzeci și patru de ore de la sosirea la Frederiksborg, intrase în relații de dragoste foarte strînse. Avea multă experiență în privința aceasta și știa că dragostei îi face bine căldura. Și acum se îngrijise să fie o atmosferă cît mai plăcută, iar cînd musafirii din Hilleröde se simțiră ca acasă dînd de căldura din coridor, doctorul Bie o lovi ușor peste mînă pe fată și spuse :

— Foarte bine, Karin. Voi, suedezele, sînteți pricepute. Dar cum ai izbutit să faci atît de cald aici, în coridor ?

E atît de plăcut, că îmi vine să mă aşez pe trepte şi să petrec seara la tine.

Schleppegrell, care cunoştea prea bine manierele specifice unui medic de marină ale cumnatului său, îi aruncă o privire prin care îl poftea să fie mai puţin familiar, dar Karin, căreia îi plăcea să fie în relaţii bune cu oricine, cu atît mai mult cu un chirurg de marină, arătă spre peretele din spatele scărilor care, chiar la mijloc, părea înroşit. Apropiindu-se, Bie văzu că acolo se afla, îngropată în perete, o sobă înaltă care, cu faţa, răspundea, firește, în camera Karinei, iar partea din spate, fără ornamente, numai din cărămidă şi o placă de fier, încălzea tot coridorul de jos şi o parte din casa scării.

— Minunat, zise Bie, minunat. Am să vorbesc la administraţia castelului, am să le propun să ia exemplu. O sobă de fier, ca să zic aşa, cu dublă încălzire, a coridorului şi a camerei. Dincolo, la contesa Schimmelmann, care, firește, n-are pe lîngă ea ca ajutor o Karin, e întotdeauna un frig cumplit ; îţi îngheaţă inima-n tine, ca şi contesei Schimmelmann, desigur. Şi atunci, cum să mai scapi oamenii de veşnicul lor guturai, nu mai vorbesc de mîini îngheţate şi de nas roşu. E o fericire că nu-i contesa Danner aici. Ea are, se-nţelege, medicul ei personal şi, să nu uităm, firește şi mai multă căldură personală. Altfel nu ar fi ceea ce este.

Evident, Schleppegrell nu era de acord cu propunerile de îmbunătăţire în materie de construcţii aduse de cumnatul său, aşa că în timp ce urcau toţi trei scările, spuse :

— Sînt cu totul de altă părere, Bie. Lasă turnurile aşa cum sînt.

— Ah ! rîse Bie. Ai din nou scrupule istorice. Într-un turn în care oamenii au îngheţat de-a lungul a două sute de ani, trebuie să îngheţe şi acum. Asta numiţi voi pietate, şi poate că pastorii folosesc în asemenea împrejurări un cuvînt şi mai mare. Eu, în ceea ce mă priveşte, prefer să mă simt bine.

— Da, zise Schleppegrell, acesta este privilegiul tuturor exploratorilor Polului Nord. Cu cît sînt mai aproape de Polul Nord, cu atît stau mai mult lîngă foc. Şi zici că vrei să te duci la administraţia castelului şi să propui renovări. Bine, am să merg şi eu cu tine cînd te duci şi,

dacă propui sobe cu dublă încălzire, care mai sînt încă şi pe jumătate de fier, atunci *eu* voi propune să o scoată din perete şi pe asta, singura care există. E cea mai mare nesocotinţă. Şi peste tot numai conuri de brad, lemn răşinos, duşumelele şi pereţii despărţitori de lemn, mîncaţi de cari şi gata să se aprindă ca iasca.

Aici se încheie discuţia, fiindcă terminaseră de urcat scările şi intrară la Ebba, unde totul era pregătit festiv : lămpile şi lumînările ardeau, iar masa aşternută fusese împinsă cît se putea de mult în firida ferestrei. Făcea în totul impresia de lărgime şi ordine. Dar în mai puţin de zece minute în încăpere domnea o harababură şi un zumzet năucitor ; o privire de ansamblu nu fu posibilă decît cînd cei mai mulţi se grăbiră să se aşeze la două mese de joc pregătite din vreme, în stînga, contesa Schimmelmann cu Pentz şi Lundbye, în dreapta, soţia pastorului cu Erichsen şi Westergaard. Holk şi Bie, care ar fi jucat bucuroşi şi ar fi ridicat whistul cu mînă moartă la înălţimea unui adevărat whist, trebuiră să renunţe fiindcă Schleppegrell, pe care, desigur, nu puteau să-l lase singur, nu juca din principiu cărţi. Firește, mai era şi Ebba ; ea, însă, ca gazdă, trebuia să acorde fiecăruia măcar cîteva clipe ; apoi, deşi masa fusese aşezată cu grijă încă dinainte, mai erau destule de făcut, aşa că nu mai termina cu dispoziţiile pe care le dădea Karinei şi grădinarului, chemat să o ajute.

După ce se împăcară cu gîndul renunţării, Holk şi Bie se retraseră pînă la urmă într-un colţ pe care-l forma un stîlp al zidului ieşit în afară chiar lîngă firida alcovului. Acolo se porniră foarte curînd pe o discuţie amicală, pe care Holk, totdeauna curios să afle cîte ceva, o îndreptă, firește, către Islanda.

— Ştii, doctore Bie, te invidiez sincer că ai petrecut o vreme ca medic de marină acolo, în nord, nu în ceea ce privește scorbutul şi amputările, care desigur se ivesc în acele locuri, dar în privinţa etnografiei...

Bie, care era doar un felcer mai răsărit, nu auzise probabil niciodată cuvîntul „etnografie“ sau nu se întrebase ce înseamnă, fiindcă tresări şi nu mai putu scoate o vorbă ; dar Holk, care era pus pe întrebări, nici nu băgă de seamă şi continuă :

— Dacă Islanda ar fi un lucru de nimic, de care, de fapt, să nici nu ne pese, în sfîrşit, nu ne-ar stîrni curiozitatea ; dar islandezii sînt oarecum fraţii noştri [1], care se roagă în fiecare duminică pentru regele Frederik, întocmai ca noi, poate chiar mai bine. Fiindcă sînt oameni serioşi şi cucernici. Cînd mă gîndesc că trăim aşa, de pe o zi pe alta, şi nu ştim nimic tocmai despre cei pe care ar trebui, de fapt, să-i cunoaştem temeinic, mi-e ruşine şi aproape că-mi fac reproşuri. Ce ar fi însemnat, de pildă, după cum mi-a repetat de sute de ori bătrînul pastor Petersen, de la mine de acasă, ce ar fi însemnat toată literatura germano-scandinavă, dacă nu ar fi existat Snorre Sturleson [2], mîndria islandezilor ? Ce ar fi însemnat *Edda* şi multe altele ? Nimic. Şi acum te întreb, doctore Bie, cînd ai fost în Islanda, ai mai întîlnit ceva care să fi rămas din toate astea, ceva care să fie cunoscut şi drag tuturor, care să fie cîntat sau recitat de femei şi de fete la şezătoare sau de bărbaţi, cînd pleacă la vînătoare de foci ?

Schleppegrell, care auzise toate aceste întrebări, n-ar fi vrut să fie în pielea cumnatului său. Bie, însă, care îşi revenise între timp, zise cu umor :

— Da, de fapt, toate acestea le ştie mai bine cumnatul meu Schleppegrell, care *nu* a fost acolo, persoanele care nu au fost ştiu întotdeauna totul mai bine. Ceea ce ştiu eu despre islandezi e că paturile lor cam lasă de dorit, deşi au raţele arctice, ca să zic aşa, la uşă. Dar pilotele sînt într-adevăr bune, ţin cald, ceea ce acolo, în nord, ca să fim drepţi, e întotdeauna lucrul principal. Necazul e însă cu rufăria de pat. Că uneori firele sînt ca nişte sfori puse una lîngă alta, treacă-meargă ; dar cu ceea ce numesc englezii *cleanliness* [3], e de rău. Prea se observă bine că la ei e mai multă gheaţă decît apă şi că spălătoresele sînt

[1] Islanda, dependentă din cele mai vechi timpuri de Danemarca, a fost declarată în 1851 parte integrantă din statul danez şi abia în 1874 s-a bucurat de o constituţie proprie. Islanda e stat suveran din 1918.

[2] Snorre Sturleson (1179—1241), om politic şi istoriograf islandez ; a scris o carte de învăţătură pentru scalzi (barzi scandinavi), care s-a numit mai tîrziu, după numele lui, *Snorra Edda (Edda cea nouă)*.

[3] Curăţenie (engl.).

grăbite să-şi vîre iar mîinile în mănuşile îmblănite. Nu-i o ţară în care să domnească curăţenia, asta trebuie să recunoaştem. Dar somonul e *comme il faut*. Şi-apoi băutura! Unii vorbesc numai de vinul tonic islandez, preparat din licheni ; da, există şi dintr-ăsta, dar vă asigur, domnule conte, că un whisky mai bun ca acolo n-am pomenit nicăieri pe lume, nici la Copenhaga, nici la Londra, nici măcar la Glasgow, patria celui mai fin whisky.

Discuţia despre Islanda mai continuă un timp şi Schleppegrell, care la început asistase la ea jenat, se bucură pînă la urmă să vadă cu cîtă iscusinţă ocoleşte Bie întrebările „elevate", pe care Holk i le punea neîncetat. Ebba se apropia din cînd în cînd, rîdea, văzînd că tot n-au schimbat subiectul, şi se îndrepta apoi repede spre mesele de joc, unde o dată lua spre folosul soţiei pastorului cartea cuvenită mîinii moarte şi o punea pe masă, altă dată spre folosul contesei Schimmelmann, pînă cînd începea să protesteze Pentz, care pierdea mereu. Ebba atîta aştepta, apoi îşi părăsea rolul de gazdă la masa de joc şi-şi făcea de lucru la şemineu, punînd cărbuni şi crengi de ienupăr peste jarul aproape stins, dar întotdeauna, firește, numai în cantitate mică, fiindcă nenumăratele lumînări aprinse nu îngăduiau oricum să se simtă frigul ce domnea afară. În afară de asta, gerul de peste zi se înmuiase simţitor de cînd începuseră să cadă primii fulgi, numai vîntul se mai înteţise, după cum se putea observa cînd Karin, care îşi îndeplinea slujba cu îndemînare şi cu zîmbetul pe buze, intra pe uşă cu cîte o tavă.

La zece, jocul de cărţi luă sfîrşit, măsuţele fură date deoparte pentru a se face loc, şi de-a curmezişul camerei fu aşezată masa cu tacîmurile puse numai pe trei laturi, fiindcă nimeni nu voia să aibă în spate focul din şemineu. Contesa Schimmelmann avea locul de onoare, la mijlocul mesei, alături de ea, Holk şi Pentz ; apoi veneau, la dreapta şi la stînga, ceilalţi patru domni, iar soţia pastorului şi Ebba şedeau în cele două laturi mai înguste, pentru a supraveghea mai bine masa şi a ajuta, eventual, la servit. Buna dispoziţie domnise şi înainte, dar acum deveni şi mai mare, datorită îndeosebi multiplelor calităţi pe care le dovedea doctorul Bie la masă. Nu numai că povestea tot felul de istorii şi se pricepea să ţină toasturi, dar înainte

de toate era un incontestabil virtuoz al rîsului, ceea ce-i permitea să însoţească nu numai propriile lui anecdote, dar şi pe ale celorlalţi, cu adevărate salve de rîs lipsite de orice atitudine critică, antrenîndu-i astfel pe toţi, chiar şi pe cei care nu ştiau despre ce era vorba. Spre bucuria tuturor, era evident că şi contesa Schimmelmann se amuza, ceea ce nu înseamnă, însă, că după ce s-a retras — la ora unsprezece se retrăgea întotdeauna — veselia comesenilor n-a crescut simţitor. La această veselie a contribuit, firește, şi altceva, anume punciul suedez, care nu se servea întotdeauna ; de data aceasta, însă, a fost adus într-un bol mare de argint. Toată lumea nu ştia cum să-l mai laude şi mai ales Bie ; la al cincilea pahar, la care a ajuns relativ repede, el s-a ridicat şi, cu voia stimatelor doamne, a ţinut un toast.

— Da, un toast, doamnelor. Dar în cinstea cui ? Firește, în cinstea amabilei noastre gazde, în care poporul frate suedez — ca şi noi, un popor al mării, al oceanului — şi-a găsit, ca să zic aşa, cea mai înaltă expresie. Din mare, după cum ştim cu toţii, s-a născut frumuseţea [1], dar din Marea Nordului s-a născut şi curajul nordic, curajul suedez. N-am fost martor în după-amiaza asta la dovada acestui curaj cu adevărat nordic, dar am aflat despre el. Să fii la marginea prăpastiei, ca şi cînd te-ai avînta în moarte — ajunge un pas greşit şi adîncul te înghite pentru totdeauna — acesta e cel mai mare farmec al vieţii. Şi o astfel de viaţă e viaţa din ţările nordice. Acolo unde începe gheaţa, inima e mai înflăcărată. Trăiască ţările nordice, trăiască frumoasa, curajoasa ei fiică !

Ciocniră cu toţii paharele şi „escapada de la lacul Arre", care fusese în ziua aceea de mai multe ori obiectul unor observaţii glumeţe, reveni în discuţie. Pentz, care nu avea încredere nici în Holk, nici în Ebba, se complăcu să-i persifleze în continuare şi expuse cu plăcere ce s-ar fi întîmplat cu amîndoi dacă s-ar fi desprins, cu brad cu tot, blocul de gheaţă de sub picioarele lor şi i-ar fi purtat în largul mării. Poate că ar fi de ajuns în Thule [2]. Sau poate că nu, şi n-ar fi avut pe blocul lor de gheaţă decît un mic

[1] *Aluzie la Afrodita*, zeiţa frumuseţii şi iubirii în mitologia greacă, născută din spuma mării.

[2] Insulă legendară în nordul îndepărtat.

brad de Crăciun, fără nuci și fără marțipan. Holk s-ar fi omorît atunci și și-ar fi oferit sîngele inimii, asemenea pelicanului, de atîtea ori citat. Se zice că pe vremuri s-ar fi întîmplat asemenea lucruri.

— Pe vremuri, rîse Ebba. Da, ce nu s-a întîmplat pe vremuri ! Nu am pretenția că mă pricep la istorie, las altora această cinste, cît despre istoria veche, habar n-am de ea ; dar e destul să știi cîte ceva despre războiul troian ca să ai un foarte mare respect pentru timpurile vechi și curajul de atunci, un respect și mai mare decît pentru curajul scandinavilor de care doctorul Bie a vorbit atît de frumos și pentru mine atît de măgulitor.

Westergaard și Lundbye declarară în același timp că în ceea ce privește problemele esențiale, adică eroismul pasiunii, vremurile au rămas întotdeauna aceleași și că se pun chezași că iubirea face aceleași minuni ca și în trecut.

Oaspeții se împărțiră imediat în două tabere, de o parte cei care erau de aceeași părere (printre ei și mărunțica soție a pastorului, căreia îi strălucea fața), de altă parte cei care o respingeau categoric, în frunte cu Ebba.

— Aceleași minuni, repetă ea. E imposibil, fiindcă minunile acelea erau produse de ceva care a dispărut acum de pe lume. Erau produse de mari, sublime durități. Am ales acest cuvînt fiindcă vreau să-l evit pe celălalt, „pasiune", care, firește, a fost folosit de partea adversă, de durități se poate vorbi, însă, da, chiar fără să roșești. V-aș întreba, și mai ales pe cei doi domni căpitani, care dintre dumneavoastră ar fi dispus să pună la cale un război troian de dragul Elenei ? Cine l-ar ucide pe Agamemnon de dragul Clitemnestrei ?

— Noi, noi !

— Eu sînt Egist ! adăugă Pentz, ridicînd brusc o furculiță cu patru dinți.

Toți rîseră, dar Ebba continuă din ce în ce mai semeață :

— Nu, domnilor, e așa cum spun, durițăile au pierit de pe lume. Deși trebuie să recunosc (și sînteți liberi să folosiți acest argument împotriva mea), deși mai apar și în antichitate unele cazuri de slăbiciune. Îmi aduc aminte că, pe vremuri, cînd mai purtam încă rochii de fetiță, am

văzut *Fedra* de Racine cu celebra Rachel [1] în rolul titular ; venea de la Petersburg și în drum a trecut și prin bietul nostru Stockholm. Ei, și numita Fedra îl iubește pe fiul ei vitreg, un om cu totul străin ca să spunem așa, care n-are nici un drept să invoce înrudirea de sînge, și acest fiu vitreg refuză să spună „da", respinge iubirea unei frumoase regine. Acesta e probabil primul caz de decadență, primul semn care-i vestește pe modernii cu suflete slabe.

— O, nu, protestă Lundbye, nu pe moderni. Modernii condamnă categoric asemenea slăbiciuni.

— Păcat că nu avem o Fedră la-ndemînă, interveni Pentz, ca să soluționăm imediat problema ; poate că de la Skodsborg... Dar nu-și termină vorba, fiindcă observă că cei doi ofițeri îl privesc țintă, ca să-l facă să înțeleagă că în prezența lor nu era permis să fie pomenit în ironie numele contesei Danner, care-i și stătea pe limbă.

Curînd după aceea se ridicară de la masă și începură să se pregătească de plecare. Holk, ca singurul ce locuia în același turn cu Ebba, se simți aproape obligat să-i conducă pe oaspeți pînă jos la camera Karinei, care servea de garderobă. Rămase acolo pînă se îndepărtară toți. Îi dădu apoi mîna Karinei, o sfătui să deschidă și fereastra și ușa, fiindcă lăsase focul să ardă prea mult, și urcă repede scările înapoi.

Sus, Ebba stătea în ușă, lumînările încă ardeau pe masă și cînd o văzu, Holk se întrebă dacă așteptase lîngă balustrada scării doar să plece ceilalți sau și să se întoarcă el.

— Noapte bună, zise ea făcînd în glumă o reverență ceremonioasă, cu care părea că vrea să se retragă.

Dar Holk o prinse de mînă și zise :

— Nu, Ebba, nu așa ; trebuie să mă asculți.

Intrînd împreună în cameră, o privi buimac și pătimaș. Însă Ebba se feri ușor și, ca urmare a discuției de mai înainte, spuse :

— Ei, Holk, în care rol ? Al lui Paris sau al lui Egist ? Ai auzit că Pentz îl vrea pe al lui Egist.

Și rîse.

---

[1] Elise Rachel (1820—1858), celebră actriță franceză.

Veselia ei îl zăpăci şi mai tare. Ebba savură întîi această situaţie, apoi rosti oarecum cu milă :

— Holk, dar eşti aproape mai german decît germanii... Zece ani a durat asediul Troiei. Se pare că acesta e idealul dumitale.

Capitolul 27

După o oră se auzi bătînd în uşă. Holk tresări. Dar Ebba, care, din fire, se temea mai mult de ridicolul unui joc de-a v-aţi ascunselea înfricoşat, decît de faptul de a fi descoperiţi, se duse repede la uşă şi deschise.

Era Karin.

— Ce-i, Karin ?

— Nu-i bine. În camera mea iese fum, şi-a fost un adevărat noroc că a căzut o bucată de zgură din coş şi m-a trezit. Am deschis larg şi geamul şi uşa, şi am făcut curent, dar n-ajută la nimic ; parcă ar ieşi din pereţi şi din duşumele.

— Ce-o fi ? zise Ebba care crezuse la început că numai curiozitatea o făcuse pe Karin să vină sus. Poate bate vîntul prin horn. Cobor să văd ce e, numai să pun şalul pe mine şi să iau o lumînare ; tu ai bîjbîit prin întuneric.

Intră din nou în cameră şi închise uşa. Dar, peste o clipă se şi întoarse cu o lumînare în mînă şi o luă înainte, să facă lumină. Karin nu exagerase, fumul şi pîcla umpluseră acum şi casa scărilor şi nici n-ajunseră la jumătatea drumului, că aproape nu mai puteau respira.

— Să trecem repede, zise Karin şi, luînd-o la goană pe culoarul din duşumelele căruia ieşeau flăcări mici, se repezi la uşa de intrare rămasă, din fericire, neîncuiată. Îndată după aceea fu auzită strigînd în curtea castelului : Foc !

Ebba vru să scape, ca şi Karin, luînd-o la fugă. Dar în clipa aceea îşi aduse aminte de Holk şi, hotărîndu-se degrabă să nu-l lase la greu, urcă în fugă scările şi se întoarse în cameră. Zadarnic, nu mai era acolo. „Prostul, vrea să-mi salveze onoarea, sau poate şi pe a lui, şi are

să moară, şi eu, odată cu el". Şi spunîndu-şi asta, urcă repede treptele spre etajul al doilea, ca să-l caute în cameră. Era în pragul uşii. Din curte se auzeau strigătele neîntrerupte ale Karinei după ajutor, la care se alăturaseră acum şi alte voci.

— Repede, Holk, ori pierim ! Karin a scăpat. Să încercăm şi noi.

Fără să aştepte vreun răspuns, îl apucă de braţ şi-l trase după ea să coboare cele două etaje. Dar oricît de repede se petrecură toate, nenorocirea tot le-o luă înainte ; ceea ce se putea în urmă cu un minut sau două, acum nu mai era posibil.

— Sîntem pierduţi, spuse Ebba, gata să se prăbuşească pe scări.

Văzînd-o aproape leşinată, Holk o cuprinse pe după mijloc şi cu toată forţa pe care ţi-o dă disperarea, urcă iar scara în spirală din etaj în etaj, pînă ajunse, în cele din urmă, sub acoperişul turnului, străbătut de grinzi şi stinghii. O lucarnă deschisă dădea atîta lumină cît să se descurce, de bine, de rău, prin talmeş-balmeşul de acolo. Înaintă pe sub şarpantă pînă la lucarnă şi ieşi afară, tîrînd-o pe Ebba după el. Acolo erau deocamdată feriţi de primejdie, iar dacă acoperişul aproape vertical al castelului ar fi fost numai cu puţin mai înclinat, prin această salvare relativă ar fi fost într-adevăr scăpaţi de pericol, dar acoperişul fiind foarte povîrnit, nu se puteau mişca de-a lungul lui, aşa că nu realizaseră mare lucru, puteau cel mult să se ţină de paratrăsnet şi să-şi proptească picioarele în streaşina rezistentă. Apoi aveau norocul că vîntul purta fumul gros în direcţie opusă.

Da, aveau norocul acesta, dar tot relativ. Ce le folosea, dacă nu erau observaţi de cei de jos sau dacă vîntul se învîrtejea şi mîna focul spre acoperişul pe care se aflau ?

— Ai curajul ? întrebă Holk arătînd spre paratrăsnetul pe care, dacă ar fi avut energia necesară, ar fi putut totuşi să coboare. Dar Ebba, sleită de puteri, clătină doar din cap. Atunci să încercăm să mergem de-a lungul acoperişului pînă la mansarda următoare, şi acolo să urcăm. Lăsîndu-se pe spate, se tîrîră încet, cu băgare de seamă, de-a lungul acoperişului abrupt, proptindu-şi bine picioarele în streaşină. Făcură vreo zece paşi şi totul merse bine ; dar nici

nu ajunseră la jumătatea drumului către mansardă, cînd Ebba spuse :

— Nu mai pot, nu mai am putere.

Holk vru să strige şi să facă semn cu batista, dar îşi dădu repede seama că n-ar fi folosit la nimic, fiindcă, pentru a fi în siguranţă, trebuiau să stea într-un loc mai retras, care nu se vedea din curtea castelului. Toată nădejdea rămînea aşadar în Karin, care era de presupus că nu-i va căuta numai ea, ci îi va face şi pe alţii să-şi îndrepte privirile spre acoperişul turnului. Şi într-adevăr aşa se întîmplă, aşa fură salvaţi din situaţia îngrozitoare în care se aflau. Peste vreun sfert de oră zăriră cîţiva inşi care ocoliseră capătul lacului şi în aceeaşi clipă auziră că de acolo, de pe malul dinspre Hilleröde, de unde se putea vedea mai bine, le strigă ceva, nu înţeleseră fireşte ce anume, dar după tonul vesel în care vorbeau, nu încăpea nici o îndoială că îi vor salva în mod sigur. Peste puţin auziră în spatele lor nişte lovituri ca de ciocan şi de secure şi îndată se iviră prin gaura făcută în acoperiş şi nişte capete, care îi căutau cu privirea. Bineînţeles că greşiseră locul, dar era o greşeală uşor de reparat şi peste cîtva timp apărură braţe vînjoase, care o traseră întîi pe Ebba apoi pe Holk în pod, de unde îi purtară ca în triumf întîi pe scări, în jos, apoi prin curtea castelului. Primul om care le ieşi aici înainte fu regele.

Deşi se întorsese de la Skodsborg la Frederiksborg abia pe la miezul nopţii, cu o oră înainte de a izbucni incendiul, el fusese acela care, primul, preluase conducerea acţiunii de salvare şi participase cu mai mult succes şi mai eficient ca oricine pentru ca dragul lui tezaur de antichităţi să fie pus la adăpost. Ceea ce fusese salvat i se datora lui personal. Cei doi aghiotanţi stătuseră tot timpul pe lîngă el.

— Ia te uită, Holk ! exclamă regele, cînd dădu cu ochii de conte. Şi încă în postura de cavaler în slujba doamnei sale. Am să-ţi preamăresc fapta dincolo, la Skodsborg.

Şi în cuvintele lui, rostite în glumă, se simţea şi o umbră de ironie.

Westegaard şi Lundbye se ocupau de Ebba.

— Unde este principesa ? întrebă ea.

— La gară, îi răspunseră. Se va forma un tren special pentru alteţa-sa. Aici îi arde pămîntul sub picioare.

Era un calambur cu totul neintenționat și nimeni nu-l luă ca atare. Numai Ebba, care pînă și în aceste momente rămăsese sensibilă la tăișul vorbelor, le dădu altă interpretare și spuse :

— Da, îi arde sub picioare ! Principesei, nu s-ar prea putea spune... dar lui Holk și mie...

Capitolul 28

Ebba ținea foarte mult să plece și ea cu trenul special și voia să se ducă la gară ; era însă atît de extenuată, că și Holk, și cei doi tineri aghiotanți stăruiră să renunțe la acest gînd. Pînă la urmă acceptă și se lăsă condusă în aripa stîngă a castelului, care nu fusese atinsă de foc. Acolo se afla capela, folosită pentru moment ca loc de refugiu. Pe altar ardeau lumînările, iar în jurul lui ședeau, care în capul oaselor, care culcați, soțiile și copiii funcționarilor și servitorilor castelului. Copiii erau acoperiți cu tot felul de haine, printre care și odăjdii de pe vremea cînd biserica fusese catolică încă, luate din sacristie. Pentru Ebba nu se mai găsi nimic ; i se aduseră doar cîteva perne, pentru ca măcar să nu stea cu picioarele direct pe pardoseala rece ca gheața. Atît nu era însă de-ajuns și, după ce Holk căută în zadar un adăpost mai bun în căsuța de alături a administratorului, îi propuse Ebbei, care tremura tot mai mult de frig, să încerce totuși să facă drumul pînă la gară, intenție la care renunțase mai înainte din pricina extenuării ei. Un bătrîn servitor de la castel le arătă drumul cel mai scurt, așa că porniră și ajunseră acolo tocmai cînd ceasul bătea ora șase. Principesa plecase de mai bine de o oră, iar trenul următor dinspre Helsingör sosea abia peste treizeci de minute. Și la gară domnea mare zăpăceală, iar în mica sală de așteptare nu se mai găsea nici un loc, era înțesată mai ales cu oameni de la Hillerö de bătrîni și tineri, și toți voiau să ajungă la Copenhaga pentru a povesti cît mai repede grozăviile întîmplate, dintre care, din fericire, cele mai senzaționale erau născocite. Într-un turn — se spunea cu toată certitudinea — arseseră trei persoane de la Curte și un grădinar. Ebba, care abia se ținea pe picioare,

auzea tot ce se vorbea şi nu s-ar fi simţit acolo cu mult mai bine decît înainte, în biserica friguroasă, dacă un impiegat de la gară nu s-ar fi dovedit atît de înţelegător, încît să-i conducă în camera specială, rezervată Curţii regale. Acolo nu numai că era cald şi spaţiu destul, dar îi găsiră şi pe domnii Pentz şi Erichsen, care rămăseseră pe loc pentru a-i putea relata principesei despre soarta celor consideraţi pierduţi. Aşa le recomandase alteţa-sa chiar în ultimul moment, cînd se urcase cu contesa Schimmelmann în compartiment. Holk şi Ebba au fost întîmpinaţi cu toată afecţiunea de cei doi şambelani, destul de îngrijoraţi, dar semnele lor de afecţiune au fost întrecute de acelea ale Karinei care, peste o clipă, dădu buzna din sala de aşteptare, unde stătuse ghemuită într-un colţ.

— Lasă, fetiţo, încercă Ebba să glumească. Ce a fost atît de nemaipomenit ? Întîi a fost niţel prea cald, apoi niţel prea frig.

Dar Karin, oricît îi plăcea de obicei să rîdă, de data aceasta nu se lăsă antrenată de tonul glumeţ al Ebbei, ci îi sărută mîinile suspinînd şi plîngînd. Pentz, bineînţeles, punea tot felul de întrebări, dar Holk, căruia îi erau îndeosebi adresate, nu apucă să răspundă, căci se auzi din depărtare şuieratul locomotivei, semn că venea trenul dinspre Helsingör. Peste un minut intră în gară şi, cu toate că avea puţine vagoane, se găsi totuşi pentru Ebba un compartiment separat, unde fu culcată şi acoperită cu pături şi paltoane. Karin rămase lîngă ea, iar cei trei domni se urcară într-un compartiment învecinat.

La ora opt sosiră în gară la Copenhaga, trimiseră după trăsuri, iar cînd acestea veniră, Pentz cu Ebba şi Karin porniră spre palatul principesei, iar Erichsen şi Holk spre locuinţele lor particulare. Holk bătu în uşă. Frumoasa doamnă Brigitte apăru în faţa lui şi zise :

— Slavă Domnului, domnule conte, că v-aţi întors !

Dar în glasul ei se simţea bine şi un fel de dezamăgire, ceea ce însemna desigur că, după sosirea trenului special, se şi dusese vestea despre îngrozitorul sfîrşit al contelui Holk şi al domnişoarei von Rosenberg, o poveste senzaţională, cum mama şi fiica nici nu şi-ar fi putut dori una mai frumoasă. Şi acum contele era *totuşi* în viaţă, probabil

și domnișoara, adică mai mult ca sigur. Nu mai puteai să ai încredere în nimic și întotdeauna ce era mai interesant nu se adeverea. Brigitte se stăpîni însă și repetă :

— Slavă Domnului, domnule conte ! Cît ne-am temut pentru dumneavoastră... Și pentru frumoasa domnișoară suedeză...

Și în timp ce vorbea, nu-l slăbea din ochi, fiindcă darul ei, de-a dreptul fenomenal, de a bănui anumite lucruri o făcea să înțeleagă toată povestea, și mai cu seamă aspectele ei intime, atît de limpede de parcă ar fi fost de față.

— Da, frumoasă doamnă Hansen, spuse Holk, neobservînd decît compătimirea din glasul ei sau nevrînd să o observe decît pe aceasta, da, frumoasă doamnă Hansen, am trecut prin clipe grele, cum nu le-ai dori nici unui dușman de moarte, cu atît mai puțin ție și...

— ..unei doamne atît de frumoase.

— Mă rog, dacă așa vrei să-i spui. Dar domnișoara nu e atît de frumoasă cum presupui mereu, în orice caz nici pe departe atît de frumoasă ca altele, pe care nu vreau să le numesc. Însă despre asta o să vorbim altă dată și o să lămurim atunci problema. Acum sînt frînt de oboseală, dragă doamnă Hansen, și vreau să recuperez orele de somn pe care le-am pierdut. Te rog să nu primești pe nimeni, nici pe baronul Pentz, dacă mă caută. Dar la douăsprezece, te rog să bați în ușă. Și îndată după aceea am să iau micul dejun.

Holk dormi bine, numai cînd auzi bătînd în ușă se sculă să-și facă în grabă toaleta de dimineață. Își simțea încă inima grea, așa că tot ce se petrecuse îi părea aproape fantomatic, numai cînd se duse la fereastră și privi în stradă, își dădu seama limpede de ceea ce se întîmplase. Atunci apăru și Brigitte cu micul dejun și așteptă ca Holk să deschidă vorba, în care scop nu numai că așeză foarte încet masa, dar își dădu silința să pună și întrebări directe, ceea ce cu greu făcea de obicei. Holk fu însă de data aceasta inaccesibil, răspundea foarte pe scurt și în general prin toată comportarea sa lăsa să se înțeleagă că ar prefera să rămînă singur, ceea ce nu numai că o miră din cale-afară pe frumoasa doamnă Hansen, dar i-o făcu și mai puțin simpatică pe domnișoara suedeză, care, firește, tre-

buia să fie cauza acestei atitudini. Holk observă totul ; și pentru că nu voia, fie chiar numai din prudență, să o indispună pe frumoasa Brigitte, o rugă să-l scuze că nu-i destul de atent și să înțeleagă că este încă sub impresia tuturor grozăviilor prin care a trecut.

— Da, spuse doamna Hansen, îngrozitor, trebuie să fi fost într-adevăr îngrozitor, și unde mai pui răspunderea și dorința de a ajuta și de a nu fi în stare. Și totul în văzul lumii, poate chiar într-o îmbrăcăminte foarte sumară... dacă se poate vorbi de îmbrăcăminte.

Expresia feței îi era atît de serioasă și glasul atît de convingător înduioșat cînd spuse toate acestea, încît, după ce ieși din cameră, Holk se îndoia iar că ar fi vorba numai de maliţiozitate și de o comedie perfidă. Poate că totuși exista și oarecare compătimire sinceră : se zicea că persoanele de genul acesta ar fi întotdeauna bune din fire. Dar, oricum, nu era în situația de a se lăsa furat de asemenea gînduri ; de îndată ce rămase iar singur îl asaltară din nou toate imaginile și ideile pe care apariția Brigittei le alungase pentru moment. Nu trecuse nici o zi încheiată de cînd făcuseră excursia pînă la mica ospătărie de lîngă lacul Arre și cîte se întîmplaseră de atunci ! Întîi goana pe patine, împreună cu Ebba, pînă în imediata apropiere a gheței friabile și cu ochiuri de apă, apoi întoarcerea la castel cu micile tachinării, apoi exuberanța Ebbei la masă... apoi, cum a venit Karin și cum izbucneau flăcări din zid și din podele, iar în cele din urmă cum au ieșit pe acoperișul castelului, riscînd să moară, să se nenorocească, și totuși faptului că au ieșit pe acoperiș îi datorează salvarea.

„Da, salvarea, își zise. Totul atîrnă de un fir de păr ; așa s-a întîmplat acuma și așa se întîmplă mereu. Ce ne-a salvat pe noi ? Faptul că am făcut chiar în prima zi o plimbare, trecînd pe lîngă iaz și pavilion, pînă la bacul de la marginea parcului, că era o zi însorită și mi-am oprit privirile asupra castelului scăldat în lumină și, fiindcă toate se distingeau bine, cu precizie, am văzut că acoperișul turnului e în partea de jos la același nivel cu partea de jos a acoperișului de la castel. Da, faptul acesta ne-a salvat. O simplă întîmplare, dacă se poate spune că există întîmplare. Fiindcă nimic nu e întîmplător, așa a trebuit să fie, o voință superioară a potrivit așa lucrurile. Trebuie să

mă împac cu gîndul acesta şi să mă bizui pe el şi în ceea ce intenţionez să fac. Cînd sîntem la ananghie şi în restriştе aşteptăm un semn ca să ne arate ce-i bine. Şi un astfel de semn e faptul că o voinţă superioară ne-a scăpat de primejdie. Dacă în ultima vreme inima mea ar fi fost pe o cale greşită, ne-ar fi ajuns pedeapsa pe mine şi pe Ebba, ne-am fi prăbuşit, fără putere, şi ne-am fi sufocat, nu ne-am fi salvat, ieşind la aer şi la libertate. Chiar şi Christine, dacă i-am înţeles bine ultima scrisoare, chiar şi Christine presimte că aşa e cel mai bine. Zilele frumoase nu vor fi uitate, nu, nu, o amintire recunoscătoare va îndepărta toată amărăciunea despărţirii ; dar despărţirea e necesară, aş zice chiar obligatorie, fiindcă ne-am înstrăinat sufleteşte. Ah, cîtă amărăciune ! Mi-e dor de altfel de viaţă, care să nu înceapă cu broşurele religioase şi să sfîrşească tot cu ele ; nu-mi trebuie armoniu în casă, îmi trebuie armonie, o înţelegere senină a sufletelor, aer, lumină, libertate. Asta îmi doresc şi mi-am dorit din prima zi a sosirii mele aici. Acum mi s-a arătat un semn că îmi e îngăduit."

Se întrerupse, dar numai pentru o clipă, apoi o luă de la început. Toate ideile i se învîrteau în cap cu acelaşi scop : să înăbuşe o voce interioară, care nu voia să se domolească. Fiindcă ori de cîte ori credea că are toate argumentele, în cel mai ascuns colţ al inimii era convins de inconsistenţa argumentaţiei lui şi dacă s-ar fi putut obiectiva şi şi-ar fi ascultat dialogul cu el însuşi, ar fi observat că în toată pledoaria lui evita intenţionat două cuvinte : Dumnezeu şi cer. Nu invoca nici cerul, nici pe Dumnezeu, fiindcă simţea confuz, dar neîndoielnic, că luptă pentru o cauză rea şi că nu îi era îngăduit să pună în joc numele lui Dumnezeu. Da, ar fi văzut toate acestea dacă s-ar fi observat ca un om dinafară ; dar nu putea, aşa că se lăsa purtat de şuvoiul argumentaţiei false, îşi făurea vise, adormindu-şi conştiinţa şi îşi găsea tot felul de calităţi. De ce nu ? Putea să-şi spună liniştit, că e foarte uşor să te înţelegi cu el, numai să ştii cum, dar Christine nu ştia şi nici nu voia să ştie, da, era victima frazeologiei ei creştineşti, nu încăpea îndoială, sau cel puţin nu trebuia să încapă îndoială şi, cuprins tot mai mult de dorinţa de a face să triumfe cît mai repede cu putinţă cauza lui bună şi justă, îşi pierdu pînă la urmă

orice judecată și orice dreaptă cumpănire. Voia să se ducă la Ebba, neîntîrziat, și apoi să se înfățișeze amîndoi la principesă, să recunoască totul și să-i ceară întîi să-i ierte, apoi să le dea încuviințarea. Și să-i spună totodată că și Christine îi scrisese în acest sens, sau cel puțin făcuse aluzie la așa ceva. De o împotrivire de acolo, de la Holkenäs, nici nu putea fi vorba, despărțirea era ca și înfăptuită, nu rămăsese decît o formalitate de împlinit, de aceea o ruga să aprobe pasul pe care are de gînd să-l facă și să binevoiască a considera deocamdată ca o logodnă relațiile lui cu Ebba.

După ce stabili acest plan, parcă i se luă o piatră de pe inimă ; Ebba trebuia să afle imediat ; nu vedea să existe nici o piedică sau le alunga din gînd.

Orologiul primăriei bătea ora două cînd porni către palat. De vreo două, trei ori fu oprit de cunoscuți, căci auziseră de primejdia de care scăpase ca prin minune ; el le spunea cum a fost, dar încheia repede discuția, scuzîndu-se că „e de serviciu" la principesă.

Ebba locuia chiar în palat, deasupra apartamentului principesei. Holk trase clopoțelul, nu apăru nimeni. În sfîrșit, apăru Karin. Dar ceea ce spuse nu prea avu darul să-l liniștească pe Holk, care venise dispus să rezolve repede totul. Înțelese doar că domnișoara, care avea febră de cîteva ore, tocmai adormise și nu putea să o trezească.

— Atunci am să revin. Dar să nu uiți, Karin, să-i spui domnișoarei că am fost pe aici și am vrut să știu cum îi merge.

Karin îi promise și zîmbi. Ea nu avea de unde să știe ce se petrecea în inima lui Holk și nu vedea în el decît un adorator înfocat, dornic de noi mîngîieri.

Holk coborî încet scările și abia cînd ajunse în coridorul lung pe unde se intra în apartamentul principesei își dădu seama că neglijase prima obligație care îi revenea. Dar era într-adevăr prima ? Pentru el, în nici un caz. Pentru el, în dispoziția în care se afla, starea sănătății principesei îi era ca și indiferentă, în ce-l privea, principesa nu exista decît ca să-și dea binecuvîntarea și să-i facă fericiți pe el și pe Ebba. Și deodată simți nevoia (fiindcă nu se îndoia că Ebba are aceleași intenții ca el) să se asigure imediat de încuviințarea principesei. Intră așadar în hol unde află

de la camerista de serviciu că alteța-sa regală e la pat. O nouă supărare. Fiindcă, dacă principesa era la pat, însemna că nici nu putea fi vorba să ia o hotărîre, ceea ce în mintea lui era totuna cu primirea încuviințării. Ce neplăcut ; nimic nu-i ieșea pe voie. Pentz și Erichsen erau în camera de alături, dar nu voia să-i vadă, așa că plecă repede să facă întîi o plimbare pînă la citadelă, apoi să meargă agale o oră pe Ostergaade. La cinci era din nou la palat, sus, și întreba de Ebba.

— A fost doctorul aici, i se răspunse, și i-a recomandat două lucruri : o doctorie și o infirmieră de noapte. Că domnișoara are din nou febră ridicată, și nici nu e de mirare, după o asemenea primejdie și după toate celelalte...

Karin rostise ultimele vorbe aproape în șoaptă și parcă așa, într-o doară, fiindcă voia ca Holk să-i ghicească gîndurile.

Răbdarea lui Holk era pusă la grea încercare. Sperase ca într-o oră să-și vadă soarta hotărîtă și întîmpina piedici peste piedici. Ebba, bolnavă, principesa, bolnavă. De Ebba nu se îndoia în inima lui, cu Ebba așadar — nu era o problemă, dar cu principesa ! Nu știa ce o să se facă atîtea ceasuri, care ar fi putut deveni zile, și cînd se gîndi în treacăt la distracțiile obișnuite din Copenhaga cea plină de plăcerile și bucuriile vieții, se îngrozi, atît îi displăceau de mult „Alhambra“ și „Tivoli“, „Arlechin“ și „Colombina“, Muzeul Thorwaldsen și Klampenborg. Totul, inclusiv frumoasa doamnă Brigitte, își pierduseră întregul farmec pentru el, iar cînd se gîndea la Pentz, îl treceau fiorii. Pe acesta îl putea suporta mai puțin decît orice, mai curînd ar fi răbdat prostiile lui Erichsen și atitudinile ceremonioase ale contesei Schimmelmann decît cuvintele de duh și calambururile lui Pentz.

Noaptea îl duru capul și dormi puțin, atît din cauza răcelii, cît și a enervării, probabil, așa că se bucură cînd văzu acoperișurile de peste drum devenind roșietice în lumina soarelui de dimineață. I se aduse micul dejun și ziarele în care se scria pe larg despre focul ce cuprinsese castelul Frederiksborg. Citi tot, se însenină și aproape că uită, cel puțin cît citi, ceea ce-l chinuia. Adevăratele întîm-

plări erau înflorite mult în favoarea lui ; contele Holk, se spunea în două relatări aproape identice, voise să coboare de-a lungul paratrăsnetului pentru ca, odată ajuns jos, să-i vină în ajutor nefericitei domnișoare ; dar, cînd ajunsese pe porțiunea cuprinsă de vîlvătăi a turnului ce ardea, nu mai fusese cu putință să coboare pe vergeaua de fier devenită aproape incandescentă în partea inferioară, așa că se cățărase din nou sus cu același curaj, cu aceeași forță și îndemînare. Cînd citi, își zise că, după toate acestea, nu se putea să nu fie eroul zilei. Erou ! Și cît de puțin eroism simțea în sufletul lui ! Avea impresia că nervii sînt gata să-l lase și că se va îmbolnăvi sau își va ieși din minți, dacă nu va reuși să rezolve acum ceea ce ieri încercase zadarnic să aducă pe făgașul cel bun. Că Ebba se și însănătoșise, nu era de presupus ; în schimb, principesa putea să fie sănătoasă, ceea ce era, de fapt, mai important. Toate prin cîte trecuse în ultimele două zile fuseseră totuși situații relativ ușoare și dacă părăsise patul, după cum era foarte probabil, trebuia să-l asculte și să-i hotărască soarta. „Și a-mi hotărî soarta înseamnă să-mi hotărască norocul, fiindcă e bună și are vederi largi."

Da, fără îndoială așa se va întîmpla, și la ora zece se afla din nou la palat unde i se spuse, spre nesfîrșita lui bucurie, că principesa avusese o noapte destul de bună. Prin aceeași cameristă cu care vorbise și în ajun întrebă dacă alteța-sa regală binevoiește să-l primească. Îndată după aceea și intră la principesă, fiindcă îi transmisese că dorește neapărat să-i vorbească.

Camera era aceeași unde avusese prima audiență la principesă, a doua zi după sosirea lui la Copenhaga. Portretul mare al regelui Christian al VIII-lea atîrna tot acolo, pe perete, iar în fața lui, acela al răposatului conte cu rama și crepul și mai cenușii, și mai prăfuite decît data trecută. Pe sofa, sub portretul regelui, ședea bătrîna doamnă, dărîmată și ghemuită, nemaiamintind decît foarte puțin de principesă, iar de femeia de spirit chiar deloc. Se vedea bine că — deși aproape restabilită după boala ei propriu-zisă — nu scăpase cîtuși de puțin de groaza și tulburarea ce o cuprinseseră în ultimele ore petrecute la Frederiksborg. Nu mai părea în stare de nici un efort, avea ochii stinși, obosiți.

— Cumplită noapte, dragă Holk. Şi acum mai sufăr de pe urma ei. Şi totuşi, nu înseamnă aproape nimic faţă de împrejurările prin care ai trecut *dumneata*. Şi Ebba împreună cu dumneata. E o adevărată minune că aţi scăpat, şi asta, după cîte mi s-a relatat, numai datorită prezenţei dumitale de spirit. Am ţinut să te văd şi totodată să-ţi spun cît îţi sînt de recunoscătoare. Astfel de lucruri rămîn de neuitat. În primul rînd, chiar pentru Ebba. Nu va putea să uite ce ai făcut pentru ea şi îţi va rămîne, sînt sigură, recunoscătoare toată viaţa.

Aceste cuvinte, prin ceea ce exprimau, erau cît se poate de binevenite pentru Holk şi pentru cele ce îi stăteau pe limbă să spună. o clipă fu chiar pe punctul să se apropie de principesă şi, repetînd şi interpretînd propriile ei cuvinte, să-şi deschidă inima şi să-i aducă la cunoştinţă planurile lui. Dar, pe cît de mult îl îndemna la acest pas înţelesul cuvintelor, pe atît de puţin îl îndemnau ţinuta principesei şi tonul cu care rostise aceste cuvinte. Vorbea de parcă şi-ar fi dat sufletul, aşa că Holk, deşi ardea de nerăbdare să fie sigur, să-şi ştie problema rezolvată, simţea limpede că nu era momentul cel mai potrivit, ci, dimpotrivă, cel mai nepotrivit pentru a se destăinui. Din principesa cu vederi largi, căreia îi plăceau, sau cel puţin îi stîrneau interes, escapadele şi mezalianţele, divorţurile şi neînţelegerile dintre soţi, nu mai rămăsese nici urmă în doamna bătrînă, care şedea întocmai ca o babă sub portretul impunător al regelui, faţa ei prăbuşită nu mai avea expresia dinainte, ci parcă predica numai că în viaţă, de obicei, nu prea realizezi mare lucru cu îndrăzneala şi extravaganţa, că nu-i recomandabil decît să-ţi ţii cuvîntul şi să respecţi legile, iar limanul cel mai sigur e o căsnicie adevărată (nu una forţată). Holk ar fi preferat să dea altă interpretare expresiei ei, dar nu era posibil, nu-i îngăduia cîtuşi de puţin, aşa că, în loc să facă vreo confesiune, se mulţumi să-i ceară principesei o permisie de cîteva zile. În adîncul sufletului, nu ştia precis ce are de gînd ; dacă ar fi fost întrebat, nici n-ar fi putut să răspundă ; principesa, însă, dornică încă de la început să se retragă cît mai curînd în cabinetul ei, renunţă bucuroasă să-şi arate curiozitatea şi îi acordă plină de bunăvoinţă favoarea cerută.

Capitolul 29

Cînd ceruse permisia, Holk știa precis doar un lucru : că trebuie să se întîmple ceva. Acum *avea* permisia și deodată se născu întrebarea : *ce* să se întîmple ? Cel mai firesc lucru ar fi fost să discute cu Ebba, oricît de sigur era că ea va consimți, și să se înțeleagă asupra viitorului ; dar Ebba era bolnavă, iar Karin, cînd Holk se ducea pe acolo, nu spunea decît : domnișoarei îi este interzis a vorbi cu cineva. Așa că trecu printr-o adevărată perioadă de încercare, zile întregi nu făcu decît să aștepte. Și, în starea sufletească în care se găsea, nimic nu i se părea mai greu. Pînă la urmă, se resemnă și se hotărî să se claustreze, să nu mai vadă pe nimeni. Să citească ziare și să scrie scrisori. Dar cui ? Își dădu seama că nu putea să scrie nimănui. Petersen, Arne, copiii erau excluși. Cu atît mai mult domnișoara Dobschütz. Nu mai rămînea decît Christine. Se ridică de la masa de scris, unde stătuse o vreme frămîntat de gînduri și începu să se plimbe încoace și încolo. „Christine. Da, ar fi cel mai bun lucru. Pînă la urmă tot trebuie să știe, și-i mai bine astăzi decît mîine... Dar să-i scriu ? Trebuie neapărat să-i scriu, ca și cînd n-aș avea curajul să mă arăt în fața ei ? Am curajul, fiindcă ceea ce vreau e dreptul meu. Nu trăiești cu cineva ca să ai întotdeauna păreri diferite și să mergi pe căi diferite. Christine m-a îndepărtat prin răceala ei. Da, acesta e cuvîntul, și o răceală care devine din ce în ce mai mare e mai rea ca neînțelegerile și ieșirile violente. O femeie trebuie să aibă o căldură a ei, temperament, și viață, și simțuri. Ce să fac cu un sloi de gheață ? Chiar dacă ar fi din cea mai limpede gheață, cu cît e mai limpede, cu atît e mai rece, și eu nu vreau să deger. Da, merge, e o temă bună pentru a intra în subiect, cu asta am să încep, dar cînd vom sta față în față ; nu vreau să-i scriu, vreau să-i spun. Chiar scrisoarea ei îmi oferă un prilej minunat. Și cînd voi fi liber, și mă voi întoarce iar aici... Ah, cît rîvnesc după viață, căldură, bucurie. Viața mea a trecut de parcă au plutit pe lîngă mine umbre ale infernului. Și buna domnișoară Dobschütz a fost o astfel de umbră. Nu sînt încă atît de bătrîn, încît să renunț la bucuriile cărnii."

Sună. Veni văduva Hansen.

— Dragă doamnă Hansen, vreau să plec pentru o zi la Holkenäs.

— Ah, pentru seara de Crăciun ! Cît o să se bucure stimata doamnă contesă, care e acum atît de singură, de cînd au plecat şi copiii, după cum mi-aţi spus.

— Da, la Holkenäs, zise Holk. Ştiţi programul vapoarelor ? Adică al celor spre Glücksburg şi Flensburg. Aş prefera să plec chiar în după-amiaza aceasta sau pe seară. Aşa aş ajunge mîine dimineaţă la o oră potrivită. Poate, dragă doamnă Hansen, trimiteţi pe cineva în port să se intereseze. Dar să fie un om de nădejde, fiindcă vreau să fiu sigur.

Doamna Hansen spuse că se va duce chiar ea. Nu trecuse nici o oră cînd se întoarse cu vestea că în ziua aceea nu va mai pleca nici un vapor, dar că a doua zi către seară pleacă „Holger Danske" şi că pe la zece dimineaţa va fi la Holkenäs.

— Asta înseamnă poimîine. În cîte sîntem astăzi ?

— În 21, tocmai cea mai scurtă zi...

Holk îi mulţumi pentru osteneală şi se bucură în sinea lui că vaporul nu va acosta la digul din Holkenäs tocmai în ajunul Crăciunului.

În ziua de 23 apăru în raza vizuală coasta, iar către ora zece se vedea de pe punte castelul Holkenäs, înălţîndu-se pe dună. Contururile erau estompate de o ceaţă nu prea deasă şi o clipă începu chiar să ningă. Dansul fulgilor încetase, iar ceaţa aproape că se risipise, cînd se auzi sunetul clopotului de pe punte şi impunătorul vapor acostă. Holk străbătu mica punte întinsă de la vapor pînă la dig, însoţitorul îi aduse bagajul şi în mai puţin de cinci minute „Holger Danske" porni mai departe spre Glücksburg. Contele privi un timp după vapor, apoi îşi aruncă între cele două valize mantaua, care l-ar fi stînjenit la urcarea terasei, şi porni de-a lungul digului. Din cînd în cînd se oprea şi privea în sus către Holkenäs. Acum, cînd ceaţa se risipise pentru moment, castelul se vedea limpede, dar era pustiu şi singuratic, iar fumul subţire ce se ridica dădea impresia că înăuntru sălăşluieşte numai o fărîmă de viaţă. Destul de numeroşii arbuşti din faţa vestibulului, cu excepţia unor

mici chiaroşi, erau toţi golaşi, desfrunziţi, chiar şi vestibulul fusese protejat cu scînduri şi rogojini pentru a împiedica, pe cît cu putinţă, vîntul de nord-est să răzbată în încăperile aflate în spate. Totul era liniştit şi trist, dar învăluit într-o pace care reflecta parcă fericirea din trecut, şi pacea asta venea el acum s-o tulbure. Deodată îl cuprinse teama de ceea ce avea de gînd să facă ; i se strecură în suflet îndoiala, iar conştiinţa, pe care se pricepea atît de bine s-o adoarmă, nu voia să tacă de tot. Dar, în orice caz, era prea tîrziu acum, nu putea să dea înapoi. Aşa trebuia să fie ! Cum ar fi rîs Ebba de el şi cum i-ar fi întors spatele, dacă, odată revenit la Copenhaga, i-ar fi spus : „Am vrut s-o fac, dar n-am putut". Îşi continuă aşadar drumul, urcînd, în cele din urmă, cu paşi rari, treptele terasei. Cînd ajunse sus, îl strigă pe un servitor ieşit întîmplător în cale, care, nemaiputînd munci, îşi ducea bătrîneţele, de ani de zile, într-o atenansă a castelului, şi-l întrebă dacă „doamna contesă e la castel".

— Desigur, domnule conte, zise bătrînul aproape speriat, în dormitorul domniei-sale, sus. O iau înainte să o vestesc pe doamna contesă că aţi venit, domnule conte.

— Nu, lasă, zise Holk, mai bine mă duc eu.

Şi, ocolind castelul, porni către intrarea din spate, de unde se vedea parcul şi grădina coborînd spre vale.

Ajuns aici, totul era mai însufleţit, atmosfera mai caldă. După ce privi o clipă în jur, Holk urcă cele trei trepte de marmură, străjuite de două coloane, care duceau la uşa salonului dinspre grădină. Intră în salon, unde, deşi copiii lipseau, totul arăta că se fac pregătiri pentru Crăciun. Pe masa din colţ, acoperită cu un covor turcesc, la care, înainte, şedeau Christine cu domnişoara Dobschütz şi cu Asta şi lucrau, era acum o iesle cu nenumărate figuri, folosită ani de zile, dar bine păstrată, iar în colţul opus se înalţa un pom de Crăciun, încă neîmpodobit, dar foarte înalt, al cărui vîrf ajungea aproape pînă în tavan. După toate aparenţele trebuie să fi fost cineva acolo, dar nu se vedea nimeni. Fugise de el ? Însă înainte de a apuca să se lase în voia acestui gînd, văzu că se înşelase, cel puţin în ceea ce privea fugitul ; fiindcă din colţul cel mai îndepărtat şi întunecos, cel din spatele pomului de Crăciun, apăru o doamnă îmbrăcată în negru. Era domnişoara Dob-

schütz, ținînd în mînă o cupă plină de nuci aurite și argintate, cu care avea de gînd să înceapă împodobirea pomului. Tresări cînd dădu cu ochii de conte.

— Ce s-a întîmplat ? Să o chem pe Christine ?

— Nu, dragă domnișoară Dobschütz, zise Holk. S-o mai lăsăm puțin pe Christine. Și așa n-are de ce se grăbi să afle ce-am să-i spun. Am venit mai devreme decît eram așteptat și aș fi ales bucuros o altă zi. Dar n-am să stau mult.

Domnișoara Dobschütz știa care-i situația, cîte dezamăgiri și mîhniri din ce în ce mai mari aduseseră ultimele săptămîni ; dar ceea ce auzea chiar din gura lui Holk era mult mai mult, întrecea măsura. Ce înțeles aveau aceste cuvinte, care nu spuneau nimic și, în același timp, totul ? Și apoi expresia feței lui, pe de o parte dîrză, pe de alta jenată, ca și cînd ar fi venit să acuze pe alții și totodată pe el însuși.

— Am să mă duc totuși să o anunț pe Christine că ai venit.

Holk dădu din cap ca și cînd ar fi vrut să spună : în sfîrșit, e bine și așa ; acum sau peste un sfert de oră, e totuna.

Se îndreptă spre iesle, luă în mînă cîteva figuri și aruncă o privire înapoi să vadă dacă domnișoara Dobschütz a ieșit între timp din cameră sau nu.

Da, plecase. Abia acum își plimbă privirile în jur, uitîndu-se aproape nepăsător la toate, fie lucruri mari, fie mici, văzu chiar întîmplător, afară, pe aleile parcului, plimbîndu-se cîteva găini, fiindcă nu era nimeni să le alunge. Apoi se întoarse și se apropie de pianul la care cîntaseră de atîtea ori la patru mîini Elisabeth Petersen și Asta sau își acompaniaseră cîntecele, o dată chiar cu o zi sau două înainte de plecarea lui. Și brusc avu impresia că mai aude cîntecul, dar de departe, de foarte departe.

Stătea așa visător, aproape fără să-și mai amintească de ce venise de fapt acolo, cînd i se păru că aude ușa deschizîndu-se. Se întoarse și văzu că intrase Christine. Stătea pe loc și o ținea pe domnișoara Dobschütz de mînă, de parcă ar fi vrut să se sprijine. Holk se îndreptă spre ea.

— Bună ziua, Christine. Am venit mai curînd decît mă așteptam.

— Da, răspunse ea, mai curînd.

Îi întinse apoi mîna și așteptă să vadă ce face. Așa își putea da seama cum stau lucrurile, fiindcă știa că el, în ciuda tuturor părților lui slabe, era cinstit și nu prea se pricepea să se prefacă.

Holk îi ținea mîna într-a lui și ar fi vrut să o privească ferm. Dar nu putu să suporte privirea liniștită care se întîlni cu a sa, așa că, pentru a nu fi nevoit să-și plece ochii, se uită într-o parte și zise în timp ce ea continua să tacă :

— Să ne așezăm, Christine.

Se îndreptară amîndoi spre masa din colț. Domnișoara Dobschütz îi urmă, dar rămase în picioare cînd contesa și Holk se așezară, după ce contele trăsese un fotoliu în partea cealaltă a mesei. Ieslea era între ei, pe deasupra acesteia se încrucișau privirile lor întrebătoare.

— Du-te, dragă Julie, zise contesa după un timp. E mai bine să rămînem singuri. Cred că Holk vrea să-mi spună ceva.

Domnișoara von Dobschütz șovăi, nu pentru că ar fi vrut să fie de față la o scenă penibilă, dar de dragul Christinei, fiindcă se temea că va avea nevoie de ajutorul ei. Pînă la urmă plecă însă.

La început, Holk păru cel puțin a dori să dezmintă ultimele cuvinte ale soției sale „că are probabil să-i spună ceva", dar tăcu, jucîndu-se în vremea asta cu pruncul Isus, pe care îl luase, fără să-și dea bine seama ce face, din brațele Fecioarei Maria.

Christine îl privea și îi era aproape milă de el.

— Am să te ajut, Holk, zise ea. Ceea ce nu-ți face plăcere să spui am să spun *eu*. Te așteptam să vii în ajunul Anului Nou sau de Anul Nou, și tu ai venit de Crăciun. Nu cred că ai venit de dragul ieslei, nici de dragul pruncului Isus, cu care te joci. Pe tine te îndeamnă inima spre cu totul altceva decît spre pruncul Isus, întrebarea e numai cum se numește fericirea ta, Brigitte sau Ebba. Dar, de fapt, nu are importanță. Ai venit ca să te arăți de acord cu ceea ce ți-am propus ca ultimă și extremă soluție și să-mi spui : „Tu ai vrut așa". Și dacă asta vrei să-mi spui, îți răspund : Ai tot dreptul. Da, eu am vrut, fiindcă nu-mi plac lucrurile pe jumătate. Printre multele semne de

egoism care mă caracterizează este și *acela* că nu vreau să împart, că vreau un bărbat întreg și o inimă întreagă, nu-mi place să fiu soția de vară a unui bărbat, în timp ce altele fac pe soțiile de iarnă, înlocuindu-se una pe cealaltă. Așadar, spune limpede că ai venit să vorbim de despărțire.

Din păcate, contesa nu-și putea înfrîna sentimentele. Poate că, dacă ar fi vorbit mai blînd, l-ar fi determinat pe omul acela atît de influențabil să-și schimbe părerea și l-ar fi determinat să-și recunoască greșeala. Fiindcă, oricum, glasul dreptății și al conștiinței răsuna permanent în sinea lui, nu avea însă destulă tărie să-l facă să iasă biruitor. Dacă Christine l-ar fi ajutat să dobîndească tăria necesară, mai era posibil să-și revină, chiar și în momentul acela ; dar ea i se adresase pe un ton greșit, care îi amintea tot ceea ce-l întărîtase cu atîta vreme în urmă și care, de cînd o cunoștea pe Ebba, îl ajutase atît de bine să se absolve singur de păcate.

Așa că, de îndată ce tăcu Christine, îl aruncă pe pruncul Isus din nou în iesle, fără să-i pese unde cade păpușa, și spuse :

— Vrei să mă ajuți, parcă așa ai zis. Ei, trebuie să recunosc că ai dat dovadă de o bunăvoință demnă de tine. N-ai renunțat la tonul tău arogant. Drept să spun, am fost tulburat adineauri, cînd te-am văzut intrînd și venind către mine, sprijinită de buna domnișoară von Dobschütz. Dar acum nu mai sînt. Tu nu știi ce-nseamnă să aduci bucurie, să îndulcești inima, să iei o povară de pe umerii cuiva, ori chiar să faci viața mai ușoară. N-ai nimic luminos, solar. Ești lipsită de orice feminitate, ești acră și morocănoasă...

— Și îngîmfată...

— Și îngîmfată. Dar, în primul rînd, atît de convinsă că e bine tot ce spui și ce faci, încît o vreme e convins și celălalt, și e convins, e convins pînă într-o zi cînd i se deschid ochii și, ieșindu-și din fire, se descoperă pe sine și descoperă mai ales că priveliștea pe care ți-o oferă un gard de scînduri, ridicat la mai puțin de zece pași, cu un giulgiu deasupra, poate fi socotită priveliștea pe care ți-o oferă frumoasa lume a lui Dumnezeu. Da, Christine, există o astfel de lume frumoasă, largă și luminoasă, și în lumea

aceea vreau să trăiesc, o lume care nu-i paradisul, dar e totuşi un reflex al lui, iar în lumea aceea luminoasă şi veselă vreau să aud cîntînd privighetorile, nu vreau să văd veşnic zburînd solemn pe cer un vultan sau fie chiar şi un condor.

— Bine, Holk, nu-i nevoie să mai insişti, n-am să-ţi mai închid mult porţile paradisului, fiindcă ai vorbit doar într-o doară de un simplu „reflex" al lui ; tu vrei un adevărat paradis pămîntesc şi vrei, după expresia ta destul de ciudată, s-auzi cîntînd în el privighetorile. Dar privighetorile or să amuţească mai curînd sau mai tîrziu şi atunci nu ai să mai auzi decît un *singur* glas de pasăre, tot mai stins şi tot mai dureros, care n-o să te bucure, şi-atunci ai să priveşti înapoi la viaţa ta nefericită. De copii nu vorbesc, nu vreau să-i amestec într-o discuţie ca aceasta. Un bărbat care nu pleacă urechea la glasul soţiei sale, al unei femei care avea dreptul la dragostea lui, fiindcă era mistuită de dragoste pentru el — acela nu ascultă nici de ce îi evocă simplul nume al copiilor săi. Eu plec. Fratele meu se va ocupa de la Arnewieck de problemele ce mă privesc, nu în sensul că se va opune sau va protesta împotriva intenţiilor tale, Doamne fereşte, numai în legătură cu reglementarea celor ce trebuie reglementate, în primul rînd de problema copiilor, dacă îţi vor fi încredinţaţi ţie sau mie. Tu, după cîte te cunosc (şi zîmbi amar), n-ai să faci dificultăţi în *această* privinţă ; e drept că într-o vreme copiii însemnau ceva pentru tine, dar asta, demult. Vremurile se schimbă, bucuriile tale dinainte ţi-au devenit povară. Vreau să scutesc menajul tău viitor, pe cît posibil, de orice osteneală, chiar şi de aceea ce-i revine unei mame vitrege. Şi acum, rămîi cu bine, îţi doresc să nu fii prea tare pedepsit pentru această clipă.

Christine se ridică şi, trecînd pe lîngă el, foarte aproape, fiindcă nu voia să-l ocolească, se îndreptă spre uşă. În ţinuta ei nu mai era nici urmă din slăbiciunea pe care o dovedise cînd venise ; indignarea care îi umplea sufletul îi dădea putere pentru orice.

Se ridică şi Holk. O sumedenie de sentimente contradictorii se zbăteau în sufletul lui, dar după toate cîte îi fusese iar dat să audă, precumpănea o senzaţie de profundă amărăciune. Se plimbă îndelung încolo şi-ncoace,

apoi se îndreptă spre ușa balconului și privi iar aleea parcului, presărată cu frunze și conuri de brad, care cobora lin și o cotea în cele din urmă la stînga, spre Holkeby. Cerul era din nou acoperit de nori și peste o clipă începu un viscol puternic, un vîrtej neobosit, pînă cînd vîntul se domoli și fulgii porniră să cadă grei și deși.

Holk nu vedea decît la cîțiva pași, dar oricît de deși cădeau fulgii, tot observă două siluete de femei care se iviră din partea dreaptă a castelului, o luară pe aleea parcului și începură să coboare spre Holkeby.

Erau contesa și domnișoara Dobschütz.

Nu le însoțea nimeni.

Capitolul 30

Văzînd cum coboară Christine aleea parcului și cum, îndată după aceea, dispare în dansul fulgilor, Holk se cutremură, dar emoția care îl cuprinse nu-i schimbă întru nimic hotărîrea, planurile. „Fericirea din trecut nu are să se mai întoarcă, asta e sigur, își zise și adăugă : poate din vina mea, dar și a ei, fără îndoială. Ea a vrut să fie așa, m-a întărîtat și m-a chinuit întîi prin aroganță, apoi prin gelozie, și la urmă mi-a strigat : «Du-te !» Și nici n-a vrut să cedeze, dimpotrivă, s-a întrecut pe ea însăși, iar la urmă, în locul obișnuitelor aere de trufie pe care și le dădea, le-a arborat și pe cele de milă, apoi a plecat... Poate că am fost vinovat față de Christine, în ultimele săptămîni, precis, dar ea a început, ea s-a înstrăinat de mine, din ce în ce mai mult, și iată sfîrșitul. Da, sfîrșitul cîntecului, dar nu al vieții. Nu, dimpotrivă, va fi un început a ceva mai bun și mai plăcut, iar dacă din tot ce las în urmă voi rămîne cu o amărăciune, fie ca această amărăciune să nu-mi învenineze pe veci bucuria. Ce dor îmi e de o față veselă ! Ah, această veșnică *mater dolorosa*, cu spada împlîntată în inimă, deși nu erau decît niște împunsături de ac. Într-adevăr, a fost greu de suportat, și în orice caz mă obosise."

Bătrînul servitor, care, între timp, adusese bagajele de pe dig, intră şi-l întrebă pe conte dacă nu doreşte să-i servească micul dejun.

— Nu, Dooren, acum nu ; am să sun.

Şi, după ce rămase din nou singur, Holk se întrebă ce va face, de fapt. „Să rămîn aici, să tai o lumînare mare în bucăţi şi să aşez vreo duzină de lumînările vestitoare de fericire în pomul acesta de Crăciun, pe care am împiedicat-o pe biata domnişoară Dobschütz să-l împodobească, şi apoi să le aprind mîine seară şi să-mi dăruiesc o bucurie ? Nu merge ! Dealtfel, nu pot rămîne şi fiindcă ar trebui să mă port ca un stăpîn binevoitor şi darnic aici sus, ca şi jos în sat, să le înfig fetelor în măr un ban de argint şi să-l întreb pe Michel ce-i face Annemarie sau pe Annemarie ce-i face Michel sau dacă nunta va avea loc de Paşti ori de Rusalii. Şi chiar dacă aş dori una ca asta, pînă atunci mai e o zi, de fapt două, fiindcă aici se împart darurile abia dimineaţa. Două zile, imposibil, ce să fac două zile ? E aproape o veşnicie, şi nu sînt în stare acum să revizuiesc registrele, nici să vorbesc despre rapiţă şi sfeclă. Să mă duc la Petersen ? O să mă dojenească şi tot n-o să ajungă la nici un rezultat. Apoi s-ar putea ca Christine să mai fie acolo ; sigur că a rămas în sat şi a trimis vorbă prin cineva la Arnewieck, să vină Alfred să o ia. N-am chef să fiu de faţă, nici chiar prin apropiere. Nu, mai bine mă duc la Flensburg, poate mai pleacă azi încă un vapor către Copenhaga. Şi chiar dacă nu, *aici* nu pot să rămîn : trebuie să plec."

Sună.

— Spune-i lui Johann să înhame. Trăsura mică şi poneii. Plec la Flensburg.

Ajunse la Flensburg la trei şi trase imediat la Hotelul Hillmann, unde obişnuia să locuiască întotdeauna cu prilejul deselor lui drumuri la oraş. Hotelierul fu oarecum mirat de această sosire, pînă află că domnul conte, de a cărui funcţie la Curtea principesei ştia, fusese doar într-o scurtă permisie la Holkenäs.

— Cînd pleacă primul vapor către Copenhaga, dragă Hillmann ?

Hillmann aduse imediat tabelul pe care erau notate cu precizie plecările și sosirile vapoarelor și își trecu degetul peste rubrici :

— Da, vaporul lui Iversen e la rînd și ar fi trebuit să plece mîine. Dar în 24 cursa e suspendată ; așa-i datina, și Iversen, care locuiește la fata lui și are și un nepot, n-o să schimbe datina ; în noaptea de Crăciun îi place mai mult să stea sub pom decît pe punte. Dar e un bun căpitan, unul dintr-aceia vechi, care au început-o de jos. Așadar pleacă în 25, în prima zi de Crăciun, la șapte seara.

— Și cînd ajunge ?

— La Copenhaga ajunge a doua zi dimineața. Adică pe la nouă, poate chiar cu o oră mai tîrziu.

Holk nu prea era încîntat de cele aflate, dar cînd își amintea de Holkenäs, se bucura totuși sincer că va sta atîta timp — mai bine de două zile — la Flensburg. Luă o cameră la etajul al doilea ale cărei ferestre dădeau spre piața primăriei și după ce mîncă cu destulă poftă masa de prînz, și așa întîrziată — fiindcă de la cina din ajun nu pusese aproape nimic în gură — plecă de la hotel spre golful din Flensburg, să facă o plimbare mai lungă. La început domni amurgul, curînd însă în noaptea strălucitoare de iarnă apărură stelele și se oglindiră pe suprafața întinsă a apei. Holk simți cum povara care-l apăsa devenea din clipă în clipă mai ușoară și, dacă nici acum nu-i era sufletul liniștit, starea lui de spirit se datora mai mult viitorului decît trecutului, îl stăpînea în primul rînd un fel de surescitare pe care ți-o dă așteptarea. Își imagina tot felul de lucruri plăcute, care trebuiau să se întîmple cel mai tîrziu în anul următor, în mai. Dar pînă atunci totul se cerea pus la punct, nunta fusese hotărîtă și se vedea în biserica din Hilleröde, plină de lume. Schleppegrell ținea predica de cununie ; buna doamnă Schleppegrell era emoționată de elocvența soțului ei, iar doctorul Bie se bucura că datorită unei frumoase suedeze a fost cîștigată pentru Danemarca inima unui bărbat din Schleswig-Holstein. În loja rezervată Curții stătea falnică principesa, lîngă ea, contesa Schimmelmann și în spatele lor, Pentz și Erichsen. Apoi își luau rămas bun de la Hilleröd și de la toți nuntașii ; plecau cu un tren special la Copenhaga, în aceeași seară chiar porneau mai departe, spre Korsör și Kiel, iar

la Hamburg făceau primul popas. Apoi urmau Dresda, München, apoi lacul Garda, de unde făceau o excursie la Mantua ; acolo aveau să viziteze ca pe o curiozitate şanţul cetăţii unde fusese împuşcat Hofer [1], apoi să călătorească tot mai spre sud, pînă la Neapole şi Sorrento. Acolo se opreau şi, avînd sub ochi Vezuviul în dreapta şi Capri în stînga, voia să uite toate chinurile de pe lume şi să trăiască numai pentru el şi pentru iubirea lui. Da, la Sorrento ! Şi acolo era un golf splendid, ca la Flensburg, şi acolo străluceau stelele, numai că mai puternic, iar cînd soarele făcea să vină ziua, apoi era un soare adevărat şi o zi adevărată.

Aşa i se perindau imaginile prin minte şi, în timp ce i se părea că le vede aievea înaintea ochilor, apa golfului bătea în apropierea lui aprigă şi neagră, în ciuda fişiilor de lumină ce cădeau asupra ei.

Se întoarse la hotel tîrziu, iar a doua zi îşi trecu vremea cu cititul şi cu discuţii întîmplătoare cu Hillmann. Către seară simţi însă nevoia să iasă, colindă străzile şi uliţele şi peste tot unde obloanele erau încă deschise ori nu prea bine închise, îşi arunca o privire în casă, şi de mai multe ori, cînd văzu fericirea dinăuntru, un copil în braţele mamei şi tatăl întinzînd mîna către soţia sa, îl apucă brusc teama de ce va fi şi nu-i fu prezent în minte decît tot ce pierduse, nu ceea ce avea de gînd să cîştige.

Ce noapte de Crăciun ! Dar trecu şi noaptea aceasta, veni prima zi de Crăciun şi, oricît de greu se scurgeau orele, se făcu, în sfîrşit, şapte şi răsună clopotul vaporului. Holk stătea lîngă bătrînul căpitan şi, după o oră, cînd ajunseră în larg, nemaifiind nici o primejdie, se întinseră la vorbă, Iversen povestind multe şi mărunte. Vasul înainta frumos, era o vreme blîndă şi au stat pînă după miezul nopţii sub cerul înstelat ; după toate socotelile aveau să ajungă la Copenhaga cu o jumătate de oră mai devreme decît se credea. Puţinii pasageri care se aflau pe vapor se felicitaseră şi se retraseseră apoi îndată în cabinele lor de dormit. Dar în curînd vremea se schimbă şi pe la cinci,

[1] Andreas Hofer (1767—1810) a chemat la răscoală în 1809 pe ţăranii din Tirol împotriva francezilor, care le anexaseră în 1805 ţara, dezlipită de Austria şi Bavaria. A fost condamnat la moarte de un tribunal de război francez şi împuşcat la Mantua.

după ce trecură de Möen, sau bănuiau că au trecut, ceața deveni atît de deasă, încît trebui ca focul de sub cazanul cu aburi să fie lăsat să se stingă și să se arunce ancora. Liniștea, ca de obicei, îi trezi pe cei care dormeau și cînd apărură peste un sfert de oră pe punte, căutînd să vadă coasta Zeelandei, aflară de la timonier că vasul stă pe loc.

— Cît timp ?

— Oricum, ne apucă amiaza.

Și într-adevăr, abia după-amiază se ridică ceața și vaporul putu, în sfîrșit, să pornească din nou. O zi pierdută, nici vorbă să mai poată trece pe la palatul principesei. Cînd acostară la dig, puțin după ora cinci, în port erau peste tot felinarele aprinse.

Cînd ajunse la locuința lui, Holk nu mai fu întîmpinat, ca de obicei, de Brigitte, ci de bătrîna doamnă Hansen, care urcă înaintea lui scările și aprinse lămpile, întrebînd doar cum a fost vremea și dacă a călătorit bine. Nu se interesă nici pe departe dacă doamna contesă e sănătoasă și dacă au avut un Crăciun fericit și vesel, iar cînd Holk o întrebă întîi ce mai fac ele, cele două doamne Hansen, apoi despre principesă, bătrîna Hansen îi răspunse pe un ton de o candoare ciudată, în privința căruia, în măsura în care era posibil, o întrecea pe fiica ei.

— *Domnișoara* nu mai stă la pat.

Rostise în așa fel cuvintele acestea, încît îl surprinse pînă și pe Holk, dar în clipa aceea îl preocupau mult prea multe lucruri ca să pareze lovitura, așa că o lăsă în pace, rugînd-o doar să-i aducă ziarele și un ceai bun.

— Am stat atîta pe punte, încît am înghețat.

Doamna Hansen îi aduse și una și alta. Ziarele erau puține, din pricina sărbătorilor ; Holk le parcurse, apoi se urcă devreme în pat. Adormi imediat, fiindcă ultimele zile îi distruseseră nervii.

Se sculă devreme. Doamna Hansen (Brigitte nu apăru nici acum) îi aduse micul dejun și pentru că își dădea seama, probabil, că în ajun mersese prea departe, se silea să fie cît mai naturală, așa că debită, cu simplitate și cu un ton hazliu mai bine ales, cancanurile ce se făceau auzite în oraș, drept care Holk nu numai că uită de supărarea provocată înainte de perfidia bătrînei, dar, spre mirarea lui, nu mai era nici atît de tulburat. Toate, chiar și

lucrurile cele mai delicate, povestite de doamna Hansen, păreau decente și cît se poate de firești, încît, după ce plecă, Holk avea impresia că ascultase o predică despre ce înseamnă viața, firește nu prea morală, dar cu atît mai plină de învățăminte. Un rezumat al celor auzite ar fi sunat cam așa : da, domnule conte Holk, așa a fost și așa va fi întotdeauna. Totul poate fi privit cu inima grea, dar totul poate fi privit și cu inima ușoară. Și cel care se pricepe să privească lucrurile cu inima ușoară, *acela* trăiește, iar cel care privește totul cu inima grea, acela nu trăiește, se teme de năluci, care nici nu există. „Da, buna doamnă Hansen are dreptate, trase Holk concluzia după ce medită la cele auzite. Să privești lucrurile cu inima ușoară, toate să le privești cu inima ușoară, așa îți merge cel mai bine, și oamenilor le place așa ceva, o față veselă e primul pas spre izbîndă."

Nu bătuse încă ora douăsprezece cînd ieși din casă pe Dronningens-Tvergade și porni spre palat. Era a treia zi de Crăciun, vremea se mai îmbunase, peste piață și stradă cădea lumina soarelui de iarnă. „Domnișoara nu mai stă la pat" — așa spusese în ajun doamna Hansen și de informațiile ei, desigur, nu te puteai îndoi ; totuși nu era de crezut că după un atac de friguri atît de puternic își reluase serviciul, așa că, fără a se mai opri la apartamentul principesei, pentru a întreba, urcă direct la etajul doi, unde locuia Ebba.

— Pot să vorbesc cu domnișoara ?

— Da.

Karin o luă înainte și Holk o urmă.

Domnișoara ședea într-un fotoliu la fereastră și privea în piața pustie, fără urmă de viață, nici măcar frunzele de toamnă nu se mai învîrtejau. Cînd intră Holk, Ebba se ridică din fotoliu și înaintă spre el amabilă, dar fără vlagă și rece. Îi dădu mîna, se așeză apoi pe o sofa mai retrasă, aflată tot în partea ferestrei, și făcînd semn să apropie un scaun, îl invită să vină lîngă ea.

— Aștept doctorul, începu Ebba să vorbească încet, cu un efort mai mult silit decît firesc. Însă bietul doctor nu e niciodată așteptat cu nerăbdare, așa că mă bucur sincer să te văd. Dar să vorbim despre altceva. Să dai mereu raportul cum te simți — e atît de plictisitor, pentru

doctor, fără îndoială, dar și pentru bolnav... Ai petrecut sărbătorile acasă. Nădăjduiesc că ai găsit-o sănătoasă pe contesă, așa cum era de dorit, și că ai avut parte de sărbători fericite.

— N-am avut *deloc,* spuse Holk.

— În cazul acesta nu-mi rămîne decît să sper că n-ai fost dumneata de vină. Am auzit atîtea lucruri bune despre contesă ; principesa, care a fost ieri să mă vadă, nu știa cum să o mai laude. „O femeie de caracter", zicea.

Holk se sili să zîmbească.

— O femeie de caracter — da, principesei îi place această expresie, știu, și prin asta vrea să spună că nu oricine are caracter. S-ar putea să aibă dreptate în această privință. Dar principesele se lasă ușor încîntate de „caractere", fiindcă au rar ocazia să le cunoască. Oamenii de caracter pot avea o sută de calități, și le au desigur, dar sînt dezagreabili, ceea ce displace principeselor în primul rînd.

— Toată lumea laudă cavalerismul dumitale, dragă Holk, și eu sînt ultima care să-l contest, fiindcă n-am nici un motiv ; dar nu te porți deloc ca un cavaler față de propria dumitale soție. De ce vrei să diminuezi lauda pe care i-o aduce alteța-sa ? Principesele nu prea laudă, de obicei, la laudele lor trebuie să mai adaugi cîte ceva, nu să scazi. Împărtășesc întru totul părerea principesei, contesa se bucură de toată simpatia mea și, dacă acesta nu-i chiar cuvîntul potrivit, atunci de toată compasiunea mea.

Holk își pierdu răbdarea.

— Contesa o să-ți fie recunoscătoare. Dar sînt sigur că, mai mult decît recunoscătoare, are să fie uimită. Ebba, ce înseamnă comedia asta ? Contesa și iar contesa, apoi femeie de caracter, apoi simpatică și, în cele din urmă, obiectul compasiunii dumitale. Cum pot să cred așa ceva ? Ce s-a întîmplat ? Ce te-a făcut să te schimbi ? De ce ai devenit deodată atît de formalistă și distantă ? Înainte de a pleca am vrut să-ți vorbesc, nu pentru a fi sigur de fericirea mea, eram sigur sau credeam cel puțin că sînt îndreptățit să fiu, nu, simțeam pur și simplu nevoia să te văd înainte de a pleca, să știu cum te simți, așa că am plecat, am stat o zi acolo, am dat o bătălie și am spus,

în sfîrșit, am spus ceea ce trebuie să știi la fel de bine de parcă ai fi fost de față la toată scena.

Ebba își zvîrli capul pe spate. Holk continuă însă :

— Arunci orgolioasă capul înapoi, Ebba, ca și cînd ai vrea să spui : știu despre ce a fost vorba, dar nu-mi pasă, resping orice discuții de acest fel.

Ebba dădu din cap.

— Dacă am ghicit într-adevăr, atunci te mai întreb o dată ce înseamnă asta ? Știi bine ce e cu mine, știi că din prima zi m-ai cucerit, știi că am făcut totul, poate chiar mai mult decît mi-era îngăduit, ca să fii a mea. Și dacă am făcut tot ceea ce am făcut și am venit acum în fața ta așa cum am venit, vinovat sau nu, e pentru că tu m-ai îndemnat să merg pe această cale — tăgăduiește, dacă poți. Fiecare cuvînt al tău mă încredința și fiecare privire a ta îmi adeverea, da și cuvintele și privirea îmi spuneau că, dacă te-aș părăsi, toată viața ai regreta că nu te-ai lăsat tîrîtă în mare și în moarte de blocul de gheață desprins. Spune dacă nu e așa, Ebba — așa ai vorbit.

În timp ce Holk îi spunea aceste lucruri, Ebba se lăsase pe spate și închisese ochii. Abia cînd el tăcu, se așeză iar drept, îi luă mîna și zise :

— Prietene, ești incorigibil. Îmi amintesc că ți-am spus încă de cînd ne-am cunoscut și chiar mai tîrziu, în orice caz de mai multe ori, că ești un nepriceput. Și nu mi-am schimbat părerea ; dimpotrivă. Tot ce am vorbit atunci cînd aveam poftă de glumă, numai ca să te necăjesc și oarecum ca să te și întărît, trebuie să-ți repet acuma cu toată seriozitatea și să te acuz întrucîtva, poate chiar mai mult. Vrei să fii om de Curte și om de viață și nu ești nici una, nici alta. Reușești să fii doar pe jumătate și cazi în greșeală și într-o parte și în cealaltă, fiindcă nu cunoști regulile elementare ale fiecărei probleme, mai ales ale *acesteia* care ne preocupă. Cum poți lua ca mărturie cuvintele unei doamne, pe care această doamnă le-a rostit din nechibzuință sau poate din oarecare amabilitate, într-un moment de slăbiciune ? Nu lipsește decît să te mai referi și la întîmplări, pentru ca tot cavalerismul să se sfîrșească. Te rog să nu mă întrerupi. Vei auzi lucruri și mai neplăcute. Mama natură te-a dăruit cu calitățile unui bun soț, abstracție făcînd de inconsecvență, și așa trebuie să rămîi.

În domeniile învecinate eşti nepriceput şi săvîrşeşti greşeală după greşeală. În dragoste guvernează clipa pe care o trăieşti şi te bucuri de ea, iar cine vrea să eternizeze clipa sau chiar să extragă din ea drepturi, drepturi care, incontestabil, răstoarnă toate drepturile mai întemeiate, mai reale, într-un cuvînt drepturile legitime propriu-zise, cine face aşa ceva perseverînd să creadă solemn în închipuirea lui de parcă ar fi un act de căsătorie, chiar şi în momentul cînd partenerul e atît de înţelept şi se răzgîndeşte, acela nu e un erou în dragoste, e pur şi simplu un Don Quijote.

Holk izbucni :

— Destul, sînt lămurit, va să zică n-a fost decît un joc, o farsă !

— Nu, dragă Holk, asta numai *dacă* solemnitatea dumitale deplasată nu te-a îndemnat, Doamne fereşte, să tratezi cu gravitate o chestiune oarecare.

Holk privea tăcut în gol, dovedindu-i încă o dată că nu se înşelase.

— Aşa va să zică, urmă Ebba. Deci marea prostie s-a şi înfăptuit ? Eu n-am nici o vină. N-am lăsat să se creadă că sînt mai bună decît sînt şi nimeni n-o să poată spune că m-am dedat la un joc necinstit. Vorbele nu sînt decît vorbe ; atîta lucru poţi să ştii şi *dumneata*. Da, Holk, viaţa la Curte e searbădă şi plictisitoare, aici ca oriunde, şi pentru că e plictisitoare, ori eşti cucernică, aşa cum e contesa Schimmelmann ori... cum să spun... *ne*-cucernică, aşa cum e Ebba. Şi dumneata, în loc să devastezi serele de prin împrejurimi şi să-mi presari drumul cu flori sau să înalţi laude ca un trubadur doamnei sale şi apoi să-ţi urmezi calea şi să-ţi cauţi mai departe norocul, dumneata vrei să mă obligi cu jurămînt, pornind de la un cuvînt sau nu mult mai mult decît atît, vrei deci să mă obligi a face dintr-un simplu joc o chestiune amarnic de serioasă şi toate acestea în dauna unei femei care e mult mai bună ca dumneata şi ca mine şi pe care o jigneşti de moarte, fiindcă te complaci într-un rol pentru care nu ai nici o chemare. Încă o dată, eu nu mă consider vinovată cu nimic. Sînt tînără, iar dumneata nu mai eşti, aşa că nu eu trebuie să-ţi vorbesc despre

morală și, în timp ce mă plictiseam, să te păzesc cu teamă și îngrijorare ca nu cumva să părăsești calea virtuții ; asta nu era treaba mea, ci a dumitale. Nu-mi recunosc nici o vină, chiar dacă a fost ceva (și se poate să fi fost), n-am chef să înzecesc și să însutesc această vină, ca să fac dintr-o biată vină măruntă o vină adevărată, pe care și eu să o socotesc ca atare.

Holk simțea că se învîrtește pămîntul cu el. Va să zică *asta* era fericirea visată de el ! Cînd luase această cale, îl chinuise fără îndoială incertitudinea, se întrebase ce o să zică lumea, copiii, care firește aveau să se înstrăineze, apoi, mai devreme sau mai tîrziu, chiar el însuși, în inima lui. Întrebările *acestea* îl frămîntaseră, dar numai acestea. Și acum i se întorcea spatele, cererea lui în căsătorie fusese refuzată, dragostea lui, respinsă, și încă atît de categoric, încît nici nu mai era cu putință să stăruie. Dacă cel puțin ar fi răbufnit în el revolta, tot și-ar fi găsit o compensare, dar și de asta era atît de incapabil, încît în timp ce ea îl nimicea cu tonul ei trufaș, o găsea mai fermecătoare ca oricînd.

— Așadar, spuse el după o scurtă pauză, totul se sfîrșește pentru mine cu o umilință, care mai atrage după ea și blestemul ridicolului ; totul a fost numai *pour passer le temps*[1]. Totul n-a însemnat decît triumful vanității dumitale. Trebuie să mă înclin și să mă supun noii dumitale voințe. Dar cu ceva nu mă învoiesc ; nu pot să admit că aș fi dator să mă îndoiesc de seriozitatea sentimentelor dumitale ; dimpotrivă, socoteam că am dreptul să cred în ele și mai cred și acum. Ți-ai schimbat doar intenția și ai hotărît între timp — nu vreau să cercetez motivele — să preferi jocul. Dacă-i așa, dacă a fost un joc și numai atît, cum spui, atunci l-ai jucat bine.

Se înclină în fața Ebbei și ieși din cameră. Afară dădu de Karin, care trăsese cu urechea. Contrar obiceiului, fata nu spuse o vorbă, dar din felul cum se purtă cînd îl conduse de-a lungul coridorului se vedea bine că dezaprobă purtarea stăpînei sale. Ținea la conte, își făcuse probabil planuri de viitor, contînd pe bunătatea lui și, desigur, și pe lipsa lui de fermitate.

---

[1] Distracție (franc.).

Capitolul 31

Trecuse aproape un an și jumătate de atunci, era pe la sfîrșitul lui mai și scuarurile din Londra ofereau o priveliște plăcută, ca întotdeauna pe vremea Rusaliilor. Printre ele, mai cu seamă Tavistock-Square ; peluza îngrădită, stropită cu grijă, etala verdele de primăvară cel mai crud ; tufele de liliac erau înflorite în toată splendoarea lor, iar ciucurii galbeni ai bobițelului atîrnau peste grilaj, către strada largă ce trecea în imediată apropiere.

Era o priveliște fermecătoare și de ea se bucura și Holk, care locuia la primul etaj al unei case vechi, dar foarte bine întreținute, din colțul străzii, cu un balcon care se întindea de-a lungul celor două fațade. Îi plăcea locul acesta, pe care-l cunoștea de douăzeci de ani, din tinerețe, cînd fusese atașat la legația daneză și locuise în același cartier ; socotise chiar, în noiembrie, cînd venise la Londra, ca un semn bun faptul că reușise să găsească acolo o casă corespunzătoare.

Da, Holk venise din noiembrie la Londra, după ce colindase lumea și fusese în toate locurile vestite pentru frumusețea lor, vizitate cît e anul de lung de mii de oameni care caută să se distreze și ajung pînă la urmă să constate că oricît de plictisitor e acasă, tot e mai bine decît să rătăcești printre străini. După ce își luase în scris rămas bun de la principesă și îi trimisese lui Arne o scrisoare amănunțită și prietenească, în care îl ruga să nu-l părăsească în momentele acelea grele, plecă la Bruxelles, apoi la Paris, dar nu-i făcu nici o plăcere, așa încît de Paști se și afla la Roma, iar peste cîteva săptămîni la Sorrento, acolo unde sperase să se bucure de zile fericite împreună cu Ebba. De zile fericite, firește, nu putea fi vorba ; dar, făcînd cunoștință cu o familie de englezi foarte simpatică, împreună cu care locuia într-o aripă a Hotelului Tramontana, pînă la urmă i s-a luat de pe suflet greutatea care-l apăsase tot timpul, a simțit iar viața pulsînd în el și, ceea ce e mai important, s-a învățat să se intereseze și de viața altora. Au trecut cîteva săptămîni cu plimbări cu trăsura pînă la Amalfi, cu excursii cu barca pînă la Capri, în timpul cărora barcagiii își cîntau cîntecele ; dar a venit

vara și canicula l-a izgonit mai curînd decît și-ar fi dorit din, ca să spunem așa, ținutul lui idilic tocmai în Elveția care, deși îi plăcea în general foarte mult, de data aceasta nu-l mulțumi nicăieri : lacul Geneva strălucea prea tare, Rigi era prea caravansarai, iar Pfäfers [1] prea spital. Pentru că îl trăgea inima să se întoarcă, dacă nu în patrie, cel puțin în lumea germanică din nord, se hotărî, așadar, să încerce să vină la Londra, de care îl legau amintiri plăcute din tinerețe și unde-l invitaseră cu oarecare insistență prietenii lui englezi, împreună cu care părăsise Sorrento. Așadar plecase la Londra. Era acolo de o jumătate de an și se simțea familiarizat, în măsura în care își dorește un om fără țară să fie, cu condițiile și formele de viață oarecum asemănătoare celor din Schleswig-Holstein. Da, relațiile sociale îl mulțumeau și se mai iviră și altele care aveau darul să-i alunge pentru cîteva ore sau zile sentimentul de însingurare din ce în ce mai puternic. O mică pasiune pentru teatru, pe care o avusese și în trecut și-i făcuse atît de plăcută perioada petrecută la Londra ca atașat de legație, îl cuprinse din nou, se ducea regulat la Princess-Theatre [2], aflat foarte aproape de Tavistock-Square, și-și ocupa locul în stal, tocmai pe vremea cînd Charles Kean [3], care făcuse epocă cu al său *Shakespeare-Revivals* [4], punea în scenă, cu un fast nemaipomenit pînă atunci, cînd *Visul unei nopți de vară* sau *Poveste de iarnă*, cînd *Furtuna* sau *Henric al VIII-lea*. Cu Charles Kean a intrat chiar în relații personale în cursul iernii, iar, pînă la urmă, l-a cunoscut în casa acestui tragedian vestit, unde veneau mulți artiști și scriitori, și pe Charles Dickens, astfel că s-a văzut atras în tot felul de cercuri teatrale și literare, a căror activitate intensă, plină de vioiciune și bună dispoziție, l-a impresionat în general foarte plăcut, fără să șteargă însă amintirea frumoasă lăsată de prietenii lui din Sorrento, care erau nobili

[1] Stațiune balneară în cantonul Sankt Gallen.

[2] Aici se reprezenta aproape fără întrerupere Shakespeare, și întotdeauna luni în șir aceeași piesă.

[3] Charles Kean (1811—1868), actor și director de teatru englez, fiul lui Edmund Kean (1787—1833), celebrul interpret al eroilor lui Shakespeare.

[4] Reînvierea lui Shakespeare (engl.).

de țară. Era entuziasmat mai ales de Dickens și la un *White-bait-Dinner* [1], la Greenwich, a închinat în sănătatea noului său prieten, marele scriitor, din care nu citise, ce-i drept, decît *David Cooperfield*, dar care, chiar ca autor al acestei singure cărți, era incomparabil mai bun decît toți scriitorii în viață. Nici nu avea nevoie să citească mai mult din opera lui, cum îl îndemnară rîzînd, la sfîrșitul toastului, cei de față, fiindcă *David Cooperfield* cu greu ar fi putut fi depășit chiar de Dickens, de aceea, dacă ar mai fi citit și alte cărți de ale lui, i-ar fi scăzut entuziasmul.

Astfel de reuniuni, la care luau parte aproape regulat și doamne celebre din lumea artistică, de pildă frumoasa și multlanturata miss Heath [2] și mai ales geniala interpretă a Lady-ei Macbeth, miss Atkinson [3], erau mai mult decît simple distracții pentru Holk, frecventarea acestei societăți nu numai că l-ar fi scăpat de singurătate, dar i-ar fi ridicat moralul și l-ar fi înviorat, dacă s-ar fi simțit cît de cît liber. Dar tocmai sentimentul acesta nu-l avea ; fiindcă tocmai peticul de pămînt la care ținea din toată inima, unde se născuse și fusese fericit zeci de ani, tocmai *acest* petic de pămînt îi era interzis și avea să-i fie probabil mereu, dacă nu reușea să încheie pace cu societatea, o pace care, pe de altă parte, presupunea împăcarea cu Christine. La așa ceva, însă, după cele ce aflase din țară, nici nu se putea gîndi, fiindcă oricît ținea contesa de mult ca fiul și fiica să nu nesocotească respectul datorat tatălui lor — aceștia răspundeau, de pildă, plini de considerație scrisorilor trimise de el (și scria des, deoarece se simțea singur) — toate încercările făcute pînă atunci de a ajunge la împăcare fuseseră zadarnice. Christine îi mărturisise fratelui său, cu toată sinceritatea ce o caracteriza, părerea în această privință, renunțînd chiar la orice orgoliu de natură morală. „Voi toți, îi scrisese, v-ați obișnuit să mă socotiți abstractă și doctrinară și probabil că în ultimii ani am fost mai mult decît trebuia, în orice caz mai mult decît le place bărbaților să fii. Dar, te asigur, în primul rînd sînt totuși femeie. Și, pentru că sînt femeie, din toate cele întîmplate, ceva îmi mai rănește

[1] Cină cu mîncăruri din pește alb (engl.).
[2] Actriță la Princess-Theatre.
[3] Actriță la Sadlers-Wells-Theater.

încă vanitatea sau mîndria. Nu am ce face, acesta e adevărul. Ca să vorbesc pe scurt, Holk încă nu s-a vindecat de tot. Dacă s-ar fi căsătorit cu domnișoara aceea și și-ar fi dat seama mai devreme sau mai tîrziu că s-a înșelat, poate că m-aș fi liniștit. Dar nu s-a întîmplat așa. Ea l-a respins, deci continui să cred în posibilitatea, dureroasă pentru mine, ca să spun numai atît, că *dacă* nu-l respingea, povestea se desfășura cu totul altfel. Atunci, probabil, nu s-ar mai fi gîndit niciodată la mine. În această tragicomedie eu joc întrucîtva rolul unei *faute-de-mieux* [1], și nu e plăcut." Holk fusese informat de ce era mai important în această scrisoare a Christinei și concluziile la care duceau spusele ei îi pătrunseseră adînc în inimă, cu toate că bătrînul Petersen și Arne se străduiau amîndoi să-l facă să spere totuși că lucrurile se vor sfîrși cu bine. „Nu trebuie să te lași pradă deznădejdii, îi scria Petersen. Eu o cunosc pe Christine mai bine ca tine, chiar mai bine ca fratele ei, și te asigur că pe lîngă iubirea ei creștinească, după care, dealtfel, trebuie să-i ierți pe cei ce-au greșit, mai nutrește și o adevărată și curată iubire de femeie, și încă în asemenea măsură încît, în ceea ce te privește, vădește și o oarecare emoționantă slăbiciune. Îmi dau seama de asta din scrisorile pe care le primesc din cînd în cînd de la Gnadenfrei. Toate sînt mult mai în favoarea ta decît crezi și decît meriți, și ar însemna să-mi tulbur zilele, cîte mi-au mai rămas, dacă n-ar fi așa. Cînd ai optzeci de ani știi, dealtfel, mai bine cum se desfășoară lucrurile, și mă pun chezaș, Helmuth, că voi mai uni o dată mîinile voastre, cum le-am mai unit, aceasta va fi ultima slujbă religioasă pe care o voi mai face, apoi mă voi retrage și voi aștepta pînă cînd mă va chema Dumnezeu."

Așa îi scrisese Petersen pe la începutul lui aprilie și cu toate că, în ceea ce-l privea, Holk nu împărtășea încrederea aproape nestrămutată a bătrînului, se simțea adesea îmbărbătat de cuvintele lui, ca acum de pildă, cînd ședea în balconul apartamentului său, sub crengile unui bătrîn și frumos platan, care trebuie să se fi aflat acolo

[1] În lipsă de ceva mai bun (franc.).

și cînd fusese ridicat întreg cartierul acela, adică exact acum o sută de ani. Înaltele ferestre glisante, care se lăsau în jos pînă la podea, erau pe jumătate ridicate, permițînd trecerea din cameră pe balcon, focul care ardea în *drawing-room*[1] mai mult de frumusețe decît ca să dea căldură, țigara de dimineață sporea plăcerea pe care o resimțea în momentul acela. Lîngă el, pe un scaun ușor de trestie, era ziarul „Times" pe care îl pusese, ca niciodată, deoparte, într-atît îl atrăsese fermecătoarea priveliște de primăvară. Acum îl luă însă și începu să-l citească, așa cum făcea întotdeauna, din colțul stîng al paginii mari de anunțuri, unde erau publicate și scoase în evidență cu corp diamant[2] gros informațiile privind evenimentele familiale ale celor din *high-life*-ul londonez: nașteri, morți, căsătorii. Și acum cele trei rubrici se succedau. Cînd ajunse la căsătorii, Holk citi: *„Miss Ebba Rosenberg, Lady of the Bedchamber to Princess Mary Ellinor of Denmark, married to Lord Randolph Ashingham formerly 2d. Secretary of the British Legation at Copenhague."*[3]

— Va să zică, totuși! exclamă Holk înroșindu-se, fără să fie însă prea tulburat, și puse ziarul deoparte.

Poate că vestea l-ar fi zdruncinat mai tare dacă ar fi aflat-o dintr-o dată, pe neașteptate. Dar nu era cazul. Încă de pe la sfîrșitul toamnei, Pentz, care-l ținea la curent, îi scrisese despre această căsătorie care urma să aibă loc mai devreme sau mai tîrziu, dîndu-i vestea în ultimele rînduri ale unei scrisori mai lungi: „Și acum, dragă Holk, o mică înștiințare care o să te intereseze mai mult decît toate poveștile astea din casa Hansen — Ebba Rosenberg a anunțat-o ieri pe principesă că s-a logodit, dar logodna, pentru a putea fi înlăturate mai ușor unele dificultăți, trebuie să rămînă totuși deocamdată secretă. Cel care intenționează să-și afle fericirea cerîndu-i mîna e

[1] Camera de toate zilele (engl.).

[2] Corp de literă mic (4 puncte tipografice), folosit în cazuri speciale. În „Times" anunțurile familiale apăreau pe pagina de titlu.

[3] Domnișoara Ebba Rosenberg, doamnă de onoare a principesei Maria Eleonora a Danemarcei, căsătorită cu Lord Randolph Ashingham, fost al doilea secretar al legației britanice, la Copenhaga. (Engl.)

nici mai mult nici mai puțin decît Lord Randolph Ashingham, pe care trebuie să-l știi, dacă nu de la «Vincent», atunci poate de la o serată dată de principesă. A avut loc la începutul sezonului 1859—1860. Lord Randolph, despre care se spune că e proprietarul unui cartier întreg din Londra (poate *tocmai* al cartierului unde locuiești dumneata acum) și pe lîngă asta al unei păduri de cincisprezece milioane de brazi din Fifeshire [1] — Lord Randolph, spun, a fost nevoit să reflecteze sau mai bine zis să chibzuiască un an de zile în privința acestei probleme, fiindcă un unchi și mai bogat decît el, pe care urmează să-l moștenească, avea tot felul de rezerve. Și aceste rezerve mai dăinuiesc de fapt și acum. Dar Ebba n-ar fi Ebba dacă n-ar reuși să-i dovedească și excentricului unchi virtuțile ei în materie de *chic* și *high life* și atunci se va anunța logodna. Nu-i decît o problemă de timp. Dealtfel, nici unul dintre ei, nici lordul, nici Ebba n-au să-și reproșeze nimic ; el, ca atîția din categoria lui, se zice că încă de la paisprezece ani e blazat și că se căsătorește cu Ebba numai ca să aibă cine să-i înșire verzi și uscate, și din acest punct de vedere a făcut o alegere bună. Ea îi va spune în fiecare zi niște lucruri și mai tîrziu o să și facă diferite lucruri care îl vor frapa pe domnia-sa lordul, poate că într-o zi va aprinde cele cincisprezece milioane de brazi și cu acest prilej se va arăta în adevărata ei lumină, ea și scumpu-i soț. Și acum, *tout à vous, beau Tristan* [2]. Al dumitale Pentz."

Așa îi scrisese Pentz și cele două rînduri din „Times" nu erau decît o confirmare. „E mai bine așa, își zise Holk după un timp. S-au limpezit lucrurile. Fantoma ei tot mi se mai arăta și nu se prea lăsa izgonită. Acum a pierit de la sine ; totul s-a dus, a zburat, și dacă va fi s-o pierd pentru totdeauna pe Christine, poate că așa trebuie, s-o pierd, cel puțin imaginea ei își va recăpăta în inima mea locul care i se cuvine."

În timp ce monologa așa, luă iar ziarul, hotărît să citească atent o corespondență din Berlin care, după cum se

[1] Comitat în Scoția.

[2] Cu totul al dumitale, frumosule Tristan (franc.). Aluzie la nefericitul îndrăgostit din legenda medievală *Tristan și Isolda.*

părea, vorbea oarecum pe larg de o dublare a efectivului armatei și de opoziția pe care o întîmpină acest fapt. Dar acum nu-i stătea mintea la asta, așa că puse curînd ziarul deoparte. Orologiul bisericii Saint Pancras, al cărei turn îl avea chiar în fața ochilor, bătu ora nouă, pe Southampton street, de cealaltă parte a scuarului, treceau una după alta trăsuri de piață dinspre stația din Euston-Square spre centrul orașului. Holk rupsese o frunză de platan ce atîrna jos de tot și se juca întruna cu ea, apoi, cînd auzi vrăbiile ciripind tot mai tare deasupra lui, luă cîteva fărîmituri și le presără pe balcon. Vrăbiile de pe creangă se repeziră îndată și începură să ciugulească și să se lupte între ele, dar în clipa următoare se împrăștiară, fiindcă în ușa de la intrare răsunară niște bătăi, repetate cu nerăbdare, semn că venise poștașul ; Holk, a cărui aniversare era a doua zi, trase curios cu urechea și în curînd apăru Jane, care îi aduse patru scrisori.

De cum văzu ștampilele poștale de la Gnadenfrei, Bunzlau, Glücksburg și Arnewieck, Holk nu avu nici o îndoială de la cine sînt scrisorile, iar conținutul lor nu-i părea să aducă nimic nou. Asta și Axel îl felicitau rece și ceremonios, în orice caz în puține vorbe, și chiar Petersen, care de obicei îi scria pe larg, se mulțumise de data aceasta să-i prezinte numai urările lui de fericire. Holk nu era prea plăcut impresionat, dar își recîștigă buna dispoziție cînd deschise scrisoarea de la Arne, care din primele rînduri se dovedea caldă și prietenoasă. „Da, își zise Holk, el a rămas același. Nu s-a schimbat deloc. Și de fapt *el* ar fi primul care ar avea dreptul să fie supărat pe mine. Căci e fratele iubitei sale surori. Dar, firește, există și o explicație, are și motive. Își iubește sora, aproape o divinizează. Deși burlac, a trăit însă destul ca să știe ce înseamnă să fii însurat cu sfînta Elisabeth [1]. Și măcar de ar fi ea ca sfînta Elisabeth ! Care era atît de blîndă și înțelegătoare... Dar să las asta, se întrerupse el, nu fac decît să mă amărăsc, în loc să devin mai liniștit și mai împăciuitor. Mai bine să văd ce scrie."

[1] Contesa Elisabeth de Thuringia (1207—1231) era cunoscută pentru evlavia și faptele ei caritabile, ceea ce a dat naștere la o mulțime de legende.

Dragă Holk,

Se apropie aniversarea ta și țin să-ți urez multă fericire. Dacă, așa cum bănuiesc, scrisoarea mea ajunge cu o zi mai devreme, consideră că e un semn al nerăbdării mele de a-ți face cele mai bune urări. Mai e nevoie să enumăr tot ce-ți doresc ? Ele culminează și de data aceasta într-una singură, și anume, ca împăcarea voastră să aibă loc cît mai curînd. Știu, desigur, că nu crezi în această posibilitate și că încerci să găsești motivul acestei neîncrederi în caracterul Christinei. Iar vocea interioară, care îți șoptește «are tot dreptul să se poarte așa», nu poate decît să-ți întărească lipsa de încredere. Dar lucrurile stau mult mai bine. Tu ai suferit de pe urma severității dogmatice a soției tale, și eu am prevenit-o cu toată dragostea pe Christine, cînd încă nici nu erau de bănuit conflicte serioase, să nu te silească să duci o viață cumpătată ca a unui țesător care face parte dintr-o asociație secretă, sau chiar una de ascet, care nu se potrivește deloc cu firea ta. Învinuirile aduse Christinei în această privință erau îndreptățite și, ca să repet ceea ce am spus adesea, nu am nici dorința, nici motivul să retractez ceva. Dar tocmai severitatea aceasta dogmatică a ei, care ne-a făcut pe toți să suferim, va aduce și izbăvirea. Nu vreau să discut dacă dragostea Christinei încă puternică pentru tine, care reiese, de multe ori fără voia ei, din scrisori, îi va da tăria să ierte și să se împace, nu spun nici da, nici nu ; dar ceea ce nu poate probabil să facă dragostea ei, o va sili să facă, după ce totul se va limpezi, concepția ei despre datorie. Cînd totul se va limpezi, zic. Fiindcă tot se mai frămîntă, iar pildele epistolare ale bunului bătrîn Petersen, care dealtfel nu și-a pierdut speranța, n-au prea dat pînă acum rezultate, în orice caz nu unul hotărîtor. Dar ce nu i-a reușit bătrînului nostru prieten raționalist, la care ea ține foarte mult, numai că din punct de vedere religios nu-l socotește perfect, ceea ce nu i-a reușit bătrînului nostru Petersen, cred că va fi ușor sau în orice caz nu prea greu să realizeze în momentul acesta Schwarzkoppen, care a fost numit de patru săptămîni inspector general al bisericilor protestante. În ultimele săptămîni l-am întîlnit aproape zilnic pe Schwarzkoppen și l-am rugat insistent ca

înainte de a părăsi locurile noastre să se ocupe el de problema aceasta și întrucît convingerile lui religioase corespund dorințelor lui personale în ceea ce te privește pe tine și pe Christine, nu mă îndoiesc o clipă că va reuși să realizeze ceea ce nu i-a izbutit pînă acum lui Petersen. Schwarzkoppen a fost întotdeauna instanța supremă pentru Christine, cu atît mai mult acum, cînd directorul seminarului din Arnewieck a devenit cu adevărat o mare personalitate religioasă. A fost chemat la Stettin, în provincia lui natală Pomerania, și la sfîrșitul lui septembrie va pleca pentru a-și prelua acolo, la 1 octombrie, noua funcție. Nu vreau să mai lungesc mult această scrisoare, cu atît mai puțin să vorbesc despre probleme gospodărești. Le las pe altă dată. În ultima vreme o văd des pe contesa Brockdorff, fie la ea acasă, fie la Rantzaus și uneori și aci, la Arnewieck, cînd avem ședințele societății de misionari ; de curînd am prezidat din nou una, deși, firește, nu sînt deloc demn de această cinste. Christine a refuzat invitația mea de a veni aici de Rusalii, chipurile fiindcă domnișoara Dobschütz ar fi suferindă încă din primăvară și ar avea nevoie de îngrijiri. Adevăratul motiv trebuie să fie însă faptul că nu vrea să vină în locuri și printre oameni care i-ar stîrni numai amintiri dureroase. Pentru ea Gnadenfrei prezintă multe avantaje și unul dintre ele, nu cel mai mic, e că se poate ascunde de lume. Dar mă consolez cu gîndul că nevoia aceasta a ei de a se rupe de lume va dispărea și că în curînd o să o vedem din nou bucurîndu-se de lume și de fericirea ei dinainte, pe care a curmat-o doar o amăgire. O amăgire care a devenit pînă la urmă o vină. Cît mi-aș fi dorit ca de Rusaliile acestea să vă fi întors și să fi văzut colonadele din Holkenäs împodobite cu verdeață de arminden, iar blazonul de deasupra intrării înconjurat de o cunună de trandafiri. Fie să se întîmple așa, și cît mai curînd ; cu această urare închei,

al tău Arne."

Holk puse scrisoarea deoparte și, respirînd adînc, privi cu bucurie spre scuarul de peste drum, unde totul înverzise și era în floare. Îl stăpînea un sentiment de adevărată bucurie ; prezumții care abia de mai credea că sînt îndreptățite începeau să devină realitate, speranțe de mult

uitate reapăreau şi tindeau să devină certitudini, iar cei despărţiţi de ani de zile, material şi spiritual, se întorceau la „Castelul de la malul mării" şi odată cu ei fericirea de altădată.

Capitolul 32

Şi ceea ce visase Holk se împlini sau păru doar că se împlineşte.

Era de Naşterea Sfîntului Ioan Botezătorul, soarele strălucea pe cerul albastru şi-şi revărsa razele peste întreg ţinutul Angel[1], dar mai ales peste castelul Holkenäs. În dreptul serelor se afla un lung şir de trăsuri, blazonul familiei Holk de deasupra portalului era înconjurat de o cunună de iederă, în care erau împletiţi trandafiri albi şi roşii. Arne ar fi vrut să fie o cunună de mirt, dar Christine ţinuse să fie de iederă.

La Holkeby bătu de douăsprezece apoi, cum încetă ultima bătaie de ciocan, clopotul mare, tras acum de doi oameni, prinse a-şi lua avînt şi a vesti pînă în depărtări că începe sărbătoarea la care se adunaseră toate familiile din ţinut, de aproape şi de departe. Şi într-adevăr începu, la scurt timp se deschise uşa înaltă, cu geamuri, ce dădea spre parc, şi curioşii înghesuiţi printre straturile de flori în număr destul de mare, dacă îşi aleseseră un loc bun, văzură că înăuntru, în sală, se forma un cortegiu, avîndu-i în frunte pe Holk şi Christine, contesa îmbrăcată în atlaz alb, cu o coroniţă de flori de portocal pe cap, de la care pornea un văl. În spatele perechii care urma să primească binecuvîntarea bisericii, ca şi cînd ar fi fost vorba de o nouă căsătorie, veneau Asta şi Axel, apoi Arne, însoţind-o pe bătrîioara contesă von Brockdorff, şi Schwarzkoppen, alături de domnişoara von Dobschütz ; după ei mulţi alţii, şi în cele din urmă cei care ceruseră îngăduinţa să facă parte din cortegiu şi a căror participare îi bucura în mod deosebit pe miri, fiindcă erau, de fapt, străini. Se alăturară şi servitorii, iar după ce cortegiul, care pornise spre Holkeby, ieşi din aleea parcului, prun-

[1] Regiune la est de Schleswig.

duită și străjuită de brazi, trecu printre două șiruri de fete din Holkeby și din satele învecinate. Toate aveau coșuri în mînă și presărau flori în cale, unele, care nu-și puteau stăpîni năvala sentimentelor, își aruncau coșurile și se repezeau la Christine să-i sărute mîna sau numai poala rochiei.

— Mă socotesc o sfîntă, spuse contesa și încercă să zîmbească.

Holk, însă, căruia îi șoptise vorbele acestea, își dădu seama că pentru Christine e mai mult chin decît bucurie, și că, după cum îi era firea, valul de omagii îi stîrnea reflexii îngrijorător de triste sau poate chiar gînduri sumbre despre viitor. Dar viața care clocotea în jurul ei i le alungă, iar cînd își dădu limpede seama că se aud tot mai multe clopote și răsună văzduhul de parcă toate bisericile din Angeln ar fi vrut să se alăture neobișnuitei sărbători de împăcare, se lumină la față, cel puțin în clipa aceea, și inima i se contopi cu sunetul ce se înălța spre cer.

Ajunseră la zidul scund al cimitirului, de-a lungul căruia, ca și atunci cînd stătuseră acolo Asta și Elisabeth, erau urzici înalte și stive mari de bușteni ; cortegiul o coti apoi, trecu prin portal și înaintă printre morminte spre biserica ale cărei uși erau larg deschise, așa că la capătul culoarului din mijloc se vedea altarul cu lumînările aprinse.

Acolo se afla Petersen.

Zăcuse la pat în timpul din urmă și pe lîngă povara anilor o dusese și pe cea a bolii. Cînd a aflat însă că „dacă Petersen nu se va însănătoși pînă la Nașterea Sfîntului Ioan Botezătorul, va ține Schwarzkoppen predica la cununie", s-a făcut deodată sănătos și le-a spus celor care-l îndemnau să fie prudent și să se cruțe, că, de-ar fi să se scoale de pe patul de moarte, și tot trebuie să-i deschidă dragii lui Christine drumul spre fericire. Cuvintele acestea i-au impresionat pe toți, iar lui i-au dat puterea din vremurile cînd era în floarea vîrstei, încît acum stătea la fel de drept și de frumos ca în urmă cu nouăsprezece ani, cînd le mai împreunase o dată mîinile, tot de Nașterea Sfîntului Ioan Botezătorul.

În clipa în care cortegiul intrase pe culoarul din mijloc, începuse să cînte muzica, iar cînd aceasta a încetat,

Petersen a ținut o scurtă predică în care s-a ferit să facă vreo aluzie și mai ales să se refere într-un fel oarecare la „păcătosul pentru care va fi mai multă bucurie în cer decît pentru o sută de drepți“ [1]. Printr-o rugăciune simplă, care tocmai de aceea i-a impresionat adînc pe toți, a cerut mila cerului pentru cei ce se uneau din nou, apoi i-a binecuvîntat.

Și atunci a început să cînte orga și să bată clopotul afară, iar lungul cortegiu al nuntașilor a pornit înapoi de-a lungul țărmului pînă la drumul pardosit cu scînduri, care ducea la dig, apoi a cotit la stînga și a început să urce aleea în terase, ce ducea pînă sus, la castelul Holkenäs.

Masa de nuntă era așezată sub colonade, în așa fel ca fiecare oaspete să aibă deschisă vederea spre mare, iar cînd a sosit momentul să vorbească cineva, dacă nu să țină un toast, cel puțin să facă o urare, s-a ridicat Arne și, înclinîndu-se spre soră și cumnat, a spus :

— Pentru fericirea de la Holkenäs !

Toți au fost deosebit de impresionați de rezonanța aproape tristă a acestor cuvinte, iar cei care ședeau în apropierea mirelui au închinat în tăcere cu el.

Dar nu domnea o adevărată bucurie, fiecare dintre cei de față avea sentimentul neliniștitor că „fericirea de la Holkenäs“, dacă, în genere, exista, numai în ziua aceea dăinuia, a doua zi poate că avea să fie îngropată.

Capitolul 33

Tristețea care domnise în timpul frumoasei sărbători părea să nu fi fost justificată, se putea vorbi într-adevăr din nou de „fericirea de la Holkenäs“. Cel puțin aceasta era impresia celor mai îndepărtați. Soții trăiau în bună înțelegere, ieșeau în lume (mai mult decît înainte), făceau vizite în vecini, în timpul cărora Holk era întotdeauna degajat și bine dispus, numai cei care aveau privirea mai pătrunzătoare își dădeau limpede seama că totuși viața lor nu se desfășoară cum trebuie. În casa lor domnea

[1] După *Noul Testament.*

pacea, nu fericirea. Încă înainte de venirea toamnei, domnişoara von Dobschütz şi Arne nu se îndoiau că, în ceea ce o privea pe Christine, nu putea fi vorba decît de o străduinţă de a aduce fericirea. Da, de străduit se străduia. Nu se mai iscau certuri, iar cînd Holk se lansa, cum se mai întîmpla uneori, în excursuri genealogice sau în planuri economice exemplare, Christinei nu-i mai apărea pe buze zîmbetul acela de superioritate, care îl făcuse mai înainte de atîtea ori pe soţul ei să se supere şi să se enerveze ; dar tocmai grija aceasta anxioasă de a evita tot ceea ce ar fi putut să tulbure fericirea, discuţia lăsată în suspensie cînd se atingea din întîmplare o problemă mai delicată, prudenţa şi controlul permanent făceau atmosfera atît de apăsătoare, încît pînă şi ultimii ani dinaintea catastrofei, cînd totuşi căsnicia nu mai era atît de fericită, puteau să pară acum ani fericiţi.

O vreme, Holk, cu firea lui sănătoasă, sanguină, nu dădu importanţă acestei situaţii, trecu cu vederea rezerva, aproape timiditatea Christinei faţă de el. În cele din urmă, însă, îşi pierdu răbdarea şi odată, către sfîrşitul lui septembrie, cînd îşi simţi sufletul plin de mîhnire şi de compătimire, se hotărî să-i vorbească domnişoarei von Dobschütz, să vadă ce părere are ea şi, dacă se va putea, să-i ceară şi sfatul.

Era o dimineaţă de toamnă rece şi senină, funigeii se agăţau de tufişurile ici, colo desfrunzite. Asta sosise cu o seară înainte de la pension şi abia aştepta ca, îndată după micul dejun, la care abia se aşezaseră, să se ducă în sat la Holkeby, să-şi vadă prietena.

— Vin şi eu, spuse Holk.

Cum domnişoara von Dobschütz îi făgăduise mai înainte Astei să o însoţească, coborîră toţi trei aleea în terase, ca să meargă apoi pe drumul mai scurt şi mai frumos, ce se întindea de-a lungul ţărmului. Suprafaţa apei era aproape nemişcată, doar din cînd în cînd se apropia uşor de dună cîte un val înspumat. Asta era fericită că vede iar marea şi cînd pe întinsul liniştit al apei licărea uneori o lumină feerică sau cînd pescăruşii îşi muiau aripile în el, îşi întrerupea povestirile din viaţa de pension ; dar interesul pentru mare şi reflexele de lumină dispăru deodată, cînd o văzu pe Elisabeth Petersen venind dinspre dună spre ţărm,

alergă înaintea ei, o îmbrăţişă şi o sărută. Holk şi domnişoara von Dobschütz rămaseseră acum în urmă, ceea ce le convenea de minune prietenelor care, desigur, aveau să-şi spună o mulţime de lucruri, dar şi Holk era bucuros, fiindcă mărindu-se distanţa dintre ei, i se oferea ocazia, de atîta vreme aşteptată, de a vorbi nestînjenit cu domnişoara Dobschütz despre Christine.

— Îmi pare bine, dragă domnişoară Dobschütz, începu el, că am rămas o clipă singuri. De mult voiam să vorbesc cu dumneata. Ce se întîmplă cu Christine ? Ştii bine că nu te întreb doar din curiozitate, nici ca să mă plîng, cu atît mai puţin ca să acuz. Într-o vreme ai fost nevoită să auzi şi aşa ceva şi să încerci să împaci lucrurile ; dar, după cum ştii, dragă prietenă, vremurile acelea s-au dus şi n-or să revină niciodată. Orice neînţelegere a dispărut, şi cînd mă plimb prin parc cu Christine, ca în dimineaţa aceasta, de pildă, înainte de micul dejun, şi veveriţa aleargă peste alee, lebăda pluteşte pe iaz, iar Rustan, care ne însoţeşte, nu se repede deloc, poate nici măcar dacă vine în zbor o ceată de găini — îmi amintesc întotdeauna de un tablou pe care l-am văzut odată şi care înfăţişa raiul ; toate vietăţile din tabloul acela trăiau în bună înţelegere, leul alături de miel, iar Dumnezeu venea către Adam şi Eva şi le vorbea. Da, dragă domnişoară Dobschütz. Tabloul acela mi-l aminteşte viaţa mea de acum, şi aş putea să fiu fericit, poate că ar trebui chiar să fiu. Dar nu sînt, dimpotrivă, sînt trist şi îngrijorat. Dacă ar fi vorba numai de mine, n-aş spune nimic, aş socoti că neputinţa de a mă bucura şi de a fi fericit, în ciuda păcii care domneşte, e o pedeapsă ce mi-a fost dată şi aş răbda-o fără să murmur, ba poate că aş simţi chiar o oarecare mulţumire că o ispăşesc. Fiindcă o nelegiuire nu aduce numai pedeapsa, aduce şi mulţumirea că ai primit-o, întrucît corespunde simţului nostru de dreptate. Aşadar, îţi repet, dacă îţi vorbesc, nu o fac de dragul meu, ci al Christinei, şi fiindcă nu-i zi să nu văd că ea ar dori să uite, dar nu poate. Care-i părerea dumitale ?

— Cred, dragă Holk, că ai găsit cuvîntul potrivit — Christine vrea să uite, dar nu poate.

— Nu ţi-a vorbit niciodată de aşa ceva ? Nu te-a lăsat să înţelegi că orice strădanie e totuşi în zadar ?

— Nu.

— Şi cu toate acestea, eşti convinsă de acest lucru.

— Da, dragă Holk, din păcate. Dar acest sentiment al meu, care mă stăpîneşte, într-adevăr nu trebuie să te facă să socoteşti că situaţia ar fi mai dureroasă, adică mai neîndoielnică decît crezi sau eşti îndreptăţit să crezi. Nu ştiu nimic precis. Deoarece Christine, deşi mă consideră şi acum, ca întotdeauna, prietena ei — nici nu s-ar putea altfel, doar îi dovedesc în fiece clipă cît îmi e de dragă — nu-mi mai face confidenţe. Cum se ascunde faţă de toţi, aşa se ascunde şi faţă de mine. Acesta e, desigur, semnul unei adînci mîhniri. Avea obiceiul să-şi deschidă sufletul înaintea mea, şi atunci, în ziua aceea de o amărăciune de neuitat, cînd am plecat de acasă şi ne-am dus întîi în sat şi apoi la Arnewieck şi după aceea la Gnadenfrei, în perioada aceea grea, pe care am petrecut-o împreună, n-a fost gînd sau sentiment al ei pe care să nu-l fi cunoscut. Eram două fiinţe, dar trăiam *aceeaşi* viaţă, atît ne înţelegeam de bine. Totul s-a sfîrşit, însă, din ziua în care Christine s-a întors acasă. Gîndul ei curat a fost că începe o nouă viaţă de fericire şi bucurie sau cel puţin că trebuie să înceapă, şi fiindcă — iartă-mă, dragă Holk, că vorbesc aşa — fiindcă n-a putut să se bucure cu adevărat şi, pe de altă parte, fiindcă să se mai plîngă i s-a părut, probabil, că nu se mai cade şi că ar însemna să se arate nerecunoscătoare faţă de Dumnezeu, s-a obişnuit să tacă, aşa că nu pot decît să ghicesc ce e în inima ei.

Holk se opri şi privi în gol. Apoi spuse :

— Dragă domnişoară von Dobschütz, aşteptam de la dumneata consolare şi sfaturi, dar văd că nu poţi să mi le dai. Dacă aşa stau lucrurile cum spui, nu ştiu de unde poate veni ajutorul.

— Vremea, vremea, dragă Holk. Îngerul bun al oamenilor e vremea. [1]

— O, de-ai avea dreptate ! Dar nu cred, vremea nu va avea vreme pentru aşa ceva. Nu sînt medic şi în primul rînd n-am pretenţia că aş putea să citesc în inimă şi în suflet. Totuşi, un lucru văd limpede, că ne precipităm către o catastrofă. Omul poate trăi şi în fericire şi în ne-

[1] Aluzie la un vers din drama *Moartea lui Wallenstein* de Fr. Schiller.

fericire, iar fericirea sau nefericirea pot dăinui și ele pînă la adînci bătrîneţe. Dar resemnarea aceasta și zîmbetul acesta — nu ţin mult. Lumina vieţii noastre e bucuria, dacă această lumină se stinge, vine noaptea și dacă noaptea aceasta e moarte, e și mai bine.

Peste o săptămînă, la Holkenäs a avut loc o mică petrecere, nu erau invitaţi decît prietenii mai apropiaţi, printrei ei Arne și Schwarzkoppen și Petersen cu Elisabeth. Au stat afară pînă ce s-a lăsat înserarea, fiindcă, deși toamnă, era cald și numai cînd s-au aprins luminile înăuntru au părăsit terasa de sub colonade și s-au dus în salonul mare dinspre grădină să ia întîi ceaiul, apoi să facă puţină muzică. Fiindcă, în timp ce fusese la pension, Asta devenise o mică virtuoză a pianului și, de cînd se întorsese, se întîlnea aproape zilnic cu Elisabeth și exersau. Acum aveau să cînte ceva nou în onoarea lui Schwarzkoppen, care peste cîteva zile îșî părăsea postul de la Arnewieck ; cînd servitorii terminară, în sfîrșit, să mai alerge de colo, colo și nu se mai auzi clinchetul serviciului de ceai, cele două prietene începură să caute de zor în mapa cu note, pînă cînd găsiră ce voiau, numai două, trei bucăţi, deoarece Holk găsea că muzica nu face decît să perturbe sindrofiile. Cîntară întîi o arie din *Martha* de Flotow, apoi imediat *În cîmpie, pe furtună te-am zărit* de Robert Burns, iar după ultimele versuri ale acestui cîntec, aplaudat de toţi, Asta îșî anunţă auditoriul, care devenise tot mai atent, că va urma un adevărat cîntec popular ; fiindcă totuși, de fapt, Robert Burns a scris poezie cultă.

Schwarzkoppen protestă cu tărie, iar Arne îl susţinu și, în calitatea lui de unchi, îșî permise să adauge :

— Astea sînt gusturi moderne, deprinse la pension.

Odată pornit, ar mai fi continuat, desigur, și ar mai fi făcut multe observaţii de acestea sfidătoare, dar în aceeași clipă interveni Holk, care întreba a nu știu cîta oară cum se intitulează de fapt cîntecul.

— N-are nici un titlu, răspunse Asta.

— E o prostie. Orice cîntec trebuie să aibă un titlu.

— Așa era pe vremuri. Acum iei primul vers și-l pui între semnele citării.

— Așa da, rîse Holk. Între semnele citării ; e de înțeles.

Conflictul se stinse și, după un mic preludiu executat de Asta la pian, Elisabeth începu să cînte cu vocea ei frumoasă și foarte potrivită atît cu textul, cît și cu muzica :

„Mai ții minte zilele de odinioară, Marie,
Cînd stăteai noaptea cu privirea la foc ațintită ?
N-ai vrea să se întoarcă orele și zilele
Cînd rîdeai veselă și fericită ?

N-am încetat să mă gîndesc la acele zile, John,
Căci ele sînt în toată clipa fericirea mea.
Au fost zilele mele cele mai plăcute,
Dar să se mai întoarcă nu *aș vrea...“*

Cînd se sfîrși cîntecul și îndată după aceea și acompaniamentul, se îndreptară toți, chiar și Holk, către pian, ca să o felicite pe Elisabeth, care primea omagiile foarte stingherită.

— Într-adevăr, zise Asta, care se bucura de triumful prietenei sale, ai cîntat mai frumos ca oricînd.

Toți doriră să mai audă o dată ultima strofă, o singură persoană nu se alătură acestei dorințe, fiindcă, în ciuda zarvei din jur, observase că stăpîna casei ieșise pe furiș din salon, întocmai cum făcuse cu doi ani în urmă, cînd se cîntase liedul acela trist de Waibling.

Persoana aceea era, firește, domnișoara von Dobschütz, care din prima clipă se întrebă dacă n-ar trebui să se ducă după prietena ei. Pînă la urmă se hotărî și urcă scările ca să o caute pe Christine în camera ei. Era într-adevăr acolo, stătea cu mîinile împreunate și privea țintă în podea.

— Ce-i cu tine, Christine ? Ce ai ?

Și domnișoara von Dobschütz îngenunche în fața ei, îi luă mîna și i-o acoperi cu sărutări și cu lacrimi.

— Ce ai ? o întrebă din nou și privi în sus, către ea.

Christine, însă, își retrase palma din mîinile prietenei ei și murmură pierdută :

„Au fost zilele mele cele mai plăcute,
Dar să se mai întoarcă nu *aș vrea“.*

Capitolul 34

Trecuse o săptămînă de atunci.

Era o vreme călduroasă, şi dacă n-ar fi bătut aprig vîntul, purtînd în vîrtej frunzele arămii de toamnă în jurul coloanelor castelului Holkenäs, s-ar fi putut crede că e iar Naşterea Sfîntului Ioan Botezătorul şi că frumoasa sărbătoare, la care luase parte cu un sfert de an înainte tot ţinutul Angeln, se mai ţine o dată. Fiindcă nu era doar o zi însorită, aproape o zi de vară, ca atunci, cînd contele şi contesa se cununaseră din nou, dar se vedea şi şirul lung de trăsuri cu care veniseră, ca şi la cununie, o mulţime de oaspeţi. Apoi se auzeau şi clopotele, răsunînd pînă departe, iar fetele din Holkeby stăteau înşirate de-a lungul satului, ca atunci cînd trecuse cortegiul nupţial, şi presărau flori. De data aceasta, însă, presărau tufănele albe, iar *cea* care cobora pe drumul dinspre castel era o moartă ; în faţă mergea muzica, în urma sicriului, Holk şi copiii, apoi lungul convoi de rude şi prieteni. Petersen, care stătea în poarta cimitirului, o luă înainte spre groapa săpată lîngă vechea criptă dărăpănată. Cînd ajunseră acolo, muzica încetă, toate capetele se descoperiră, sicriul fu coborît şi pămîntul se închise peste Christine von Holk. Un suflet însetat de linişte îşi găsise liniştea.

Julie von Dobschütz
către Schwarzkoppen, inspectorul general al bisericilor protestante

„Castelul Holkenäs, 14 octombrie 1861

Preasfinţia voastră doriţi să vă scriu despre moartea prietenei noastre, acesta fiind primul lucru pe care l-aţi aflat de aici, de cînd v-aţi preluat funcţia în vechea dumneavoastră patrie. Vă împlinesc cu drag dorinţa, fiindcă, oricît de mult mă doare, simt totuşi o mîngîiere şi o înălţare sufletească, atunci cînd vorbesc despre scumpa mea prietenă care nu mai e.

În ziua în care aţi văzut-o ultima dată, a pus desigur stăpînire pe ea un gînd ce trebuie să o fi frămîntat de mult. Probabil că vă amintiţi cîntecul popular elegiac,

aproape trist, pe care l-a cîntat în seara aceea Elisabeth Petersen — Christine a ieșit îndată din cameră și cred că în clipa aceea s-a hotărît. Am găsit-o foarte tulburată și recunosc că imediat mi-au săgetat inima bănuieli înfricoșătoare, pe care n-am izbutit să le alung decît gîndindu-mă la concepțiile creștine ale răposatei și, în general, la credința ei de nestrămutat, la concepțiile creștine care propovăduiesc să înduri viața atîta vreme cît vrea Dumnezeu.

A doua zi am avut impresia că nădejdea mea e îndreptățită. Christine s-a culcat tîrziu, după cum mi-a spus, totuși nu părea nedormită, dimpotrivă, avea o față radioasă, cum n-am observat să o mai fi avut din ziua cînd se cununaseră iar. Cînd a venit la micul dejun a fost mai prevenitoare și mai prietenoasă ca de obicei, și vorbea pe un ton aproape cordial, îndemnîndu-l pe Holk să se ducă la o vînătoare, ce avea loc peste două zile și la care primise chiar atunci o invitație din partea contelui Baudissin. Apoi au discutat ca niciodată despre toalete, și chiar în amănunt, dar, firește, pentru Asta, care, după cum ziceau, împlinea în curînd șaptesprezece ani și trebuia să-și facă intrarea în lume, și la cuvintele acestea Christinei i s-au umplut ochii de lacrimi.

Așa a trecut ziua și soarele scăpătase bine cînd m-a invitat să mă duc cu ea pe țărm. «Dar, mi-a spus Christine, trebuie să ne grăbim, să fim acolo înainte de a se întuneca.»

Și am și coborît aleea în terase. Cînd am ajuns jos, nu i-a fost pe plac drumul pe lîngă țărm, a zis că nisipul e prea ud și ea poartă o încălțăminte prea ușoară, așa că am mers pe dig, vorbind, dar se vedea că evita intenționat orice subiect mai serios. Cînd am ajuns, în sfîrșit, pe platformă, la micile trepte unde acostează vapoarele, ne-am așezat pe o bancă de lemn, care fusese pusă de curînd acolo, după cum ceruse Holk, și am privit soarele, ale cărui reflexe pe marea destul de liniștită erau aproape mai frumoase decît splendida culoare ce o avea pe cer, între nori. «Ce frumos, a spus Christine. Să așteptăm aici apusul soarelui. Firește, se va face frig, dar ai putea să te duci după haine. Te rog, însă, nu te mai obosi să urci scările, strigă din josul aleei, ca să te audă Asta.»

Vorbea cu oarecare jenă, fiindcă nu era în firea ei să spună un neadevăr, dar şi dacă n-ar fi fost cuprinsă de jenă, tot mi s-ar fi părut suspectă întreaga poveste, fiindcă era aproape peste măsură de bună şi de atentă cu mine şi se fereă întotdeauna să-mi ceară să-i fac vreun serviciu. Dealtfel şi-a dat şi ea seama încotro îmi fug gîndurile, dar nu puteam să o las să vadă limpede şi de-a dreptul ce îngrijorată sînt în sinea mea, aşa că am pornit înapoi pe dig şi pe urmă am urcat aleea în terase, fiindcă ceea ce spusese, «să strig, pînă mă aude Asta», fusese doar aşa, o vorbă.

Cînd m-am întors şi am ajuns la capătul digului, n-am mai găsit-o pe contesă şi nu ştiam ce s-a întîmplat. Am luat drumul înapoi să chem ajutoare, deşi eram sigură că totul va fi în zadar. Holk era buimac, nu ştia ce să facă. Pînă la urmă s-a dat alarma în sat şi au căutat-o oamenii pînă noaptea tîrziu pe lîngă dig şi pe ţărm. Au pornit şi bărci pe mare, pînă la un banc de nisip care se întinde mai încolo de dig, pieziş, şi unde-i apa mai mică. Au căutat ceasuri întregi fără nici un rezultat, şi abia a doua zi de dimineaţă au venit nişte pescari din Holkeby la castel şi-au spus că au găsit-o pe contesă. Am coborît imediat cu toţii în sat. Faţa ei, pe care se întipărise de atîta vreme o expresie de tainică suferinţă, era transfigurată, aproape voioasă, atît de însetat îi fusese sufletul de linişte. A fost pusă pe o năsălie luată de la biserică şi, ca să nu o urce pe aleea în terase, au dus-o pe lîngă dună pînă în sat, iar de acolo, pe aleea nu prea povîrnită a parcului, pînă sus. Toţi se îmbulzeau să o vadă şi bieţii oameni de care avusese grijă o boceau şi spuneau vorbe grele, pe care contele sper că nu le-a auzit.

Cum a fost înmormîntarea şi cum a vorbit Petersen, care în ziua aceea, trebuie să recunosc, putea să mulţumească şi cel mai credincios suflet, aţi citit în «Arnewiecker Bote», pe care vi l-a trimis baronul Arne, şi poate şi în «Flensburger Nachrichten».

Am să mai amintesc doar de ceva care s-ar putea să explice starea sufletească a contesei şi ceea ce a îndemnat-o să facă pasul pe care l-a făcut. Îndată după ce am adus-o de pe ţărm la castel, ne-am urcat în camera ei să vedem dacă n-a lăsat vreun cuvînt de adio. Am găsit

într-adevăr mai multe hîrtii de scrisori care, după cuvintele cu care începeau, erau o dovadă că voise să-şi ia adio de la cei mai apropiaţi, de la Holk, de la Arne şi chiar de la mine. Pe scrisoarea destinată lui Arne şi pe cea destinată mie mai erau cîteva cuvinte ca «Îţi mulţumesc» şi «Cînd vei citi aceste rînduri», dar fuseseră şterse, pe cea destinată lui Holk, nu era *nici atît*. În schimb, lîngă cea a lui Holk era o foaie de hîrtie care fusese mototolită şi iar netezită şi pe care era scris liedul cîntat de Elisabeth Petersen chiar înainte de plecarea lui Holk la Copenhaga, lied ce o impresionase pe Christine la fel de puternic ca şi cîntecul popular de acum, tradus din engleză. De cîntecul acesta popular, auzit de curînd, desigur că îşi mai aminteşte sfinţia-voastră, dar pe cel auzit mai demult s-ar putea să-l fi uitat, de aceea îmi permit să-i transcriu prima strofă aici. Iat-o :

«Da, liniştea e fericirea cea mai mare
Pe lumea asta, cu adevărat.
Din pămînteştile plăceri ce mai rămîne,
Ce ne rămîne neînveninat ?
De grindină e trandafirul vestejit,
Pe care primăvara ni-l dăruieşte.
Cine urăşte-i de compătimit
Şi aproape şi mai mult cel ce iubeşte.»

Ultimul vers era subliniat uşor, aproape invizibil. În linia aceea sfioasă se ascundea o întreagă poveste.

Funcţia şi credinţa dumneavoastră vă vor da puterea să vă învingeţi durerea ce v-a pricinuit-o moartea prietenei noastre, mie însă mi-a pierit din viaţă tot ce mi-a fost mai drag, şi ce mi-a rămas e puţin şi searbăd. Asta vă roagă să primiţi salutările ei respectuoase, de asemenea şi Elisabeth Petersen.

A sfinţiei-voastre preadevotată
Julie von Dobschütz."

Psihologie subtilă, contururi precise, caractere de cea mai înaltă veridicitate, și totuși, mai presus de toate, un anumit suflu poetic...

Conrad Ferdinand Meyer

Lei

CW

Editura Univers